

SLUŽBENI VJESNIK

Broj 1/2012.

BISKUPIJA
MOSTARSKO-DUVANJSKE
I TREBINJSKO-MRKANSKE

SLUŽBENI VJESNIK

Biskupijâ
Mostarsko-duvanjske i
Trebinjsko-mrkanske

Nakladnik

Biskupski ordinarijat Mostar
Ulica nadbiskupa Čule b.b., 88000 Mostar

Glavni urednik

Don Ante Luburić
kancelar

Odgovorni urednik

Msgr. Srećko Majić
generalni vikar

Grafička obrada

Crkva na kamenu

Tisak

Suton, Široki Brijeg

Slika na naslovnici

Katedrala i Biskupski ordinarijat u Mostaru

Slika na zaslovnici

Katedrala u Trebinju

SADRŽAJ

S Uskrslim na doručku	5
I. DOKUMENTI SVETE STOLICE	7
<i>Porta fidei</i> - Vrata vjere	8
Papina poruka za Korizmu 2012.	14
Papin govor sudionicima opće skupštine kongregacije za nauk vjere	17
Papinsko vijeće za međureligijski dijalog	
Kršćansko svjedočenje u multireligijskom svijetu - preporuke za ponašanje	19
Petrov novčić	22
II. BISKUPSKE KONFERENCIJE HRVATSKE I BOSNE I HERCEGOVINE	23
XIV. redovno godišnje zajedničko zasjedanje BK BiH I HBK	24
III. BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE	27
Priopćenje s 54. redovitoga zasjedanja BK BiH	28
Proslava sv. Josipa u Mostaru	30
Propovijed na svetkovinu sv. Josipa u mostarskoj katedrali	30
IV. MOSTARSKO-DUVANJSKA I TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA	33
Imenovanja, razrješenja, potvrđenja	34
OKRUŽNICE	35
O binacijama i trinacijama	35
Dodatna objašnjenja o binacijama i trinacijama	36
O obilježavanju djece "križićem" za vrijeme sv. Pričesti odraslih	38
Pero Miličević zaređen za đakona	39
Ploče-Tepčići: Blagoslov župne kuće	40
ŽUPNIČKA IZVJEŠĆA	41
Župni ured Hrasno	42
Župni ured Jablanica	43
Župni ured Drinovci	45
Župni ured Ploče-Tepčići	46
IZVJEŠĆA BISKUPIJSKIH USTANOVA	49
Izvještaj o stanju u Svećeničkom domu za godinu 2011.	49
Svim dijecezanskim svećenicima Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije	50
Svim korisnicima usluga SVEĆENIČKOGA DOMA	51
Izvješće o djelovanju Caritasa tijekom 2011.	52
Izvješće o radu u <i>Crkvi na kamenu</i> za godinu 2011. godinu	57
Izvješće o radu Katehetskog ureda u 2011. godini	58
Teološko-katehetski institut u Mostaru	60
Izvještaj o bolničkoj kapelaniji u Mostaru za 2011. godinu	64
Izvješće o Misijskoj djelatnosti 2011.	66

BISKUPOVE HOMILIJE, PROPOVIJEDI, PREDAVANJA	68
Na biskupskom ređenju msgr. Dražena Kutleše	68
Čapljina: Sažetak predavanja o kršćanskoj nadi	70
Mostar: Deset Božićnih istina	71
Sažetak homilije na blagdan Svete obitelji	73
Sažetak predavanja prosvjetarima	75
Djelo za širenje vjere	77
Dan Bogu posvećenih osoba.....	78
 POZDRAV i čestitka generalnoga vikara u ime klera i redovništva	80
NAGOVOR fra Marinka Leke, Svećenik propovjednik i djelitelj sakramenata	81
 MUČENIŠTVO MARKA MILANOVIĆA	86
Osvrt bogoslova i sjemeništara	86
 VIJESTI KATOLIČKOGA INFORMATIVNOG UREDA MOSTAR (KIUM)	88
Osporavane jaslice	88
Krštenje pod sv. Misom	89
O kršćanskoj nadi	89
S roditeljima svećeničkih kandidata	89
Božićno primanje	90
Božićno slavlje	91
S bogoslovima i sjemeništarcima	91
Sa sestrama franjevkama	92
Sveta Marija Bogorodica	92
Pravoslavni Božić	93
Duhovna obnova u Katoličkom školskom centru	93
O 12. obljetnici smrti biskupa Žanića	94
Proslavljen blagdan bl. Stepinca	94
Krštenje petero djece	95
 MEĐUGORSKI FENOMEN	97
Međugorske stranputice	97
"Vidjelica" Marija i istina	103
"Vidjelica" Mirjana i istina.....	104
Mirjana prepravlja povijest	105
 BISKUPOVA KRATKA KRONIKA	108
 KNJIGE I DRUGI PISANI RADOVI HERCEGOVAČKIH SVEĆENIKA.....	111
Dr. fra Robert Jolić	111

S USKRSLIM NA DORUČKU

Sedmorica od Dvanaestorice. Sveti Ivan, apostol i evanđelist, dodao je i dvadeset i prvo poglavlje svomu Evanđelju, koje je inače, prema sudu biblijskih tumača, sasvim uredno i smisleno zaključeno s dvadesetim poglavljem. Evanđelist naime piše: "Isus je pred svojim učenicima učinio i mnoga druga znamenja, koja nisu zapisana u ovoj knjizi. A ova su zapisana da vjerujete: Isus je Krist, Sin Božji, i da vjerujući imate život u Imenu njegovu" (20,30). I točka! A ipak ljubljani učenik dodaje još jedno čudo, ono u 21. poglavlju. Onako kako opisuje stanje na genezaretskoj obali i jezeru, sveti je pisac očito izvrstan poznavatelj i galilejske vode i ribe, i ribolova, i po danu i po noći. Našla su se sedmorica Isusovih apostola zajedno, poimence: Petar, Toma, Natanael, Jakov i Ivan, i "još druga dva njegova učenika", neimenovana. Možda Andrija i Filip iz Betsaide. Petar je i ovdje u popisu na prvom mjestu, a kao vođa ribarske družine poziva i druge da s njime pođu loviti ribu. Ima nekih riba koje se love samo noću, jer i one se bude i plivaju samo po noći tražeći hranu, a po danu spavaju, ako ih ribar ne ulovi i ne pristavi na žeravicu. Očito je bila neka maglena noć dok učenici nisu mogli prepoznati čovjeka koji im se približavao na obali. Čak i kada je počelo svanjivati, "nisu znali da je to Isus" (21,4). Nitko od njih sedmorice Gospodina nije očekivao. Oni su se bili već vratili svomu svakodnevnom poslu ne znajući što bi sa sobom, a Isus im još nije otkrio njihove buduće zadaće. Pogotovo onu glavnu koju će dodijeliti samo Petru: Pasi ovce moje! Do tada im se Isus očitovao dva puta, veli sv. Ivan. Na sam dan Uskrsa i u nedjelju nakon toga. Nisu mogli naručiti njegov susret u određeni dan ili sat. Dok su se na povratku s jezera skanjivali izaći iz lađe bez ijedne ulovljene ribe, tko će od sramote kroz mjesta svojoj kući, začuju s obale glas: "Dječice, imate li što za prismok?" Evo kruha, ali nema ribe da doručujemo. Podigoše glave, ali ga još ne prepoznaše. Odgovoriše mu u jedan glas: "Nemamo." Nato ih on uputi da bace mrežu "na desnu stranu lađe", i naći će. Oni učiniše tako i više ne mogoše izvući mreže od mnoštva riba: 153 one prave zdrave, ne računajući one što su za otpada. Ivan apostol, čovjek oštra oka i sluha, a osobito osjetljiva srca kojim je Učitelja ljubio, a Učitelj učenika dakako još više, prepozna Isusa i reče Petru: "Gospodin je!" Petar odmah pripaše ribarsku haljinu i poleti u susret Isusu, jer ne mogaše k njemu onako samo s pojasom oko bedara. Prvi. U svemu i uvijek prvi.

Susret s uskrsnom Osobom. Evanđelist opisuje događaj sasvim spontano i stvarno. Čak ne upotrebljava izraz da im se Isus "ukazao", kao da su oni imali neko "viđenje". Ne! Oni su prišli k njemu kao ono u Lukinu 5. poglavlju za njegova smrtnoga života kada je prikazan sličan slučaj čudesna ribolova tu u blizini, kada ih je okupljao oko sebe kao učenike. Ovdje je susret s Osobom, budnom Osobom odvojenom od ostale sedmorice učenika. Nema govora o nekakvu ljudskom prividu, pričinjenju, o sablasnu duhu, o mogućoj ljudskoj halucinaciji. Pravi i živi Isus kao i svaki put kroza sve tri prošle godine. Eto toliko pravi i istiniti Isus da ga nitko ne upita: "Tko si ti?" Pa ni Toma. Svi su bili stopostotno uvjereni da je to On, uskrsli Krist! Nije dakle samo "prazan grob" na Kalvariji dokaz da nema Isusa u grobu, pa se zaključuje da je uskrsnuo, nego je glavni dokaz uskrsnuća upravo ovaj i slični susreti učenika sa živim uskrsnim Učiteljem. *Vere, realiter et substantialiter*. Istinito, stvarno i osobno! Susret sedmorice od Dvanaestorice, dakle nadpolovična većina, zar nam i to nešto ne kaže! Evanđelist i to naglašava, da se ne bi mislilo da samo jedan ima svoju razvijenu maštu, unutarjni govor i unutarjni privid. "Isus pristupi, uzme kruh i dade im, a tako i ribu" (Iv 21,13). Ne kaže se da je i Isus jeo, nego samo da je dijelio kruh i ribu svojim učenicima. A oni blagovahu. Evanđelje želi još jednom istaknuti da Isus ima tijelo probodeno (20,27), ali proslavljeno; s teškim ranama, ali posve preobraženima. Uskrsnuće je bitna novost, ali istovjetnost osobe i dalje ostaje.

Svim svećenicima, redovnicima, redovnicama i vjernicima želim osobit blagoslov i milost vjere od uskrsloga Gospodina!

† Ratko, biskup

I.
DOKUMENTI SVETE STOLICE

Motu proprio kojim Sveti Otac proglašava "Godinu vjere"

PORTA FIDEI - VRATA VJERE

1. "Vrata vjere" (Dj 14,27) koja vode u život zajedništva s Bogom u njegovoj Crkvi uvijek su nam otvorena. Preko njihova se praga može prijeći kada je Božja riječ naviještena a srce dopusti da ga oblikuje milost koja preobražava. Proći kroz ta vrata znači krenuti na put koji traje cio život. Taj put započinje krštenjem (usp. Rim 6,4), po kojem možemo Boga nazivati Ocem, a završava prijelazom iz smrti u vječni život, plod uskrsnuća Gospodina Isusa koji je, darom Duha Svetoga, htio učiniti dionicima svoje slave sve koji vjeruju u njega (usp. Iv 17,22). Ispovijedati vjeru u Trojstvo - Oca, Sina i Duha Svetoga - znači vjerovati u jednoga Boga koji je Ljubav (usp. 1 Iv 4,8): Otac, koji je u punini vremena poslao svoga Sina radi našega spasenja; Isus Krist, koji je u otajstvu svoje smrti i uskrsnuća otkupio svijet; Duh Sveti, koji vodi Crkvu kroz stoljeća u iščekivanju Gospodinova povratka u slavi.

2. Od samoga početka svoje službe kao Petrova nasljednika podsjećao sam na potrebu da se ponovno otkrije put vjere da bi se sve jasnije iznosilo na vidjelo radost i obnovljeni zanos susreta s Kristom. U Homiliji na Misi prigodom početka pontifikata napisao sam: "Crkva u cjelini, i pastiri u njoj, moraju poput Krista krenuti na put, da izvedu ljude iz pustinje i povedu ih prema mjestu života, prema prijateljstvu sa Sinom Božjim, prema Onome koji nam daje život u punini."¹ Nerijetko se događa da se vjernici više brinu za društvene, kulturne i političke posljedice svoga zauzimanja, dok na vjeru i dalje gledaju kao na nešto što se samo po sebi podrazumijeva u zajedničkom životu. No, zapravo ta pretpostavka ne samo da se više ne može uzimati zdravo za goto-

vo, već je štoviše često zaniijekana.² Dok je u prošlosti bilo moguće prepoznati jedinstveno kulturnu matricu, koja je naširoko prihvaćana u svojem podsjećanju na sadržaje vjere i na vrijednosti koje ona nadahnjuje, danas se čini kako, uslijed duboke krize vjere kojom su pogođene mnoge osobe, to nije slučaj u velikim područjima društva.

3. Ne možemo prihvatiti da sol postane bljuvata i da svjetlo bude skriveno (usp. Mt 5,13-16). I današnji čovjek može iznova osjetiti potrebu poput Samarijanke poći na zdenac da sluša Isusa, koji poziva vjerovati u Nj i crpiti s njegova izvora, iz kojeg teče voda živa (usp. Iv 4,14). Moramo s novom radošću u srcu uživati Božju Riječ, koju je na vjerni način prenijela Crkva, i Kruh života, koji se daju kao potpora onima koji su njegovi učenici (usp. Iv 6,51). Isusovo se učenje, naime, i danas razliježe s jednakom snagom: "Radite, ali ne za hranu propadljivu, nego za hranu koja ostaje za život vječni" (Iv 6,27). Pitanje koje su postavili njegovi slušatelji: "Što nam je činiti da bismo radili djela Božja?" (Iv 6,28), postavljamo i mi danas. Znamo Isusov odgovor: "Djelo je Božje da vjerujete u onoga kojega je on poslao" (Iv 6,29). Vjera u Isusa Krista je, dakle, put kojim se može definitivno prispjeti k spasenju.

4. U svjetlu svega ovoga odlučio sam proglašiti "Godinu vjere". Ona će započeti 11. listopada 2012., na pedesetu obljetnicu otvorenja Drugoga vatikanskog koncila a završit će na svetkovinu Gospodina našega Isusa Krista Kralja svega stvorenja, 24. studenoga 2013. Na dan 11. listopada 2012. obilježit će se također dvadeseta obljetnica objavljivanja *Katekizma Katoličke Crkve*, kojeg je proglasio moj prethodnik, blaženi papa Ivan

¹ "Omelia per l'inizio del ministero petrino del Vescovo di Roma" (24. travnja 2005.): AAS, 97 (2005), 710.

² Usp. BENEDIKT XVI., "Omelia S. Messa al Terreiro do Paço, Lisabon" (11. svibnja 2010.): *Insegnamenti* VI,1(2010), 673.

Pavao II.,³ s ciljem da svim vjernicima predstavi snagu i ljepotu vjere. Taj je dokument, istinski plod Drugoga vatikanskog koncila, zatražen od Izvanredne biskupske sinode iz 1985. god. kao sredstvo koje će biti stavljeno u službu kateheze,⁴ a ostvaren je zahvaljujući suradnji čitavoga episkopata Katoličke Crkve. Nadalje, tema Opće skupštine Biskupske sinode koju sam sazvao za mjesec listopada 2012. glasi "Nova evangelizacija za prenošenje kršćanske vjere". Bit će to dobra prilika da se čitavu crkvenu zajednicu uvede u vrijeme posebnoga razmišljanja i ponovnoga otkrivanja vjere. Nije to prvi put da se Crkvu poziva slaviti "Godinu vjere". Moj časni prethodnik sluga Božji Pavao VI. proglasio je jednu 1967., u spomen na mučeništvo apostola Petra i Pavla na 1900. obljetnicu njihova najvišeg svjedočanstva. Zamislio ju je kao svečani trenutak za čitavu Crkvu da "istinski i iskreno ispovijedi istu vjeru"; on je, osim toga, htio da to bude potvrđeno "na individualan i zajednički način, slobodno i svjesno, na izvanjski i duhovan način, ponizno i iskreno".⁵ Smatrao je da će na taj način čitava Crkva moći obnoviti "jasnu svijest o svojoj vjeri, da je oživi, pročisti, potvrdi, ispovijedi".⁶ Veliki nemiri koji su se dogodili u toj godini još su bjelodanije pokazali koliko je takva jedna proslava bila nužna. Ona je zaključena Ispoviješću vjere naroda Božjega,⁷ kojom se potvrdilo kako bitni sadržaji koji već vjekovima čine baštinu svih vjernika trebaju biti potvrđeni, shvaćeni i produbljavani na uvijek nov način kako bi se pružalo svjedočanstvo u skladu s povijesnim prilikama koje su različite od negdašnjih.

5. U određenom pogledu, moj časni prethodnik promatrao je tu godinu kao "posljedicu i zahtjev pokoncilskoga razdoblja",⁸ duboko svjestan ozbiljnih poteškoća vremena, osobito u pogledu ispovijedanja prave vjere i njezina ispravnog tumačenja. Smatrao sam da vezati početak "Godine vjere" uz pedesetu obljetnicu otvorenja Drugoga vatikanskog koncila može biti prava prigoda

da se shvati da tekstovi koje su nam u naslijeđe ostavili koncilski oci, prema riječima blaženoga Ivana Pavla II., "ne gube ni svoju vrijednost niti svoj sjaj. Potrebno je da budu čitani na primjeren način, da ih se upozna i usvoji kao stručne i mjerodavne tekstove Učiteljstva unutar crkvene zajednice... osjećam, više no ikad, dužnost ukazati na Koncil kao na veliku milost koja je zadobila Crkva u 20. stoljeću. U njemu nam je bio ponuđen siguran kompas da bi nas usmjerio tijekom hoda u stoljeću u koje ulazimo".⁹ Želim također snažno potvrditi ono što sam rekao u svezi Koncila nekoliko mjeseci nakon svog izbora za Petrova nasljednika: "ako se u njegovu čitanju i prihvaćanju vodimo ispravnom hermeneutikom, [Koncil] može biti i sve više postajati velika snaga za uvijek potrebnu obnovu Crkve".¹⁰

6. Obnova Crkve postiže se također svjedočanstvom koje svojim životom daju vjernici: vjernici su samim svojim životom pozvani oko sebe širiti svjetlo Riječi istine koju nam je Gospodin Isus ostavio. Upravo je Koncil, u dogmatskoj konstituciji *Lumen gentium*, ustvrdio: "dok Krist, 'svet, nevin, neokaljan' (Heb 7,26), nije poznao grijeha (usp. 2 Kor 5,21), nego je došao okajati grijeha naroda (usp. Heb 2,17), Crkva - koja u vlastitom krilu obuhvaća grješnike te je u isti mah i sveta i potrebna čišćenja - neprestano kroči putom pokore i obnove. Crkva 'žurno ide naprijed hodajući između progonâ svijeta i utjehâ Božjih', navješćujući križ i muku Gospodnju, sve dok on ne dođe (usp. 1 Kor 11,26). Ona je okrijepljena snagom uskrsnuloga Gospodina kako bi strpljivošću i ljubavlju svladala svoje unutrašnje i vanjske žalosti i teškoće te u svijetu vjerno, iako zasjenjeno, otkrivala njegovo otajstvo, sve dok se ono na kraju ne bude očitovalo u punom svjetlu".¹¹

"Godina vjere", s toga gledišta, je poziv na autentično i obnovljeno obraćanje Gospodinu, jedinom Spasitelju svijeta. U otajstvu svoje smrti i uskrsnuća, Bog je u punini objavio Ljubav koja

³ Usp. IVAN PAVAO II., Apost. konst. "Fidei depositum" (11. listopada 1992.): AAS, 86 (1994), 113-118.

⁴ Usp. "Rapporto finale del Secondo Sinodo Straordinario dei Vescovi" (7. prosinca 1985.), II, B, a, 4: u *Enchiridion Vaticanum*, knj. 9, br. 1797.

⁵ PAVAO VI., Apost. pobud. "Petrus et Paulus Apostolos", o 1900. obljetnici mučeništva svetih apostola Petra i Pavla (22. veljače 1967.): AAS, 59 (1967), 196.

⁶ ISTO, 198.

⁷ PAVAO VI., "Solenne Professione di fede", Omelia per la Concelebrazione nel XIX centenario del martirio dei Santi Apostoli Pietro e Paolo, a conclusione dell' "Anno della fede" (30. lipnja 1968.): AAS, 60 (1968), 433-445.

⁸ ISTI, Opća audijencija (14. lipnja 1967.): *Insegnamenti* V(1967), 801.

⁹ IVAN PAVAO II., Apost. pismo "Novo millennio ineunte" (6. siječnja 2001.), 57: AAS, 93 (2001), 308.

¹⁰ "Discorso alla Curia Romana" (22. prosinca 2005.): AAS, 98 (2006), 52.

¹¹ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dogm. konst. o Crkvi *Lumen gentium*, 8.

spašava i poziva ljude na obraćenje života po oproštenju grijeha (usp. Dj 5,31). Za apostola Pavla ta Ljubav uvodi čovjeka u novi život: "Krštenjem smo dakle zajedno s njime ukopani u smrt da kao što Krist slavom Očevom bi uskrišen od mrtvih, i mi tako hodimo u novosti života" (Rim 6,4). Zahvaljujući vjeri, taj novi život oblikuje čitav ljudski život prema radikalno novoj stvarnosti uskrsnuća. U mjeri u kojoj slobodno surađuje, čovjekove misli i osjećaji, način razmišljanja i vladanje postupno se pročišćavaju i preobražavaju, u jednom hođu koji nije nikada u potpunosti dovršen na ovome svijetu. "Vjera ljubavlju djelotvorna" (Gal 5,6) postaje novo mjerilo shvaćanja i djelovanja koje mijenja čitav čovjekov život (usp. Rim 12,2; Kol 3,9-10; Ef 4,20-29; 2 Kor 5,17).

7. "Caritas Christi urget nos" (2 Kor 5,14): Kristova je ljubav ta koja ispunjava naša srca i potiče nas na evangelizaciju. On - danas kao i nekoć - šalje nas po putovima svijeta da naviještamo njegovo evanđelje svim narodima na zemlji (usp. Mt 28,19). Svojom ljubavlju, Isus Krist privlači sebi ljude svih pokoljenja: u svakom dobu on sabire svoju Crkvu povjeravajući joj naviještaj evanđelja, s nalogom koji ne zastarijeva. Zbog toga i danas postoji potreba za snažnijim zauzimanjem Crkve za novu evangelizaciju kako bi se ponovno otkrila radost vjere i iznova pronašlo oduševljenje za prenošenje vjere. U svakodnevnom otkrivanju njegove ljubavi misijsko zauzimanje vjernika crpi trajnu ljubav i snagu. Vjera, naime, raste kada se živi kao iskustvo primljene ljubavi i kada se prenosi kao iskustvo milosti i radosti. Ona daje da naš rad urodi plodom, jer širi naše srce u nadi i omogućuje nam pružati živo svjedočanstvo: otvara, naime, srce i um onih koji slušaju i prihvaćaju Gospodinov poziv da prionu uz njegovu Riječ kako bi postali njegovi učenici. Vjernici se, kaže sv. Augustin, "vjerom jačaju".¹² Sveti hiponski biskup imao je itekako dobre razloge da se izrazi na taj način. Kao što nam je poznato, njegov je život bio stalno traženje ljepote vjere sve dok njegovo srce nije našlo spokoja u Bogu.¹³ Njegovi brojni spisi, u kojima objašnjava važnost vjerovanja i istinu vjere, ostaju sve do naših dana poput neke baštine neprocjenjive vrijednosti i omogućuju mnogim osobama koje traže Boga da pronađu pravi put koji ih vodi do "vrata vjere".

Samo vjerujući, dakle, vjera raste i jača se; ako želi posjedovati sigurnost u pogledu vlastitoga života, čovjeku nema druge već se prepuštati, svakoga dana sve više, u ruke ljubavi koja se doima kao da sve više raste jer ima svoj izvor u Bogu.

8. U ovoj sretnoj prigodi, želim pozvati surbraću biskupe iz čitavoga svijeta da se pridruže Petrovu nasljedniku, u vrijeme duhovne milosti koje nam Gospodin daje, da bismo se spomenuli dragocjenog dara vjere. Želimo slaviti ovu "Godinu" na dostojan i plodonosan način. U njoj će se morati intenzivnije razmišljati o vjeri kako bi se pomoglo onima koji vjeruju u Krista da svjesnije i snažnije prionu evanđelju, napose u času duboke promjene kao što je ova kroz koju prolazi čovječanstvo. Imat ćemo priliku ispovijedati vjeru u Uskrsloga Gospodina u našim katedralama i u crkvama u cijelom svijetu; u našim kućama i u našim obiteljima, tako da svatko uzmogne osjetiti snažnu potrebu bolje upoznati i budućim naraštajima prenositi neprolaznu vjeru. Redovničke i župne zajednice, kao i sve stare i nove crkvene stvarnosti, zacijelo će, u ovoj "Godini vjere", znati iznaći način da javno ispovjede Vjerovanje.

9. Želimo da ova "Godina" pobudi u svim vjernicima nadahnuće da ispovijedaju vjeru u punini i s obnovljenim uvjerenjem, s pouzdanjem i nadom. Bit će to također dobra prigoda za intenzivnije slavljenje vjere u liturgiji, i na osobit način u euharistiji, koja je "vrhunac kojemu teži djelovanje Crkve i ujedno... vrelo iz kojega struji sva njezina snaga".¹⁴ Istodobno, želimo da svjedočanstvo života vjernika bude sve vjerodostojnije. Ponovno otkriti sadržaje vjere koju se ispovijeda, slavi, živi i moli,¹⁵ te razmišljati o samom činu vjere, zadaća je koju svaki vjernik mora osobno ispuniti, osobito u ovoj "Godini vjere".

Nije slučajno da su u prvim stoljećima kršćani morali napamet učiti Vjerovanje. To im je služilo kao svakodnevna molitva da ne zaborave obavezu preuzetu na krštenju. Podsjeća to, riječima bremenita značenja, sveti Augustin kada, u Homiliji o *redditio symboli*, predaji Vjerovanja, kaže: "Simbol svetog otajstva kojeg ste svi zajedno primili i kojeg ste danas jedan po jedan izmolili, riječi su na kojima je vjera majke Crkve čvrsto sazdana na postojanom temelju - Kristu Gospodinu... Vi ste dakle to primili i izmolili, ali u umu i u srcu to

¹² *De utilitate credendi*, 1,2.

¹³ Usp. AUGUSTIN IZ HIPONA, *Ispovijesti*, I,1.

¹⁴ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Konst. o svetoj liturgiji *Sacrosanctum Concilium*, 10.

¹⁵ Usp. IVAN PAVAO II., Apost. konst. "Fidei depositum" (11. listopada 1992.): AAS 86 (1994), 116.

morate uvijek imati pred očima, to morate ponavljati na svojim posteljama, o tome razmišljati na javnim mjestima i toga ne zaboraviti dok blagujete: pa čak i kada vaše tijelo usne, morate svojim srcem u tome budni biti."¹⁶

10. Želim sada ukratko opisati način koji pomaže dublje shvatiti ne samo sadržaje vjere, već zajedno s tim i čin kojim odlučujemo potpuno se pouzdati u Boga, u punoj slobodi. Postoji, naime, duboka povezanost između čina kojim se vjeruje i sadržaja uz koje dajemo svoj pristanak. Apostol Pavao nam pomaže ući u tu stvarnost kada piše: srcem se vjeruje, a ustima ispovijeda vjera (usp. Rim 10,10). To srcem vjerovati upućuje na to da je prvi čin kojim se prispijeva k vjeri dar Božji i djelovanje milosti koja djeluje i preobražava osobu do dubine njezina bića.

Lidijin primjer je u vezi s tim veoma rječit. Sv. Luka pripovijeda da je Pavao, dok se nalazio u Filipi, pošao subotom naviještati evanđelje nekim ženama; među njima je bila i Lidija i "Gospodin joj otvori srce, te ona prihvati što je Pavao govorio" (Dj 16,14). Postoji važno značenje sadržano u tom izrazu. Sv. Luka uči da poznavanje sadržaja u koje treba vjerovati nije dovoljno ako potom srce, to istinsko čovjekovo svetište, ne bude otvoreno milošću koja omogućuje očima dublje vidjeti i shvatiti da je ono što je naviješteno Božja Riječ.

Ispovijedati ustima, pak, znači da vjera podrazumijeva javno svjedočenje i djelovanje. Kršćanin nikada ne smije smatrati vjeru privatnim činom. Vjerovati znači odlučiti biti s Gospodinom da bi se živjelo s njim. A to čovjekovo "biti s njim" uvodi ga u shvaćanje razloga zbog kojih se vjeruje. Vjera, upravo zato jer je slobodni čin, zahtijeva također društvenu odgovornost za ono što se vjeruje. Crkva na dan Pedesetnice krajnje jasno pokazuje tu javnu dimenziju vjerovanja i neustrasiva svjedočenja svoje vjere svakomu čovjeku. To je dar Duha Svetoga koji nas osposobljava za poslanje i jača naše svjedočenje, čineći ga iskrenim i odvažnim.

Ispovijedanje vjere je osobni i u isti mah zajednički čin. Crkva je, naime, prvi predmet vjere. U vjeri kršćanske zajednice svatko prima krštenje,

djelotvorni znak ulaska u vjernički narod poradi postizanja spasenja. Kao što potvrđuje *Katekizam Katoličke Crkve*: "Vjerujem": to je vjera Crkve kako je svaki vjernik, osobito u času krštenja, ispovijeda osobno. 'Vjerujemo': to je vjera Crkve, kako je ispovijedaju biskupi sabrani na Saboru ili općenitije, vjernici okupljeni na liturgijskom slavlju. 'Vjerujem': tako govori također Crkva, naša Majka, koja odgovara Bogu svojom vjerom te i nas uči govoriti: 'Vjerujem', 'Vjerujemo'."¹⁷

Očito je, dakle, da je poznavanje sadržaja vjere nešto bitno da bi pojedinac dao vlastiti pristanak, to jest umom i voljom potpuno prionuo uz ono što Crkva predlaže vjerovati. Poznavanje vjere uvodi u puninu otajstva spasenja kojeg je objavio Boga. Pristanak koji se daje podrazumijeva zato da, kada vjerujemo, slobodno prihvaćamo cjelokupno otajstvo vjere, jer za njegovu istinitost jamči sâm Bog koji se objavljuje i omogućuje nam upoznati svoje otajstvo ljubavi.¹⁸

S druge strane, ne smijemo zaboraviti da u našem društvenom ozračju mnoge osobe, premda tvrde da nemaju dara vjere, ipak iskreno traže posljednji smisao i konačnu istinu o svom životu i o svijetu. To traženje je istinski "uvod" u vjeru, jer vodi ljude na put koji vodi Božjem otajstvu. Sâm čovjekov razum, naime, nosi u sebi utisnutu potrebu za "onim što vrijedi i ostaje zauvijek".¹⁹ Ta potreba predstavlja stalni poziv, neizbrisivo upisan u ljudsko srce, da se krene na put kako bi se pronašlo Onoga koga ne bismo tražili da nam već nije krenuo ususret.²⁰ Upravo na taj susret vjera nas poziva i potpuno nas za njega otvara.

11. Da bi se sustavno upoznali sa sadržajima vjere, svi mogu u *Katekizmu Katoličke Crkve* pronaći dragocjeno i nezaobilazno pomagalo. Katekizam predstavlja jedan od najvažnijih plodova Drugoga vatikanskog koncila. U apostolskoj konstituciji "Fidei depositum", koja nije slučajno potpisana na tridesetu obljetnicu otvorenja Drugoga vatikanskog koncila, blaženi Ivan Pavao II. pisao je: "Ovaj će *Katekizam* dati veoma važan doprinos onom djelu obnove čitavog crkvenog života... Smatram ga vrijednim i legitimnim oruđem stavljenim u službu crkvenoga

¹⁶ *Sermo*, 215,1.

¹⁷ *Katekizam Katoličke Crkve*, 167; usp. IVAN PAVAO II., Enc. "Fides et ratio" (14. rujna 1998.), br. 34 i 106: AAS, 91 (1999), 31-32, 86-87.

¹⁸ Usp. PRVI VATIKANSKI KONCIL, Dogm. konst. o katoličkoj vjeri "Dei Filius", pogl. III: DS, 3008-3009; DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dogm. konst. o božanskoj objavi *Dei Verbum*, 5.

¹⁹ BENEDIKT XVI., "Discorso al Collège des Bernardins", Pariz (12. rujna 2008.): AAS, 100 (2008), 722.

²⁰ Usp. AUGUSTIN IZ HIPONA, *Ispovijesti*, XIII, 1.

zajedništva i kao sigurnu normu za poučavanje ljudi vjeri."²¹

Upravo na tome smislu će "Godina vjere" morati izraziti složnu zauzetost za ponovno otkrivanje i proučavanje temeljnih sadržaja vjere koji su temeljito i sveobuhvatno prikazani u *Katekizmu Katoličke Crkve*. Tu, naime, izbija na vidjelo bogatstvo nauka kojeg je Crkva prihvatila, čuvala i pružala u svojoj dvijetisućljetnoj povijesti. Od Svetoga Pisma do crkvenih otaca, od učitelja teologije do svetaca koji su živjeli u raznim razdobljima povijesti, *Katekizam* pruža stalni spomen na mnoge načine na koje je Crkva razmišljala o svojoj vjeri i sve više napredovala u nauku tako da može pružiti sigurnost vjernicima u njihovu vjerničkom životu.

U samoj svojoj strukturi *Katekizam Katoličke Crkve* prati razvoj vjere sve dotle da se dotiče velikih tema iz svakodnevnoga života. Listajući *Katekizam* stranicu po stranicu, otkrivamo kako ono što je u njemu predstavljeno nije neka teorija, već susret s Osobom koja živi u Crkvi. Nakon ispovijedanja vjere, naime, slijedi tumačenje sakramentskoga života, u kojem je Krist prisutan, djeluje i nastavlja izgrađivati svoju Crkvu. Bez liturgije i sakramenata, ispovijedanje vjere ne bi bilo djelotvorno, jer bi nedostajalo milosti koja podupire svjedočenje kršćanskih vjernika. Jednako tako, nauk *Katekizma* o moralnom životu zadobiva svoje puno značenje kada ga se dovede u vezu s vjerom, liturgijom i molitvom.

12. U ovoj će "Godini vjere", zato, *Katekizam Katoličke Crkve* poslužiti kao sredstvo koje pruža stvarnu potporu vjeri, poglavito onih koji rade na formaciji vjernika, tako presudnoj u našem kulturnom ozračju. U tu sam svrhu pozvao Kongregaciju za nauk vjere da, u dogovoru s mjerodavnim osobama iz dikasterijâ Svete Stolice, sastavi Notu, kojom će se Crkvi i vjernicima pružiti neke smjernice da bi se ovu "Godinu vjere" proživjelo na što djelotvorniji i primjereniji način, u službi vjerovanja i evangelizacije.

Vjera je, naime, više no u prošlosti izložena nizu pitanja koja dolaze iz promijenjenog mentaliteta a koji, osobito danas, svodi razumu sigurne činjenice isključivo na sigurnosti koje pružaju znanstvena i tehnološka otkrića. Crkva se ipak nije nikada bojala pokazati kako između vjere i autentične znanosti ne može biti bilo kakvog su-

koba jer oboje, premda različitim putovima, teže istini.²²

13. Tijekom ove "Godine vjere" bit će od presudne važnosti vratiti se povijesnim tragovima naše vjere, koja je označena nedokučivim misterijem isprepletenosti svetosti i grijeha. Dok ova prva jasno pokazuje veliki doprinos koji su muškarci i žene davali rastu i razvoju zajednice vlastitim životnim svjedočenjem, ovo posljednje mora u svakom od nas potaknuti iskreni i trajni rad na obraćenju da bismo iskusili milosrđe Oca koji svima ide ususret.

Tijekom tog razdoblja morat ćemo neprestano svoj pogled upirati u Isusa Krista "Početnika i Dovršitelja vjere" (Heb 12,2): u njemu sve boli i čežnje ljudskoga srca nalaze ispunjenje. Radost ljubavi, odgovor na dramu trpljenja i boli, snaga opraštanja za primljene uvrjede i pobjeda života nad prazninom smrti - sve to pronalazi svoje ispunjenje u otajstvu njegova utjelovljenja, u njegovu čovještvu, u njegovu dijeljenju naše ljudske slabosti da je preobrazi snagom svoga uskrsnuća. U njemu, umrlom i uskrsлом za naše spasenje, primjeri vjere koji su označili ovih dvije tisuće godina naše povijesti spasenja zasjali su u svom punom sjaju.

Po vjeri Marija je prihvatila Anđelovu riječ i povjerovala naviještaju da će postati Majkom Božjom u poslušnosti svoga posvećenja (usp. Lk 1,38). Prilikom posjeta Elizabeti uzdigla je svoj hvalospjev Svevišnjem za čudesa koja izvodi u onima koji se u nj uzdaju (usp. Lk 1,46-55). S radošću i strepnjom donijela je na svijet svoga jedinog Sina, sačuvavši svoje djevičanstvo netaknutim (usp. Lk 2,6-7). Povjеровавši svom zaručniku Josipu, povelu je Isusa u Egipat da ga spasi od Herodova progona (usp. Mt 2,13-15). Istom vjerom je slijedila Gospodina u njegovu propovijedanju i ostala je s njim sve do Golgote (usp. Iv 19,25-27). S vjerom je Marija iskusila plodove Isusova uskrsnuća i, pohranjujući sva sjećanja u svome srcu (usp. Lk 2,19.51), prenijela ih Dvanaestorici okupljenih s njom u dvorani Posljednje večere da bi primili Duha Svetoga (usp. Dj 1,14; 2,1-4).

Po vjeri apostoli ostaviše sve i pođoše za Učiteljem (usp. Mk 10,28). Povjerovali su riječima kojima je naviještao Božje kraljevstvo koje je prisutno i ostvareno u njegovoj osobi (usp. Lk 11,20). Živjeli su s Isusom koji ih je poučavao svome

²¹ IVAN PAVAO II., Apost. konst. "Fidei depositum" (11. listopada 1992.): AAS, 86 (1994), 115 i 117.

²² Usp. ISTI, Enc. "Fides et ratio" (14. rujna 1998.), br. 34 i 106: AAS, 91 (1999), 31-32, 86-87.

nauku i ostavio im novo pravilo života po kojem će ih se prepoznavati kao njegove učenike nakon njegove smrti (usp. Iv 13,34-35). Po vjeri su prošli čitavim svijetom, slijedeći zapovijed da donesu evanđelje svakom stvorenju (usp. Mk 16,15) i, bez imalo straha, naviještali su svima radost uskrsnuća čemu su bili vjerni svjedoci.

Po vjeri su učenici formirali prvu zajednicu sabranu oko nauka apostolskog, u molitvi, u slavljenju Euharistije, dijeleći sve što su posjedovali kako bi sva braća imala što im je potrebno (usp. Dj 2,42-47).

Po vjeri su mučenici dali svoj život, dajući svjedočanstvo za istinu evanđelja koja ih je preobrazila i osposobila ih za najveći dar ljubavi: oprostiti svojim progoniteljima.

Vjerom su muškarci i žene posvetili svoj život Kristu, ostavivši sve da u evanđeoskoj jednostavnosti žive poslušnost, siromaštvo i čistoću, konkretne znakove iščekivanja Gospodina koji ne će kasniti. Vjerom su mnogi kršćani činili djela pravde da provedu u djelo Gospodinovu riječ, koji je došao navijestiti oslobođenje potlačenima i godinu milosti za sve (usp. Lk 4,18-19).

Vjerom su, tijekom stoljećâ, muškarci i žene svih životnih dobi, čija su imena upisana u Knjigu života (usp. Otk 7,9; 13,8), ispovijedali ljepotu nasljedovanja Isusa Krista gdje god su bili pozvani dati svjedočanstvo svojeg kršćanstva: u obitelji, u svom zvanju, u javnom životu, u vršenju karizmi i službi na koje su bili pozvani.

Po vjeri živimo i mi: svakodnevnim priznavanjem Gospodina Isusa, prisutna u našem životu i povijesti.

14. "Godina vjere" bit će također dobra prilika da osnažimo svjedočanstvo ljubavi. Sv. Pavao podsjeća: "A sada: ostaju vjera, ufanje i ljubav - to troje - ali najveća je među njima ljubav" (1 Kor 13,13). Još snažnijim riječima - koje kršćanima trajno dozivaju u svijest njihove obaveze - apostol Jakov kaže: "Što koristi, braćo moja, ako tko rekne da ima vjeru, a djela nema? Može li ga vjera spasiti? Ako su koji brat ili sestra goli i bez hrane svagdanje pa im tkogod od vas rekne: 'Hajdete u miru, grijte se i sitite', a ne dadnete im što je potrebno za tijelo, koja korist? Tako i vjera: ako nema djela, mrtva je u sebi. Inače, mogao bi tko reći: 'Ti imaš vjeru, a ja imam djela. Pokaži mi svoju vjeru bez djela, a ja ću tebi djelima pokazati svoju vjeru'" (Jak 2,14-18).

Vjera bez ljubavi ne donosi ploda a ljubav bez vjere bio bi osjećaj prepušten na milost i nemilost

sumnji. Vjera i ljubav se uzajamno zahtijevaju, tako da prva omogućuje drugoj da ostvari svoj put. Mnogo je kršćana koji, naime, posvećuju svoj život s ljubavlju onima koji su sami, potisnuti na rub društva ili isključeni kao onima kojima prva trebamo posvetiti svoju pozornost i kojima najprije trebamo priteći u pomoć, jer se upravo u njima odražava lice samog Krista. Zahvaljujući vjeri možemo u onima koji traže našu ljubav prepoznati lice Gospodina uskrsloga: "Zaista, kažem vam, što god učiniste jednomu od ove moje najmanje braće, meni učiniste!" (Mt 25,40). Te su njegove riječi opomena koju ne smijemo zaboraviti i trajni poziv da mu uzvratimo onu ljubav kojom se on brine za nas. Vjera je ta koja omogućuje prepoznati Krista i njegova je ljubav to što nas potiče da mu pomognemo svaki put kada ga susretnemo u svojem bližnjem na svom životom putu. Potpomognuti vjerom, gledamo s nadom u naše zauzimanje u svijetu, iščekujući "nova nebesa i zemlju novu, gdje pravednost prebiva" (2 Pt 3,13; usp. Otk 21,1).

15. Pred kraj svoga života, apostol Pavao traži od učenika Timoteja da "teži vjeri" (usp. 2 Tim 2,22) istom onom postojanošću kojom je to činio kada je bio mlad (usp. 2 Tim 3,15). Doživimo taj poziv kao da je upućen svakom do nas, kako se nitko ne bi ulijenio u vjeri. Ona nam je vjerna suputnica na životnom putu koja omogućuje, uvijek iznova, zamjećivati čudesa koja Bog čini za nas. Kao ona koja ima cilj pomoći nam uočavati znakove vremena u današnjoj povijesti, vjera obvezuje svakog od nas da postane živi znak prisutnosti Uskrsloga u svijetu. Ono što svijet danas osobito treba jest uvjerljivo svjedočenje onih koji su, prosvijetljeni u umu i srcu Gospodinovom Riječju, kadri otvoriti srce i um mnogih ljudi želji za Bogom i pravim životom, životom koji nema kraja.

Neka "riječ Gospodnja trči i proslavlja se" (2 Sol 3,1): neka ova "Godina vjere" učini sve čvršćim odnos s Kristom Gospodinom, jer je samo u njemu naša budućnost izvjesna i samo u njemu imamo jamstvo istinske i trajne ljubavi. Riječi apostola Petra bacaju posljednju zraku svjetla na vjeru: "Zbog toga se radujte, makar se sada možda trebalo malo i žalostiti zbog različitih kušnja: da prokušanost vaše vjere - dragocjenija od propadljivog zlata, koje se ipak u vatri kuša - stekne hvalu, slavu i čast o Objavljenju Isusa Krista. Njega vi ljubite iako ga ne vidjeste; u njega, iako ga još ne gledate, vjerujete te klikćete od rado-

sti neizrecive i proslavljene što postigoste svrhu svoje vjere: spasenje duša" (1 Pt 1,6-9). Vjernici u svojem životu doživljavaju iskustva radosti ali i trpljenja. Koliki su samo sveci živjeli u samoći! Koliki su vjernici, i u našim danima, kušani Božjom šutnjom a tako bi htjeli čuti njegov utješni glas! Životne kušnje, dok omogućavaju shvatiti otajstvo Križa i sudjelovati u Kristovim patnjama (usp. Kol 1,24), uvod su u radost i nadu kojima vodi vjera: "Zato uživam u slabostima, uvredama, poteškoćama, progonstvima, tjeskobama poradi Krista. Jer kad sam slab, onda sam jak" (2 Kor 12,10). Mi s čvrstim pouzdanjem vjerujemo

da je Gospodin Isus pobijedio zlo i smrt. Istim se tim pouzdanjem povjeravamo njemu: On, prisutan među nama, pobjeđuje moć zla (usp. Lk 11,20) a Crkva, vidljiva zajednica njegova milosrđa, ostaje u njemu kao znak konačnoga pomirenja s Ocem.

Povjerimo Majci Božjoj, koja je proglašena "blaženom" zato što "povjerova" (Lk 1,45), ovo vrijeme milosti.

Dano u Rimu, pri Svetom Petru, 11. listopada 2011., sedme pontifikata.

Papa Benedikt XVI.

PAPINA PORUKA ZA KORIZMU 2012.

"Pazimo jedni na druge da se potičemo na ljubav i dobra djela" (Heb 10,24)

Braćo i sestre,

korizma nam još jednom pruža mogućnost razmišljati o središtu kršćanskoga života: ljubavi. Naime to je pogodno vrijeme da, uz pomoć Božje riječi i sakramenata, obnovimo svoj hod u vjeri, i kao pojedinci i kao zajednica. To je put označen molitvom i zajedništvom, šutnjom i postom, u iščekivanju uskrsne radosti.

Ove godine želim iznijeti neka svoja razmišljanja u svjetlu kratka biblijskog teksta preuzeta iz Poslanice Hebrejima: "Pazimo jedni na druge da se potičemo na ljubav i dobra djela" (10,24). Ta je rečenica dio perikope u kojoj sveti pisac poziva pouzdati se u Isusa Krista kao najvišega svećenika, po kojem smo zadobili oprost i otvoren put koji vodi Bogu. Plod prihvaćanja Krista jest život koji počiva na tri teologalne krjeposti: to jest pristupiti Gospodinu "istinitim srcem u punini vjere" (r. 22), nepokolebljivim čuvanjem "vjere nade" (r. 23) u stalnoj budnosti da se zajedno s braćom čine "ljubav i dobra djela" (r. 24). Kaže se također kako je, kao potpora vjerniku u tom ponašanju u skladu s evanđeljem, važno sudjelovati na liturgijskim susretima i molitvi zajednice, upirući pogled u eshatološki cilj, to jest puno zajedništvo u Bogu (r. 25). Zaustavit ću se na retku 24 koji, u kratkim crtama, pruža dragocjen i trajno aktualan nauk o tri aspekta kršćanskoga života: pozornost prema drugomu, uzajamnost i osobna svetost.

1. "Pazimo": odgovornost prema našoj braći i sestrama

Prvi aspekt predstavlja poziv da "pazimo": grčki izraz koji se koristi u tekstu jest *katanoein*, koji znači dobro gledati, biti pozoran, svjesno promatrati, primjećivati neku stvarnost. Susrećemo ga u Evanđelju kada Isus poziva učenike da "promatraju" ptice nebeske, koje su, bez imalo truda, okružene brižljivom i pažljivom Božjom providnošću (usp. Lk 12,24) te da "vide" brvno u vlastitu oku prije nego ugledaju trun u bratovu oku (usp. Lk 6,41). Nalazimo ga također u još jednom ulomku iz iste Poslanice Hebrejima, gdje Pavao poziva braću: "promotrite... Isusa" (3,1), apostola i najvišega svećenika naše vjere. Dakle, glagol kojim započinje naš poziv poručuje nam da svrnemo svoj pogled na drugoga, prije svega na Isusa, te da budemo pozorni jedni prema drugima, da ne budemo jedni drugima stranci, ravnodušni prema onom što se događa našoj braći i sestrama. Prečesto, međutim, kod nas prevladava potpuno suprotan stav: neka ravnodušnost i nezainteresiranost koje su plod sebičnosti i prikrivene tobožnjim poštovanjem tuđe "privatnosti". I danas snažno odjekuje Gospodinov glas koji svakoga od nas poziva da se pobrinemo za drugoga. I danas Bog traži od nas da budemo "čuvari" svoje braće (usp. Post 4,9), da uspostavljamo odnose označene uzajamnom brigom, pozornošću prema dobru drugoga i prema osobi u cjelini. Velika za-

povijed ljubavi prema bližnjemu zahtijeva od nas da shvatimo odgovornost prema onomu koji je, kao i ja, Božje stvorenje i dijete: činjenica da smo braća u čovječstvu i, u mnogim slučajevima, također u vjeri mora nas navesti na to da u drugom promatramo istinski *alter ego*, kojega Gospodin beskrajno ljubi. Ako budemo odnjegovali u sebi taj stav da u drugima promatramo svoju braću i sestre, solidarnost, pravednost kao i milosrđe i suosjećanje sami će kao iz nekoga vrela poteći iz našega srca. Sluga Božji Pavao VI. rekao je da svijet danas nadasve trpi zbog nedostatka bratstva: "Svijet je bolestan. Njegovo zlo sastoji se manje u tome da ne bi bilo zaliha, da bi ih neki prigrabili, a više u pomanjkanju bratstva među ljudima i među narodima."¹

Pažnja prema drugomu podrazumijeva da njemu ili njoj želimo dobro u svakom pogledu: tjelesnom, moralnom i duhovnom. Suvremena je kultura, čini se, izgubila osjećaj za dobro i zlo, zato treba ponovno snažno isticati da dobro postoji i da pobjeđuje, jer je Bog "dobar i dobrostiv" (Ps 119,68). Dobro je sve ono što daje, štiti i promiče život, bratstvo i zajedništvo. Odgovornost prema bližnjemu znači, dakle, htjeti i činiti dobro drugomu, u nadi da će i taj drugi postati osjetljiv na dobrotu i njezine zahtjeve. Zanimati se za brata, znači otvoriti oči za njegove potrebe. Sveto nas Pismo upozorava na opasnost da nam srca otvrdnu zbog svojevrstne "duhovne neosjetljivosti" koja nas čini slijepima za trpljenja drugih ljudi. Evanđelist Luka donosi dvije prispodobе u kojima su prikazana dva primjera te situacije do koje može doći u ljudskom srcu. U prispodobі o dobrom Samarijancu, svećenik i levit ravnodušno "prodoše dalje" pokraj čovjeka kojega su opljačkali i pretukli razbojnici (usp. Lk 10,30-32), a u prispodobі o bogatašu i Lazaru, bogataš, koji je uživao sva obilja, potpuno je neosjetljiv prema siromašnom Lazaru koji umire od gladi pred njegovim vratima (usp. Lk 16,19). Obje prispodobе pružaju primjere onoga što predstavlja bitnu suprotnost "posvećivanju pažnje", promatranju drugoga s ljubavlju i sućuti. Što je to što čovjeka priječi da uputi taj ljudski i brižni pogled prema bratu? Često su to materijalno bogatstvo i osjećaj dostatnosti, ali to može biti i stavljanje vlastitih interesa i problema iznad svega drugoga. Ne bismo nikada smjeli biti nesposobni "imati milosti" prema onima koji trpe; nikada naše srce ne bi smjelo biti u tolikoj

mjeri obuzeto stvarima i problemima da postane gluho za vapaj siromaha. Poniznost srca i osobno iskustvo trpljenja mogu u nama probuditi osjećaje suosjećanja i empatije: "Pravednik razumije pravo malenih, a opaki ne shvaća spoznaju" (Izr 29,7). Moguće je tako shvatiti blaženstvo "ožalošćenih" (Mt 5,4), to jest onih koji su kadri izaći iz samih sebe i ganuti se na tuđu bol. Susret s drugim i otvaranje srca njegovim potrebama prigoda su za spasenje i blaženstvo.

"Paziti" na brata podrazumijeva također brigu za njegovo duhovno dobro. I tu želim podsjetiti na jedan aspekt kršćanskoga života koji je, kako mi se čini, pao u zaborav: riječ je o bratskom ispravljanju poradi vječnoga spasenja. Danas smo, općenito, vrlo osjetljivi kada se govori o brizi i ljubavi prema tjelesnom i materijalnom dobru drugih; ali kada je riječ o našoj duhovnoj odgovornosti prema braći, zavladała je šutnja. Tomu nije bilo tako u prvoj Crkvi i u zajednicama doista zrelima u vjeri, koje su pokazivale brigu ne samo za tjelesno zdravlje brata, već također za zdravlje njegove duše u pogledu njegova konačnog određenja. U Svetom Pismu čitamo: "Ne kori podsmjevača, da te ne zamrzi; kori mudra, da te zavoli. Pouči mudroga, i bit će još mudriji; uputi pravednoga, i uvećat će se njegovo znanje" (Izr 9,8. sl.). Sâm Krist zapovijeda da prekorimo brata koji pogriješi (usp. Mt 18,15). Glagol kojim se izražava to bratsko ispravljanje - na grčkom *elenchein* - isti je onaj koji označava proročko poslanje kršćana da raskrinkavaju naraštaj koji se odao zlu (usp. Ef 5,11). Crkvena je tradicija ubrojila među djela duhovnoga milosrđa "opominjanje grješnika". Važno je ponovno vratiti taj vidik kršćanske ljubavi. Pred zlom ne treba šutjeti. Mislim tu na stav onih kršćana koji se, zbog ljudskog obzira ili iz jednostavne lagodnosti, prilagođavaju prevladavajućem mentalitetu, radije nego da upozoravaju svoju braću na načine razmišljanja i djelovanja koji su u oprjeci s istinom i ne slijede put dobra. Kršćanski se prijekor, međutim, nikada ne vodi duhom osude ili uzajamna optuživanja. Naprotiv, uvijek je potaknut ljubavlju i milosrđem te proizlazi iz istinske brige za dobrobit drugoga. Apostol Pavao kaže: "Braćo, ako se tko i zatekne u kakvu prijestupu, vi, duhovni, takva ispravljajte u duhu blagosti. A pazi na samoga sebe da i ti ne podlegneš napasti" (Gal 6,1). U našem svijetu, prožetu individualizmom, nužno je ponovno otkriti

¹ Enciklika *Populorum progressio*, (26. ožujka 1967.), br. 66.

važnost bratskog ispravljanja, da bismo zajedno kročili prema svetosti. Čak i pravednik padne sedam puta (usp. Izr 24,16), kaže se u Svetom Pismu, a svi smo mi slabi i sami sebe obmanjujemo (usp. 1 Iv 1,8). Veoma je, dakle, značajna služba koja se sastoji u tome da drugima pomažemo i dopustimo da nama drugi pomognu da sami sebe obuhvatimo pogledom u istini, da bismo poboljšali svoj život i smjernije koraćali Gospodinovim putom. Postoji uvijek potreba za pogledom koji ljubi i ispravlja, koji poznaje i prepoznaje, koji duboko proniče i oprašta (usp. Lk 22,61) kao što je Bog učinio i čini sa svakim od nas.

2. "Jedni na druge": dar uzajamnosti

To "čuvanje" u odnosu na druge u oprjci je s mentalitetom koji, svodeći život isključivo na zemaljski vidik, ne promatra ga u eshatološkoj perspektivi i prihvaća svaki moralni izbor u ime individualne slobode. Društvo kao što je ovo današnje može postati gluho bilo na tjelesna trpljenja, bilo na duhovne i moralne životne potrebe. Ne smije tako biti u kršćanskoj zajednici! Apostol nas Pavao poziva da tražimo ono što vodi "miru i uzajamnom izgrađivanju" (Rim 14,19) i koristi "bližnjemu na dobro, na izgrađivanje" (isto 15,2), ne tražeći vlastitu korist "nego što koristi mnogima na spasenje" (1 Kor 10,33). To uzajamno ispravljanje i opominjanje, u duhu poniznosti i ljubavi, mora biti sastavni dio života svake kršćanske zajednice.

Gospodinovi učenici, sjedinjeni s Kristom po Euharistiji, žive u zajednici koja ih međusobno povezuje kao udove istoga tijela. To znači da drugi pripada meni, njegov život, njegovo spasenje tiču se moga života i moga spasenja. Dotičemo ovdje veoma duboku sastavnicu zajedništva: između našega života i života drugih ljudi postoji neka međuovisnost, bilo u dobru bilo u zlu; i grijeh i dobra djela imaju društvenu dimenziju. U Crkvi, Kristovu mističnom tijelu, ta uzajamnost nalazi svoju potvrdu: zajednica ne prestaje činiti pokoru i moliti oprostjenje za grijeha svoje djece, ali se također raduje neprestance i s klicanjem zbog svjedočanstava krjeposti i ljubavi koje se javljaju u njezinu krilu. Neka se "udovi jednako brinu jedni za druge" (1 Kor 12,25), kaže sv. Pavao, jer smo jedno tijelo. Ljubav prema braći, čiji jedan izraz - milostinja, koja je, zajedno s molitvom i postom, tipična korizmena praksa,

ima svoj korijen u toj zajedničkoj pripadnosti. I u konkretnoj brizi za siromašne svaki kršćanin može izraziti svoje dioništvo u jednom tijelu koje je Crkva. Jedan je od pokazatelja pozornosti prema drugima u uzajamnosti također prepoznati dobro koje Gospodin čini u njima i zahvaljivati s njima za čudesne milosti koje dobri i svemogući Bog nastavlja izvoditi u svojoj djeci. Kada neki kršćanin otkrije u drugom djelovanje Duha Svetoga, mora se tomu radovati i slaviti nebeskoga Oca (usp. Mt 5,16).

3. "Da se potičemo na ljubav i dobra djela": zajedno hoditi u svetosti

Taj izraz iz Poslanice Hebrejima (10,24) potiče nas razmišljati o općem pozivu na svetost, o neprestanu napredovanju u duhovnom životu, težnjama za većim karizmama i ljubavi koja će biti sve uzvišenija i plodonosnija (usp. 1 Kor 12,31-13,13). Briga jednih za druge ima cilj uzajamno poticanje na sve veću djelatnu ljubav koja nas, "kao svjetlost svanuća, koja je sve jasnija do potpunog dana" (Izr 4,18), potiče da živimo svaki dan kao predokus dana koji ne pozna zalaza koji nas očekuje u Bogu. Vrijeme, koje nam je dano u našem životu, dragocjeno je za otkrivanje i vršenje dobrih djela, u Božjoj ljubavi. Tako sama Crkva raste i razvija se da prisprije punini uzrasta Kristova (usp. Ef 4,13). U toj perspektivi dinamike rasta smješten je naš poziv na uzajamno poticanje da bismo prispjeli punini ljubavi i dobrih djela. Na žalost, uvijek je prisutna napast mlakosti, gašenja Duha Svetoga, odbijanja da "oplodimo talente" koji su nam dani za naše vlastito i za dobro drugih ljudi (usp. Mt 25,25 sl.). Svi smo primili duhovna i materijalna dobra koja su korisna za ispunjenje Božjeg nauma, za dobro Crkve i za naše osobno spasenje (usp. Lk 12,21b; 1 Tim 6,18). Duhovni učitelji podsjećaju da u vjerskom životu onaj koji ne napreduje, nazaduje. Draga braćo i sestre, prihvatimo trajno aktualan poziv da težimo "visokom mjerilu redovita kršćanskog života".² Mudrost Crkve u priznavanju i proglašavanju blaženstava i svetosti nekih uzornih kršćana ima također cilj probuditi želju za nasljedovanjem njihovih krjeposti. Sv. Pavao potiče: "Pretječite jedni druge poštovanjem!" (Rim 12,10).

Neka u svijetu, koji traži od kršćana novo svjedočanstvo ljubavi i vjernosti Gospodinu, svi osje-

² IVAN PAVAO II., Apost. pismo *Novo millennio ineunte* (6. siječnja 2001.), br. 31.

te koliko je prijeko potrebno to nastojanje u pre-tjecanju u ljubavi, služenju i općem dobru (usp. Heb 6,10). Taj je poziv posebno snažan u svetom vremenu pripreme za Uskrs. Uza želju za svetom i plodnom korizmom, povjeravam vas zagovoru

Blažene Djevice Marije i svima od srca udjelju-jem apostolski blagoslov!

Iz Vatikana, 3. studenoga 2011.

Papa Benedikt XVI.

PAPIN GOVOR SUDIONICIMA OPĆE SKUPŠTINE KONGREGACIJE ZA NAUK VJERE

Gospodo kardinali,
časna braćo u episkopatu i svećeništvu
draga braćo i sestre!

Za mene je uvijek motiv radosti da se mogu susresti s vama prigodom Plenarnoga zasjedanja i izraziti vam svoje poštovanje za službu koju obavljate za Crkvu i posebno za Petrova nasljednika u njegovoj službi da utvrđuje braću u vjeri (usp. Lk 22,32). Zahvaljujem kard. Williamu Levadi za njegov srdačan pozdrav u kojem je podsjetio na neke važne zadaće koje je Dikasterij rješavao ovih posljednjih godina. Posebno sam zahvalan Kongregaciji, koja s Papinskim vijećem za novu evangelizaciju, priprema "Godinu vjere", uočavajući u njoj pogodan trenutak da se svima ponovno stavi pred oči dar vjere u Krista uskrsloga, sjajno naučavanje Drugoga vatikanskoga koncila i dragocjenu doktrinarnu sintezu koju je ponudio *Katekizam Katoličke Crkve*.

Kao što znamo, na širokim prostorima zemlje vjera je u pogibelji da se utrne kao plamen koji više ne nalazi hrane. Nalazimo se pred dubokom krizom vjere, pred gubitkom religioznoga smisla, što predstavlja najveći izazov za današnju Crkvu. Obnova vjere mora stoga imati prednost u zalaganju cijele Crkve u naše dane. Želim da "Godina vjere" uzmogne doprinijeti, u srdačnoj suradnji svih sastavnica Božjega naroda, da Boga ponovno ponazoči u ovom svijetu i ljudima otvori pristup vjeri, povjerenju u onoga Boga koji nas je ljubio do kraja (usp. Iv 13,1), u Isusa Krista, raspetoga i uskrsloga.

Tema jedinstva kršćana usko je povezana s ovom zadaćom. Želio bih se zato zaustaviti na nekim doktrinarnim vidovima koji se odnose na ekumenski hod Crkve, koji je bio predmet produbljena promišljanja na ovom Plenarnom zasje-

danju, u podudarnosti sa zaključkom Godišnje molitvene osmine za jedinstvo kršćana. U stvari polet ekumenskoga djela mora početi od "duhovnoga ekumenizma", od one "duše svega ekumenskog gibanja" (*Unitatis redintegratio*, 8), koja se nalazi u duhu molitve da "svi budu jedno" (Iv 17,21).

Usklađenost ekumenskoga zalaganja s naučavanjem Drugoga vatikanskoga koncila i s cijelom Predajom bila je jedna od tema kojoj je Kongregacija, u suradnji s Papinskim vijećem za jedinstvo kršćana, uvijek posvećivala pozornost. Danas možemo ustanoviti nemale dobre plodove proizašle iz ekumenskih dijaloga, ali moramo također priznati da pogibelj lažna pogodbenjaštva ili ravnodušja, posve tuđa duhu Drugoga Vatikanskoga koncila, zahtijeva našu budnost. Ovo je ravnodušje prouzročeno sve proširenijim mišljenjem da istina ne bi bila pristupačna čovjeku; bilo bi stoga nužno ograničiti se da se nađu pravila za praksu koja omogućuju poboljšanje svijeta. Tako bi se vjera zamijenila moralizmom, bez duboka temelja. Središte pravoga ekumenizma, međutim, jest vjera u kojoj čovjek susreće istinu koja se otkriva u Božjoj Riječi. Bez vjere sav ekumenski pokret bio bi sveden na oblik "društvenoga ugovora" na koji bi se pristajalo zbog zajedničkog interesa, "praksologija" da se stvori bolji svijet. Logika Drugoga vatikanskoga koncila potpuno je drukčija: iskreno traženje punoga jedinstva svih kršćana jest dinamizam prodahnut Božjom Riječju, božanskom Istinom koja nam govori u Riječi.

Glavni problem, koji na poprječan način označuje ekumenske dijaloge, jest stoga pitanje strukture objave - odnosa između Svetoga Pisma, žive Predaje u Svetoj Crkvi i Službe apostolskih nasljednika kao svjedoka istinske vjere.

Ovdje je uključena tema ekleziologije koja je dio ovoga problema: kako do nas dopire Božja istina. Temeljna je ovdje razludžba između Predaje velikim slovom i predajâ. Ne bih želio ulaziti u pojedinosti, samo jedna primjedba. Važan korak takve razludžbe učinjen je u pripravi i primjeni mjera za skupine vjernika koje dolaze iz anglikanizma, koje žele ući u puno zajedništvo Crkve, u jedinstvo zajedničke i bitne božanske Predaje, obdržavajući svoje duhovne, liturgijske i pastoralne predaje, koje su sukladne katoličkoj vjeri.¹ Postoji, naime, duhovno bogatstvo u različitim kršćanskim vjeroispovijestima, koje je izraz jedne vjere i dar koji se dijeli i ujedno nalazi u crkvenoj Predaji.

A danas je jedno od temeljnih pitanja problematika metodâ koje se usvajaju u raznim ekumenskim dijalozima. I one trebaju odražavati prvenstvo vjere. Spoznavati istinu jest pravo sugovornika u svakom pravom dijalogu. To zahtijeva sama ljubav prema bratu. U tom smislu treba se hrabro sučeliti i sa spornim pitanjima, uvijek u duhu bratstva i uzajamna poštovanja. Važno je osim toga ponuditi ispravno tumačenje onoga "reda ili 'hijerarhije' istinâ katoličkoga nauka", ističe dekret *Unitatis redintegratio* (br. 11), što nikako ne znači da se polog vjere smanjuje, nego izvući mu unutarnju strukturu, ustrojnost ove jedincate strukture. Imaju također veliku važnost studijski dokumenti proizašli iz raznih ekumenskih dijaloga. Takvi se tekstovi ne mogu ignorirati, jer tvore važan plod, iako provizoran, zajedničkoga razmišljanja koje je godinama dozrijevano. Štoviše, oni se trebaju priznati u svome pravom značenju kao doprinosi ponuđeni mjerodavnom auktoritetu Crkve, koja je jedina pozvana da ih prosuđuje na konačan način. Pripisati takvim tekstovima obveznu težinu ili gotovo zaključak trnovitih pitanja

dijaloga, bez dužna vrjednovanja od crkvenog auktoriteta, u konačnici, ne bi pripomoglo hodu prema punom jedinstvu u vjeri.

Posljednje pitanje koje bih napokon želio spomenuti jest moralna problematika koja je novi izazov za ekumenski hod. U dijalozima ne možemo ignorirati velika čudoredna pitanja s obzirom na ljudski život, obitelj, spolnost, bioetiku, slobodu, pravdu i mir. Bit će važno govoriti o tim pitanjima posve jednoglasno, zahvaćajući iz Pisma i iz žive predaje Crkve. Ova nam predaja pomaže odgonetnuti jezik Stvoritelja u njegovu stvaranju. Braneći temeljne vrijednosti velike predaje Crkve, branimo čovjeka, branimo stvoreno.

U zaključku ovih razmišljanja, želim usku i bratsku suradnju Kongregacije s mjerodavnim Papinskim vijećem za jedinstvo kršćana, da bi se učinkovito promicala ponovna uspostava potpuna jedinstva svih kršćana. Razdijeljenost među kršćanima naime "očito se protivi ne samo Kristovoj volji: ona je sablazan svijetu a najsvetijoj zadaći: propovijedanju evanđelja svakom stvorenju, nanosi štetu" (Dekret *Unitatis redintegratio*, 1). Jedinstvo dakle nije samo plod vjere, nego i sredstvo i gotovo pretpostavka da se na vjerodostojniji način navješćuje vjera onima koji još ne poznaju Spasitelja. Isus je molio: "Kao što si ti, Oče, u meni i ja u tebi, neka i oni u nama budu jedno, te svijet uzvjeruje da si me ti poslao" (Iv 17,21).

Izražavajući još jednom svoju zahvalnost za vaše služenje, uvjeravam vas u svoju trajnu duhovnu blizinu i od srca svima vama podjeljujem Apostolski blagoslov. Hvala.

Vatikan, 27. siječnja 2012.

Papa Benedikt XVI.

¹ Usp. konst. *Anglicanorum coetibus*, čl. III.

PAPINSKO VIJEĆE ZA MEĐURELIGIJSKI DIJALOG

KRŠĆANSKO SVJEDOČENJE U MULTIRELIGIJSKOM SVIJETU - PREPORUKE ZA PONAŠANJE

Uvod

Misijsko poslanje ulazi na bit Crkve. Naviještati Riječ Božju i svjedočiti je svijetu temeljno je za svakoga kršćanina. U isto vrijeme, potrebno je činiti to prema evanđeoskim načelima, uz puno poštovanje i ljubav prema svim ljudskim bićima.

Svjesni napetosti između pojedinaca i zajednica različitih religijskih uvjerenja kao i različitih tumačenja kršćanskoga svjedočenja, Papinsko vijeće za međureligijski dijalog (PVMD), Svjetsko vijeće crkava (SVC) i - na poziv SVC - Evangelički svjetski savez (ESS) sastajali su se kroz pet godina da razmišljaju i prirede ovaj dokument koji služi kao niz preporuka za ponašanje u kršćanskom svjedočenju diljem svijeta. Cilj ovoga dokumenta nije teološka izjava o misijskom poslanju nego upućivanje praktičnih smjernica u vezi s kršćanskim svjedočenjem u multireligijskom svijetu.

Cilj je ovoga dokumenta ohrabriti Crkve, crkvena vijeća i misijske urede u razmišljanju o njihovim sadašnjim postupcima i da upotrijebe preporuke iz ovoga dokumenta u priređivanju, gdje je prikladno, vlastitih smjernica za svjedočenje i poslanje među onima koji pripadaju različitim religijama te među onima koji ne ispovijedaju nikakvu posebnu vjeru. Nadamo se da će kršćani diljem svijeta proučavati ovaj dokument u svjetlu svojih vlastitih postupaka pri svjedočenju svoje vjere u Krista - riječju i djelima.

Podloga za kršćansko svjedočenje

1. Kršćanima je povlastica i radost obrazlagati nadu koja je u njima te to činiti blago i s poštovanjem (usp. 1 Pt 3,15).

2. Isus Krist vrhunski je svjedok (usp. Iv 18,37). Kršćansko svjedočenje uvijek je dioništvo na njegovu svjedočenju koje poprima oblik naviještanja kraljevstva, služenja bližnjemu i potpunoga darivanja samoga sebe, iako taj čin darivanja vodio do križa. Kao što je Otac poslao Sina snagom Duha Svetoga, tako su vjernici poslani da svjedoče riječju i djelovanjem o ljubavi trojedinoga Boga.

3. Primjer i nauk Isusa Krista i prve Crkve trebaju biti uzori kršćanskoga poslanja. Kroz dva tisućljeća kršćani su nastojali slijediti Krista dijeleći s drugima radosnu vijest o Božjem kraljevstvu (usp. Lk 4,16-20).

4. Kršćansko svjedočenje u pluralističkom svijetu uključuje zauzimanje za dijalog s ljudima različitih religija i kultura (usp. Dj 17,22-28).

5. U nekim sredinama živjeti i naviještati evanđelje jest teško, zapriječeno ili čak zabranjeno, ali Krist kršćanima povjerava da vjerno i solidarno nastave svjedočiti o njemu (usp. Mt 28,19-20; Mk 16,14-18; Lk 24,44-48; Iv 20,21; Dj 1,8).

6. Ako se kršćani zalažu neprikladnim metodama vršiti poslanje služeći se zavaravanjem i sredstvima prisile, izdaju evanđelje i mogu drugima nanositi boli. Takva zastranjenja traže pokoru i podsjećaju nas na potrebu trajne Božje milosti (usp. Rim 3,8).

7. Kršćani tvrde, dok su oni odgovorni za svjedočenje o Kristu, da je obraćenje u konačnici djelo Duha Svetoga (usp. Iv 16,7-9; Dj 10,44-47). Oni priznaju da Duh puše tamo gdje hoće, na način koji ne može kontrolirati nijedno ljudsko biće (usp. Iv 3,8).

Načela

Kršćani su pozvani da se drže sljedećih načela dok nastoje izvršavati Kristov nalog na prikladan način, posebno u međureligijskom ozračju:

1. *Djelovati u Božjoj ljubavi.* Kršćani vjeruju da je Bog izvor svake ljubavi i stoga su pozvani da u svome svjedočenju žive životom ljubavi i ljube bližnjega kao samoga sebe (usp. Mt 22,34-40; Iv 14,15).

2. *Nasljedovati Isusa Krista.* U svim vidovima života, a posebice u svome svjedočenju, kršćani su pozvani da slijede primjer i nauk Isusa Krista dijeleći s drugima njegovu ljubav, slaveći i časteći Boga Oca u snazi Duha Svetoga (usp. Iv 20,21-23).

3. *Kršćanske vrline.* Kršćani su pozvani da se ponašaju pošteno, s ljubavlju, milosrdno i ponizno te da nadvladavaju drskost, podcjenjivanje i omalovažavanje (usp. Gal 5,22).

4. *Djela služenja i pravde.* Kršćani su pozvani da djeluju pravedno i ljube nježno (usp. Mih 6,8). Nadalje su pozvani da služe drugima te postupajući tako prepoznaju Krista u svojoj najmanjoj braći i sestrama (usp. Mt 25,45). Djela služenja, kao što su osiguravanje školovanja, zdravstvene njege, karitativnog pomaganja te djela pravde i javne zaštite sastavni su dio svjedočenja evanđelja. Izrabljivanje siromašnih i potrebitih nema mjesta u kršćanskom djelovanju. Kršćani u svojim djelima usluživanja trebaju raskrinkavati i suzdržavati se od svakog oblika mamljenja, uključujući financijske poticaje i nagrade.

5. *Razabiranje u službama zdravstvene njege.* Kao sastavni dio svoga svjedočenja evanđelju kršćani vrše zdravstvene službe. Pozvani su da vrše razabiranje dok obavljaju te službe, poštujući potpuno ljudsko dostojanstvo te pazeći da ranjivost osoba i njihova potreba za ozdravljenjem ne budu izrabljivani.

6. *Odbacivanje nasilja.* Kršćani su pozvani da odbacuju sve oblike nasilja, čak socijalne i psihološke, uključujući zlorabu moći u svome svjedočenju. Oni također odbacuju nasilje, nepravednu diskriminaciju ili tlačenje kod bilo koje religijske i sekularne vlasti, uključujući oštećenje ili rušenje bogomolja, svetih simbola i tekstova.

7. *Sloboda religije i vjere.* Religijska sloboda - uključivši pravo na javno ispovijedanje, prakticiranje, širenje i mijenjanje vlastite religije - izvi-re iz samoga dostojanstva ljudske osobe koje se temelji na tome da su sva ljudska bića stvorena na Božju sliku i priliku (usp. Post 1,26). Stoga sva ljudska bića imaju jednaka prava i odgovornosti. Gdje se bilo koja religija upotrebljava za političke svrhe, ili gdje se događa religijski progon, kršćani su pozvani da se zauzimaju proročkim svjedočenjem raskrinkavajući takve pothvate.

8. *Međusobno poštovanje i solidarnost.* Kršćani su pozvani da djeluju zajedno sa svim ljudima u međusobnu poštovanju, promicanju pravde, te zalaganju za mir i zajedničko dobro. Međureligijska suradnja bitna je dimenzija takva djelovanja.

9. *Poštovanje svih osoba.* Kršćani priznaju da evanđelje dovodi kulture u pitanje ali i obogaćuje ih. Čak i kad evanđelje dovodi u pitanje neke vidove kulture, kršćani su pozvani na poštovanje svih osoba. Kršćani su također pozvani da u vlastitim kulturama razabiru elemente koje evanđelje dovodi u pitanje.

10. *Odricanje od lažna svjedočenja.* Kršćani trebaju govoriti iskreno i s poštovanjem; trebaju saslušati da bi upoznali i razumjeli vjere i vjerničke prakse drugih te se preporučuje da priznaju i poštuju ono što je u njima istinito i dobro. Svaki komentar ili kritički pristup treba iznositi u duhu međusobna poštovanja, pazeći da ne svjedočimo lažno u vezi s drugim religijama.

11. *Osigurati osobno razabiranje.* Kršćani trebaju priznavati da je mijenjanje osobne religije odlučan korak koji treba biti popraćen dostatnim vremenom za primjereno razmišljanje i pripravu, u procesu gdje je zagarantirana puna osobna sloboda.

12. *Izgrađivanje međureligijskih odnosa.* Kršćani trebaju nastaviti s izgradnjom odnosa poštovanja i povjerenja s osobama različitih religija tako da omogućuju dublje međusobno razumijevanje, pomirenje i suradnju radi općega dobra.

Preporuke

Treće savjetovanje, koje su organizirali Svjetsko vijeće crkava i Papinsko vijeće za međureligijski dijalog u ime Svete Stolice uz suradnju Evangeličkog svjetskog saveza te uz sudjelovanje delegata veoma širokoga kruga kršćanskih vjerničkih obitelji (katolici, pravoslavci, protestanti, evangelici i pentekostalci), nakon što je u duhu ekumenske suradnje marno pripravelo ovaj dokument za razmatranje Crkvama, nacionalnim i regionalnim konfesionalnim tijelima i misijskim organizacijama te osobito onima koji djeluju u međureligijskom ozračju, preporučuje da ta tijela:

1. *Prouče* pitanja iznesena u ovom dokumentu te ondje gdje je prikladno *formuliraju smjernice za ponašanje* u vezi s kršćanskim svjedočenjem, koje će biti primjenjive u njihovu posebnom ozračju. Gdje je moguće, to treba učiniti ekumenski te uz savjetovanje s predstavnicima drugih religija.

2. *Izgrađuju* odnose poštovanja i povjerenja s osobama svih religija, posebice na institucionalnim razinama, između Crkava i drugih religijskih zajednica zalažući se za trajni međureligijski dijalog kao sastavni dio njihova kršćanskog zauzimanja. U nekim sredinama, gdje su godine napetosti i sukoba prouzročile duboka sumnjičenja i raskid povjerenja među zajednicama i u zajednicama, međureligijski dijalog može pružiti novu prigodu za rješavanje sukoba, uspostavu pravde, iscjeljivanje pamćenja, pomirenje i izgradnju mira.

3. *Potiču* kršćane da jačaju vlastiti religijski identitet i vjeru dok *produbljuju* svoje poznavanje i shvaćanje različitih religija te da to čine također uzimajući u obzir perspektive sljedbenika tih religija. Kršćani trebaju izbjegavati krivo predočavanje vjere i prakse kod sljedbenika drugačijih religija.

4. *Suraduju* s drugim religijskim zajednicama zauzimajući se inter-religijski u promicanju pravde i općega dobra, gdje god je to moguće, iskazujući solidarnost s osobama koje su u situaciji sukoba.

5. *Pozivaju* svoje vlade na osiguravanje primjerena i sveobuhvatna poštovanja religijske slobode, uviđajući da se u mnogim državama religijskim institucijama i osobama priječi vršenje njihova poslanja.

6. *Mole* za svoje bližnje i njihovu dobrobit, uviđajući da je molitva sastavni dio ovoga što jesmo i što činimo, kao i Kristova poslanja.

Dodatak: nastanak dokumenta

1. U današnjem svijetu raste suradnja među kršćanima te među kršćanima i sljedbenicima drugih religija. Papinsko vijeće za međureligijski dijalog (PVMD) u ime Svete Stolice i Program Svjetskoga vijeća crkava za međureligijski dijalog i suradnju (SVC-MRDS) stekli su iskustvo takve suradnje. Primjeri tema na kojima su u prošlosti surađivali PVMD i MRDS jesu: međureligijski brak (1994.-1997.), međureligijska molitva (1997.-1998.) i afrička religioznost (2000.-2004.). Ovaj dokument plod je njihove suradnje.

2. U današnjem svijetu rastu međureligijske napetosti, uključujući nasilje i gubitak ljudskih

života. Politika, ekonomija i drugi faktori igraju određenu ulogu u tim napetostima. Kršćani su također ponekad uključeni u te sukobe, namjerno ili nenamjerno, kao oni koji su progonjeni ili kao oni koji sudjeluju u nasilju. Kao odgovor na to, PVMD i MRDS odlučili su obraditi ta pitanja u zajedničkom procesu pripremajući svima prihvatljive preporuke za ponašanje u kršćanskom svjedočenju. SVC-MRDS pozvalo je Evangelički svjetski savez (ESS) da se uključi u ovaj proces i oni su to učinili s radošću.

3. Na početku su održana dva savjetovanja: prvo, u mjestu Lariano, Italija, od 12. do 18. svibnja 2006. pod naslovom "Vrjednovanje stvarnosti" na kojem su predstavnici različitih religija iznosili svoja mišljenja i iskustva o pitanju obraćanja. U drugoj točki izjave savjetovanja čita se: "Tvrdimo, dok svatko ima pravo pozivati druge na razumijevanje svoje vjere, da to ne smije biti vršeno kršenjem pravâ drugih i njihove religiozne osjetljivosti. Sloboda religije traži od nas jednakost u nezaobilaznoj odgovornosti da poštuemo vjeru drukčiju od naše te da je nikada ne ocrnjujemo, klevećemo niti iskrivljujemo u svrhu isticanja superiornosti naše vjere".

4. Drugo među-kršćansko savjetovanje održano je u gradu Toulouse, Francuska, od 8. do 12. kolovoza 2007. kao razmišljanje o istim ovim pitanjima. Temeljito smo raspravljali o pitanjima: *obitelj i zajednica, poštovanje drugih, ekonomija, tržište i suparništvo te nasilje i politika*. Pastoralna i misijska pitanja u vezi s ovim temama postala su podloga za teološko razmišljanje i za načela koja smo iznijeli u ovom dokumentu. Svako je pitanje važno za sebe te zaslužuje više pozornosti od ove koju smo joj posvetili u ovim preporukama.

5. Sudionici trećega (među-kršćanskog) savjetovanja sastali su se u Bangkoku, Tajland, od 25. do 28. siječnja 2011. te usvojili zaključni oblik ovoga dokumenta.

Napomena prevoditelja: Papinsko vijeće za međureligijski dijalog objavilo je ovaj dokument 28. lipnja 2011. Zainteresirani mogu naći engleski izvornik i službene prijevode na velike jezike na internetskoj adresi Vatikana.

(S engleskoga preveo Mato Zovkić)

PETROV NOVČIĆ

DRŽAVNO TAJNIŠTVO

Vatikan, 22. studenoga 2011.

Prva sekcija - Opći poslovi

Br. 180.124

Preuzvišeni gospodine!

Ovom je Državnom Tajništvu dostavljen iznos od 9.865,00 eura, koji ste ljubaznim posredništvom Apostolskoga nuncija u Bosni i Hercegovini, poslali Svetomu Ocu kao "Novčić sv. Petra" Biskupijâ Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske za 2011. godinu.

Sveti Otac, zahvalan za brižljivi izraz zajedništva i za osjećaje duhovne ljubavi i poštovanja koje su to potaknuli, želeći plodan crkveni put, zaziva majčinski zagovor Svete Djevice i od srca podjeljuje Vama, Preuzvišeni, i svima koji su povjereni Vašoj pastoralnoj skrbi Apostolski blagoslov, залог sva-koga željena dobra.

Obavješćujući Vas da će prilog biti objavljen u Proračunu za 2011. godinu, iskorištavam prigodu da se potvrdim s osjećajima osobita poštovanja

Vaš odani Vam u Gospodinu

† Angelo Becciu, zamjenik

SEGRETERIA DI STATO

PRIMA SEZIONE - AFFARI GENERALI

Dal Vaticano, 22 novembre 2011

N. 180.124

Eccellenza Reverendissima,

è pervenuta a questa Segreteria di Stato la somma di € 9.865,00 che Ella, per il cortese tramite del Nunzio Apostolico in Bosnia ed Erzegovina, ha inviato al Santo Padre quale Obolo di San Pietro delle diocesi di Mostar-Duvno e di Trebinje-Mrkan per l'anno 2011.

Sua Santità, riconosce per il premuroso gesto di comunione e per i sentimenti di spirituale affetto e di venerazione che l'hanno suggerito, mentre auspica un fecondo cammino ecclesiale, invoca la materna intercessione della Vergine Santa e di cuore imparte a Vostra Eccellenza e a quanti sono affidati alle sue cure pastorali la Benedizione Apostolica, pegno di ogni desiderato bene.

Nel significarLe che l'offerta figurerà nel Bilancio per l'anno 2011, profitto della circostanza per confermarci con sensi di distinto ossequio

dell'Eccellenza Vostra Rev.ma
dev.mo nel Signore

† Angelo Becciu
Sostituto

A Sua Eccellenza Reverendissima
Mons. Ratko PERIĆ
Vescovo di Mostar-Duvno
Amministratore Apostolico di
Trebinje-Mrkan
BOSNIA-ERZEGOVINA

II.
BISKUPSKE KONFERENCIJE
HRVATSKE I BOSNE I HERCEGOVINE

PRIOPĆENJE

XIV. REDOVNO GODIŠNJE ZAJEDNIČKO ZASJEDANJE BK BiH I HBK

Članovi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine i Hrvatske biskupske konferencije održali su svoje XIV. redovno godišnje zajedničko zasjedanje 30. i 31. siječnja 2012. u Nadbiskupskom ordinarijatu u Sarajevu. Predsjedali su mons. dr. Franjo Komarica, biskup banjolučki, i mons. dr. Marin Srakić, nadbiskup đakovačko-osječki, a sudjelovali su svi biskupi iz Bosne i Hercegovine i 19 biskupa iz Republike Hrvatske. Biskup Komarica i nadbiskup Srakić zaželjeli su dobrodošlicu biskupima koji po prvi put sudjeluju na zajedničkom zasjedanju: dubrovačkom biskupu mons. Mati Uziniću, vojnom biskupu u BiH mons. Tomi Vukšiću i biskupu koadjutoru porečko-pulskom mons. Draženu Kutleši.

S osobitom pozornošću biskupi su razmotrili Pismo-Poruku od 14. siječnja 2012., koju im je uputio državni tajnik pape Benedikta XVI. kardinal Tarcisio Bertone. Izrazili su zahvalnost za pismo u kojem vide ponovni znak trajne brige Svetog Oca za Crkvu u BiH. Raduje ih da Sveta Stolica prepoznaje godišnje zajedničko zasjedanje dviju Biskupskih konferencija kao "dodatan znak jedinstva Katoličke Crkve u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini" te da to jedinstvo čini "zajednička vizija uloge, odgovornosti i djelovanja Crkve". Biskupi Bosne i Hercegovine ponovno su uputili riječi zahvalnosti za sve akcije koje su pokrenuli biskupi Hrvatske sa svojim svećenicima, redovnicima, redovnicama i vjernicima kako bi pomogli članovima biskupijskih zajednica u BiH u djelovima u kojima je stanje posebno teško. Spomenuli su da su iz svih biskupija u Hrvatskoj preko partnerstva pomagali obnovu razorenih župa u BiH te da su realizirane brojne plemenite akcije suradnjom biskupija, župa, Caritasa i drugih crkvenih institucija. Svi su biskupi suglasni da treba još više poraditi na razini pastoralne povezanosti posebno kada je riječ o pohodima izbjeglim

i prognanima Hrvatima iz BiH u Republici Hrvatskoj.

Svjesni težine stanja u kojem se nalaze katolici u BiH, koji su golemoj većini Hrvati, a dodatno potaknuti pismom državnog tajnika Bertonea, biskupi su razmišljali o načinima intenziviranja svoga zauzimanja za budućnost Crkve u Bosni i Hercegovini. Izrazili su posebnu zabrinutost zbog nejednakopravnosti hrvatskoga naroda u BiH s druga dva naroda te istaknuli potrebu raditi na svim razinama da svaki narod i svaki čovjek u svakom dijelu Bosne i Hercegovine ima jednaka prava. Nadaju se da će u tom duhu biti i zauzimanje nedavno formirane Vlade i Sabora Republike Hrvatske kao i Predsjedništva, a osobito nedavno formiranog Vijeća ministara BiH te Parlamentarne skupštine BiH. U duhu spomenutog Pisma-Poruke kardinala Bertonea odlučni su i ubuduće "suradivati s civilnim vlastima i sa svim osobama dobre volje" u cilju poboljšanja stanja "alarman-tnih podataka" o katolicima u BiH.

U duhu intenzivnije brige za Crkvu u Bosni i Hercegovini s ciljem međusobne snažnije povezanosti i obostrana obogaćivanja u duhovnoj povezanosti, svake godine redovito se provodi i akcija Tjedna solidarnosti s Crkvom i ljudima u BiH o čemu su izvijestili predsjednici Hrvatskoga Caritasa biskup Josip Mrzljak i Caritasa BK BiH biskup Komarica. Biskupi su izrazili osobitu zahvalnost svima koji su svojom molitvom, materijalnim prilogom ili na drugi način izrazili blizinu Crkvi i ljudima u BiH u potrebi, napominjući da je većina medija u Hrvatskoj u svemu tome imala plemenitu ulogu. Također su izrazili radost zbog sve snažnijeg molitvenog zajedništva, ali i zahvalnost što je prošlogodišnja prikupljena pomoć bila znatno veća nego prijašnjih godina. Ovogodišnji Tjedan solidarnosti održat će se u tjednu od 4. do 11. ožujka 2012. Biskupi su upoznati i s ini-

cijativama za ovogodišnji Tjedan solidarnosti s ciljem većeg senzibiliziranja javnosti u Hrvatskoj za solidarnost i zajedništvo s ljudima i Crkvom u BiH te poticanja na međusobno pomaganje i njegovanje susreta i uzajamnih posjeta vjernika i izgradnje duhovnog zajedništva.

Rektor Papinskoga hrvatskog zavoda sv. Jeronima mons. dr. Jure Bogdan upoznao je biskupe o aktualnom stanju u spomenutom Zavodu: o broju svećenika studenata (24), zavodskim statutima, djelovanju Uprave, duhovnog života u Zavodu, urađenim doktorskim disertacijama studenata i magistarskim gradusima i slično. Biskupi su zahvalili rektoru Bogdanu i suradnicima na njihovoj savjesnoj brizi za instituciju koja ima osobito značenje za Crkvu u Hrvata. Saslušali su i Izvješće predsjednika Biskupske komisije za spomenuti zavod biskupa Vlade Košića. Raduje ih da studenti, unatoč pojedinim primjedbama, svoj boravak u Rimu osjećaju kao povjerenje dano im od biskupa, koje žele opravdati svojim studijem. Biskupi su zahvalili peteročlanoj Biskupskoj komisiji kojoj ovom akademskom godinom istječe petogodišnji mandat.

Predsjednik Vijeće HBK i BK BiH za hrvatsku inozemnu pastvu biskup Pero Sudar u svom izvješću upoznao je biskupe s radom i nastojanjem Vijeća u koordinaciji hrvatske inozemne pastve. Ravnatelj Ureda za hrvatsku inozemnu pastvu fra Josip Bebić prikazao je stanje u 197 hrvatskih katoličkih misija širom svijeta kao i rad Ureda koji od sada svoje sjedište ima u novoj zgradi Hrvatske biskupske konferencije u Zagrebu. Biskupi izražavaju radost što Hrvati katolici u iseljeništvu, ne samo prve i druge generacije, rado i u velikom broju sudjeluju u liturgijskim, pastoralnim, socijalnim i kulturnim događanjima u hrvatskim katoličkim župama i misijama. Razmotrili su i konkretne poteškoće kao i prijedloge biskupa Sudara i ravnatelja Bebića te prihvatili određene obveze i dali konkretne naputke. Zahvalni su svim pastoralnim djelatnicima u misijama i podupiru njihovo zalaganje.

Predsjednik Komisija HBK i BK BiH za Hrvatski martirologij biskup Mile Bogović izvijestio je o radu Komisije čiji su članovi voditelji vice/postulatura za beatifikaciju ili kanonizaciju nekoga od svjedoka vjere te stručnjaci za crkvenu i svjetovnu povijest 20. stoljeća. Kao neposredni zadatci spomenuti su: znanstveni skup, koji bi se trebao održati u mjesecu travnju 2012. u Zagrebu, i osnivanje biskupijskih povjerenstava. Istaknuta je želja da cjelokupni rad Komisije bude doprinos otkrivanju i uprisutnjenju vjerničko-mučeničkog elementa u stradanjima. Istaknuli su važnost kršćanskoga gledanja na žrtve, gdje se naglasak stavlja na poštovanje mučenika, a ne na okrutnosti mučitelja.

Kroz izvješće predsjednika Vijeća za misije biskupa Slobodana Štambuka biskupi su upoznati o nekim važnim poveznicama između Papinskih misijskih djela HBK i BK BiH. Pohvalili su zajedničke inicijative spomenutoga Vijeća kojim nastoje uvijek iznova buditi misijsku svijest kod vjernika te biti trajna potpora misionarima i misionarkama u njihovu blagoslovljenom radu naviještanja Radosne vijesti.

O prevođenju i odobravanju liturgijskih tekstova biskupe je izvijestio predsjednik Vijeća za liturgiju HBK biskup Ante Škvorčević.

Biskupi su 30. siječnja slavili zajedničku Euharistiju u sarajevskoj katedrali Presvetoga Srca Isusova, te nakon Mise molili na grobu sluge Božjega dr. Josipa Stadlera, prvog vrhbosanskog nadbiskupa. Euharistiju je predslavio nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić, a propovijedao nadbiskup Srakić. Prigodnu riječ uputio apostolski nuncij u BiH nadbiskup Alessandro D'Errico.

Sarajevo, 31. siječnja 2012.

*Tajništvo HBK
Tajništvo BK BiH*

III.
BISKUPSKA KONFERENCIJA
BOSNE I HERCEGOVINE

PRIOPĆENJE

S 54. REDOVITOGA ZASJEDANJA BK BIH

Biskupi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine održali su svoje 54. redovno zasjedanje od 20. do 22. ožujka 2012. u prostorijama Biskupskoga ordinarijata u Mostaru. Predsjedao je biskup banjolučki mons. dr. Franjo Komarica, a sudjelovali su svi članovi Biskupske konferencije. Na zasjedanju je sudjelovao i biskup križevački mons. Nikola Kekić u svojstvu delegata Hrvatske biskupske konferencije te prenio izraze bratskoga zajedništva i blizine biskupa iz Republike Hrvatske na čelu s njihovim predsjednikom mons. dr. Marinom Srakićem, nadbiskupom đakovačko-osječkim. Istaknuvši da se u određenom smislu osjeća i članom Biskupske konferencije BiH jer mu se jurisdikcija proteže i na sve grkokatoličke vjernike u BiH, biskup Kekić je upoznao s obilježavanjem velikog jubileja - 400. obljetnice Grkokatoličke Crkve u Hrvatskoj ili osnivanja Marčanske biskupije te pozvao biskupe da se pridruže nekom od predviđenih slavlja. Biskupi su iskreno zahvalili članovima Hrvatske biskupske konferencije za bratsku solidarnost koju su iskazali i tijekom nedavno održanog Tjedna solidarnosti s Crkvom i ljudima u ovoj zemlji. Također su izrazili spremnost poduprijeti djelovanje malobrojne grkokatoličke zajednice u Bosni i Hercegovini u ostvarenju njihovih prava.

Tijekom zasjedanja s biskupima se susreo i apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini nadbiskup Alessandro D'Errico koji je prenio blagoslov Svetoga Oca. Izrazio je radost što je Pismo-Poručka državnog tajnika kardinala Tarcisija Bertonea naišlo na odjek u medijima i na primjerenu pozornost biskupa HBK i BK BiH koju su očitovali na redovitom 14. godišnjem zajedničkom zasjedanju, 30. i 31. siječnja 2012. u Sarajevu. Također je upoznao biskupe s poduzetim koracima na što skorijem formiranju Mješovite komisije za primjenu Međunarodnoga temeljnog ugovora iz-

među Svete Stolicе i BiH, tj. za izradu nužnih provedbenih akata tog Ugovora. Biskupi su zahvalili nunciju D'Erricu što u razgovorima i susretima s raznim predstavnicima vlasti potiče da se poduzmu konkretni koraci u smjeru poboljšanja teške situacije biskupijskih zajednica u velikom dijelu Bosne i Hercegovine. Osobito su zahvalni svećenicima, redovnicima i redovnicama koji pastoralno rade u župama u kojima je ostao mali broj katolika. Otvoreni su za razgovor i suradnju sa svim predstavnicima vlasti koji su spremni poduprijeti opstanak i katolika u Bosni i Hercegovini kao i njihov povratak. Izrazili su nadu da će značajan dio sredstava, koja će se prikupiti na najavljenom proljetnoj međunarodnoj donatorskoj konferenciji, biti uložena i za povratak prognanih i raseljenih katolika.

Biskupi su se osvrnuli na provedbu zaključaka sa svoga prošlog zasjedanja te, između ostalih, saslušali izvješće pomoćnog biskupa vrhbosanskog mons. dr. Pere Sudara koji ih je predstavljao na susretu održanom u studenom 2011. u Rimu u povodu 40. obljetnice Vijeća europskih Biskupskih konferencija i na Simpoziju biskupa Europe i Afrike koji je održan u veljači 2012. u Rimu. Saslušali su i izvješće biskupa Komarice sa susreta predsjednika Biskupskih konferencija Jugoistočne Europe koji je održan od 5. do 8. ožujka 2012. u Strasbourgu. Raduje ih obnovljeno zanimanje Vijeća Europe za vjerske potrebe njezinih građana te se nadaju da će se Vijeće Europe snažnije suprotstaviti aktualnom rastu fenomena nasilja prema vjerskoj slobodi u nekim europskim zemljama te braniti nerođeni i rođeni život i štititi obitelj.

Biskupi su saslušali izvješća o radu svih komisija i vijeća Biskupske konferencije BiH: Komisije za nauk vjere i Komisije *Justitia et pax*, Vijeća za kler, Pedagoškog vijeća katoličkih "Škola za Eu-

ropu", Vijeća za bogoslovna sjemeništa, Vijeća za mala sjemeništa, Vijeća za dijalog među religijama i kulturama, Vijeća za katehezu i Povjerenstva pri tom Vijeću, Vijeća za laike i Odbora za mlade pri tom Vijeću, Vijeća za liturgiju, Vijeća za obitelj, Vijeća za sredstva društvenog priopćivanja i Nadzornog vijeća Caritasa Biskupske konferencije BiH. Biskupi izražavaju zahvalnost svim vijećnicima koji aktivnim sudjelovanjem daju svoj dragocjeni doprinos što plodnijem djelovanju Biskupske konferencije.

Posebnu pozornost biskupi su posvetili izvješću o djelovanju Caritasa Biskupske konferencije BiH koji svoje programe provodi u suradnji s dijecezanskim Caritasima u Banjoj Luci, Mostaru i Sarajevu. Brojne karitativne akcije pokazuju, s jedne strane, zauzetost karitativnih djelatnika i solidarnost mnogih s osobama u potrebi. S druge strane, ukazuju na zabrinjavajuće težak položaj nemalog broja ljudi u zemlji koja se već 17 godina odmakla od ratnih stradanja. Zahvaljujući svim karitativnim djelatnicima i svima koji na bilo koji način pokazuju solidarnost i blizinu s potrebnima, biskupi ponovno potiču sve odgovorne u državnim strukturama vlasti da usmjeruju ovu zemlju prema razvoju i takvom uređenju u kojem će oni najslabiji i najpotrebniji imati povlašteno mjesto.

Biskupi su saslušali i finansijsko-pastoralno izvješće o radu Nacionalne uprave Papinskih misijskih djela Bosne i Hercegovine. Zahvaljujući nacionalnom i dijecezanskim ravnateljima i svima koji su aktivno uključeni u misijsku animaciju, biskupi i ovom prigodom potiču sve, a osobito svećenike, redovnike i redovnice u pastoralu, na trajnu molitvu za misionare i misionarke i na svaku vrstu potpore onima koji promiču Radosnu vijest spasenja u misijama.

Biskupi zahvaljuju svima koji su dali svoj udio u nastanku monografije: "Stanje katoličkih župa na području BiH između 1991. i 2011. godine" koja zorno pokazuje stradanje, ali i obnovu brojnih župnih i filijalnih crkava te donose statističke podatke koji trebaju buditi na akciju u smjeru promicanja opstanka i povratka, ali i dubokih kršćanskih vrijednosti vezanih uz život i obitelj.

Na svetkovinu sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije, 19. ožujka biskupi su slavili Euharistiju u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru. Misu je predslavio nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić, a prigodnu propovijed uputio je biskup Kekić.

Biskupi su, 21. ožujka bili nazočni na predstavljanju knjige: IN HONOREM - Alessandro D'Errico, Apostolski nuncij.

Mostar, 22. ožujka 2012.

Tajništvo BK BiH

PROSLAVA SV. JOSIPA U MOSTARU

Na svetkovinu sv. Josipa, zaručnika Blažene Djevice Marije i zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije, u ponedjeljak, 19. ožujka 2012., slavljena je pontifikalna Misa u čast nebeskoga patrona.

Na početku misnoga slavlja u katedrali Marije Majke Crkve mjesni je biskup Ratko Perić pozdravio sudionike:

"Radujemo se u Gospodinu što na svetkovinu sv. Josipa, zaručnika Blažene Djevice Marije i zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije, i zaštitnika Opće Crkve, možemo od svega srca pozdraviti članove Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine u povodu održavanja 54. redovitoga zasjedanja BK:

kardinala Vinka Puljića, nadbiskupa iz Sarajeva, koji predvodi ovo euharistijsko slavlje, i pomoćnoga biskupa iz Sarajeva Peru Sudara; biskupa Franju Komarica iz Banje Luke, predsjed-

nika Biskupske konferencije BiH; i pomoćnoga biskupa također iz Banje Luke Marka Semrena; i vojnoga biskupa u BiH Tomu Vukšića te delegata Hrvatske biskupske konferencije: križevačkoga vladiku Nikolu Kekića, večerašnjega propovjednika.

Pozdravljamo također provincijala Hercegovačke franjevačke provincije fra Ivana Sesara i sve druge svećenike, pratitelje biskupa, kao sve sudionike ovoga svečanog misnog slavlja.

Naš pozdrav i apostolskomu nunciju koji će se sutra poslije podne pridružiti zasjedanju naše BK.

Molimo i ovom sv. Misom zagovor sv. Josipa za sve vas vjernike, za svećenike, redovnike i redovnice i sve biskupe naše mjesne i partikularne Crkve.

Kardinale, dobrodošao i izvoli početi ovu pre-svetu liturgiju!"

PROPOVIJED NA SVETKOVINU SV. JOSIPA

u mostarskoj katedrali, 19. ožujka 2012.

Radostan sam što prvi put kao biskup suslužim svetu Misu s biskupima BiH u ovoj mostarskoj katedrali. To se poklopilo sa zasjedanjem Biskupske konferencije na kojoj ću ovih dana biti nazočan u svojstvu delegata Hrvatske biskupske konferencije. No ja sam ujedno i biskup ordinarij jednoga dijela katolika koji žive u sjevernom dijelu BiH. To su grkokatolici Ukrajinci kao poseban Biskupski vikarijat Križevačke biskupije. Tako da sam i ovdje zapravo doma. A i s vašim biskupom Ratkom veže me posebno prijateljstvo iz vremena studija u Rimu (1966.-1969.): i dok

smo zajedno studirali i kasnije kad mi je bio rektor u Hrvatskom papinskom zavodu sv. Jeronima (1980.-1982.).

Večeras se okupismo u ovom svetom hramu da bismo kroz svetu liturgiju, preko koje nam se uprisutnjuje sam Isus Krist u posvećenim prilikama kruha i vina, iskazali svoje divljenje i ujedno zahvalnost onom poniznom čovjeku iz Nazareta Josipu, kojega je Bog u svom promislu predvidio i izabrao da i on bude utkan u povijest spasenja ljudskoga roda. O njemu nam evanđelisti ne ostaviše puno zapisa. Matej u rodoslovlju Isusa Krista

na kraju piše: "Jakov rodi Josipa, muža Marijina, od koje se rodi Isus zvani Krist." Zatim spominje sumnju Josipovu kad je vidio svoju zaručnicu Mariju da je u blagoslovljenu stanju, ali Bog se na svoj način pobrinuo da se to riješi na najbolji način. Dječaku začetu snagom Duha Svetoga neka on kao njegov otac ovdje na zemlji dade ime Isus.

Bog se opet na svoj način javlja Josipu da za neko vrijeme obitelj skloni u Egipat. A kada je prošla opasnost za maloga Isusa, Josip opet prima upute s nebesa što mu je činiti. Vратише se u svoj Nazaret i ondje u zajedništvu molitve i rada proživješe lijepe godine.

Evandelist Luka u svojoj besjedi o blagovijesti spominje Josipa, podrijetlom iz loze Davidove, koji bijaše zaručen s Marijom iz Nazareta. I baš poradi te loze Josip je morao krenuti s trudnom Marijom u Davidov grad Betlehem na popis stanovništva da bi se tu ostvarilo proroštvo Mihejevo - rođenje Spasitelja svijeta Isusa Krista. Tu u Betlehemu osmi dan po rođenju prema obrednim propisima obaviše nad djetetom obrezanje, čime je dijete ušlo u zajedništvo židovskoga naroda. I Josip mu, kako mu prije devet mjeseci bi rečeno, nadjenu ime Isus. Evandelist Luka također je zabilježio onaj slučaj u jeruzalemskom hramu, gdje se 12-godišnji Isus zadržao, pa ga majka prekora-va: "Tvoj otac i ja s bolom smo te tražili. Zašto si nam to učinio?" (Lk 2,48). Ne kaže: ja i tvoj otac, nego na prvom mjestu spominje oca Josipa. Poni- zni i samozatajni Josip ne kori Isusa.

Isus je u obiteljskom gnijezdu Josipa i Marije u njihovoj skromnoj kućici u Nazaretu iz dana u dan rastao, jačao i napunjavao se mudrošću uz obilje milosti Božje i onda svjestan tko je i zašto je došao na zemlju krenuo propovijedati Radosnu vijest. Svoga ovozemaljskoga oca Josipa pun zahvalnosti ispratio je na drugi svijet otvorivši mu uskoro kroz svoje uskrnuće, vrata života vječnoga. Blago tebi, Josipe!

Sve ovo što netom spomenuh o Josipu svima je nama dobro poznato. Htio bih iskoristiti priliku da prozborim i o načinu kako Istočne Crkve, katoličke i nekatoličke, štiju sv. Josipa. Njega danas te Crkve ne slave. Josipa slave 26. prosinca, na blagdan Zbora presvete Bogorodice - kada Crkva na poseban način želi zahvaliti Bogorodici Mariji i Josipu na svemu onome što su njih dvoje, puni vjere i uzdanja u Boga, učinili Spasitelju svijeta, a time i svima nama.

Preslavnome tvom imenjaku, davnome patrijarhu Josipu bilo je dano s nebesa razumjeti i rastumačiti sne faraonu i njegovim sustolnicima. A tebi je, blaženi Josipe, po svetom anđelu Svevišnji u snu otkrio tajnu skrivenu još od stvaranja svijeta i učinio te vjernim pomoćnikom i sudionikom ostvarenja velikoga nauma Božjega. On te proslavio visokim dostojanstvom u svojoj svetoj Crkvi. Moli ga stoga za spasenje naših duša!

Slava je tvoja, Josipe, Krist, blagoslovljeni Bog u vijeke, jer tebe je njegovim ocem nazivala Bogomajka govoreći mu: "Sine, zašto si nam to učinio? Otac tvoj i ja žalosni smo te tražili." Ovim riječima ustupila ti je prvo mjesto. Stoga i mi, radujući se s tobom sa svima svetima, kličemo ti: Raduj se jer s Ocem nebeskim dijeliš dostojanstvo očinstva Kristova!

Tko da dosegne slavu tvoga dostojanstva, predostojni Josipe! Ti si otac utjelovljenoga Sina Božjega! Ti si zaručnik zaručnice Duha Svetoga! Ti si glava Svete Obitelji tebi danoj od Oca nebeskoga! Stoga svi zborovi anđeoski i čitav zbor svetih s divljenjem slave veličinu tvoga dostojanstva. Stoga ti i mi na zemlji pjevamo i kličemo: Slava Onomu koji te je uzvisio dostojanstvom iznad svih svetih!

O slavni Josipe, kada te ugledaše zborovi anđeoski, divili se tvojemu životu na zemlji. Svijetleći životom anđeoskim, vjenčao si se s Djevicom i poslije toga poput zvijezde blistaš djevičanstvom. Zanat je tvoj jednostavan, ali dostojanstvom svojim nadilaziš sve svete. Srebra i zlata nisi imao, ali si se obogatio biserjem čestitosti. Isprosi nam milost s nebesa da sačuvamo čistu posudu tijela našega za Gospoda i da se danomice odričemo zemaljskoga, a bogatimo nebeskim!

Tko da dosegne stupanj tvoje svetosti, vrhovniče praotaca! Već si nazvan pravednikom kod zaruka sa svetom Djevicom Marijom. Koliku li si svetost postigao živeći u tijelu trideset godina s takvim svjetlima kao što su Isus i Marija: gledajući njihova djela, slušajući njihove riječi i usavršavajući se njihovim molitvama! Stoga i nama po svojim besprijeckornim molitvama isprosi milost da uvijek pred sobom gledamo likove Isusa i Marije, a zajedno s njihovim i tvoj lik, da tako postanemo sveti!

Blažen je tvoj suživot s prečistom Bogomajkom, anđelima ravan Zaručniče! S njom si dijelio sve misli, sve radosti, sve nevolje i sve objave.

Među vama je bila ljubav supružnika, u vama radost i mir. S njom si proživio 30 godina pazeći i hraneći Sina Božjega, a On je tebe hranio nebeskim dobrima.

Trudom svojih ruku hranio si u Nazaretu suca živih i mrtvih. Jedini ti ne ćeš među spašenici-
ma pitati: "Gospodine, kada te vidjesmo gladna i nahranismo te ili žedna i napojismo te ili gola i odjenusmo te", jer si mu sve to činio živeći s njime na zemlji!

Tvoja preblazena duša bila je bogata žalostima i radostima te nam se pokazala poput dragocjeno urešene odjeće, izvanredni Zaručnice! U žalosti nisi očajavao, u radosti se nisi uznosio, već si uvijek bio jednako postojan i još odvažnije išao putom Gospodnjim. Izmolj od Gospoda da svi mi budemo tebi slični!

Stihire na Večernjoj i Jutarnjoj na blagdan Zbora presvete Bogorodice:

Josipe naš dragi, promatrajući s nebesa ove naše obitelji, i katoličke i nekatoličke, sigurno si žalostan i zabrinut. Nema više one uzvišene ljubavi koja je resila tebe i tvoju Mariju i vas oboje s vašim i nebeskim djetetom Isusom. Vi ste nekoliko puta danju prekidali svakodnevni posao i zajedno svoje usrdne i zahvalne molitve Bogu uznosili. Svome djetetu Isusu potpuno ste se posvetili. S njim ste zajedno svake subote radosno hrlili u sinagogu da slušate riječ Božju. Vi ste zajedno svake godine barem jedanput hodočastili u hram Božji u Jeruzalem i ondje žrtvu Sveviš-

njemu prinijeli. Ono malo što ste imali radosno ste dijelili s onima koji su bili siromašniji od vas. Tada ste u svojoj duši osjetili da ste siti. Vrata vašega doma bila su otvorena za svakoga namjernika i nitko iz vašega gostoljubiva doma nije otišao gladan i žedan.

A vidiš li kako danas u našim obiteljima: muž nema vremena za ženu svoju, žena nema vremena za muža svoga. Njih oboje u jurnjavi za ovozemaljskim dobrima nemaju vremena za djecu svoju. I koliki od njih pogaziše svečano međusobno obećanje da će se ljubiti i voljeti i jedno drugomu vjerno biti sve do svršetka života svoga. Svoju djecu koju na svijet donesoše tako sakate i čine ih nesretnima, jer nemaju više istinske ljubavi oca svoga i majke svoje. A onda i koliki mladi srljaju u propast ne držeći se Božjih zapovijedi nego radije slušaju ono što im je uhu ugodno, ono što im nuđaju lažni proroci. Bez ikakve steg opijaju se, drogiraju se, žive bludnim životom. Misle da je to njihova sloboda. A jadni, nisu svjesni da je to najgore moguće ropstvo. Samo je u Bogu potpuna sloboda. Ljubi Boga svoga svim srcem svojim, svom dušom svojom, svim mislima svojim! Ljubi bližnjega svoga onako kako je to Isus činio. Takvo razmišljanje i takav način života jedina je sloboda - sloboda djece Božje. Pomozi nam sveti Josipe svojim zagovorom pred prijestoljem Božjim da ovo shvatimo, da ovo prihvatimo i da ovo živimo! Amen.

*msgr. Nikola Kekić
križevački biskup*

**IV.
MOSTARSKO-DUVANJSKA
I
TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA**

IMENOVANJA, RAZRJEŠENJA, POTVRĐENJA

Dijecezanski biskup Ratko Perić izdao je sljedeće dekrete imenovanja, potvrđenja, razrješenja, stavljanja na raspolaganje na službe izvan biskupije:

- potvrdio na trogodište (2011.-2014.) ponovno izabrano vodstvo Upravnoga odbora Svećeničke uzajamnosti Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije:

predsjednika don Jozu Čirku, župnika u Šipovači-Vojnićima,

tajnika don Mladena Šutala, župnika Svetoga Ivana u Mostaru, blagajnika

don Antu Luburića, kancelara i ekonomu spomenutih Biskupija, a

- imenovao, također na trogodište (2011.-2014.), članovima istoga Upravnoga odbora

don Ivana Štironju, ravnatelja PMD u Sarajevu i dva nova člana Upravnoga odbora don Blaža Ivandu i don Rajka Markovića, br. 1428, od 5. prosinca 2011.

- potvrdio članovima Nadzornoga odbora Svećeničke uzajamnosti na trogodište:

don Tomislava Majića, župnika u Grljevićima,

don Rajka Markovića, župnika u Stocu,

don Antu Komadinu, ravnatelja Biskupijskoga caritasa u Mostaru, br. 1429, od 5. prosinca 2011.

- don Mladena Šutala, župnika Svetoga Ivana, apostola i evanđelista u Mostaru, imenovao duhovnikom sveučilištaraca u Mostaru, br. 1458/2011., od 15. prosinca 2011.

- fra Tihomira Bazinu imenovao đakonskim pomoćnikom u župi Humac, br. 1513/2011., od 22. prosinca 2011.

- fra Dalibora Milasa imenovao đakonskim pomoćnikom u župi sv. Petra i Pavla u Mostaru, br. 1514/2011., od 22. prosinca 2011.

- don Peru Miličevića imenovao đakonskim pomoćnikom u župi Čapljina, br. 1519/2011., od 27. prosinca 2011.

- don Ivana Kovača razriješio svih službi u hercegovačkim biskupijama (biskupov tajnik,

sudski vikar, urednik Službenoga vjesnika, član Prezbiterskoga vijeća, član Zbora savjetnika, sve od 2009., te župni upravitelj Gruda od 2011. i na traženje Svete Stolice, stavio ga na raspolaganje Kongregaciji za biskupe, br. 10/2012., od 6. siječnja 2012.

- Antoniji Jukić podijelio kanonsku misiju za predavanje vjeronauka u školi u Mostarskom Gracu, br. 37/2012., od 16. siječnja 2012.

- Antoniji Sabljic podijelio kanonsku misiju za predavanje vjeronauka u školi u Grudama, br. 38/2012., od 16. siječnja 2012.

- Ani Drmić podijelio kanonsku misiju za predavanje vjeronauka u školi u Crnićima, a od travnja 2012. na Rudniku u Mostaru, br. 40/2012., od 16. siječnja 2012.

- Andrei Matić podijelio kanonsku misiju za predavanje vjeronauka u školi u Kongori, br. 41/2012., od 16. siječnja 2012.

- don Ivana Štironju imenovao župnim upraviteljem u župi Grude, br. 43/2012., od 16. siječnja 2012.

- don Nikolu Menala imenovao sudskim vikarom biskupija Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske, br. 44/2012., od 16. siječnja 2012.

- don Milenka Majića stavio na raspolaganje Vojnom ordinarijatu Republike Hrvatske na daljnje trogodište (2011.-2014.), br. 370/2012., od 7. ožujka 2012.

- don Srećka Majića, generalnoga vikara, razriješio službe župnoga upravitelja u župi Mostarski Gradac, br. 407, od 15. ožujka 2012.

- don Jakova Renića, župnika u Pologu, imenovao župnim upraviteljem župe Presvetoga Imena Isusova Mostarski Gradac, br. 408, od 15. ožujka 2012.

OKRUŽNICE

SVIM ŽUPAMA I PASTORALNOM KLERU MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

O binacijama i trinacijama

Mostar, 2. prosinca 2011.;
Prot.: 1411/2011.

Velečasni,

o ovoj temi u našoj pastoralnoj praksi posljednji je put ovaj Ordinarijat opširnije pisao 19. veljače 2001. u okružnici, br. 200/2001.

Zbog neispravna tumačenja kao i nepoštovanja ove odluke u nekim pojedinačnim slučajevima, kao i zbog onih koji kažu ili pišu da nisu upoznati s ovom zakonskom odredbom, dužni smo ponovno podsjetiti na sljedeće:

Zakonik kanonskoga prava, kan. 905, propisuje:

§ 1. Izuzevši slučajeve u kojima je prema pravnoj odredbi dopušteno više puta istoga dana slaviti ili koncelebrirati euharistiju, svećeniku nije dopušteno slaviti više od jedan put na dan.

§ 2. Ako nema dovoljno svećenika, mjesni ordinarij može dopustiti da svećenici zbog opravdana razloga slave misu dvaput dnevno; dapače, kad to traži pastoralna potreba i triput nedjeljama i zapovjednim blagdanima.

Opća je dakle odredba da svećenik ne slavi sv. Misu više od jedan put na dan, osim u slučajevima kad to pravo dopušta. A ti se slučajevi tretiraju kao iznimka.

Mjesni ordinarij, tj. dijecezanski biskup može dopustiti:

BINACIJE: običnim danom - ako postoji oskudica svećenika i zbog opravdana razloga (šire tumačenje: potreba neke redovničke zajednice ili neke skupine vjernika kao što je slavlje vjenčanja ili zadušnice, ali ni u kojem slučaju da bi se samo apsolvirale redovite intencije), te

TRINACIJE: samo u nedjelje i zapovjedne svetkovine, i to zbog pastoralnih razloga. Trinacija u obične dane nije ni u kojem slučaju dopuštena.

"KVATRINACIJA" nije nikomu dopuštena osim izričitim dopuštanjem Svete Stolicе! A to do sada nismo tražili.

Misni stipendij od binacija i trinacija

- I ovdje *Zakonik* u kan. 951 jasno propisuje:

§ 1. Svećenik koji istoga dana slavi više misa može svaku namijeniti na nakanu za koju je dan prilog, obdržavajući ipak zakon da za sebe uzme, osim na dan rođenja Gospodinova, prilog za samo jednu misu, a da ostale preda u svrhe koje je propisao ordinarij, dopustivši doduše neku naknadu s izvanjskog naslova.

§ 2. Svećenik koji istoga dana koncelebrira drugu misu ne može ni s kojeg razloga primiti za nju prilog.

U okružnici, br. 373/1984., od 31. ožujka 1984. rečeno je sljedeće:

"Ako svećenik u nekoj svečanoj zgodi ili na svećeničkom sastanku koncelebrira, a toga je dana već slavio misu i za to primio prilog, za koncelebriranu misu, nipošto ne smije primiti prilog. Ako je u toj stvari postojao kakav drukčiji postupak, taj se ima dokinuti. Stoga upravitelj crkve ne smije uzimati misne intencije s tom namjerom da ih podijeli svećenicima koji će u njegovoj crkvi koncelebrirajući binirati, nego je dužan tu koncelebriranu binaciju prikazati u svom 'Izvjescu o binacijama' na Ordinarijatu."

Prema Papinskom povjerenstvu za vjerodostojno tumačenje *Zakonika kanonskoga prava*, od 20. veljače 1987., **ORDINARIJ** o kojem govori kan. 951 jest vlastiti ordinarij svećenika slavitelja, "osim ako se radi o župnicima i župnim vikarima za koje se Ordinarij razumije Ordinarij mjesta" (*L'Osservatore Romano*, 24. VII. 1987., str. 5).

Dosljedno tomu, **prilozi za binirane i trinirane Mise župnika, upravitelja župa, župnih vikara koji su redovnici pripadaju mjesnomu biskupu ordinariju, prema njegovoj nakani. A prilozi biniranih i triniranih Misa redovnika, koji nisu u pastoralu, pripadaju njihovu redovničkom poglavaru, prema njegovoj nakani.**

Naravno, za binacije i trinacije valja imati dopuštenje u pisanu obliku od mjesnoga biskupa ordinarija.

Crkveni propisi koji uređuju pitanje misnih nakana štite najveću svetinju - Presvetu Euharistiju - od bilo kakvih zloporaba. Zato i kršenje tih propisa sa sobom povlači težak nered u svećeničkoj savjesti.

Imajući sve to pred očima, da se ponovno uvede sustavan red u vezi s biniranim i triniranim Misama u našim biskupijama, određujem kako slijedi:

1. Dosadašnje ovlasti za biniranje i triniranje podijeljene u bilo koja doba i za bilo koji period, osim ako postoji privilegij Svete Stolice koji treba predložiti, prestaju svim svećenicima u našim biskupijama 15. siječnja 2012.

2. Ovlasti biniranja i triniranja ponovno će se ubuduće davati samo na temelju traženja izražena u pisanu obliku, na određeno vrijeme.

3. Stoga, pozivam svećenike u pastoralu (župnike, upravitelje župa, župne vikare) kojima je

potrebno binirati ili trinirati da odmah po primitku ove okružnice **osobno, napismeno i obrazloženo** zatraže dopuštenje

- za biniranje (za radne dane ili nedjelje i svetkovine) i

- triniranje (samo za nedjelje i zapovjedne blagdane).

4. Prigodom novogodišnjega pohoda Ordinarijatu, radi dostavljanja godišnjih izvješća, svi će podnositelji molbi moći regulirati dosadašnje obveze u vezi s izloženom temom i primiti pisanu ovlast za potrebe biniranja ili triniranja.

5. **U našim biskupijama nisu nikomu dopuštene takozvane skupne ili kolektivne Mise** (usp. okružnicu Ordinarijata, prot. 1454/1995., od 11. prosinca 1995., obnovljena 22. svibnja 2000., br. 761/2000., koju ovdje prilažemo).

6. I dalje ostaje praksa u našim biskupijama da svećenik svaku petu binaciju može namijeniti na vlastitu nenaplativu nakanu (na primjer, ako je slavio 50 Misa zbrojenih iz binacija i trinacija, 10 ih možeš uzeti na svoju nakanu, ali bez naplate).

Svećenici su dužni ne samo držati se ovih odredaba, nego i upoznati s njima vjernike bilo u oglasima, bilo na vlastitom internetskom portalu, bilo u svom župnom listu.

S poštovanjem vas pozdravljam.

† Ratko Perić, biskup

DODATNA OBJAŠNJENJA O BINACIJAMA I TRINACIJAMA

Mostar, 18. siječnja 2012.;
Prot.: 236/2012.

Velečasni!

"Pisati vam jedno te isto meni nije dosadno, a za vas je sigurnije" (Fil 3,1). Ali ako se ne žele pažljivo pročitati i razumjeti prijašnje Okružnice (prot. 200/2001. i 1411/2011.), kao ni ova Dodatna objašnjenja, uzalud je svaka napomena ili opomena, osim one nakon koje slijede sankcije. Riječ je o najozbiljnijoj svetinji, slavljenju biniranih ili triniranih sv. Misa, kojima se ne pridaje uvijek dužna i nužna pozornost.

1 - Binirane i trinirane Mise uključuju sve Mise koje se slave i nedjeljama i blagdanima i svagda-

nima. Svaka peta binacija može se primijeniti na vlastitu nakanu, i zato je nenaplativa.

2 - "Kvadrinirane" sv. Mise, tj. četiri sv. Mise jednoga svećenika u jednome danu, nedopustive su u našim biskupijama ni s kojega razloga, osim dopuštanjem Svete Stolice. A toga dopuštenja nismo tražili i ne kanimo tražiti, niti bi to Sveta Stolica dopustila dok je na raspolaganju ovolik broj svećenika.

3 - Crkva je uvela "Službu riječi", koja sadrži sve osim Službe žrtve, tj. Prikazanja i Posvećenja, ali se dijeli sv. Pričest. Ta se "Služba riječi" može slaviti prigodom dijeljenja sakramenta krštenja ili

asistiranja sakramentu vjenčanja. Zašto to narodu ne objasniti i u praksu ne uvoditi? Za "Službu riječi" ne uzima se - nikakav prilog!

4 - Svećenicima, koji radnim danom žele koncelebrirati u sprovodnim Misama, binacije se dopuštaju, trinacije ne dopuštaju! Može se sasvim časno i pobožno sudjelovati u sv. Misi zadušnici a da se ne trinira!

5 - Nisu dopustive binacije u svagdane, osim u slavlju drugih sakramenata, krštenja ili vjenčanja, te u sprovodnim Misama (kao što je već rečeno), tj. ne može se binirati samo radi apsolviranja misne nakane.

6 - Svaki biskup i svaki župnik i župni upravitelj dužan je nedjeljom i zapovijedanim blagdanima slaviti sv. Misu *pro populo* - za puk (kan. 388, 534), odatle izraz "pučka Misa". I to *gratis*, ni od koga naplaćeno, ni na čiju nakanu, osim *pro populo*. Ako nema župnika te nedjelje, dužan je, umjesto njega, sv. Misu prikazati kapelan ili župni vikar, ako ga ima, ili sam župnik u drugo vrijeme. Svećenik koji opslužuje dvije župe, dužan je samo u jednoj župi prikazati sv. Misu *pro populo*.

7 - Neka se ne oglašavaju ni u župnim listićima ni u oglasima misne nakane koje se kao binirane ili trinirane Mise slave nedjeljom ili zapovijedanim blagdanima! Valja češće naglasiti *Missae pro populo*, da se svi uključe u nakanu naroda Božjega!

8 - Kad je u *Direktoriju* naznačeno: "Zabranjuju se Mise za pokojne, osim sprovodne Mise (zadušnice)", to znači da se te nedjelje ne može uzeti "misni obrazac za pokojne", a ne misna nakana za pokojne. A u "jake nedjelje", adventske i korizmene, ne smije se uzeti ni "misni obrazac za pokojne", tj. ni prigodom sprovodnih Misa. U tim se "jakim nedjeljama" uzima misni obrazac dotične nedjelje, a nakana može biti za pokojne (usp. *Direktorij*).

9 - Neka svećenici ne daju misne nakane s priložima izvan ovih biskupija (usp. kan. 955), nego neka dostave na Ordinarijat. Ima, na žalost, "špekulantskog poslovanja", čak i kažnjive "trgovine" (usp. izraze u kan. 947). Digni sa svoje savjesti takve prigode i kušnje!

10 - Svi svećenici u našim biskupijama, i dijecezanski i redovnički, koji imaju pastoralni dekret ovoga Ordinarijata, a koji istoga dana koncelebriraju drugu ili treću sv. Misu, ne mogu "ni s kojeg razloga" (kan. 951,2) primiti za sebe misni prilog. Dužan je župnik taj misni prilog ili stipendij biniranih i triniranih sv. Misa dostaviti na Biskupski ordinarijat početkom srpnja ili početkom siječnja prigodom župnih Izvješća. Franjevački svećenici koji nemaju pastoralnoga dekreta, dužni su prilog biniranih Misa dostaviti svomu Provincijalatu. Iznimka je Božićna binacija i trinacija kojih stipendij pripada svećeniku celebrantu, a za binacije i trinacije na Dušni dan ne smije se uzeti stipendij, jer, ako se već binira, onda se druga nenaplativa Misa mora slaviti za "sve vjerne mrtve", a treća "na nakane Svetog Oca" (usp. *Direktorij*).

11 - Ako svećenik za binaciju ili trinaciju prigodom krštenja ili asistiranja vjenčanju nije uzeo stipendij, ne može to ni dostaviti Ordinarijatu, ali je to dužan prijaviti kao nenaplaćene binacije.

12 - Župnik je dužan imati posebnu bilježnicu za Mise *pro populo*, kao i *Liber intentionum*, gdje upisuje sve misne nakane: i "određene" koje slavi u župi i "obične" koje uredno predaje na Ordinarijat. "Ordinarij je obvezan svake godine pregledati te knjige osobno ili preko drugoga" (kan. 958,2).

Tko god želi ove normative prenijeti u svoj "župni listić", slobodno mu budi.

Božji blagoslov i srdačan pozdrav

† Ratko Perić, biskup

POŠTOVANOMU SVEĆENSTVU BISKUPIJÂ MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE

Mostar, 15. ožujka 2012.;
Prot.: 406/2012.

Predmet: *Djecu ne obilježavati "križićem" za vrijeme sv. Pričesti odraslih*

Braćo svećenici! Razgovarajući nedavno s nekim svećenicima dotaknuta je i tema o stavljanju križića djeci na čelo, nepričesnicima, u vrijeme dijeljenja sv. Pričesti odraslima (Pričest velikim slovom - živa Osoba Isusa Krista). Ispostavilo se da određen broj svećenika to nikada ne čini, a neki to redovito čine kao običaj. Da bi se ujednačila praksa u dijeljenju presvete Euharistije, ovim molim i određujem da se za vrijeme sv. Pričesti u župama naših Biskupija ne daje znak križa na čelo djeci, bilo da su u naručju svojih starijih, bilo da su došla s prekrštenim rukama na prsima u redu sa starijima. Mnoštvo je bogoslužnih razloga da se to ne čini, a nema nijednoga valjana motiva da se to izvodi. Navodimo neke razloge koji to ne preporučuju:

1 - Davanje znaka križa djeci na čelo nije bogoštovni ili liturgijski čin, a još manje cjelovit dio same sv. Pričesti, kako bi se moglo pomisliti i razumjeti, nego je uveden od nekih misnika *motu proprio* i zahvatio poprilična maha u nemalenu broju župnih crkava, kao neka "pristala" gesta, ali svetoliturgijski posve nepristala za vrijeme najdostojanstvenijega bogoštovnog slavlja.

2 - Valja budno paziti da nam ni čestica presvete Euharistije ne padne izvan čestičnjaka ili ciborija, a praveći palcem znak križa djeci na čelu, sasvim lako omogućujemo da nam se upravo to dogodi, na našu veliku misničku odgovornost! (cfr. najstrože sankcije u kan. 1367).

3 - Euharistija je nenadomjestiv liturgijski čin, vrhunac našega svjesna i pobožna vjerničkog za-

jedništva s Isusom, a davanjem križića djeci na čelo navodimo vjernike da misle da je to nepričesnicima neka "zamjena" za sv. Pričest.

4 - Taj običaj znamenovanja križićem na čelu djece više narušava negoli što objašnjava sam čin sv. Pričesti, odvrćajući pozornost od euharistijskoga Isusa na križić koji se samovoljno stavlja djeci na čelo.

5 - Ne smije se miješati sakramentalni čin sv. Pričesti sa sakramentalom ili blagoslovinom križanja djece po čelu.

6 - Na kraju sv. Mise svećenik daje u ime Presvetoga Trojstva opći blagoslov znakom sv. križa svim vjernicima pa tako i djeci. To je liturgijski čin!

Nije dopušteno nijednu riječ ili gestu unositi u propisane liturgijske obrasce i obrede, ako želimo biti posve crkveni, besprijekorno bogoštovni i bogoslužni, da "nas svatko smatra službenicima Kristovim i upraviteljima otajstava Božjih" (1 Kor 4,1).

Neka svećenici, župnici, kapelani i drugi klerici ovu odluku razumno, liturgijski i uvjerljivo na početku sv. Mise ili u oglasima na kraju rastumače vjernicima, koji će je sigurno na crkven način normalno shvatiti i prihvatiti.

O ovom se može opširnije pročitati u listu *Živo vrelo*, 11/2009., str. 40, i u tjedniku *Glas Koncila*, 22/2011., str. 31.

Sve vas s poštovanjem pozdravljam zazivajući Božji blagoslov na sve misnike, na sve vjernike - pričesnike kao i na male nepričesnike!

† Ratko Perić, biskup

PERO MILIČEVIĆ ZAREĐEN ZA ĐAKONA

Župna crkva sv. Mateja, apostola i evanđelista, otkako je profunkcionirala 2010., doživjela je nekoliko velikih religioznih svečanosti, a među njima, svečanu posvetu na samu svetkovinu 21. rujna ove 2011., a prije toga Mladu Misu svoga župljanina don Davora Berezovskoga, u nedjelju, 2. siječnja u početku ove godine, i đakonsko ređenje bogoslova Pere Miličevića, iz župe sv. Ivana, apostola i evanđelista, u Mostaru na kraju ove godine. Apostoli i evanđelisti, kojima su posvećene nove župe u Mostaru, dali su se u apostolsku evangelizaciju grada, bez obzira na staru ili novu metodu, u svakom slučaju postupnu i uspješnu. Vidi se to ne samo po religioznoj praksi vjernika, nego i po duhovnim zvanjima. Iz grada Mostara, otkako su osnovane nove župe, 1993. godine, osim spomenutoga mladomisnika, trenutačno ima sedam dijecezanskih svećeničkih kandidata: dvojica iz Katedrale, dvojica iz Svetoga Mateja, dvojica iz Svetoga Ivana i jedan iz Svetoga Marka. Pero je danas, na blagdan sv. Stjepana, đakona i prvomučenika, uvršten u đakone Svete Rimske Crkve polaganjem ruku biskupa Ratka Perića.

U početku slavlja sve je nazočne, oko trideset svećenika, bogoslove i sjemeništare, posebno novoređenika, pozdravio župnik don Ivica Boras, koji je u dogovoru s Perom priredio da se ređenje slavi u ovoj crkvi. Odlomak iz Djela apostolskih o Stjepanovu mučeništvu pročitao je bogoslov Slaven Boban, a evanđelje je navijestio don Nikola Menalo, kapelan Sv. Mateja i župni upravitelj Drežnice.

Prije homilije povjerenik za duhovna zvanja don Ivan Štironja prozvao je đakonskoga kandidata i predstavio ga narodu: Pero je rođen u Mostaru, 1986., od oca Andrije, pokojnoga, i majke Ruže, kao deveto dijete u obitelji. Kršten u župi Doljani kod Jablanice, a krizman u Mostaru, 2002. Srednju ekonomsku školu završio je u Mostaru 2006. godine. Studij je pohađao na Filozofsko-teološkom kolegiju Družbe Isusove u Zagrebu, 2006.-2009., potom 2009.-2011. u Rimu na Papinskom sveučilištu Gregorijani, gdje je diplomirao teologiju u lipnju 2011. Pripušten je u kandidaturu za đakonat i prezbiterat za Mostarsko-duvanjsku biskupiju, 2009., primio službu čitača-lektora iste godine i službu svjeconoše-akolita, 2010. u Rimu. Obavio je petodnevne duhovne vježbe za đakonat prošloga kolovoza. Ispovijest

vjere, Prisegu vjernosti pri preuzimanju službe koja se ima obavljati u ime Crkve i Prisegu doživotna služenja Biskupijama Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj izrekao je i potpisao u Mostaru na Ordinarijatu, 21. prosinca 2011. Molbu za đakonat predao je mjesnomu biskupu Ratku 18. listopada a, nakon svih kanonskih izvida kod mjerodavnih ustanova i osoba, primio je od biskupa pozitivan odgovor 21. prosinca ove godine za primanje sakramenta đakonata u župnoj crkvi sv. Mateja. Od rujna ove godine nalazi se na pastoralnoj praksi u župi Čapljina.

Potom je predstavljajući don Ivan zamolio biskupa da zaredi Peru za đakona.

Biskup je u homiliji govorio o situaciji u apostolsko doba kad su se počeli javljati problemi u zajednici na području karitativne djelatnosti. Prva je dilema bila mogu li se tretirati židovske udovice iz dijaspe kao i udovice iz Palestine. Da se apostoli ne bi izgubili u životnim zapetljajima pojedinih obitelji, odlučili su uzeti sedmoricu poslužitelja ili đakona da im povjere služenje "kod stolova", caritas. Tako su kao pametne, poštene i opće priznate muževe izabrali: Stjepana, Filipa, Prohora, Nikanora, Timona, Parmena i Nikolu. Druga je dilema bila: mogu li oni propovijedati i krštaviti? Mogu! Tako su se neki između njih istaknuli ne samo kao vrsni propovjednici, na prvom mjestu Stjepan i Filip, nego su činili i "velika čudesa i znamenja u narodu". A upravo Stjepanovo mudro i bogoduho propovijedanje, kojemu ne mogoše odoljeti, izazvalo je silnu zavist u Židova koji se poslužili nečasnim sredstvima i osudiše ga na smrt kamenovanjem. Dok je bio kamenovan, ponavljao je Isusove riječi s križa: "Gospodine, ne uzmi im ovo za grijeh!" I: "Gospodine Isuse, primi duh moj!" Prvi mučenik Crkve.

Eto poruke i današnjemu đakonu kojega čeka napast i zavist ovoga svijeta. Bude li se držao Božje riječi i Isusove milosti, sve će zamke pobijediti i pomoći spasenju i sebe i drugih! Položivši ruke na glavu i izmolivši posvetnu molitvu zazivajući Duha služenja nad kandidata, biskup mu je predao evanđelje da ga narodu navješćuje i svjedoči.

Novi je đakon pričestio svoju majku Ružu i osmero braće i sestara s njihovim obiteljima. Pradjed Jure ima svoga potomstva u sedamdeset obitelji. Pravi patrijarh!

Na kraju sv. Mise župnik sv. Ivana don Mladen Šutalo izrekao je ovu pobudnicu i zahvalnicu:

"Dragi Pero! Život je sam po sebi poziv, no đakonsko ređenje je sigurno poseban poziv, koji od tebe traži da najprije prepoznaš činjenicu kako je sav život Božji poziv! (kard. Josip Bozanić, prigodom đakonskoga ređenja 3. 12. 2011.). 'Ti si se odazvao Isusu, sretan si, a i mi se radujemo s tobom tvojoj sreći. Od danas te nazivamo đakonom. Đakon znači sluga, a služenje je najplemenitije što mi možemo činiti. Đakonat nije samo karitativno-socijalna služba, nego i služba naviještanja' (biskup Franjo Komarica, prigodom ređenja u Vidošima, 13. 11. 2011.). Naviještaj životom i budi radostan navjestitelj žive Riječi Božje. Budi Stjepan naših dana - onaj koji se nije odrekao Onoga koji je za nas došao na ovaj svijet i radi našega spasenja. Na ovaj današnji dan svi trebamo reći: BOGU HVALA! Najprije hvala Bogu na daru tvoga života preko suradnika ovdje na zemlji oca +Andrije i majke Ruže; hvala ocu Biskupu i svim svećenicima suslaviteljima; hvala Bogu na ovoj prekrasnoj crkvi koja je posvećena sv. Mateju, premda bi naša radost bila još izraženija da je ovaj sveti čin ređenja obavljen u našoj župi odnosno crkvi Kristova Uskrsnuća odnosno kripti sv. Ivana.

Hvala župniku ove župe don Ivici Borasu i njegovu subratu i suradniku don Nikoli Menalu koji su otvorili širom vrata crkve, kuće i duše te nas ovako ovdje primili! Hvala svima onima koji su na bilo koji način doprinijeli da se ovo đakonsko ređenje obavi; hvala župnom zboru sv. Ivana pod ravnanjem prof. don Nike Luburića koji su svojim skladnim pjevanjem uzveličali ovo slavlje. Hvala na svakoj molitvi Bogu upućenoj za našega ređenika i za sva duhovna zvanja u našoj Crkvi. Žetva je velika, a radnika malo - a Bog ne želi da propadne žetva! Velika je potreba onih koji će Boga približiti ljudima ili koji će ljude približiti Bogu."

Poslije sv. Mise svećenici, bogoslovi, sestre, sjemeništarci i don Perina rodbina našli su se na zajedničkom veselju uz božićne stolove. I za ručkom javilo se više govornika koji su izražavali čestitke i poticaje novomu služitelju Crkve: bivši đakonov župnik don Krešo Puljić, vicedirektor Sv. Jeronima don Željko Majić, don Ivan Štironja, čapljinski župnik don Ivan Turudić, katedralni župnik don Luka Pavlović, generalni vikar don Srećko Majić i sam novoređenik, koji je zahvalio Bogu i svima koji su ga, riječju i djelom, dopratili do ovoga sakramenta. I zamolio da i dalje Boga mole za milost ustrajnosti u duhovnom zvanju.

PLOČE-TEPČIĆI: BLAGOSLOV ŽUPNE KUĆE

Tepčići, 4. prosinca 2011. - Poslije podne oko 14,30 sv. Misa na Tepčićima. Ovdje na poziv župnika, don Tomislava Ljubana, pod sv. Misom krštenje, i to maloga Martina. I ne samo krštenje. Lani je župnik zvao biskupa da blagoslovi montažni prostor za liturgijske potrebe, a ove ga godine pozvao da blagoslovi stambeni dio toga crkvenog prostora. Bilo je i više od stambenoga: privremeni župni ured. Uz pomoć dobrotvora, i osobito župljana, dovršen je stan na zemljištu koje je kupljeno od općine Čitluk. Župnik je crkveni dio ogradio, a ostali općinski dio namijenjen je za parkiranje.

Na sv. Misi bilo je dosta svijeta, pa i pred crkvom. Došlo je i svećenika petnaestak u koncelebraciju i na čestitanje, među njima dekan čitlučki i župnik gradnički fra Mate Dragičević. Prije završnoga otpusta naroda u miru, biskup je blagoslovio prostorije, gdje će župnik živjeti, stranke primati, zahvalan Bogu i svima koji su mu do sada omogućivali krov nad glavom i pastoralno djelovanje u župi. A on strpljivo, marljivo i brižljivo okupljao vjernike najprije po grobljima, po kiši i ledu, žegi i suncu. Sada ima sve: i privremenu župnu crkvu, i župni ured i župni stan, dok Bog ne providi drugačije. Evanđeoskim sredstvima do evanđeoskoga cilja.

ŽUPNIČKA IZVJEŠĆA

Sveta Stolica, odnosno Statistički ured Državnoga tajništva Svete Stolicе (*Generale Ecclesiae Rationarium*) svake godine u siječnju pošalje svim biskupijama Katoličke Crkve obrasce koje Biskupski ordinarijati trebaju popuniti i do 1. ožujka vratiti, preko Apostolske nuncijature u dotičnoj zemlji, u Vatikan. Statističari u tom svetostoličkom Uredu podatke slažu i početkom sljedeće godine objave ih u Papinskom godišnjaku ili *Annuario Pontificio* s podacima: naziva biskupije, ime biskupa, aktivnih ili umirovljenih, površine biskupije, broja stanovnika, vjernika, župa, crkava, biskupijskih svećenika, mladomisnika, svećenika redovnika, redovničkih mladomisnika, bogoslova, redovnica, dobrotvornih ustanova, odgojnih ustanova, krštenja. Godišnjak izlazi od 1716. godine, s manjim prekidima, a nosi naslov *Annuario Pontificio* od 1860. godine. *Annuario* 2011. ima 2350 stranica!

Upravo zato svaki je biskup dužan pozvati župnike da odgovorno i napisмено dostave podatke o svojim župama na Ordinarijat. U našim hercegovačkim biskupijama uveden je običaj, već desetljećima ustaljen, da župnici osobno na Ordinarijatu podnose godišnja izvješća početkom godine za prošlu godinu.

Donose odgovore na poslane obrasce s obzirom na župnu statistiku: broj dušobrižnika s pastoralnim dekretom, sa svim ostalim živućim svećenicima na području župe, na broj stanovnika, posebno katolika. Zatim broj krštenja u prošloj godini, prvopričesnika, krizmanika, vjenčanja i sprovoda, kao i o broju sudionika na sv. Misama u dva brojenja kroz godinu, i o sudjelovanju vjernika na sv. Pričesti. Isto tako posebni podatci

daju se o korištenju vjerskoga tiska na župama.

Drugi se obrazac odnosi na novčana sredstva: u njemu se, prema biskupijskom pravilniku, prikazuju novčani prilozi vjernika (milostinje): prvih nedjelja u mjesecu, kolekte za Svetu Stolicu (tj. milostinje vjernika na Bogojavljenje, Veliki petak, Tijelovo, Misijsku nedjelju), nedjelja Caritasa (3. došašća), kao i sve druge novčane obveze koje župe imaju prema središnjem biskupijskom uredu iz protekloga polu/godišta.

Uz ove izvještaje svaki je župnik dužan Ordinarijatu dostaviti prijepise svih upisa u župne Matične knjige od prošle godine: krštenja, krizme, vjenčanja i sprovoda, kao i napisano osobno izvješće i viđenje o životu i stanju župe koja mu je povjerena. Ti se prijepisi Matica redovito dostavljaju od 1918. godine.

Ove su godine ta izvješća sa župa, iz deset dekanata Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije, dostavljana na Biskupski ordinarijat od 9. do 15. siječnja.

Župnici župa određenoga dekanata imali su u pola sata mogućnost obaviti ovu svoju dušobrižničku obvezu na Ordinarijatu u Mostaru kao i za osobni razgovor s Biskupom ili Generalnim vikarom. Uglavnom su došli svi župnici, osim jednoga ili drugoga iz opravdana razloga, koji će to učiniti ovih dana.

Otkako samostalno objavljujemo *Službeno glasilo*, do sada smo objavili izvješća iz ovih župa: Katedrala Mostar, Kongora, Rotimlja i Stjepan Krst, Dračevo, Široki Brijeg, Humac, Blagaj-Buna.

Župni ured Hrasno

Hrasno, 13. siječnja 2012.;
Prot. 8/2012.

VAŽNIJI DOGAĐAJI U ŽUPI BEZGRJEŠNOG ZAČEĆA B. D. MARIJE HRASNO U 2011. GODINI

Za svoje prvo izvješće o župi Hrasno nemam puno izvora, tek nešto malo u *Knjizi oglasa* i u *Direktoriju*. Najbolji je pokazatelj statistički pregled koji je najrealnija slika župe. Stanje se ništa nabolje nije promijenilo u usporedbi s 2010. godinom.

Nakon božićnoga pohoda i blagoslova obitelji stekao sam bolju sliku o župi i njezinim žiteljima i malo se bolje s njima upoznao, barem s onima koje sam našao u kućama. Uspoređujući ove podatke s prošlogodišnjim, nalazim 9 kuća više (209), ali to nisu nove obitelji, nego ista kuća s dvije obitelji, odvojeni npr. sin i njegova obitelj od roditelja. Broj članova je 617, od toga polovica u Svitavi. U 2011. godini bilo je 17 sprovoda, 3 vjenčanja, 2 krštenja i 1 krizma. Uvjeti za život u župi nisu ništa poboljšani, možda je još i teže. Puno je starijih osoba, posebice u brdskom dijelu župe, malo djece, puno neoženjenih momaka.

Vjerski je život župljana dobar. Sudjeluju aktivno u vjerskom životu župe, koliko to mogu. Svake nedjelje u župi se slave tri sv. Mise: dvije na filijalama, a u 11 sati u župnoj crkvi. U Svitavi su i dalje Mise svake nedjelje, osim prve u mjesecu. Ako je Prva nedjelja zamišljena kao dan okupljanja župne zajednice u župnoj crkvi, onda su mnogi to zaboravili i ne drže do toga. Kroz mjesec budu Mise na svim filijalama. Svetoj ispovijedi župljani pristupaju pred Božić, Uskrs i pred blagdane koji se slave u pojedinim filijalama i selima. Stare se i bolesne pohodi također pred Božić, Uskrs i pred blagdane, a nije ih malo! Uz prvi petak i prvu nedjelju bude petnaestak do dvadeset osoba za ispovijed. Na Pričest idu prilično slabo, tek koji put nakon ispovijedi, što je malo začuđujuće!

Godišnja proslava Kraljice Mira bila je 8. svibnja. Svečano misno slavlje predvodio je biskup Ratko Perić, apostolski upravitelj ove Biskupije.

Prva sveta Pričest slavljenja je 5. lipnja, bilo je 6 prvopričesnika. Župni vjeronauk za đake bude u Svitavi. Ove školske godine 2011./2012. ima učenika od prvoga osnovne do drugoga srednje (krizmanici).

U Svitavi ima 18 ministranata koji redovito i rado ministriraju na Misama. U župnoj crkvi ministrant je jedan maturant, a priključi mu se još ponetko od onih koji dođu na Misu iz drugih mjesta gdje su odselili.

Liturgijsko pjevanje u župnoj crkvi predvodi župnik, a vjernici dobro, rado i lijepo pjevaju. U Svitavi se okupila jedna skupina učenika koji pokušavaju pomalo predvoditi pjevanje.

Pobožnosti su u župi kroz svibanj i listopad, krunica i litanije, i sv. Misa. Te su pobožnosti koji put (utorkom i petkom) i u Svitavi.

U srijedu, 24. kolovoza, organiziran je susret domaćih duhovnih zvanja, proveden u druženju i slavlju svete Mise.

U nedjelju, 18. rujna, od župe i župljana oprostio se dosadašnji župnik don Nedjeljko Krešić koji je ovdje proveo sedam godina, a sada odlazi na novu župu, Gradac.

Primopredaja župe obavljena je u prisutnosti predstavnika Biskupskoga ordinarijata Mostar, don Srećka Majića, generalnoga vikara.

U petak, 23. rujna, novi se župnik doselio, dočekao ga je prijašnji koji je sutra dan proveo novoga župnika prostorima nove župe. Velika, golema površina, puno groblja, kapelica i crkava, a malo naroda.

U nedjelju, 25. rujna, nastup novoga župnika. Misa samo u župnoj crkvi (40-50 osoba) u 9 sati zbog slavlja Dana Biskupije u Trebinju.

U nedjelju, 2. listopada, na sv. Misi u župnoj crkvi uvođenje župnika u službu koje je, u Biskupovo ime, učinio don Ivan Štironja. Ove i narednih nedjelja župnik se predstavio i u ostalim filijalama.

Uz Dušni dan pohodili smo groblja (osamnaest ovaj put!), na nekima slavili Misu, a na nekim imali kratku Službu riječi i molitvu. Svećenici rodom iz ove župe su preuzeli Mise na sedam groblja.

Proslava 250. obljetnice župe. Godine 1761., 30. studenoga, uzima se kao dan uspostave ove župe. Za proslavu ove velike i vrijedne obljetnice

odabrali smo slavlje patrona župe, Bezgrješno začće Blažene Djevice Marije, a pripremali smo se trodnevnicom. Bila je mogućnost svete ispovijedi, obavili smo pobožnost na čast Gospi i slavili sv. Misu. Nekoliko dana prije toga organizirali smo akciju čišćenja župnoga dvorišta i prostora oko crkve. Dobar odziv župljana, posebice iz Svitave. U nedjelju, 4. prosinca, župnik je bio gost Radio postaje Čapljina gdje je govorio u povodu proslave patrona i 250. obljetnice župe. Kroz dane trodnevnice Radio je više puta pozivao i poticao na sudjelovanje u slavlju. Trećega dana trodnevnice, kao i uvijek pred patron, bila je božićna župna ispovijed. Na Bezgrješno, ovim povodom, svečanu sv. Misu u 11 sati, predvodio je biskup Ratko. Taj je dan bilo prisutno više od 30 svećenika od kojih je 28 sudjelovalo u koncelecijaciji s Biskupom. Iako je radni dan, a župa "stara" (ne samo po godinama!), ugodno smo iznenađeni brojem sudionika. O ovom slavlju su izvijestili mnogi portali i tiskovine.

U predbožićnom vremenu bio je pohod i ispovijed starih i bolesnih u župi (98 osoba!). Župljani su se pobrinuli za postavljanje jaslica i borova

u župnoj crkvi i u Svitavi. Slavlje Božića, kako i priliči, lijepo, svečano, pobožno i raspjevano. Godinu smo završili Misom zahvalnicom!

Stanje župnih objekata

U prošloj godini dosadašnji je župnik s mještanima dovršio u Svitavi radove na sakristiji (stara kapelica koja je sada u sastavu crkve). Crkva i sakristija su klimatizirane. Crkvi je, također, potrebna obnova.

Puno je kapelica i crkvice u župi. Većina je u dobru stanju, ali je nekima potrebna žurna obnova (kapelica u Cerovu, crkva u Gornjem Hrasnu). I župna je crkva dozrela za obnovu. Prijašnji župnik, don Nedjeljko, isposlovao je pomoć od civilne Vlade, koja je pristigla nakon njegova odlaska u Gradac. Uplaćeno je na župni račun 45.000,- KM. Namjena je: vanjska fasada na župnoj crkvi.

Ostali župni objekti, napose objekti u sastavu Svetišta, posebna su priča. Tu je i prijašnji Dom za duhovne vježbe. O ovim će objektima biti potrebno razgovarati, planove stvarati i nešto poduzimati.

Župni ured Jablanica

Jablanica, 9. siječnja 2012.;
Prot. br. 3/2012.

IZVJEŠTAJ O STANJU U ŽUPI BEZGRJEŠNOG ZAČEĆA BDM JABLANICA ZA GODINU 2011.

I ove godine moram sa žalošću napisati da se broj vjernika u ovoj župi smanjuje. Ukupan broj župljana je 100, i to većinom starijih umirovljenika. U osnovnoj školi nemamo ni jednoga učenika iz Jablanice, a u srednjoj dvije učenice ovdje, jednu u Mostaru i Tomislava Rajića, sjemeništara u Travniku. Samo je jedno dijete kršteno, dok je šest osoba umrlo i dvije djevojke vjenčane, te tako napustile ovu župu. Imali smo tri kandidata za sv. krizmu, a nije bilo ni jednoga za Prvu sv. Pričest.

Prigodom stote obljetnice gradnje župne crkve (radovi na izgradnji počeli su 17. travnja 1911., a crkva je blagoslovljena 8. travnja 1912.) imali smo 3 veća slavlja.

1. U subotu 2. srpnja pohodio nas je naš biskup Ratko Perić, predvodio večernje misno slavlje, blagoslovio dva nova zvona i provjerio vjeronaučno znanje kandidata za krizmu. Sa svojim tajnikom don Ivanom Kovačem prenoćio je u novoj župnoj kući.

2. U subotu 23. srpnja imali smo slavlje sv. krizme. Svečano misno slavlje uz koncelecijaciju desetorice svećenika, sudjelovanje sjemeništara i bogoslova, te brojnog puka, predvodio je nadbiskup Petar Rajić, apostolski nuncij u Kuvajtu i arapskom poluotoku. Među uglednim gostima bili su nazočni o. Milan Bužanin, pravoslavni paroh iz Konjica, Mensud ef. Ćosić, imam čaršijske džamije iz Jablanice, Donatus Kock, austrijski

veleposlanik iz Sarajeva, Mate Mijić, predsjednik Općinskoga vijeća iz Jablanice i drugi.

Pod sv. Misom nadbiskup je Petar podijelio sakrament sv. krizme dvjema osmoljetkašicama i osmoljetkašu Tomislavu, koji je tom prigodom pozdravio nadbiskupa i predao mu molbu za prijem u sjemenište. To je bio najradosniji ovogodišnji događaj za ovu malu župnu zajednicu. Bogu hvala.

3. Budući da ova župa slavi Malu Gospu, kao glavnu godišnju svetkovinu, za ovo slavlje pozvali smo fra Matu Dragičevića, župnika u Gradničima i dekana čitlučkoga, koji je u Jablanici završio 4 viša razreda osmoljetke stanujući kod svoga strica pok. fra Marka Dragičevića, tadašnjega župnika ove župe. Kroz njezinu povijest trojica župnika bili su Dragičevići: pok. fra Pavo, pok. fra Marko i živi fra Rade, koji je došao s Humca na ovo slavlje.

Svečanu sv. Misu u vrtu iza crkve predvodio je fra Mate, a uza župnika i fra Radu koncelebriralo je još 7 svećenika. Ovo slavlje svojim skladnim pjevanjem uzveličao je župni zbor iz Međugorja pod vodstvom s. Irene Azinović, rodom iz ove župe. I ovoga puta bio je nazočan o. Milan Bužanin, pravoslavni paroh iz Konjica, te uz domaće i raseljene župljane, brojni vjernici iz okolnih župa. Većina ih je pristupila sakramentu sv. ispovijedi te su sudjelovali na svetoj Misi.

Pripremajući se za ova slavlja izveli smo ove radove:

1. Nabavili dva nova crkvena zvona. Do sada je crkva imala samo jedno zvono, teško 44 kg. Jedno novo zvono teško je 80 kg i posvećeno je sv. Josipu, a drugo 160 kg i posvećeno je Gospi. Zvona su po narudžbi izlivena u firmi Grassmayer u Austriji.

2. Crkvu smo iznutra obojili i ugradili nove prozore.

3. Ugradili smo ventilaciju i klimatski uređaj.

4. Popločali smo dio dvorišta i ugradili vanjske svjetiljke.

5. Uradili smo fasadu na garaži i vanjskom zahodu.

6. Općina je ugradila dva velika reflektora na javnu vanjsku rasvjetu i tako crkvu osvijetlila noću.

Za ove radove primili smo sa zahvalnošću sljedeće donacije:

Općina Jablanica: 7.500 KM.

Župa Međugorje: 2.000 KM (za nove prozore).

HKZ Innsbruck: 2.700 EUR (za nova zvona).

Primili smo pomoć i od Hrvatske Vlade u iznosu od 40.000 HRK, ali to je za završetak radova na obnovi filijalne crkve na Radešinama, koja je u minulom ratu bila opljačkana i spaljena.

Trenutačno ova je župa dužna za nabavku i ugradnju zvona 5.500 EURA i firmi Alfaterm u Mostaru 10.000 KM. Od prijatelja iz Njemačke župniku je darovan prilično očuvan polovni kombi. Nadamo se da ćemo uz pomoć Općine i dobrih ljudi ove dugove do kraja godine isplatiti.

U osnovnoj školi imamo dva đaka katolika, iz Slatine, sela koje pripada ovoj općini, ali ne i župi Jablanica, a u srednjoj četiri učenika (dva iz Jablanica, a dva sa Slatine) pa u tim školama redovito držim katolički školski vjeronauk.

I dalje pomažem župniku župe Drežnica te redovito slavim sv. Mise u toj župi: svake prve nedjelje u mjesecu u župnoj crkvi i svake treće u mjesecu u područnoj crkvi u Gornjoj Drežnici, a u proljetno vrijeme i za Dušni dan skoro u svim grobljima u Grabovici. Što se tiče moga zdravstvenog stanja, volio bih da nemam bolova u koljenu i malaksalosti. Drugih većih poteškoća nema, osim što nas je svakoga dana u ovoj župi manje.

U ime malobrojnih, ali hrabrih vjernika ove župe Ordinarijatu i svim dobročiniteljima zahvaljujem na svakom razumijevanju i pomoći.

Don Ivan Zovko, upr. župe

Župni ured Drinovci

Drinovci, 31. prosinca 2011.;
Prot.: 235/2011.

IZVJEŠTAJ O PASTORALNOM DJELOVANJU U ŽUPI DRINOVCI OD 1. VIII. DO 31. XII. 2011.

Prema ovogodišnjem blagoslovu kuća župa Drinovci broji 650 obitelji (dimova) u kojima stalno živi 2.331 osoba. Đaka je u osnovnoj školi 260, u srednjoj 120 i studenata je oko 50.

Nedjeljom i blagdanom slavimo 5 svetih Misa: u župnoj crkvi dvije u 9 i 11 sati; na filijalama: Blaževići u 8,30, Bili Greb u 10,00 i Drinovačko Brdo u 11,00. Radnim danom sveta se Misa slavi samo u župnoj crkvi u 7,30 sati. Vjeronauk u školi drži fra Mate Logara (8. i 7. razred), s. Anamarija Biško (predškolsko, 1., 2., 3. i 4. razred) i Mirela Primorac (5. i 6. razred).

Održavanje sastanaka:

- s Franjevačkim svjetovnim redom mjesečno, kojih ima 100, a od toga je aktivno 25 članova;
- s Framom tjedno, kojih ima 55 članova;
- s ministrantima tjedno, kojih ima 22 člana;
- s velikim zborom povremeno, kojih ima 33 člana.

Na blagdan Gospe Snježne, 5. kolovoza, izvršena je primopredaja župe Drinovci između dosadašnjega župnika fra Tomislava Sablje i novoimenovanog župnika fra Marka Jurića. Primopredaji je nazočio fra Branimir Musa, tihaljski župnik i grudski dekan u svojstvu biskupova i provincijalova delegata.

7. kolovoza: predstavio se novi župnik župljanima pod sv. Misama u filijalnim crkvama.

8. kolovoza: fra Mate Logara i 15 framaša otišli su u Madrid u Španjolsku na susret svjetske katoličke mladeži.

14. kolovoza: predstavio se novi župnik župljanima pod sv. Misama u župnoj crkvi.

21. kolovoza: don Srećko Majić, generalni vikar naše biskupije, pod pučkom Misom uveo je župnika fra Marka u posjed župe.

22. kolovoza: župnik bio u Tihaljini na sastanku svećenika i vjeroučitelja grudskoga dekanata.

30., 31. kolovoza i 1. rujna: ispovijedali smo staru i nemoćnu čeljad.

1. rujna: časne sestre odlukom Provincijalne uprave u Mostaru napustile župu.

5., 6. i 7. rujna: imali smo trodnevnicu Maloj Gospi.

8. rujna: proslavili smo Malu Gospu. Svečanu svetu Misu u 11 sati predslavio je provincijal Hercegovačkih franjevac fra Ivan Sesar, a suslavilo je još 10 svećenika.

26., 27. i 28. rujna: imali smo trodnevnicu sv. Mihovilu.

29. rujna: proslavili smo nebeskoga zaštitnika župe sv. Mihovila. Svečanu svetu Misu predslavio je fra Ante Marić iz Mostara.

2. listopada: župnik sudjelovao na Misi pod kojom je bilo primanje i obećanje framaša.

15., 16. i 17. listopada: imali smo trodnevnicu sv. Luki u filijalnoj crkvi u Blaževićima.

18. listopada: proslavili smo sv. Luku, nebeskoga zaštitnika crkve u Blaževićima. Svečanu pučku Misu slavio je župnik fra Marko.

31. listopada: kroz mjesec listopad svako jutro u 7 sati molili smo krunicu a zatim slavili svetu Misu.

1. studenoga: imali smo svete Mise na svim grobljima.

21. studenoga: župnik slavio svetu Misu u 11 sati na groblju na Drinovačkom Brdu, a navečer bio na Misi u Veljacima.

22. studenoga: misnim slavljem i prigodnim domjenkom s velikim crkvenim zborom proslavili smo zaštitnicu pjevanja i pjevača sv. Ceciliju.

27. studenog: župnik sudjelovao na svetoj Misi pod kojom je bilo primanje i zavjetovanje novih članova u FSR-u.

28. studenoga: započeli smo s Misama zornicama u 6,00 sati.

29. studenoga: sudjelovali smo na Širokom Brijegu na kapitolu na rogožinama. Navečer u 19 sati bili su izbori u našem FSR-u.

5.- 9. prosinca: ispovijedali smo staru i nemoćnu čeljad u župi.

8. prosinca: župnik slavio svetu Misu u Tihaljini gdje je proslavljen nebeski zaštitnik te župe.

15. prosinca: ispovijedali smo vjernike u našoj župi.

20. prosinca: u organizaciji Matice Hrvatske Grude održan je u našoj crkvi božićni koncert.

21. prosinca: župnik bio na božićnom primanju kod Biskupa u Mostaru.

25. prosinca: slavio pučku svetu Misu za narod.

28. prosinca: predvodio svetu Misu za djecu, podijelio im blagoslov i prigodne darove. Danas smo započeli ovogodišnji blagoslov kuća i pohod obiteljima.

31. prosinca: završili smo godinu svetom Misom zahvalnicom.

Fra Marko Jurič, župnik

Župni ured Ploče-Tepčići

Ploče-Tepčići, 3. siječnja 2012.;
Prot. br. 01/2012.

IZVJEŠĆE O VAŽNIJIM DOGAĐAJIMA U ŽUPI PLOČE-TEPČIĆI U 2011.

Kao i prošlih godina, tako i ove godine u svom izvješću osvrnut ću se na glavne naglaske pastoralnoga života u župnoj zajednici Ploče-Tepčići.

Prva pričest: Ove sam godine po prvi put u župi na opće zadovoljstvo, pričesnika i njihovih roditelja slavio Prvu svetu Pričest u CRKVI koju je blagoslovio biskup Ratko 5. prosinca 2010. Pričest je bila 25. travnja 2011. Bilo je sedam prvopričesnika (četvero s Vidovića, dvoje s Tepčića i jedno iz Dobroga Sela). Misno slavlje proteklo je u svečanom ozračju gdje su djeca na poseban način pjesmom i recitacijama pokazala svu radost iščekivanja sv. Pričesti.

Patron župe: Misno slavlje za patron župe, spomendan sv. Ante Padovanskoga, bilo je u CRKVI. Samom Patronu župe prethodila je i trodnevnica uz prigodu za sakrament pomirenja. Trodnevnici su predvodili: fra Mate Dragičević iz Gradnića, don Marko Šutalo iz Mostara i fra Slaven Brekalo iz Međugorja.

Pučku Misu na spomendan sv. Ante Padovanskoga predvodio je i propovijedao don Ivan Perić, župnik župe Svetoga Mateja iz Mostara. Uz predvoditelja slavlja u koncelebraciji je sudjelovalo još braće svećenika, a bilo je i nekoliko stotina vjernika. U povodu patrona župe pohodio sam sve bolesne, nemoćne, kao i stare osobe u župi.

Bolesnici, stari i nemoćni i umrli u župi: Kao i prošlih godina, tako sam i ove godine stare i nemoćne u župi ispovjedio više puta: za Božić,

Uskrs i za patron župe. Ispovijedam sve vjernike koji to zatraže u bilo koje vrijeme. U župi sam u ovoj godini imao 13 sprovoda u svim mjestima i grobljima. Zatvorile su se tri obitelji u župi. Sada po župi ima 25 takvih osoba koje redovito ispovijedam po obiteljima.

Caritas: I ove sam godine, više puta, pomagao određenom broju župljana kojima je bila potrebna materijalna pomoć. Osim hrane koju im povremeno donesem, pojedinim obiteljima ili pojedinim bolesnicima kupovani su i lijekovi. U više navrata trebala je intervencija oko nabave hodalica i bolničkih kreveta za teže bolesnike kojih je sada četvero u župi. U svemu tome imao sam potporu Biskupijskoga caritasa.

Vjeronauk: Redovito održavam za sve vjeroučenike subotom u crkvi prije podne župnu katehezu. Roditeljima sam na poseban način objasnio važnost dolaska na vjeronauk za sve razrede i naglasio: ako dijete nije redovito, u svim razredima, u dolascima na vjeronauk, da bi im se moglo dogoditi da se dijete ne pripusti primanju pojedinih sakramenata kada za to dođe vrijeme. Želim naglasiti da se rad i aktivnosti u župi polako normaliziraju i da župa poprima oblike župne zajednice kao da njoj nisu bili prisutni ovakvi problemi i poteškoće što se tiče "hercegovačkog slučaja". Uz vjeronauk subotom imamo redovito i vježbe pjevanja kao i ministrantske susrete i vježbe čitača gdje sve više čitanja imaju naši muški članovi srednje škole i nerijetko mlađi.

Vjeronauk za krizmanike započeo je u rujnu mjesecu prošle godine a trebao bi biti 21 krizmanik iz svih dijelova župe (osmaša je 10, a prvoga razreda srednje škole 11). Pripremaju se dolascima na vjeronauk kao i aktivnostima vezanim u župnoj zajednici (čitači, ministranti, pjevači...). Ostali smo odreda da sv. krizma bude početkom mjeseca lipnja ove 2012.

Pučke ispovijedi: Pred Uskrs, patron župe, Božić kao i prije svake Mise, a na poseban način prvih nedjelja vjernici imaju priliku za sakrament svete ispovijedi. Pred Božić smo imali ispovijed u četvrtak poslijepodne. Sve ispovijedi koje su bile prije po grobljanskim kapelicama, sada su bile na jednome mjestu u novom crkvenom objektu. Ove godine u ispovijedanju su pomagala trojica susjednih svećenika iz Čitluka, Čerina i Gradine.

Blagoslov obitelji: U župi je ove godine blagoslov trajao tri dana. Pohodio sam obitelji po prošlogodišnjem rasporedu. U župi ima 840 (sve zajedno) osoba u 287 obitelji (298 s vikendašima i inozemnim stanovništvom). Blagoslovio sam 151 obitelj.

Po selima to izgleda ovako:

MJESTO	OBITELJI
Tepčići	29 obitelji (72 člana)
Slipčići	35 obitelji (60 članova)
Vidovići	44 obitelji (167 članova)
Dobro Selo	20 obitelji (54 osoba)
Tepačko Polje	18 obitelji (52 članova)
Maloševići	5 obitelji (9 članova)
Ukupno:	151 (414 vjernika)

U župi redovito blagoslovim još 8 obiteljskih kuća - vikendica uz Neretvu ili u nekom od župnih sela, u koja dođu pojedini vjernici iz Mostara ili nekoga drugog mjesta kao i oni koji dođu iz Njemačke. Četvero starijih i nemoćnih osoba, koje su u zimsko vrijeme kod svoje djece, nisam ubrojio u statistiku. Prema tome, ako računam i jedne i druge obitelji, onda broj obitelji koje me pozivaju na blagoslov iznosi 163. Ove sam 2011. godine blagoslovio sedam obitelji više od prošle 2010. godine, dvije na Dobrom Selu, dvije na Tepčićima, jednu na Vidovićima, jednu na Slipčićima i jednu u Tepačkom Polju. Treba napomenuti da su se neke kuće i zatvorile u protekloj godini i zato nije vidljiv veći napredak u radu i djelovanju župe za razliku od prošlih godina.

Važno je napomenuti da na Dobrom Selu od 97 obitelji ima 37 obitelji s jednim ili dva člana

(28x1 i 9x2 što sam doznao u razgovoru s predsjednikom Mjesne zajednice).

Stanje je na Slipčićima zabrinjavajuće jer imaju samo tri mlađe obitelji od 56 obitelji, a sve ukupno 99 članova.

Navodim da sa selima Tepačko Polje i Maloševići (23 obitelji) nemam neki intenzivniji pastoralni kontakt. Naime, vjernici iz Tepačkoga Polja odlaze u Biletić Polje, a iz Maloševića odlaze na Bunu.

Radovi u župi: U groblju na Slipčićima, Bogu na slavu, radovi na kapelici došli su kraju. Nadamo se da bi blagoslov ove nove kapalice mogao biti nekada na početku ljeta ili oko sv. Ilije, zaštitnika sela Slipčići. Prvom nedjeljom u mjesecu, redovito u 9 sati, slavim svetu Misu u navedenoj kapelici gdje se određeni dio vjernika ispovijeda prve nedjelje.

Župni dvor i popratne prostorije:

U izvješću za ovu godinu navodim da smo - Bogu hvala i slava - sagradili župni stan s popratnim prostorijama. U prošlogodišnjem izvješću spomenuo sam "da ćemo, ako zdravlje posluži, uz Božju pomoć nastaviti gradnju župnoga dvora i popratnih prostorija". Zdravlje je poslužilo i Bogu na slavu završili smo župni dom s popratnim objektima.

Gradnja je započela 17. ožujka 2011. nakon prikupljanja potrebne dokumentacije i plaćanja potrebnih daća. Gradnja je trajala do sredine kolovoza. Nakon toga tražile su se i prikupljale ponude za opremanje samog interijera koji je na kraju, uz odabir najprikladnijega po ponudi preciziran i uz pojedine izmjene isporučen i završen pred svetkovinu Svih Svetih. Prvi sam put 29. listopada 2011 prenoćio u novom župnom stanu. Napominjem da je bilo dosta napora oko sredi vanja papira, u čemu nam je i Općina Čitluk, na poseban način oni koji rade u pojedinim službama kako graditeljstva tako i katastra i ostali, izišli u susret. Također je trebalo potaknuti i vjernike koji su svojim marljivim rukama i priložima pomogli, naravno i uz financijsku pomoć donatora kojima sam na poseban način zahvalio kod samog blagoslova i u pastoralnom listu naših Biskupija, *Crkvi na kamenu*.

Ovdje želim iskoristiti priliku, i u ime župljana zahvaliti svima koji su nam omogućili da u tako kratkom vremenu sagradimo naš molitveni prostor, našu crkvu i blagoslovimo je u prosincu 2010., a već godinu nakon toga 4. prosinca 2011. blagoslovljena je i župna kuća s popratnim prostorijama.

Nakon više godina obilaženja po grobljima, sada je doista radosno vidjeti narod u novoj crkvi na okupu, u kojoj imamo redovito dijeljenje sakramenata od sv. krštenja do ženidbe. Narod se ima gdje navratiti i porazgovarati. Župni je dvor mjesto susreta i razgovora u kojemu nastojimo rješavati određene poteškoće ili podijeliti naša iskustva.

Imovina u župi: Napominjem da je sva crkvena imovina, što se tiče kapelice i zemljišta na terenu župe, koja se vodila pod raznim nazivima, bilo u katastru ili gruntu, konačno privedena kraju. Sva se imovina župe konačno vodi kao što je u državnom registru: Župa sv. Ante Padovanskog Ploče-Tepčići, Biletić Polje. Župni dvor i popratni prostori upisani su u katastru i gruntu na nave-

deni naslov i za sve je pribavljena potrebna dokumentacija sa završnim uporabnim dozvolama koje jamče sigurnost, točnost i valjanost svega onoga što se prethodnih godina činilo.

Što se tiče samih izvoda iz grunta, na vrijeme je sve kopirano i dostavljeno Ordinarijatu na uvid, a originali u arhivu ovoga župnog ureda.

Nadam se i nisam jedini koji živi u toj nadi, da će se uz Božju pomoć i uz zagovor sv. Ante Padovanskoga stanje u župi normalizirati i da ćemo djelotvornije raditi na njivi Gospodnjoj, te da ćemo neke planove u 2012. godini zajednički realizirati na opće dobro mjesne Crkve.

Don Tomislav Ljuban, župnik

IZVJEŠĆA BISKUPIJSKIH USTANOVA

IZVJEŠTAJ O STANJU U SVEĆENIČKOM DOMU ZA GODINU 2011.

Mostar, 23. siječnja 2012.

Zamoljen sam od biskupa Ratka da napišem kratak izvještaj o stanju u Svećeničkom domu u Mostaru (don Zdravko Ivanković, dekretalni ravnatelj Doma, u Neumu je na ispomoći župniku od travnja 2010.).

Korisnici Doma

Ovog trenutka prema Biskupovu dekretu u Domu stanuju: don Marijan Bevanda, don Mijo Bosankić, don Srećko Čulina, don Milivoj Galić, don Nedjeljko Galić, don Stipe Ivančić, don Tadija Pavlović, don Mihovil Zrno i nižepotpisani.

Odsutni su: **don Aleksandar Boras** od početka travnja 2011. živi u svojoj kući u Vitini. **Don Zdravko Ivanković**, ravnatelj Doma, otišao je za ispomoć najprije u župu Janjina, Dubrovačka biskupija, u siječnju 2010. a zatim u Neum.

U prošloj godini bio je u Domu **don Ante Ivančić**, župnik iz Zagorja. Bio je najprije u bolnici na Bijelom Brijegu, u ožujku, a nakon toga došao je u Dom. Na daljnje je liječenje otišao u Zagreb i stanje mu se poboljšalo pa je kao rekonvalescent ponovo došao u Dom i zadržao se do kraja svibnja, kada se definitivno vratio u svoju župu Zagorje.

Trenutačno u Domu boravi **don Ivan Pavlović**, župnik iz Domanovića. Nakon operacije u Zagrebu, početkom prosinca 2011. došao je u Dom kao rekonvalescent i tjedno prima propisane terapije.

Stalni zaposlenici u Domu

Domar **Vinko Vučina** redovito nabavlja sve što je potrebno u Domu. Isto se tako brine ako se pojavi kakav kvar u kući. Sa svoje strane uvijek

spreman pozvati liječnika, izvaditi uputnicu za liječničke preglede i laboratorijske nalaze.

Četiri su gospođe koje se brinu o kuhinji, pranju i peglanju rublja te održavanju čistoće u kući. Glavna je **Kata Pavlović**, ali se smjenjuju i u pomaganju i vođenju: **Marina Puljić**, **Stana Mihić** i **Milenka Krešić**. Za blagdane sve se izmjenjuju dogovorno.

O zdravlju korisnika Doma brine se kućni liječnik dr. **Zdenko Klarić**, koji redovno mjesečno obiđe sve u kući i uredno dolazi na svaki izvanredan poziv u bilo koje vrijeme. Izdaje uputnice za specijalistički pregled, bolničko liječenje i laboratorijske nalaze.

Dvije patronažne medicinske sestre, Caritasove zaposlenice, sestra **Lala** i sestra **Zora**, do sada su dolazile prema potrebama u Dom. Ovih smo dana konstatirali da će od sada trebati dolaziti tri puta (ponedjeljak, srijeda i petak). One redovito uzimaju potrebne nalaze korisnicima Doma, i kontroliraju krvni tlak, šećer, što je u posljednje vrijeme učestalo kod više njih. Materijale za laboratorij same odnose i donose nalaze.

Nekima je potreban netko tko će voditi brigu o propisanoj terapiji u određeno vrijeme. Jedan veli: "Sve što mi je na podu ili u donjoj ladici, to nije moje." Osjeća se potreba stručne osobe koja bi bila stalno pri ruci. Psihološki bi se svi sigurni je osjećali.

Don Srećko Majić

SVIM DIJECEZANSKIM SVEĆENICIMA MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Mostar, 2. prosinca 2011.;
Prot.: 1414/2011.

VELEČASNI,

članak 33. Statuta Svećeničkoga doma,¹ na snazi od 30. kolovoza 2010., određuje da "Svećenici gosti za svoj polupansion (usluga noćenja s doručkom i ručkom ili večerom - jedan od 2 glavna obroka) u Domu plaćaju nadoknadu u visini jednoga misnog stipendija, a za puni pansion (noćenje s doručkom, ručkom i večerom) u visini dva misna stipendija."

Zašto počinjemo ovo pismo s ovim člankom Statuta Svećeničkoga doma?

Zato jer neki svećenici koriste povremene ili svakodnevne usluge Doma a da pri tom ne pokazuju ikakvu potrebu, a pogotovo obvezu da bi imali ili podmirili neku obvezu za dobivenu uslugu u našem Domu.

Po ovlaštenju našega biskupa Ratka, ovim objavljujemo da po primitku ove obavijesti prestaje mogućnost ovakvoga načina korištenja Sve-

ćeničkog doma u Mostaru koji nemaju pismeno dobiveno dopuštenje i pismeno reguliran sporazum o bilo kakvoj mogućnosti korištenja bilo prostorija, bilo usluga u Svećeničkom domu. A zauzete prostorije su dužni isprazniti od svih stvari.

U Svećeničkom domu mogu boraviti samo svećenici s Dekretom o umirovljenju ili drugom statusu (liječenje, oporavak...).

A svećenike, zakonite korisnike Svećeničkoga doma pozivam da se drže odredbe ovoga Ordinarijata koja im je upućena 2. prosinca 2011., pismom br. 1413/2011.

Nadam se da ste ove odredbe razumjeli!

Za uredovanje po ovim pitanju stoji Vam svima Kancelar-Ekonom biskupijâ na raspolaganju.

msgr. Srećko Majić
generalni vikar

¹ 1. SVEĆENIČKI DOM U MOSTARU jest ustanova u vlasništvu biskupijâ Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske, registrirana kod mjerodavnih državnih vlasti kao pravna osoba Katoličke Crkve, i smještena u Ulici nadbiskupa Čule b.b. u Mostaru.

2. Dom je namijenjen za smještaj umirovljenih i nemoćnih svećenika inkardiniranih u spomenute biskupije. Dom može pružiti privremen smještaj i drugim svećenicima, po dopuštenju dijecezanskoga biskupa.

**Svim korisnicima usluga SVEĆENIČKOGA DOMA
Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije**

Mostar, 15. prosinca 2011.;
Prot.: 1463/2011.

SVEĆENIČKI DOM U MOSTARU jest ustanova u vlasništvu biskupijâ Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske namijenjen za smještaj umirovljenih i nemoćnih svećenika inkardiniranih u spomenute Biskupije.

SVEĆENIČKI DOM **može** biti na usluzi i drugim svećenicima, a koje se sastoje od prehrane, noćenja, pranja rublja, i koje podmiruju na sljedeći način:

u KM ili protuvrijednost u eurima:

- Jedno noćenje (prvo)	20,-
- Za svako daljnje noćenje	15,-
- Doručak	5,-
- Ručak	15,-
- Večera	10,-
- Pranje i peglanje osobnoga rublja (po osobi jednom tjedno)	50,-
- Pranje posteljine - plahta+jastučnica+navlaka pokrivača (po osobi dvotjedno)	10,-

Posebna ponuda za usluge:

- Ručak (mjesečno)	400,-
- Ručak + večera (mjesečno)	600,-

Svećenik, redoviti korisnik Doma, koji ima svoje goste, podmiruje ove takse za njih iz svojih osobnih sredstava.

Neodjavljivanje određene usluge za vrijeme boravka ne oslobađa obveze plaćanja usluge!

Usluge se podmiruju na dan odlaska iz Doma ili, ako se Dom koristi na dulje razdoblje, svakoga ponedjeljka, osim onih koji imaju mjesečni ugovor!

Takse, gotovinski, naplaćuje domar Doma na portirnici Doma!

Ova odredba stupa na snagu danom donošenja i traje do pisana opoziva!

*msgr. Srećko Majić
generalni vikar
don Ante Luburić
kancelar-ekonom biskupije*

IZVJEŠĆE O DJELOVANJU CARITASA TIJEKOM 2011.

Mostar, 1. veljače 2012.;
Prot.: tak 36/2012.

Bila bi to, doista, velika radost i zadovoljstvo kada bi se čitatelje ovih redaka moglo obradovati podacima i brojkama koje ljudima u ovoj zemlji obećavaju vedriju i svjetliju budućnost. Na žalost, nije tako. Činjenica je da su iz godine u godinu statistički podatci sve tamniji i da zbog socijalne situacije pojedinac i obitelji sve teže žive i da su "financijski krajevi" s kojima povezuju jedan mjesec s drugim sve kraći.

Istina, cijela je Europa u krizi, poglavito pojedine zemlje (Grčka, Irska, Španjolska, Portugal, Italija...), jer se opet, nakon kratkotrajna zatišja, pojavila "recesijska zaraza" koja prijeti uništenjem i najstabilnijih ekonomskih sustava. Običan čovjek, mislim na sve nas koji niti znamo, a još manje možemo proniknuti u sve te razne gospodarske, financijske, bankarske, političke... sustave, ipak se ne može oteti dojmu kako su sve te "krize i recesije" namještene i dirigirane iz jednoga ili nekoliko centara od manje ili veće skupine moćnika koji tako sadašnjost i budućnost cijeloga svijeta usmjeruju, svime upravljaju i sve i svakoga nadziru. Moć ovih tajnovitih moćnika nekada izgleda tako velika i dalekosežna te i vjerniku dođe da pomisli kako su sami velika smetnja Božjim planovima s čovjekom i čovječanstvom.

Vratimo se našoj be-ha zbilji. U koje god područje zavirimo, od onih što utječu na život dostojan čovjeka, statistike su poražavajuće. Prema podacima što ih je objavila "Agencija za rad i zapošljavanje BiH" u evidencijama zavoda i službi za zapošljavanje 31. prosinca 2011. u BiH je bilo 536.781 nezaposlena osoba. Broj zaposlenih prema podacima (studen 2011.) iste Agencije nije znatno veći: 689.671, a od toga 280.741 su žene. U 2011. u BiH je živjelo ekonomsko aktivnih, dakle, radno sposobnih osoba 1.126.000 (zaposlenih i nezaposlenih), a broj ekonomsko neaktivnih osoba je 1.433.000 (ekonomsko aktivne osobe su svi oni koji rade ili žele raditi).

Prosječna neto plaća u FBiH u studenom prošle godine iznosila je 829,09 KM, a u RS 813 KM.

Prošle su se godine u raznim tiskovinama spominjali podatci Udruge za zaštitu potrošača, kako je prosječnoj četveročlanoj obitelji u BiH potreb-

no mjesečno osigurati 1.651 KM. Najveći dio, točnije 682,- KM, treba izdvojiti za hranu, a ostatak će se utrošiti za režiju, odjeću, obuću, prijevoz i sve drugo što je potrebno za život. Najskuplja potrošačka košara je u Hercegovačko-neretvanskoj, a najjeftinija u Bosansko-podrinjskoj županiji.

Prošle je godine u Parlamentu BiH pokrenuta inicijativa da se od PDV-a oslobode osnovne životne namirnice i još neki proizvodi, među kojima su i lijekovi. Sve je, na žalost, ostalo po starom. Najveći broj be-ha građana ima plaću između 500 i 600 KM, što naravno nije dovoljno da se pokriju osnovni mjesečni troškovi života.

U BiH minimalna mirovina iznosi 310,73 KM za umirovljenike kojima su mirovine isplaćene iz sredstava doprinosa.

Kako je sve veći broj pojedinaca i obitelji koje doista teško žive, zorno pokazuje i činjenica znatno većega broja osoba koje su u protekloj godini zatražile pomoć od centralnoga ureda Biskupijskoga Caritasa u Mostaru. Isto tako prema informacijama sa župa također je veći broj potrebnika što su tijekom protekle godine zatražili pomoć od župnih Caritasa.

Ured za razgovor. Tijekom protekle godine Ured za razgovor Biskupijskoga Caritasa pohodio je 2.769 osoba. Svakomu od njih nastojalo se konkretno prema očitovanim potrebama pomoći ili ga uputiti tamo gdje će dobiti prikladniju i učinkovitiju pomoć.

Najviše smo pomagali dijeleći hranu (1.111 osoba); odjeću i obuću dobila je 371 osoba; higijenske artikle 114 osoba; 43 njih je dobilo školski pribor te nekolicini obitelji s više djece kupljeni su školski udžbenici.

Posuđeno je tijekom prošle godine bolesničkih kreveta, invalidskih kolica, štaka, higijenskih stolica te hodalica za 112 osoba. Premda i sam Caritas već odavno kupuje pelene za korisnike u našim ustanovama, dijelili smo također ovaj vrlo traženi higijenski artikl poglavito siromašnim obiteljima koje skrbe za teške bolesnike. Dijelili smo također i dječje pelene.

Novčano (8.852 KM) pomagali smo ponajviše one osobe koje su nas molile da im pomognemo

pri kupovini lijekova ili nekih drugih nasušnih potreba.

Rehabilitacijski centar "Sveta Obitelj". Dne 22. rujna 2011. RC "Sveta Obitelj" navršio je 10. godinu svoga djelovanja. Ovaj smo mali Jubilej proslavili trostrukim slavljem:

- Svečana akademija naslovljena riječima Sve-toga Oca Benedikta XVI. "Ljubav raste po ljubavi" upriličena je u Don Giancarlovu parku RC-a, nedaleko od njegove fontane. U akademiji su sudjelovali svi korisnici svih odjela "Svete Obitelji" i svi djelatnici. Upravo smo to i željeli: Da u ovom obljetničkom slavlju budemo svi - korisnici, djelatnici - jedno srce i jedna duša i da izrekemo veliku hvalu Bogu i zahvalu svim našim dobročiniteljima. Htjeli smo svima reći i poručiti kako je proteklih 10 godina djelovanja ovoga centra jedan od najuvjerljivijih i najočitijih dokaza kako *ljubav raste po ljubavi*. Naši dragi gosti ovoga jubilarnog slavlja bili su prijatelji i dobročinitelji iz Rima: bivši generalni superior redovnika guanelianaca don Nino Minetti te generalna poglavarica sestra guanelianki s. Serena s dvjema susestrama. Bili su također nazočni i brojni domaći dobročinitelji i prijatelji Caritasa i "Svete Obitelji". Predstavnici Caritasa BK BiH i Caritasa Banje Luke obradovali su nas svojim dolaskom.

- Drugi dio slavlja bio je isti dan u mostarskoj prvostolnici. Na večernjoj svetoj Misi koju je predvodio biskup Ratko a koncelebriralo je desetak svećenika; okupio se velik broj vjernika, naših korisnika i njihovih roditelja te prijatelja i gostiju. Prinosi darova organizirali su i prinijeli korisnici i djelatnici "Svete Obitelji". Tumačeći odlomak iz evanđelja o slijepcu od rođenja biskup je izrekao poticajnu propovijed, posebice za nas djelatnike Caritasa. Prije završnoga blagoslova nazočnima se obratio don Nino Minetti koji nas je ohrabrio u našem karitativnom djelovanju i pozvao nas na svečano proglašenje svetim njihova utemeljitelja bl. Luigija Guanelle.

- Treće djelo obilježavanja 10. obljetnice RC "Sveta Obitelj" bio je Međunarodni simpozij na temu "Modeli rada s osobama s invaliditetom: u obitelji, u ustanovama, u društvenoj zajednici." Ovaj dvodnevni simpozij održan je u Caritasovoj kući susreta "Emaus". Više od pedeset znanstvenika i osoba koje rade s osobama s invaliditetom, iz Austrije, Hrvatske, Slovenije, Srbije, Makedonije, Crne Gore i BiH, aktivno su sudjelovale svojim znanstvenim radom, prezentacijom, intervencijom ili priopćenjem svoga iskustva u radu

s osobama s invaliditetom. Nakon pozdravnog slova ravnatelja Caritasa, nazočnima se uvodnim govorom u simpozij obratio biskup Ratko proglašujući nakon toga simpozij otvorenim. Gradonačelnik Mostara Ljubo Bešlić također je pozdravio sudionike simpozija.

RC "Sveta Obitelj" u višestrukom je smislu najveći projekt Caritasa hercegovačkih biskupija. Svaka Caritasova ustanova i svaki Caritasov projekt ima svoju pastoralnu i karitativnu dimenziju i sukladno tomu važnost za djelovanje Crkve u našim biskupijama. No "Sveta Obitelj" nešto je posebno. Njezina se posebnost i ljepota, koja ničiju pamet, ni srce, ni dušu ne ostavlja ravnodušnim, prepoznaje i vidi u onom djetetu s cerebralnom paralizom iz edukacijsko-rehabilitacijskog odjela, u onoj bolesnici koju je na krevet stacionarnog odjela prikovala *sclerosis multiplex* i u onom mladiću što, unatoč motoričkim smetnjama, svojim rukama oblikuje i boji, reže i turpija svoje originalne rukotvorine od gline i drveta.

Jednom je prigodom netko rekao kako je "Sveta Obitelj" srce naše biskupije. Ima istine u toj tvrdnji, jer u srcu se najdublje osjeća. I neka bude tako, neka ovaj Centar bude sve više srce u kojem će *Ljubav rasti po ljubavi*... u svim smjerovima i prema svim ljudima.

Na svršetku godine 2011. u "Svetoj Obitelji" bila su 24 korisnika u stacionarnom odjelu. Na blagdan sv. Ivana, 27. prosinca 2011., Gospodin je pozvao k sebi Ornelu Vučić koja je nakon poroda sinova blizanaca pala u polu-komu i živjela tako 15 godina i dva mjeseca.

U edukacijsko-rehabilitacijskom odjelu provodi vrijeme "dnevnog boravka" 24 djece koristeći usluge odgojiteljica, fizioterapeutkinja i logopedistice.

Radionice "Nazaret, Emanuel i Betlehem". Ovo su također tri bisera Caritasove djelotvorne ljubavi. U prvoj i najiskusnijoj Caritasovoj radionici za osobe s posebnim potrebama **"Nazaret"** u protekloj je godini primljen novi korisnik Vinko Bogoje umjesto Branke Uljarević, koja nakon majčine smrti treba voditi kućanstvo svomu ocu Nedjeljku. Dakle, opet su svi "Nazarećani", njih 18, na broju.

U svibnju je asfaltiran dio dvorišta oko "Nazareta", jer su ispucale betonske ploče kojima je taj dio dvorišta između "Nazareta" i "Svete Obitelji" bio popločan.

Zahvaljujući dobročiniteljima (Weltkirche biskupije Rottenburg-Stuttgart i Kindermission-

swerku iz Aachena) "Nazaret" je u rujnu prošle godine dobio novi kombi za prijevoz korisnika.

Organizirane su tri prodajne izložbe: u Prozoru 10. rujna zajedno s udrugom "Djeca nade"; na Dan osoba s invaliditetom 3. prosinca u mostarskom prodajnom centru "Piramida" te također u Mostaru u prodajnom centru "Mercator" 17. prosinca 2011. U mjesecu travnju bio je rekordan utržak od uramljivanja slika što, zajedno s drugim prodajnim izložbama, omogućuje nabavu novoga potrošnog materijala te skromne mjesečne nagrade korisnicima.

Akademski kipar Ivan Bošnjak početkom studenoga 2011. imao je edukaciju za instruktore "Nazareta" u oblikovanju i pravljenju kamenih svijećnjaka. Instruktori će kasnije svoje znanje i vještine prenijeti na korisnike.

U organizaciji Specijalne olimpijade naši su korisnici iz "Nazareta" i "Emanuela" sudjelovali u košarkaškim natjecanjima u Sarajevu.

U radionici "**Emanuel**" radno se osposobljavaju u izradi keramičkih i drvodjelnih predmeta 12 mladića i djevojaka. Veseli nas činjenica što se povećava broj onih koji naručuju i kupuju rukotvorine što ih prave korisnici ove radionice.

Organizirana su dva izleta za "Emanuelce": posjet radionici "Betlehem" u Čapljini i na poziv župnika don Ivana Pavlovića posjet župi Domanići, gdje smo doživjeli srdačan doček ne samo od svećenika nego i od župljana i najrevnijih župnikovih suradnika.

Prošle i ove godine bili smo pokretači obilježavanja Dana osoba s invaliditetom. Zajedno s "Nazaretom" i "Svetom Obitelji" potaknuli smo i organizirali prodajnu izložbu rukotvorina osoba s invaliditetom u mostarskom prodajnom centru "Piramida" ne samo za Caritasove korisnike, nego i za još osam drugih nevladinih i vladinih ustanova i organizacija. Odaziv posjetitelja bio je zadovoljavajući.

Budući da je u ovom projektu predviđena i edukacija za djelatnike, održali smo dvodnevnu radionicu na temu: *Izrada standarda za radionice osoba s posebnim potrebama*. Tijekom 2012. bit će izrađen dokument o standardima koji će se predstaviti mjesnim i državnim tijelima.

Od 23. do 27. svibnja instruktori radionica "Emanuel" i "Betlehem" boravili su u Rimu na praktikumu u ustanovi za osobe s invaliditetom redovničke zajednice časnih sestara Marije Majke providnosti.

Prošle je godine 10. siječnja u Čapljini započela s radom radionica za osobe s posebnim potrebama "**Betlehem**". Tijekom 2010. imali smo nekoliko susreta s roditeljima djevojaka i mladića s posebnim potrebama iz Čapljine i bliže okolice. U jesen 2010. dvoje mladih pohađalo je tromjesečnu praktičnu obuku u radionicama "Emanuel" i "Nazaret". Instruktori "Emanuela" pred kraj godine obišli su roditelje potencijalnih korisnika buduće radionice i prema dijagnozama napravili odabir. Iznajmili smo u Čapljini prostor od oko 50 m², opremili ga najnužnijim rabljenim namještajem i početkom 2011. započeli s radom.

Dvoje još neiskusnih instruktora radionice "Betlehem" sigurno su osjetili težinu one pučke mudrosti: Svaki je početak potežak. Najprije je bilo samo pet korisnika, potom su se priključili neki novi, pa odustajali da bi se onda stabilizirao broj od 3 korisnice i 5 korisnika.

"Betlehemci" su prvu prodajnu izložbu imali 10. travnja u Gorici-Strugama ispred župne crkve nakon nedjeljne svete Mise za župljane Čapljine. Poslije Mise vjernici su u roku od pola sata pokupovali sve rukotvorine što su ih "betlehemski" korisnici napravili. Svoje su rukotvorine izlagali i prodavali također na Danima kulture Gabele. Imali su izložbu i prodaju svojih rukotvorina i u župi Aladinići.

Nekoliko su puta išli na izlete što su ih organizirali instruktori zajedno s roditeljima korisnika. Obavili su posjete u nekoliko značajnih ustanova i nevladinih tijela Čapljine.

Veseli nas što nakon godine dana djelovanja možemo konstatirati kako je projekt "Betlehem" u Čapljini dobro pošao. Znakovi toga uspjeha vrlo su očiti: korisnici vrlo rado dolaze u radionicu, roditelji su zadovoljni, zavidan broj volontera redovito dolazi u radionicu, broj dobročinitelja radionice raste... Vidljivi su također znakovi blagonaklonosti pojedinih članova gradskoga poglavstva.

Čvrsto se nadamo također da će gradski čelnici prepoznati korist i vrijednost ovoga projekta i da će ga prema svojim mogućnostima i financijski podržati.

Projekt "Ljubav raste po ljubavi". Ovaj je projekt započeo u listopadu 2010. Zahvaljujući velikodušnoj pomoći Biskupijskoga caritasa Volterra bilo nam je moguće pomoći obitelji i korisnike RC "Sveta Obitelj", potom sam centar te aktivne i marljive volontere ali i mnoge druge osobe koje su pogođene bolešću i drugim nevoljama.

Tijekom 2011. provodile su se sljedeće aktivnosti: materijalna pomoć siromašnim obiteljima koje imaju dijete s posebnim potrebama, organiziranje susreta za roditelje, liječenje i nabava lijekova, ortopedskih pomagala, pelena... Pomoć centru "Sveta Obitelj" u nabavi sanitetskog, medicinskog, didaktičkog materijala, edukacija djelatnika, financiranje stručnoga djelatnika, edukacija za braću i sestre naših korisnika, tiskanje obavijesnog i promicateljskog materijala, edukacija i mjesečna materijalna potpora studentima volonterima koji pomažu u centru i u obiteljima korisnika... Ravnatelj Caritas Volterra 21. srpnja 2011. pohodio je Caritas Mostar te i na taj način potvrdio svoju spremnost da nas pomaže prema svojim mogućnostima.

Župni Caritas, korizmena i adventska akcija, zimski program, škola volontarijata, anti-trafficking. U ovome odlomku želimo ukratko prikazati neke aktivnosti koje, možda zato što su kraćega daha, ne budu uvijek prepoznate i priznate važnima. No, one su itekako važni kamenčići mozaika sveukupna djelovanja Biskupijskoga caritasa prije svega zato što nas povezuju sa župnicima, župnim Caritasima i pastoralnim osobljem župa.

Biskupijski caritas već 16 godina provodi projekt kućne njege starih i bolesnih osoba, poglavito onih koji su sami. Želeći svratiti pozornost članova župnih Caritasa i svih vjernika po župama na problematiku vezanu uz stare i bolesne i onemoćale osobe organizirali smo korizmenu akciju pod geslom *Starost i na tvom životnom putu*. Kao i do sada akcija je posebnim pismom bila predložena svim župama hercegovačkih biskupija. Međutim, Caritas je primio povratnu obavijest o provedenoj korizmenoj akciji od 19 župnih zajednica.

Adventsku akciju "Paket ljubavi" naš je Biskupijski caritas prvi put organizirao 2003. Tada smo zorno prikazali kako je dubok i simboličan smisao ove akcije da svi članovi obitelji, koja to može, sudjeluju u nabavi sadržaja i izradi "Paketa ljubavi", jer to je njihov Božićni dar nekoj znanoj ili neznanj obitelji. Na taj će se način najmlađi od malena, a mladi na vrijeme odgajati za solidarnost i svjedočenje djelotvorne ljubavi prema potrebnicima.

Ove je godine poslan dopis svim župama zajedno s plakatom na kojem je prikazan "Paket ljubavi" i tekst s jasnim uputama kako ga pripremiti, napraviti i predati. Nakon akcije Biskupijskom caritasu dostavile su 23 župe vijesti o rezultatima

akcije. Prikupljeno je 1.035 paketa te 16.723 KM i 400 HRK od čega je Biskupijskom caritasu predano 524 paketa i 8.440 KM. Ostatak paketa i novca zadržan je u župama za potrebe župnih Caritasa.

"Zimski program" sve do zime 2010./2011. bio je financiran u sva tri be-ha Caritasu od Njemačkoga caritasa. Tijekom tih zimskih mjeseci podijeljeno je 209 m³ drva za 71 obitelj te 13 peći na drva. Još prije Božića 2011. Caritas je Linz obećao određen iznos darovati u tu svrhu, pa se nadamo da ćemo još nekim obiteljima i samcima zimske dane učiniti toplijima.

"Borba protiv trgovine ljudima" (Antitrafficking) projekt je koji se već više godina provodi u sve tri be-ha biskupije, a koordinira ga od početka Caritas BK BiH. Donatori su Caritasi SAD (CRS), Francuske i Švicarske. Čak i neka državna tijela BiH otvorena su za suradnju. Program privlači i nove donatore.

Cilj je projekta prevencija i suzbijanje trgovine ljudima koja je iznenađujuće mnogo prisutna u BiH i susjednim zemljama u raznim oblicima. Aktivnosti ovoga projekta jesu: edukacija osobito mladih u župnim zajednicama, u školama, posredovanje u zapošljavanju rizičnih skupina, ekonomsko osnaživanje mogućih žrtava trgovine ljudima, medijska promidžba.

Kroz ovaj projekt, koji raspolaže skromnim sredstvima, kroz ekonomsko osnaživanje pomogli smo, uz suglasnost župnika, pet obitelji nabavljajući za njih koke nosilice i dajući im sredstva za gradnju kokošinca. Kroz tri su godine obvezni donositi neznatan dio svojih proizvoda u Caritas kao dokaz da se bave tim poslom.

Zaposlene su i dvije žene na pola godine, koje do tada nisu bile zaposlene. Održano je nekoliko radionica s mladima iz naših biskupija, a zajedno s drugim nevladinim i vladinim organizacijama sudjelovali smo 18. listopada u Mostaru u obilježavanju "Europskog dana borbe protiv trgovine ljudima".

Iz tzv. Interventnog fonda odvajali smo sredstva i pomagali, na temelju molbe i preporuke župnika, neke obitelji u: Stocu (Ljubinja), Drežnici, Vrdima te u župi Ploče-Tepčići. Pomagali smo također prema našim mogućnostima i neke župe u nabavi sredstava za što djelotvornije i uspješnije funkcioniranje pastora (Drežnica, Ploče-Tepčići).

U Caritasovoj Kući susreta "Emaus" od 13. do 15. srpnja 2011. održana je deveta po redu "Škola volontarijata". Sudjelovalo je 18 mladića

i djevojaka: iz mostarskih župa Sv. Ivan, Sv. Matej i Katedrala te iz župa Blagaj-Buna, Dračevo i Gabela Polje. Tijekom tri dana volonteri su imali predavanja, aktivnosti i vježbe o služenju u župi i animaciji župne zajednice za karitativan rad te predavanje o suzbijanju trgovine ljudima. Bio je to i susret duhovne naravi: zajednička molitva, sv. Misa u župnoj crkvi u Potocima. Mladi su volonteri posjetili također Caritasove ustanove "Nazar" i "Svetu Obitelj".

Animatori Biskupijskog caritasa za promicanje Župnih caritasa tijekom 2011. na poziv župnika iz Dračeva i Gradine održali su predavanja volonterima ovih župa o Biskupijskom i Župnim caritasima.

Caritasov vrtić "Sveti Josip", "Viktorija", Obiteljsko savjetovalište i prihvatilište "Mirjam". U Caritasovu Dječjem vrtiću "Sveti Josip" u školskoj godini 2010./2011. upisano je 154 djece od 2. do 6. godine. O djeci koja su raspoređena u pet skupina brine se deset odgojiteljica te ravnateljica, dvije osobe u kuhinji i spremačica.

Na početku školske godine predlaže se i usvaja program vrtića, a svaka odgojiteljica, držeći se glavnih načela i smjernica toga programa, sastavlja i ostvaruje svoj dnevni, tjedni i mjesečni program raznih aktivnosti koje su prilagođene djeci u skupinama.

U prošloj smo godini imali nekoliko intervencija - popravaka, vezanih uz grijanje, prokišnjavanje, a najznačajnija je investicija bila uređenje poda u dvjema igraonicama.

U domu za studentice "Viktorija" od siječnja do lipnja 2011. imalo je smještaj 7 studentica, a u listopadu je primljeno još 5 studentica. Nakon što se jedna studentica odselila, sada ih je ukupno 11 i dolaze iz različitih mjesta: Drinovci, Struge, Podkraj, Čapljina, Kočerin, Osijek, Podstrana, Metković, Vitez i Nova Bila.

U Caritasovu **Obiteljskom savjetovalištu** tijekom protekle godine obiteljski savjetnici - psihologinja i svećenik - imali su 343 razgovora sa 114 osoba (72 žene i 42 muškarca). Na savjetovanje, uglavnom individualno, dolazi najviše oženjenih/udanih (50 osoba). S obzirom na problematiku najviše je tzv. kriznih intervencija, a to su: kockanje, razvodi, nasilje, panični napadi, ovisnosti, poremećaji u ponašanju, agresivnost... Zabrinjavajući je broj bračnih parova koji se žele po svaku cijenu razvesti. Unatoč savjetovanju i pomoći što ih pruža naše savjetovalište, svećenik i psihologinja, osjeti se kod bračnih parova nedostatak spre-

mnosti na zajedničko traženje rješenja, nespremnosti na kompromise i pogotovo na žrtvu.

Upravo zato smatramo da bi bilo vrlo korisno kroz program što ih župnici grada Mostara (zašto ne i svih drugih župa?!) nude kao Predbračni tečaj budućim supružnicima, uvrstiti također bar jedno predavanje u kojem bi se te mlade ljude preventivno upozorilo na neke "zamke" koje se, kada započne zajednički bračni život, vrlo lako mogu izroditi u nerazumijevanje i konflikte koji, na žalost, završe razvodom. Naši bi obiteljski savjetnici bili spremni održati predavanja ove vrste, ako ih župnici pozovu.

Caritasovo Prihvatilište za žrtve nasilja "Mirjam" usmjerava svoj rad uglavnom na preventivno djelovanje i u tom smislu se žrtve nasilja upućuju u Obiteljsko savjetovalište gdje im se onda pomaže.

Tijekom 2011. provedeno je niz aktivnosti s ciljem osiguranja boljih uvjeta za zaštitu žrtava nasilja u obitelji. Tako smo sudjelovali u izradi Protokola o postupanju u slučajevima obiteljskog nasilja u Zapadno-hercegovačkoj županiji, u projektu Razvoja referalnih mehanizama za zaštitu od nasilja u organizaciji Gender centra FBiH, a zajedno s udruženjem "Udružene Žene" iz Banje Luke kao nositeljem projekta za BiH Caritas. Mostar je sudjelovao kao partnerska organizacija u realizaciji IPA projekta "K socijalnoj koheziji - utjecaj na politike socijalnog uključivanja višestruko marginaliziranih skupina žena i žrtava nasilja" koji se provodio za područje Hrvatske, BiH i Srbije.

U sklopu posljednjega navedenog projekta Caritasov je tim "Mirjam":

- proveo 5 fokus grupnih diskusija i 3 dubinska intervjua (ukupno 35 žena) od čega su načinjeni transkripti i napravljena analiza;

- prikupio sve zakone na županijskoj i lokalnoj razini koji se dotiču prava žena iz oblasti stanovanja, zapošljavanja, skrbi za djecu i pristup pravdi; od toga je također napravljena analiza;

- sastavio 3 vrste upitnika o socijalnim davanjima i uputio svim općinama u HNŽ, dvama ministarstvima i Zavodu za zapošljavanje te je nakon primljenih odgovora izrađena analiza.

Za potrebe prezentacije u Linzu (20 godina humanitarnih projekata "Welt der Frau" - 15. 11.) snimljen je kratki film o "Mirjam" na hrvatskom i njemačkom jeziku. Snimanje je financirao Caritas Linz.

Kućna njega starih i nemoćnih "Veronika". Projekt "Veronika", odnosno Kućnu njegu starih,

nemoćnih i bolesnih osoba financira već šesnaest godina u sva tri Biskupijska caritasa BiH Njemački caritas. Ova velika pomoć našim staricama i starcima, odnosno financiranje osoblja koje su be-ha Biskupijski caritasi angažirali u provedbi ovoga projekta prestat će 31. prosinca 2013. Kroz sve godine našega djelovanja trudili smo se i nastojali, pisali molbe i poduzimali različite akcije kako bi nas državne institucije prihvatile i uvrstile u gradski ili županijski proračun. Ali sve je bilo uzalud. Jedino smo s vremena na vrijeme primali jednokratnu pomoć sa skromnim iznosima od nekih tuzemnih tvrtki i pojedinačnih dobročinitelja. Značajniju pomoć prošle smo godine primili od tvrtke "Media res" (vlasnik Ivan Glibo), od Hrvatskoga caritasa (Tjedan solidarnosti) i od Dekanatskog caritasa iz Emsdettena u Njemačkoj.

U prošloj godini dvije ekipe, tj. dvije medicinske sestre i dvije pomoćnice imale su 89 redovnih i 39 povremenih korisnika. Tijekom dvanaest mjeseci 2011. učinile su 3.641 kućni posjet i 16.361 različitu uslugu. Pri tome su prevalile 25.061 kilometar.

Kuća susreta "Emaus". Caritasova Kuća susreta "Emaus" ponudila je posebnim dopisom i prigodnim promidžbenim materijalom tijekom 2011. sljedeći program: Škola volontarijata, Seminar o liturgijskom i duhovnom pjevanju, Seminar za liturgijske čitače, Seminar za mlade bračne parove "Dijalog u braku i obitelji", Seminar za roditelje "Odgovorno roditeljstvo", Duhovna obnova za ministrante, Psihološka radionica za mlade, Duhovna obnova za roditelje bogoslova i sjemeništara, Program za angažirane krizmanike (nije održan), Duhovne vježbe za mlade (nije održan), Duhovna obnova za roditelje osoba s posebnim potrebama (nije održan).

U "Emausu" je bilo i drugih događanja izvan programa što smo ga mi ponudili: Permanentno obrazovanje svećenika Splitsko-makarske metropolije, Simpozij o modelima rada s osobama s invaliditetom s međunarodnim sudjelovanjem, Mirovni kamp - izgradnja mira u zajednici, "Renovabis" - Konferencija katoličkih obrazovnih centara u BiH i Republici Hrvatskoj, Redoviti ciklus edukacija "Radionice za pokretanje malog biznisa" u organizaciji CRS-a Sarajevo, Duhovne vježbe za svećenike (2x), za časne sestre, za vjeroučitelje laike, za studente laike na KBF-u, za oružane snage FBiH te za djelatnike Caritas, Trening Capacity Building HIV/AIDS, Susret volontera, Caritas BKBiH. Od internih susreta za djelatnike Caritas upriličeno je nekoliko susreta kao što su: večer djelatnika Caritas, posjet Caritas iz Đakova i ostala mnogobrojna događanja koja su popratila proteklu godinu rada Emausa.

Događaji u "Emausu" tijekom 2011. u brojkama izgledaju ovako: u kući je boravilo preko 1.020 osoba. Noćenja je bilo 1.203 i posluženo je 2.578 objeda.

Knjižara "Logovita". Caritasova knjižara "Logovita" posluje, Bogu hvala, dobro. Od svoje zarade financira samu sebe i pomaže Caritas u socijalnim projektima. Nadamo se da će njezin doprinos za karitativne projekte, ako nastavi ovako uspješno poslovati, s vremenom biti izdašniji.

Zadovoljni smo također što kroz tiskanje, prodaju i djelidbu vjeronaučnih udžbenika uprava "Logovite" uspješno surađuje s Tajništvom BK BiH te sa svim biskupijskim Katehetskim uredima.

Sve na veću slavu Božju i na čast B. D. Marije i sv. Josipa!

Don Ante Komadina, ravnatelj

IZVJEŠĆE O RADU U CRKVI NA KAMENU ZA 2011. GODINU

Mostar, 3. siječnja 2012.;
Prot. br. 1/2012.

Kao i proteklih godina *Crkva na kamenu* u 2011. godini izašla je 11 puta, svaki put na 44 stranice. Dvobroj je bio za kolovoz - rujan. U prošloj

godini u biblioteci Crkve na kamenu tiskali smo 6 knjiga:

ŽELJKO MAJIĆ, *Oče, oprosti nam;*

TAMARA BRADIĆ, *Isus liječi bolesne;*

ILIJA FILIPOVIĆ, *Hrvati u daytonskim okovima;*

MILKO BRKOVIĆ, *Diplomatički zbornik srednjovjekovnih humskih i bosanskih isprava Dubrovniku;*

RATKO PERIĆ, *Isusovi sugovornici;*

ANTE PAVLOVIĆ (prior.), *Župa Studenci u Hercegovini.*

Do sada je Crkva na kamenu tiskala 123 knjige. Tijekom protekle godine, kako se već ustalilo, pripremili smo za tisak i tri broja biskupijskoga *Službenog vjesnika*, kao i godišnjak *Stolačko kulturno proljeće*. Uz ovo, za tisak smo priredili i zbornik radova s naslovom *Na tragu zajedništva*, što ga je izdao Papinski hrvatski zavod sv. Jeronima u Rimu.

U izdavačkoj kući Crkvi na kamenu djeluje troje djelatnika: glavni urednik, tajnica koja radi

i prijelom lista i knjiga, te lektorica. Dvojica novozaređenih biskupa, naših suradnika: mons. dr. Tomo Vukšić i mons. dr. Dražen Kutleša zbog svojih novih obveza prestali su se javljati u našem listu. I ovom prigodom najiskrenije im zahvaljujemo na dugogodišnjoj suradnji. Suradnički kadar popunjavamo prema mogućnostima i potrebama. Nastojimo s vremena na vrijeme *Crkvu na kamenu* obogatiti kojim novim suradničkim imenom.

I prošle godine naši su nas djelatnici zastupali na Teološko-pastoralnom tjednu u Zagrebu, gdje prodamo pokoju knjigu, ali više tamo idemo radi pretplate. Od većih radova na kući protekle smo godine na gornjem katu postavili grile.

Srdačno vas pozdravljamo, želeći vam obilje Božjega blagoslova u 2012. godini.

Dr. don Božo Goluža
glavni urednik

Katehetski ured

IZVJEŠĆE O RADU KATEHETSKOG UREDA U 2011. GODINI

Mostar, 15. siječnja 2012.;
Prot. br. 12/2012.

Osoblje i administracija KU: Ravnatelj je don Ante Pavlović koji vrši i službu predstojnika Teološko-katehetskog instituta u Mostaru. Tajničke poslove obavlja tajnica Teološkog instituta Ljiljana Drežnjak. Administrativni poslovi, pojedinačni i skupni susreti s vjeroučiteljima obavljaju se u tajništvu i prostorijama Instituta. Godišnji stručni skupovi vjeroučitelja održavaju se u prostorijama katedralne župe u Mostaru ili u Kući susreta "Emaus" u Bijelom Polju, u kojoj se održavaju i duhovne vježbe za vjeroučitelje.

Statistički podatci o školama i vjeroučiteljima u školama. U županijama i općinama na području Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije redovito se održava nastava katoličkoga vjeronauka u 38 osnovnih škola (s pripadnim područnim školama) i 23 srednje škole koje rade prema nastavnom planu i programu na hrvatskome jeziku. U tim školama ima oko

35.600 učenika, i to oko 24.350 u osnovnim školama i oko 11.250 u srednjim školama. U svim osnovnim školama nastava se vjeronauka održava dva nastavna sata tjedno, a u srednjim jedan školski sat tjedno. Vjeronaučnu nastavu u školskoj godini 2011./2012. održava 171 vjeroučitelj i vjeroučiteljica: 10 dijecezanska svećenika (3 preko pola norme, drugi od 6 sati do pola norme), 28 svećenika franjevac (4 oko pune norme, 14 oko pola norme, 10 između 6 sati i pola norme), 26 časni sestra (dvije s pola norme, ostale s punim radnim vremenom) i 107 vjeroučitelja i vjeroučiteljica laika s punom normom, od toga broja 8 vjeroučiteljica nalazi se na porodiljnom dopustu i njih zamjenjuju druge vjeroučiteljice. Službu ravnatelja u Osnovnoj školi Ivana Mažuranića u Tomislavgradu vrši vjeroučitelj prof. Ivan Sušilović, a službu zamjenika ravnatelja vrše vjeroučitelj prof. Mario Šimović u Srednjoj školi u Čapljini

i Jozo Martinović u Osnovnoj školi Biograci (u priloženom popisu navedeni su svi vjeroučitelji i vjeroučiteljice i škole u kojima održavaju nastavu vjeronauka).

Aktivnosti vezane uz rad KU u 2011.

1. Organiziranje, provođenje i unaprjeđivanje vjeronauka. KU je pratio, u suradnji s Višim savjetnikom za vjeronauk u školi, županijskim ministrima obrazovanja i školskim ravnateljima, redovito izvođenje vjeronaučne nastave i provodio je stručno usavršavanje vjeroučitelja. Na početku nove školske 2011./2012. godine KU je predložio Biskupu ordinariju podjeljivanje 35 kanonskih mandata, bilo za nekoliko novih vjeroučitelja bilo za premještene svećenike, redovnice i vjeroučitelje laike koji imaju položen stručni ispit i mogu dobiti trajan mandat i stalno zaposlenje. Svi su predloženi vjeroučitelji dobili Biskupov mandat. Katehetski je ured također u poslovima praćenja vjeronauka i namještanja vjeroučitelja po školama imao redovite službene kontakte i korespondenciju sa županijskim ministrima prosvjete, ravnateljima osnovnih i srednjih škola te Zavodom za školstvo u Mostaru. Ravnatelj je KU od 13. do 28. kolovoza 2011. obišao svih deset dekanata naših biskupija, susreo se sa svećenicima, redovnicama i vjeroučiteljima laicima, s njima izmijenio iskustva vjeronaučnoga rada u školi i župi, uredio pitanja rasporeda po školama te sve pozvao na zauzet rad i suradnju na župnoj, školskoj i dekanatskoj razini. Tom se prigodom susreo i razgovarao s većinom ravnatelja osnovnih i srednjih škola. Oni su vrlo pohvalno govorili o održavanju vjeronauka u školama i njegovoj odgojnoj vrijednosti, o djeci koja rado i gotovo u stopostotnom broju pohađaju vjeronaučnu nastavu te o kvalitetnu i često vrlo primjernu radu vjeroučitelja i njihovu suradničkom djelovanju u školi. Rješavale su se i neke pojedinačne poteškoće. Katehetski je ured tijekom 2011. godine primio zamolbu Zavoda za školstvo da za Hercegovačko-neretvansku županiju dostavi imena nekoliko vjeroučitelja radi njihove promocije u mentore i savjetnike. U konzultaciji s višim savjetnikom don Ivanom Perićem i ravnateljima škola, a na temelju utvrđenih kriterija, u službu savjetnika promaknuta je vjeroučiteljica prof. Antonela Drmać (Mostar) a u mentore: prof. s. Slavica Barbarić (Mostar), prof. Antonio Poljak (Mostar), prof. Saša Jarmanović (Buna), prof. Željana Luburić (Čapljina), prof. Ivana Ro-

din (Višići), prof. Pero Petrušić (Bijakovići), prof. Vladimir Markić (Stolac). Ravnatelj KU kao član Povjerenstva BK BiH za vjeronauk u školi i stalni član Koordinacije hrvatskih županijskih ministara prosvjete sudjelovao na njezinim mjesečnim sastancima koji se naizmjenično održavaju u pet županijskih središta. Na tim sastancima, uz školska i obrazovna pitanja u BiH, rješavala su se i tekuća pitanja vjeronauka i rada vjeroučitelja u školama. Kao član Vijeća za nastavne planove i programe i udžbeničku politiku, ravnatelj je također redovito sudjelovao na sastancima toga Vijeća koje se uglavnom okuplja u Zavoda za školstvo u Mostaru i trenutačno radi na donošenju novih nastavnih planova i programa za srednje škole, pa tako i vjeronauk. Tijekom 2011. godine ravnatelj je prema potrebi i dogovoru s ravnateljima obišao desetak osnovnih i srednjih škola i rješavao konkretna pitanja vjeronauka i vjeroučitelja.

2. Zavod za školstvo i rad Višega savjetnika za katolički vjeronauk. Službu Višega savjetnika i stručnoga nadzornika vrši mr. don Ivan Perić. On je u suradnji s ravnateljem Katehetskog ureda izravno radio na stručnom praćenju i promicanju katoličkoga vjeronauka u školama i pratio je vjeroučitelje pripravnike za polaganje stručnih ispita. Kao predstavnik KU i Viši savjetnik Zavoda za školstvo, don Ivan je bio član i glavni ispitivač u četveročlanoj Komisiji za stručne ispite vjeroučitelja. Tijekom 2011. godine pohodio je 15 osnovnih i srednjih škola, neke i dvaput. Savjetnički i stručni nadzor obavio je s vjeroučiteljima u osnovnim ili srednjim školama: Andrijana Drljo (Mostar), Božimir Previšić (Čapljina), Mirjana Ivanković (Čapljina), Martina Vukoja (Mostar), Vesna Marić i fra Slaven Brekalo (Bijakovići). Stručni ispit 2011. godine položili su: prof. Vesna Marić, prof. fra Slaven Brekalo, prof. Andrijana Drljo, prof. Božimir Previšić, prof. Mirela Primorac, prof. Irena Knezović, prof. Iris Šunjić i prof. Nada Zelenika. U svom Izvješću Katehetskom uredu Viši savjetnik don Ivan Perić priopćuje da su svi kandidati pokazali primjereno znanje koje se traži: poznavanje državnog zakonodavstva i školskih zakona te teološko-katehetskih, didaktičkih i metodičkih tema i pitanja. Primjećuje da u nekim školama postoji problem odugovlačenja polaganja stručnih ispita što zbog propusta nekih ravnatelja škole što zbog materijalnih troškova koji prate pripravnici staž i polaganje. On također izvješćuje da nije bilo nikakvih pritužbi na rad vjeroučitelja, što ukazuje na njihov odgovo-

ran pristup i kvalitetan vjeronaučni i odgojiteljski rad u školi.

3. Stručno usavršavanje vjeroučitelja. KU je organizirao u suradnji sa Zavodom za školstvo Mostar 28. travnja 2011. cjelodnevni stručni skup vjeroučitelja u pastoralnom centru katedralne župe u Mostaru. Kako se navršilo 20 godina od povratka vjeronauka u škole, središnja je tema skupa bila *Vjerski odgoj u školi u službi ljudskoga i kršćanskoga dobra učenika. Iskustva 20-godišnjega rada*. Na skupu je bilo nazočno 95 vjeroučitelja i vjeroučiteljica. Glavna nakana organizatora bila je izmijeniti iskustva prijedena puta, od ponovnoga uvođenja vjeronauka u škole do njegova statusa i provođenja danas. Uvodno predavanje o školi kao mjestu cjelovita odgoja učenika, pa tako i odgoja u vjeri, održao je ravnatelj KU s temom: *Duševna obilježja djece i mladeži u izgradnji ljudskoga i kršćanskoga identiteta*. Konkretna iskustva vjeroučitelja predstavila je, na temelju manjega provedenog istraživanja, izložila je vjeroučiteljica prof. Kaja Beljan s temom *Iskustva, poteškoće, plodovi i izazovi vjerskog odgoja u našim školama u proteklih 20 godina*. Bio je to ujedno uvod u pet

pedagoških radionica, u kojima su vjeroučitelji iznosili iskustva i kritički razmatrali prijedeni put: a) vjeroučenici, b) odgojne ustanove (obitelj, škola, župna zajednica), c) vjeronaučni programi, d) vjeroučitelji, e) vjeronauk i vjeroučitelji u srednjoj školi.

4. Duhovne vježbe za vjeroučitelje laike. U 2011. godini održane su dvoje duhovne vježbe za vjeroučitelje laike u Kući susreta "Emaus" u Bijelom Polju. Prve je od 27. do 29. svibnja vodio vlč. Jakov Kajinić, duhovnik u sjemeništu u Travniku, s temom "Uzmite jaram moj na sebe, učite se od mene..." (Mt 11,29). Sudjelovalo je 19 vjeroučitelja. Drugi termin duhovnih vježba na kojima je sudjelovalo 17 vjeroučitelja bio je od 21. do 23. listopada 2011. Voditelj je bio dr. don Ante Brajko, a središnja tema duhovnih razmatranja i molitvenih susreta bila je *Pravednik od vjere živi*. Troškove duhovnih vježba, uz minimalnu participaciju sudionika, uglavnom je do sada podmirivao Katehetski ured.

Don Ante Pavlović
Ravnatelj katehetskog ureda

TEOLOŠKO-KATEHETSKI INSTITUT U MOSTARU

IZVJEŠĆE O RADU TEOLOŠKO-KATEHETSKOG INSTITUTA U MOSTARU U AKADEMSKOJ GODINI 2010./2011.

Mostar, 19. siječnja 2012.;
Prot. br. 7/2011.

Uprava, tajništvo i profesori. Službu predstojnika Teološko-katehetskog instituta u Mostaru (TKIM) vrši dr. don Ante Pavlović, zamjenik je mr. don Jozo Čirko koji je u kolovozu 2011. preuzeo i župničku službu u župi Šipovača-Vojnići, tajnica je diplomirana pravica Ljiljana Drežnjak a poslove kućanstva obavlja gospođa Nada Arapović umjesto gospođe Ivanke Novak. Na Institutu sveučilišnu nastavu održava 35 što stalnih, gostujućih ili honorarnih profesora i nastavnika koji prema potrebi, u skladu s godišnjim nastavnim planom i programom, predaju pojedine kolegije. Nastavničkom osoblju pridružio se akademske 2011./2012. godine s licencijatom kanonskoga

prava mr. sc. don Ivan Kovač. Svi važniji podatci o petogodišnjem studiju u dva ciklusa (prediplomski i diplomski) s cjelovitim planom i programom studija, opisom kolegija i popisom nastavnika nalaze se na web stranici Instituta: www.tkim-mostar.com. Tajnica TKIM-a Lj. Drežnjak, kao i do sada, stalna je zaposlenica s punim radnim vremenom, mjesečnom plaćom i drugim obvezama, a drugi nastavnici primaju simboličan honorar za svoj rad, gostujući profesori naknadu za gorivo i, prema potrebi, smještaj i hranu u Ordinarijatu. Članovi uprave održavaju redovite kontakte s crkvenim i društvenim ustanovama koje su povezane s redovitim radom TKIM-a.

Novi Statut Teološko-katehetskoga instituta. Tijekom 2011. godine nastavljen je rad na donošenju Statuta i kanonskom ustanovljenju TKIM-a u povezanosti s Katoličkim bogoslovnim fakultetom u Sarajevu prema *Naputku* Kongregacije za katolički odgoj (2008.) i smjernicama *Bolonjskoga procesa*. Na 53. redovnom zasjedanju Biskupske konferencije BiH, održane u Sarajevu od 3. do 5. studenoga 2011., biskupi su zadužili Fakultetsko vijeće Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Sarajevu da uspostavi povjerenstvo za usklađivanje Statuta Teološko-katehetskog instituta u Mostaru s *Naputkom* Kongregacije i *Statutom KBF-a*. Na sjednici Fakultetskoga vijeća 7. studenoga 2011. donesena je odluka i utemeljeno je *Povjerenstvo za uređenje odnosa KBF-a i TKIM-a*: dekan dr. sc. Pavo Jurišić, dr. sc. Tomo Vukšić, dr. sc. Niko Ikić, predstojnik Instituta dr. sc. Ante Pavlović i jedan crkveni pravnik - predstavnik Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije. Povjerenstvo je zaduženo da do kraja ove akademske godine donese prijedlog novoga Statuta TKIM-a u kojem će se osobito precizirati oblik povezanosti navedenih ustanova te obveza i prava koja iz te povezanosti proizlaze.

Dvojica naših profesora biskupi. U prošloj 2011. godini za biskupe su posvećena dvojica naših profesora. Papa Benedikt XVI. imenovao je 1. veljače 2011. dr. Tomu Vukšića, predavača eklezijske teologije i patrologije na TKIM-u, gdje je bio i predstojnik od 1991. do 1994. god., prvim vojnim ordinarijem u BiH. Za biskupa je posvećen u mostarskoj katedrali 2. travnja 2011. (o tome više *Službeni Vjesnik Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije* (SV), 1/2011., str. 28-38). Sveti je Otac 17. listopada 2011. također imenovao dr. Dražena Kutlešu biskupom koadjutorom u Porečkoj i Pulskoj biskupiji. Za biskupa je zaređen 10. prosinca 2011. u Eufrazijevoj bazilici u Poreču. Mons. Kutleša na Institutu je od 2002. do 2006. predavao kolegije kanonskoga prava i crkvene administracije. Od 2006. do biskupskog posvećenja bio je u Vatikanu službenik Kongregacije za biskupe (više SV, 3/2011., str. 288-290. i 345-346).

Studenti. Na TKIM-u se upisuje samo redoviti petogodišnji studij u dva ciklusa: preddiplomski trogodišnji i diplomski dvogodišnji studij. U akademskoj godini 2010./2011. na Institutu je bilo upisano 68 studenata: 45 koji su redovito pohađali nastavu, 3 koji su pohađali dopunski studij i 20 apsolviranih koji su završavali diplomski rad. Na početku akademske godine 2010./2011., na-

kon završena prvoga trogodišnjeg ciklusa studija, drugi dvogodišnji ciklus upisalo je devetero studenata: Kristina Soldo, Marija Karačić, Ivica Vizontaner, Jozefina Baković, Klaudija Maj, Slađana Perić Teisler, Matea Knežević, Danijela Bašić i Martina Bošnjak. Budući da su svi kandidati na Institutu nastavili drugi ciklus studija (*master*), a kako još nisu riješena sva pitanja oko diplome bakalaureata za prvi trogodišnji ciklus, diplome prvostupnika (bakalaureata) iz religijske pedagogije i katehetike nisu im podijeljene, čekat će do sljedeće promocije. Prvi trogodišnji ciklus studija također su u listopadu 2011. završili i upisali prvu godinu drugoga ciklusa studija sljedeći studenti: Kristina Lugonja, Vedran Perić, Jelena Galić, Ana Ivanković, Matea Glibić, Alena (s. Samuela) Muchova i Marija Serdarušić.

Dan Teološko-katehetskog instituta i promocija diplomiranih vjeroučitelja. U utorak 15. studenoga 2011., na spomendan sv. Alberta Velikoga, zaštitnika Instituta, svečanom akademijom u katedralnoj dvorani u Mostaru proslavljen je Dan Teološko-katehetskog instituta. Tom je prigodom promovirano 2 profesora vjeronauka - diplomiranih kateheta koji su završili četverogodišnji program studija: Martina Sabljčić (Prisoje) i Antonija Jukić (Posušje). Martina je prije stekla diplomu profesora filozofije i religijske kulture na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove u Zagrebu te je na Institutu u dvije godine položila razliku predmeta i stekla diplomu profesora vjeronauka. Na akademskoj svečanosti bili su nazočni generalni vikar hercegovačkih biskupija mons. Srećko Majić, dekan KBF-a u Sarajevu dr. Pavo Jurišić, rektor Sveučilišta u Mostaru prof. dr. Vlado Majstorović sa suradnicima, roditelji i prijatelji diplomanata, predstavnici raznih crkvenih, obrazovnih i kulturnih ustanova grada i županije. Prigodnu riječ nazočnima uputili su predstojnik TKIM-a don Ante Pavlović, dekan dr. Pavo Jurišić i u biskupovo ime generalni mons. Majić. Prigodno predavanje s naslovom *Važnost vjerskog odgoja krizmanika u župi i školi*, održao je novi nastavnik na Institutu dr. don Marko Šutalo. Svečanost Dana TKIM-a glazbenim je točkama i pjevanjem obogatio Mješoviti zbor studenata Teološko-katehetskog instituta u Mostaru pod ravnanjem prof. don Nike Luburića. Izvješća sa Svečane akademije s popratnim tekstovima i fotografijama objavili su: *Crkva na kamenu*, prosinac 2011., *Dnevni list* (16. 11. 2011.), www.pogled.ba (utorak 15. 11. 2011.) i Desk Mostar (utorak 15. 11. 2011.).

Aktivnosti TKIM-a i profesora. Održane su tri sjednice Profesorskoga vijeća na kojima je predstavljen i analiziran rad TKIM-a, raspravljalo se o doradi studijskoga Programa u skladu s *Uputama* Kongregacije za katolički odgoj i osobito o izradi novoga Statuta TKIM-a. Pokrenut je i proces sa službenim zamolbama mjerodavnim ustanovama: Biskupskom ordinarijatu u Mostaru, BK BiH, te Fakultetskom vijeću KBF-a u Sarajevu. Na sjednicama je također redovito razmatrano izvođenje nastave, donesen je radni kalendar, rješavane su studentske zamolbe i problematika polaganja ispita i dr. Predstojnik je zastupao TKIM na raznim susretima, znanstvenim skupovima i svečanostima koje su organizirale crkve, obrazovne i kulturne ustanove u gradu, županijama, BiH i RH. Sveučilište u Mostaru uobičajeno je u svom godišnjem "Redu predavanja" objavilo Program TKIM-a.

Akademске 2011. godine profesori TKIM-a sudjelovali su na raznim domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima i simpozijima, pastoralnim susretima, seminarima i katehetskim školama. Nove knjige objavili su: **Ratko Perić**, *Isusovi sugovornici*, Cnak, Mostar, 2011.; **Robert Jolić - Ilija Drmić** (prir.), *Župa Vinica*, monografija prigodom 125. obljetnice osnutka župe (1885.-2010.), Naša ognjišta, Tomislavgrad, 2010. (izišla iz tiska početkom 2011.); **Ante Pavlović** (prir.), *Župa Studenci u Hercegovini*, Cnak, Mostar, 2011.; **Marko Šutalo**, *Firmkatechese in Herzegovina*, LIT Verlag Berlin - Münster, 2011. (doktorska disertacija). Znanstvene i stručne članke objavili su:

Ratko Perić: "Znanost i vjera u dijalogu", u: Zoran Primorac (ur.), *Suvremena znanost i vjera*, Fakultet prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti Sveučilišta u Mostaru, Mostar, 2011., str. 9-18; "Duhovna zvanja u Studencima", u: Ante Pavlović (prir.), *Župa Studenci...*, str. 506-525; "Javna i privatna objava", *SV*, 1/2011., str. 64-69; "Duhovna zvanja po vremenskom redu u župama Rotimlja i Stjepan Krst", *Bios* (Rotimlja), 2/2011., str. 12-16. Neka biskupova predavanja, recenzije i propovijedi mogu se naći u 3 broja *Službenoga vjesnika* hercegovačkih biskupija za 2011. godinu.

Tomo Vukšić: "Mjesto i uloga Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u akademskoj zajednici", u: D. Tomašević (ur.), *120. obljetnica Bogoslovije*, KBF, Sarajevo, 2011., str. 23-47; "Nastanak župe Studenci i svećenici koji su u župi pastoralno djelovali (1908.-2011.)", u: *Župa Studenci...*, str. 336-392.

Božo Goluža, "Ruđer Bošković - hrvatski isusovac", u: I. Puljić (ur.), *Od Dubrave do Dubrovnička*, Humski zbornik 13, Neum - Dubrovnik, 2011., str. 11-16.

Ante Komadina, "Pričali smo sa siromašnima. Siromaštvo i socijalna isključenost koje uočava Katolička Crkva u BiH", u: Z. Leutar (ur.), *Socijalni rad i borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti - profesionalna usmjerenost zaštiti i promicanju ljudskih prava*, Zagreb, 2011., str. 153-163.

Ante Pavlović, "Pastoralni rad i vjernički život kršćanskoga puka u župi (1908.-2010.)", u: *Župa Studenci...*, str. 393-497.; **Ante Pavlović - Marin Kapular**, "Obrazovanje i školstvo na području župe", u: *Župa Studenci...*, str. 287-309.

Ivica Musić - Mate Buntić, "Filozofska izobrazba fra Ivana Ančića", u: Zbornik radova sa znanstvenoga skupa 'Fra Ivan Ančić Dumljanin, 1624.-1685.', Tomislavgrad, 13.-15. svibnja 2010., Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2011., str. 57-68; **I. Musić - Mate Buntić**, "Znanstveno praznovjerje i smislenost vjere", u: *Suvremena znanost i vjera*. Zbornik radova s međunarodnoga znanstvenog skupa, Mostar, 29. i 30. listopada 2010., Mostar - Ljubljana, 2011., str. 135-152.

Pavo Jurišić, "Zadnji pobornici glagoljice", u: H. G. Jurišić (ur.), *Kačić*. Zbornik Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja, sv. XLI-XLIII. Zbornik u čast Emilija Marina za 60. rođendan, Split, 2011.

Tomo Knežević, "Vrhbosanska nadbiskupija u građenju duhovne skrbi za vojnike, redarstvenike i zatvorenike", *Vrhbosnensia*, 15(2011)2, str. 285-308.

Milenko Krešić, "Crkveno uređenje jugoistočne Hercegovine (Trebinjske biskupije) u 17. stoljeću", *Vrhbosnensia*, 15(2011)1, str. 57-70; "Demografska slika župe Studenci", u: *Župa Studenci...*, str. 238-246; "Svećenici Medvjedovići iz Orahova Dola", *Od Dubrave do Dubrovnika*, Uz 300 - godišnjicu rođenja Ruđera Boškovića, Humski zbornik XIII., Neum - Dubrovnik, 2011.; "Depopulacija jugoistočne Hercegovine izazvana turskim osvajanjem", u: Ivo Lučić (ur.), *Hum i Hercegovina kroz povijest*, I., Hrvatski institut za povijest, Zagreb, 2011.

Jozo Čirko, "Dva svjetska rata Domovinski rat - ratne i poratne žrtve s područja studenačke župe", u: *Župa Studenci...*, str. 247-263.

Ivo Šutalo - Damjan Raguž, "Biskupijsko svetište Srca Isusova u Studencima", u: *Župa Studenci...*, str. 526-543.

Božo Odošić, "100 godina župe Novo Selo", *Katolički tjednik*, 25/2011., str. 12-15.36; "Liturgijski prikaz stvaranja", *Veselje svetog Jere*, 10/2011., str. 6-7; "Čovjek u slavi. Prvi ljudi u raju zemaljskom", *Veselje svetog Jere*, Božić 2011., str. 6-8; "Teologija i prirodne znanosti traže istinu", Mario Crvenka, *Prirodne znanosti i religija*. Pokušaj sažetog pregleda. KS, Zagreb, 2010., *Vrhbosnensia*, Sarajevo, 1/2011., str. 219-223 (recenzija); "Isus Matejeva evanđelja i Tora. Jakob NEUSNER, Rabin razgovara s Isusom. KS, Zagreb, 2010.", *Vrhbosnensia* 2/2011., str. 239-442 (recenzija).

Mario Bernadić, "Sud nad gradom nekoć i danas: mezopotamska književnost, biblijski navještaj i moderna filmska apokaliptika", *Vrhbosnensia*, Sarajevo, 2/2011., str. 337-360.

Niko Luburić, "Crkvene, duhovne i narodne popijevke s narodnim običajima u župi Studenci", u: *Župa Studenci...*, str. 544-565; "Duhovne popijevke korizmenoga vremena iz Hercegovine", *Sveta Cecilija*, Zagreb, 1-2/2011., str. 52-53 i 3-4, str. 40-41; "Orgulje", *Povezanost*, Studenci, 20/2011., str. 52-55.

Krešo Puljić (ur.), *Obiteljski molitvenik*, u izdanju BK BiH, Sarajevo, 2010.

Ivan Perić, "T. Vukšić, Confessores fidei, Mostar, 2000.", *SV*, 1/2011., str. 34-35 (recenzija);

Marko Šutalo, "T. Vukšić, Još jedna kap, Mostar, 2005.", *SV*, 1/2011., str. 36-37. (recenzija); **N. Menalo**, "T. Vukšić, Crkva i država u Bosni i Hercegovini. BK BiH, Sarajevo, 2007.", *SV*, (2011.)1, str. 37-38 (recenzija). Neki su profesori također objavljivali kraće članke i priloge u raznim stručnim časopisima, te biskupijskim i župnim listovima.

Pastoralni dan za svećenike. Četvrti po redu Pastoralni dan svećenika u dušobrižništvu na području hercegovačkih biskupija održan je 29. travnja 2011. u Kući susreta "Emaus" u Potocima. Skup organizira Biskupski ordinarijat u suradnji s TKIM-om. Uz biskupa mons. Ratka Perića na skupu je sudjelovalo preko 100 svećenika (52 dijecezanska svećenika i 49 svećenika franjevac).

Tema skupa bila je *Sakrament pomirenja u župnoj praksi*: mr. don Mladen Šutalo, *Svećenik pred otajstvom grijeha i kajanja u ispovjedničkoj praksi*; dr. fra Ivan Sesar, *Provedba crkveno pravnih uvjeta za valjanu sv. ispovijed*; don Ivan Štironja, *Liturgijsko-pastoralna priprava za sakrament pomirenja*. Nakon predavanja razvila se plenarna diskusija nakon koje je biskup Perić sažeo izlaganja predavača i dao odgovore na neka pitanja sudionika o ispovjednoj praksi i odredbama u našim biskupijama (izvješće s Pastoralnog dana i sva predavanja objavljena su u: *SV*, 2/2011., str. 149-168).

Duhovni susreti studenata. U utorak 29. ožujka 2011. mostarsko-duvanjsku biskupiju i biskupa dr. Ratku Perića uzvratno je pohodio visokopreosvećeni gospodin Amfilohije, mitropolit crnogorsko-primorski. Tom je prigodom mitropolit u Kući susreta "Emaus" u Potocima kod Mostara studentima Teološko-katehetskog instituta i vjeroučiteljima održao predavanje s naslovom *Nije li gorjelo srce u nama dok nam je putem govorio, dok nam je otkrivao pisma?* Susret je protekao u srdačnu i otvorenu razgovoru o teološko-ekumenskim, crkvenim i vjersko-odgojnim pitanjima koja su mitropolitu postavljali studenti i vjeroučitelji (vijest o posjetu objavila KTA 30. ožujka 2011.: www.ktabkbih). Umjesto uobičajene pohoda nekoj župi, studenti su hodočastili u Zagreb na susret s papom Benediktom XVI. koji je pohodio Zagreb 4. i 5. lipnja 2011. Papa je s hrvatskim hodočasnicima pod geslom "Zajedno u Kristu" proslavio Nacionalni dan hrvatskih katoličkih obitelji i susreo se hrvatskom katoličkom mladeži. Na blagdan Bezgrješnoga Začeca BDM, 8. prosinca 2011., održana je godišnja duhovna obnova studenata u župi sv. Mateja u Mostaru, a vodio ju je don Drago Ćurković. Studenti su, osim sv. Mise i razmatranja o važnosti molitve i liturgije u svom duhovnom životu, imali priliku za sv. ispovijed. Gostoprinstvo im je pružio, uz prigodan domjenak, župnik don Ivica Boras.

Dr. don Ante Pavlović,
Predstojnik Instituta

IZVJEŠTAJ O BOLNIČKOJ KAPELANIJI U MOSTARU ZA 2011. GODINU

Mostar, 4. siječnja 2012.

Posao bolničkoga kapelana u 2011. godini odvijao se uobičajenim redom kao i dosadašnjih godina. Rad se sastojao uglavnom od pohoda svakoga bolesnika u bolnici. Na odjeljenja gdje su lakši bolesnici odlazio sam jedanput tjedno, a tamo gdje su teži dva puta a u intenzivne njege tri puta tjedno. Prilikom pohoda ponudim im svete sakramente ili se zajedno pomolimo u sobama ili ih barem pozdravim i upoznam ih s djelatnošću bolničkoga svećenika.

U 2011. godini povećao se broj primatelja bolesničkoga pomazanja. Čini mi se da je razlog povećanja veći broj bolesnika jer rodbina smješta u bolnice i bolesnike i svoje stare osobe koje su na samrti kao da će im bolnica produžiti život.

Broj ispovijedi i pričesti u 2011. bilo je 853, osobe koje se samo pričeste nisam brojio a takvih je bilo i u bolničkim sobama i u bolničkoj kapelici Uzašašća Gospodnjega, osobito u vrijeme korizme i došašća.

Bolesničko pomazanje primilo je 1208 bolesnika i, ako su mogli, ispovjedili su se i pričestili.

Po hitnom postupku u bolnici krstio sam devetero djece.

Broj posjetitelja svetih Misa u kapelici nedjeljom prilično je dobar. Budu uglavnom popunjena sva sjedeća mjesta (25 mjesta). Radnim je danom kako kada. Misari u kapelici uglavnom su radno osoblje bolnice, čistačice, spremačice, medicinske sestre, pokoji liječnik i ponešto bolesnika. Ovom prilikom zahvaljujem sestrama franjevkama (s. Mili) i milosrdnicama (s. Arkandeli) one su sva-ke nedjelje i svetkovine naizmjenično dolazile i vodile liturgijsko pjevanje i čitanje u kapelici.

Raspored posjeta bolnica za 2011. malo se izmijenio u odnosu na 2010. pa evo donosim novi raspored koji će, nadam se, ostati i u 2012. do otvaranja nove Onkologije na Bijelom Brijegu jer ću tada i Onkologiju uvrstiti u raspored, ako Bog da.

Ovako izgleda sadašnji raspored svećenikova posjeta bolnicama u Mostaru.

Raspored svećenikova posjeta bolnicama u Mostaru

DAN	SAT	BOLNICA - ODJELJENJE
Ponedjeljak	13-15	INTERNO - Bijeli Brijeg - Intenzivna njega i Nefrologija u prizemlju - sva odjeljenja na I. i II. katu
	15-16	PEDIJARIJA - Bijeli Brijeg - I. i II. kat - prizemlje (inkubatori) po pozivu
Utorak	13-18	SVEUČILIŠNA KLINIČKA BOLNICA - Plućno (Pulmologija) i Neurologija na VII. katu - Očno, Neurokirurgija, Uho-grlo-nos i MFK na VI. katu - u 14 sati sveta Misa u kapelici - Ortopedija, Vaskularna i Plastična kirurgija, te Traumatologija na V. katu - Trbušna (Abdomen), Prsna (Torakalna) i Dječja kirurgija na IV. katu - Urologija, Ginekologija, na III. katu - Rodilište na II. katu - Intenzivna kirurgija na I. katu

Srijeda	13-14	BIVŠA KIRURGIJA U GRADU - Zarazno (Infektivno) i Kožno - Fizijatrija
	14-16	BIVŠI DISPANZER U GRADU - Psihijatrija: Intenzivna njega te katovi A, B, C
Četvrtak	13-15	INTERNO - Intenzivna njega i Nefrologija u prizemlju - sva odjeljenja na I. i II. katu
Petak	13-18	SVEUČILIŠNA KLINIČKA BOLNICA - Plućno i Neurologija na VII. katu - Trbušna (Abdomen), Prsna (Torakalna) i Dječja kirurgija na IV. katu - Intenzivna kirurgija na I. katu - 15,30 sveta Misa
Subota		
Nedjelja i zapovjedne svetkovine	9-12	INTENZIVNE NJEGE - Interno, Kirurgija i Neurologija - 11 sati sveta Misa

Ovaj je raspored orijentacijski, jer svaki hitan poziv koji se ne uklapa u ovaj red poremetit će gornji raspored. Termini Misa su fiksni.

Ako netko od rodbine želi svomu bolesniku u bolnici pozvati svećenika, neka najprije pogleda u bolesnikovu ladicu ima li potvrdu je li svećenik već bio, jer svakomu bolesniku kojem podijelim bolesničko pomazanje ostavim u ladici potvrdu o tome.

Ako netko zove u vrijeme kad sam ja u bolnici, može se dogoditi da se ne javim na telefon, to je vjerojatno poziv u vrijeme dijeljenja sv. sakramenata, pa zato neka nazove kasnije, jer se sakramenti ne prekidaju zbog telefona.

Ako je netko u bolnici a nema uza se mobitel ni broj svećenikova telefona, neka onda pogleda na oglasnu ploču ili slobodno zamoli bilo koju sestru na odjeljenju: one će u tome pomoći jer sam na svakome odjeljenju ostavio dolje navedene telefone.

Sve su vjerske usluge bolničkoga kapelana (ispovijed, pričest, bolesničko pomazanje, krštenje...) besplatne.

U hitnim slučajevima može se pozvati svećenika na dolje navedene telefone:

Bolnički svećenik don Rade Zovko tel. (036) 318-185; mobitel 063/314-212;

Svejedno je zove li se na telefon ili mobitel, povezani su.
ili

Župni ured Katedrale (036) 331-353;

Župni ured sv. Petra i Pavla (036) 319-688;

Župni ured sv. Ivana (036) 326-568;

Župni ured sv. Mateja - Rudnik (036) 348-845;

Župni ured sv. Luke - Ilići (036) 341-611; ili svoga župnika.

Valja imati u vidu da su sv. Mise radnim danom ujutro 7-8 sati i uvečer u 18 sati, a nedjeljom cijelo prijepodne pa stoga nema nikoga pri telefonu!

Ovo je web stranica bolničkog kapelana u Mostaru: www.bolnickikapelan-mostar.webs.com i na njoj se mogu pročitati šire upute ili neke nove obavijesti.

U ovoj godini neke su osobe dale neke darove za bolesnike koje izložim u kapelici da ih bolesnici mogu uzeti ili ih podijelim bolesnicima po sobama. To su: Crkva na kamenu od svakog broja po 10 komada. Don Željko Majić 160 komada knjige: Oče, oprosti nam. Biskupija nekoliko paketa svetih sličica s molitvama. S. Paulina nekoliko paketića krunica i medaljica. Sestre franjevke paket krunica, kalendara i raznih promidžbenih letaka. Franjevačka galerija sa Širokoga Brijega nekoliko paketa zidnih kalendara. Neke medicinske sestre povremeno su donosile cvijeće i vaze u kapelicu. Hvala svim darovateljima, a Bogu hvala na svakom njegovu daru.

*Don Radoslav Zovko,
bolnički svećenik*

PAPINSKA MISIJSKA DJELA MOSTARSKO-DUVANJSKA I TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA

Mostar, 20. veljače 2012.;
Prot.: 3/2012.

IZVJEŠĆE O MISIJSKOJ DJELATNOSTI 2011. Godišnja skupština - Sarajevo, 27.-28. 2. 2012. po biskupovu nalogu prezentirao don Stipe Gale

Ovo Izvješće donosim kao biskupov delegat jer je novoimenovani dijecezanski ravnatelj PMD Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije don Ivan Kovač početkom siječnja dobio drugu službu. Izvješće sam dobio od Dijecezanskog ureda Papinskih misijskih djela u Mostaru te ga cjelovita donosim na ovu XI. godišnju skupštinu Nacionalnoga vijeća Papinskih misijskih djela Bosne i Hercegovine.

Izvješće je učinjeno u 8 točaka: Misionari i misionarke; Misijska rubrika u pastoralno-informativnom listu hercegovačkih biskupija *Crkvi na kamenu*; Misijska rubrika u *Našim ognjištima*; Misijska akcija za izgradnju dispanzera u Tanzaniji; Misijska akcija za izgradnju škole u Ruandi; Prisutnost lista *Radosne vijesti* u Hercegovini; Misijske kolekte Crkve u Hercegovini; Tabelarni prikaz misijskih kolekti 2011., te potom kratki zaključak.

1. Misionari i misionarke. U ovoj točki ponajprije se želimo prisjetiti tragičnoga događaja koji nas je sve pogodio, a to je smrt naše misionarke s. Lukrecije Mamić, Službenice milosrđa, koja je ubijena 27. studenoga u Burundiju, u Africi, a sahranjena 5. prosinca prošle godine u Splitu. Na sprovodu je bilo petnaestak svećenika te veći broj redovnica iz Hercegovine. Ovo je, dakako, veliki gubitak ne samo za sestre Službenice milosrđa nego za cijelu našu Crkvu, osobito za misionare.

Ne možemo se ne prisjetiti fra Stojana Zrne, hercegovačkog franjevca, dugogodišnjeg misionara u DR Kongu, koji je već više mjeseci na liječenju. Trenutno se nalazi u Zagrebu, u franjevačkom samostanu u Dubravi, i ide na svoje redovite terapije u bolnicu za plućne bolesti na Jordanovac.

2. Misijska rubrika "Za evangelizaciju naroda" u Pastoralno informativnom listu hercego-

vačkih biskupija *Crkva na kamenu* nastavljena je i tijekom 2011. godine. Za nju se i dalje brine dugogodišnji dijecezanski ravnatelj hercegovačkih biskupija a sada nacionalni ravnatelj PMD BiH.

3. Misijska rubrika "Misionari navjestitelji radosne vijesti" u mjesečniku *Naša ognjišta* donosila je, iz broja u broj, od siječnja do rujna, zanimljive članke fra Stojana Zrne, misionara u DR Kongu. Vidjet ćemo hoće li se naći tkogod da nastavi.

4. Akcija "Izgradimo dispanzer sa stacionarom u Tanzaniji" koja je trajala od početka srpnja 2010. do kraja lipnja 2011. završena je, čini se, uspješno na području Crkve u Hercegovini. Uvijek može biti bolje, ali ipak ne možemo biti nezadovoljni. Sve župe, na žalost, nisu sudjelovale ali, unatoč tomu, nešto se sredstava osiguralo za taj važan projekt. Sve skupa za akciju se prikupilo (župe, crkvene ustanove, humanitarni brojevi, knjiga *Oče, oprosti nam*): 54.001,94 KM. Novac je proslijeđen uredu Nacionalne uprave PMD u Sarajevo.

5. Akcija "Izgradimo školu u Ruandi" započela je početkom srpnja 2011.

Akcija je najavljena u *Crkvi na kamenu* kao i pismom svim župnim uredima i crkvenim ustanovama. U svrhu prikupljanja materijalnih sredstava zatraženi su humanitarni brojevi od HT Eroneta. Odobren je fiksni broj 092/880-818, te mobilni broj 063/888-52 za slanje SMS poruka. Pozivom na bilo koji od ovih brojeva daruje se 1 KM za izgradnju škole u Ruandi. Poziv na akciju uz pomoć humanitarnih telefona redovito objavljuje *Crkva na kamenu*, kao glavni medijski pokrovitelj. Akcija se nastavlja do kraja lipnja. Recesija je vidljiva na svakom koraku, vidjet ćemo hoće li se kako odraziti i na ovu akciju.

6. Misijski list *Radosna vijest* još nije dospio do svih župa i crkvenih ustanova, što bi bilo hva-

le vrijedno. Protekle godine *Radosna vijest* je išla u 41 župu Mostarsko-duvanjske biskupije (od 66 župa, 24 nisu primale) te u 11 župa Trebinjsko-mrkanske (od 15 župa, 4 nisu primale). Ukupno je na župe u Hercegovini, prema Izvješću Nacionalne uprave PMD BiH od 24. svibnja 2011., išlo 228 primjeraka lista *Radosna vijest*. U neke druge biskupijske ustanove išlo je dodatnih 7, te u redovničke zajednice 9 primjeraka. Ovdje nisu uključeni oni čitatelji koji *Radosnu vijest* primaju na svoje osobno ime i na svoju kućnu adresu. Vjerojatno ih i nema velik broj.

Valja naglasiti da se u popriličnom broju Župnih listova i web-portala često nađu misijske teme, osobito kad se obilježavaju razni događaji vezani za misije.

7. Misijske kolekte (prilozi pojedinih župa s brojem vjernika doneseni su u tablici).

Sve župe su blagovremeno dostavile svoje kolekte osim pet župa koje su uzurpirali svećenici izbačeni iz franjevačkoga reda i suspendirani od bogoslužja (Crnač, Čapljina, Gradac Mostarski, Grude i Ploče-Tepčići).

Kolekta Bogojavljenja za Papinsko djelo Svetoga Djetinjstva predana je preko banke. Kolekta župa Mostarsko-duvanjske biskupije iznosila je 30.176 KM, a Trebinjsko-mrkanske 4.375 KM, ukupno 34.551 KM.

Kolekta Misijske nedjelje poslana je preko banke. Kolekta župa Mostarsko-duvanjske biskupije

iznosila je 96.564,74 KM, a Trebinjsko-mrkanske biskupije 14.801 KM, ukupno 111.365,74 KM.

Kolekta nedjelje Dobroga Pastira. Već je u prošlim Izvješćima spomenuto da u hercegovačkim biskupijama, s dopuštanjem dijecezanskoga biskupa, postoji posebni misijski fond u koji ide kolekta od nedjelje Dobroga Pastira a ide za potrebe misionara Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije. U taj misijski fond pristigao je prošle godine iznos od 34.430,59 KM. Ovaj se Fond koristi i za potrebe drugih misionara koji posjete Biskupski ordinarijat i Dijecezansku upravu u Mostaru iako je namijenjen za misionare i misionarke s područja tih biskupija.

Iz ovoga fonda Nedjelje Dobroga Pastira već se nekoliko godina izdvaja određeni iznos za Djelo sv. Petra apostola. Za prošlu 2011. izdvojeno je 10.000 KM i proslijeđeno Misijskom uredu u Sarajevu.

8. Tabelarni prikaz misijski kolekti 2011. Tablica je izašla u *Crkvi na kamenu*, 3/2012.

Zaključak. Ovo Izvješće nije i ne može biti stvarna slika misijske djelatnosti Crkve u Hercegovini. Puno je toga ostalo nezapaženo, osobito ono što su učinili pojedinci prema onoj svetopisamskoj: Neka ti ne zna lijeva što čini desnica (Mt 6,3). Teško je staviti na papir sve učinjeno a osobito sve propušteno. Zato, sve predajemo Bogu i njegovu milosrdnu sudu!

BISKUPOVE HOMILIJE, PROPOVIJEDI, PREDAVANJA

NA BISKUPSKOM REĐENJU MSGR. DRAŽENA KUTLEŠE

Poreč - Eufrazijeva bazilika, 10. prosinca 2011.

Eminentissimo signor Prefetto della Congregazione per i Vescovi, Cardinale Marc Ouellet, La ringrazio sinceramente per la fiducia dimostrata-mi offrendomi di pronunciare quest'omelia nel rito dell'Ordinazione episcopale che Ella impartirà ora al Suo collaboratore Mons. Dražen Kutleša, finora sacerdote della Diocesi di Mostar-Duvno. Nella preparazione della predica, non potevo non servir-mi anche delle sagge parole che Ella ha proferito ai nuovi Vescovi in qualche occasione.¹ - [Uzoriti gospodine Prefekte Kongregacije za biskupe, kardinal Marc Ouellet, iskreno Vam zahvaljujem na iskazanu povjerenju ponudivši mi da izgovorim ovu homiliju za vrijeme obreda biskupskoga ređenja koje ćete Vi sada podijeliti svomu suradniku mons. Draženu Kutleši, dosadašnjemu svećeniku Mostarsko-duvanjske biskupije. U pripremi ove propovijedi nisam se mogao ne služiti i mudrim riječima koje ste Vi nekom prigodom izrekli novim biskupima].

BOGATSTVO EVANĐELJA. Prve riječi koje nam je Sveto Pismo zabilježilo, a koje je Gospodin Isus izgovorio - osim onih izrečenih u Hramu kao dvanaestogodišnjak: da mu je biti u kući Oca svojega - bile su ove što nam sv. Marko prenosi u početku svoje knjige, današnjega evanđeoskog odlomka: "Obratite se i vjerujte Evanđelju" (Mk 1,15). Evanđelje, blaga ili radosna vijest u spisima i ustima navjesticitelja Novoga Zavjeta ima više teoloških značenja. Evanđelje je u prvom redu **Riječ**

istine (Gal 2,5; Kol 1,5). Sve do Isusova vremena ljudi su tražili Boga, ne bi li ga kako "napipali i našli" (Dj 17,27). Bilo je sve to neko filozofsko nesigurno pogađanje. Rezultate toga traženja patnički mudrac Job sažima u vapaj: "O kad bih znao kako ću Boga naći" (23,3). To je zatim **Evanđelje nade** (Kol 1,23), nade u budući život, koji nam je obećan i za kojim se protežemo i dnevnu bitku vodimo. To je konačno **Evanđelje spasenja** (Ef 1,13). Ne samo u smislu oslobođenja od prošlih grijeha i zasluženih kazna, nego kao Božja snaga u nama da pobjedonosno živimo zauvijek.

Pa i velikani izraelskoga naroda na razne načine mole istu molitvu: "Lice tvoje, Gospodine, ja tražim!" (Ps 27,8). "To je bio treperavi uzdah tolikih i tolikih Izraelovih pravednika i molitva koja izvire iz srca svakoga vjernika: spoznati lice Božje."² Ali s Isusovom pojavom nije više bilo tapkanja i nagađanja, nego je nastupila jasnoća, gledanje vlastitim očima i pameću: pojavilo se čovjekoljublje Boga našega u liku Isusa Krista (Tit 2,11), i tko vidi Isusa, vidi i Boga Oca (Iv 12,45).

Obratite se i vjerujte Evanđelju! - tako Isus poziva slušateljstvo svoga vremena i ovoga svijeta. Obratiti se znači promijeniti način svoga umovanja. Svoju ljudsku logiku uskladiti s Božjom logikom, Logosom! Vjerovati Evanđelju znači s gorušičinim zrnom vjere moći presađivati dudove u more (Lk 17,6), premještat i gore (Mt 17,20) s jednoga mjesta na drugi, tj. rješavati brda poteškoća. Vjerovati znači prihvatiti misao i istinu da je Bog

¹ CONGREGAZIONE PER I VESCOVI, *Duc in altum*, Pellegrinaggio alla tomba di San Pietro. *Incontro di riflessione per i nuovi vescovi*, Roma, 9-17 settembre 2010, Città del Vaticano 2010. Interventi del Card. MARC OUELLET, pp. 13, 17, 153-156.

² *Ondje*, str. 153.

toliko ljubio svijet da nije žalio učiniti ni najveću žrtvu da nas privuče k sebi. Vjerujemo doista u nešto što zvuči nevjerojatno a da bi bilo istinito, a upravo je to božanska istina i dobrota! "U licu Krista Raspetoga, u njegovoj krvi prolivenoj za nas vidimo Boga i vidimo pravu svemoć, ne mit svemoći. Mi ljudi uzdižemo moć i poistovjećujemo je sa sposobnošću rušenja, nanošenja zla i svladavanja drugih. Ali ono što se ukazuje u Kristu jest posve suprotno: u njemu je prava svemoć ljubiti dotle da Bog može trpjeti: ovdje se pokazuje prava svemoć koja može segnuti do mjere ljubavi koja za nas trpi. Mi se možemo povjeriti ovoj svemoćnoj ljubavi i živjeti u ovoj sigurnosti."³

U SLUŽBI KRALJEVSTVA BOŽJEGA. Budući da je Isus naumio osnovati kraljevstvo Božje na zemlji, nije to učinio bez pozvanih suradnika u čija je srca upisivao svoju božansku poruku da je oni prenose drugima, sve do krajeva zemlje. Sve je počelo s obale galilejskoga Genezareta. Kažu da je u to doba Genezaretom plovilo i do 330 čamaca s kojih se, uz veliku muku (Lk 5,5), mrežama lovila riba iz jezera. Slasno je ribu pojesti, ali je nije lako uloviti. A od ribe se živjelo. Ribar je bio zahtjevan životni zanat. Isus za svoje učenike bira upravo ribare, ljude vične čekanju, strpljivosti, vještini ribolova, neuspjehu, radosti u uspjehu, da bi oni sutra bili "ribari ljudi", također s takvim obilježjima vodeći ljude u kraljevstvo života i istine, kraljevstvo pravde, ljubavi i mira.

Nigdje nije tako očita ona Isusova: Ne izabraste vi mene, nego ja izabrah vas (Iv 15,16) kao ovdje kod Genezareta. Evo ih, dakle, na genezaretskom žalu. Isus između mnoštva koštunjavih ribara "ugleda" dvojicu braće i uputi im poziv: Šimune i Andrija! "Hajdete za mnom, i učinit ću vas ribarima ljudi". Odgovoriše u šutnji: "Oni odmah ostaviše mreže i pođoše za njim" (Mk 1,17-18). I drugu dvojicu braće "ugleda" i njih pozva: Jakove i Ivane, za mnom! "I oni, ostavivši svog oca Zebedeja u lađi s nadničarima, otiđoše za njim" (Mk 1,19-20). Nigdje Isusova poziva tako spontana kao ovdje, s jasnim ciljem. I nigdje tako jasna odaziva Isusu kao ovdje - bez ikakva izmotavanja: te dok pokopamo stare roditelje, te kupili smo njive, te imamo pet jarmova volova, ne daju nam žene... Niti ga novoizabrani uopće pitaju: Koji ti je, Isuse, program? Gdje su ti ministarstva? Parlament? Mediji? Infrastruktura? Nade i šanse u uspjeh? U

svim duhovnim zvanjima ovaj Isusov stil poziva apostolima Crkva je zadržala samo u izboru biskupa. Svi drugi naslovnici duhovnih zvanja pišu i potpisuju molbe za sjemeništa i javljaju se u bogosloviji za đakonat i prezbiterat: "Evo me, mene pošalji" (Iz 6,8). Ali kad je u pitanju biskupstvo, nema molbe, nema samoponude! Ako te "ugleda" Namjesnik Kristov i ako te pozove, hrabro se i neopozivo odazovi!

- Don Dražene, sadašnji Nasljednik ribara Petra pozvao je i tebe ovih prošlih dana, da budeš "ribarom ljudi" na ovom najvećem hrvatskom poluotoku Istri. Nisi mogao ni slutiti koje je more nepoznatosti i kopno poteškoća. Prihvatio si izbor u vjeri u Krista Spasitelja i u vjernosti njegovu vidljivom Namjesniku Papi, stojeći mu na raspolaganju svojim darom i svojim radom.

U ISUSOVOJ TEOLOŠKOJ ŠKOLI učenici su slušali dva temeljna sustava disciplina. Jedan je bio sustav raznih istina, a drugi sustav zapovijedi.

Sustav istina. Evo nas u Kafarnaumu nakon čuda s kruhovima i ribama. S Isusom se nalazi sedamdesetak njegovih učenika. Kada je Gospodin počeo navješćivati božansku istinu o čudu i otajstvu Euharistije, stadoše se "mnogi" učenici osipati. Isus se okrene Dvanaestorici i upita ih: "Da možda i vi ne kanite otići?" Pa i da svi odu, Isus ostaje kod svoje božanske istine, ne mijenja je i ne prilagođava ušima slušatelja, koliko god ta besjeda bila "tvrda" (Iv 6,60). Drugi vatikanski koncil uveo je red ili "hijerarhiju" istina u ekumenskom dijalogu (UR 11): jedne se istine odnose na temelje naše svete vjere, a druge na sredstva spasenja. One su za nas sve spasonosne: i one prve: trinitarne istine o odnosima Oca, Sina i Duha Svetoga; o stvaranju i providnosti itd.; i one soteriološke istine o Kristu Isusu, jedincatom Otkupitelju, i pneumatološke, kao i one druge: mariološke istine u djelu spasenja, i petrinske dogme prvenstva i nezabludivosti u službi Crkve. Upravo je Petar, na Isusov spomenuti upit, spremno odgovorio: "Gospodine, komu da idemo? Ti imaš riječi života vječnoga!" (Iv 6,67-68). Mi sve te istine cjelovito prihvaćamo s dubokom zahvalnošću Bogu i njegovoj Crkvi, s ljubavlju i poštovanjem, i propovijedamo ih svom snagom i zauzetošću.

Sustav čudorednih zapovijedi. Kad se javio onaj bogati uglednik raspitujući se kako baštiniti život vječni, Isus mu gotovo taksativno uzvra-

³ Ondje, str. 154.

ća. Zapovijedi znaš: *Ne ubij! Ne čini preljuba! Ne ukradi! Ne svjedoči lažno! Ne otmi! Poštuj oca svoga i majku!* I kao krunu svega: *I ljubi svoga bližnjega kao sebe samoga!* (Mt 19,18-19; Mk 10,19). Razumije se, Isus ne zaboravlja onu temeljnu zapovijed, koja je "najveća i prva": *Ljubi Gospodina, Boga, svojega svim srcem svojim...* (Mt 22,37-38), kao što je odgovorio onomu zakonoznancu, koji se također zanimao kako baštiniti život vječni. Ne možemo sami sobom, nego samo s Bogom i njegovom milošću. Kakve god bile ljudske krjeposti, uvijek je Bog onaj koji u svojoj dobrohotnosti u nama izvodi i "htjeti" i "djelovati" (Fil 2,13). Tomu je sustavu Isus dodao svoj sustav svetih sakramenata, posvetiteljskih znakova, lijekova i sredstava.

- Ti, don Dražene, danas primaš puninu sakramenta sv. reda svećeništva.

Ima još jedan sustav - sustav zapovijedanja ili upravljanje odnosno ravnanje institucijama i karizmama. O tim darima govori u današnjem drugom čitanju sv. Pavao vjernicima u Korintu, gdje su nicali različite karizme, a Duh Sveti dao da rastu (1 Kor 12,4-11). O svima u Crkvi donose svoj sud oni koje Bog postavi "prvo za apostole (r. 28), a onda dosljedno i njihovi nasljednici.

- Evo, don Dražene, Duh te postavio po Papinu izboru nositeljem velikih zadaća: *docendi, sanctificandi et gubernandi*.

Ne ćeš moći sam, nego u suradnji s biskupom Milovanom, s ostalim biskupima Riječke metropolije i Hrvatske biskupske konferencije, sa svim istarskim svećenicima, s narodom Božjim.

U tebe se polažu nemale nade. Dano ti je veliko povjerenje. Ti ćeš danas izreći svoje obveze Bogu pred cijelom Crkvom. Tvoj glavni posvetitelj u jednoj svojoj homiliji ističe te obveze novim biskupima ovim naglaskom: "službu do smrti vršiti, vjerno propovijedati, Tijelo Kristovo graditi ustrajući u jedinstvu s cijelim Biskupskim zborom pod sigurnim vodstvom Pape, za sveti se Narod Božji brinuti i putem ga spasenja voditi, uvijek biti ljubazan i milosrdan prema siromasima i svima koji trebaju potporu i pomoć, u potragu za zalutalom ovcom ići, uvijek neumorno za sveti narod moliti, službu vrhovnoga svećeništva obavljati..."⁴ Na ove ćeš obveze danas dati svoj odlučni "Hoću". Neka to bude s Božjom pomoću po zagovoru Blažene Djevice Marije!

Molimo dakle "Duha vodstva" kojega sada primaš: "Duše zajedništva, koji izlaziš od Oca i prožimaš Crkvu euharistijskim srcem Kristovim, izlij na nas mir i radost vjere. Ojačaj našu povezanost s papom Benediktom XVI., Petrovim nasljednikom, i daj da svakim danom raste jedinstvo Crkve na slavu Boga Oca. Amen."⁵

ČAPLJINA: SAŽETAK PREDAVANJA O KRŠĆANSKOJ NADI

Biskup je Ratko u Čapljini 14. prosinca pred stotinom vjernika slušatelja protumačio naslovnu riječ: *kršćanska nada*. Nada je Bogom dana krjepost kojom sigurnim pouzdanjem, uz Božju pomoć, očekujemo vječno blaženstvo kao i sredstva da to blaženstvo postignemo. Glavni je, dakle, cilj vječni život u Bogu, blaženstvo, a to se postiže sredstvima koja samo Bog stavlja na raspolaganje svojom božanskom pomoću i darežljivošću. On daje krjeposti vjere, ufanja i ljubavi i on ih u nama ljudima oblikuje, a nama preostaje da s time vjernički, nadalački i s ljubavlju surađujemo.

Sv. Petar poziva kršćane svoga vremena i svih vremena: budite "uvijek spremni na odgovor sva-

komu koji od vas zatraži obrazloženje nade koja je u vama" (1 Pt 3,15), nade koja je dar Božji.

Nekršćanski natpis na nekom grobu iz Isusova vremena: "Iz ništa u ništa!", iz mraka u mrak, pokazuje doživljaj potpuna besmisla ljudskoga života, beznađe i tragediju. A kršćanski natpis na grobu: "Od Boga došao, k Bogu pošao!" Iz Svjetla u Svjetlo, odnosno Svjetlo je bilo prije nas i Svjetlo nas čeka, pokazuje smisao u božansko djelo spasenja. Ovaj zemaljski prolaz odnosi se ne samo na vjernika, kršćanina, nego i na vječnoga Sina Krista Isusa, Spasitelja! Krist je Svjetlo. On je došao od Boga Oca utjelovljenjem iz Marije Djevice, a otišao je k Bogu Ocu nakon mučeničke

⁴ Ondje, str. 156.

⁵ Ondje, str. 17.

smrti po uskrsnuću preobražena tijela. Time nam je dao jamstvo i nadu da će svatko i od nas, koji ide Kristovim stopama i drži se njegovih zapovijedi, prispijeti u život vječni. Na tom putu nas ljude čeka Božji sud najprije naše duše, nakon smrti, a onda i našega tijela o Sudnjem danu, kada će svačije tijelo snagom Božjom biti uskrsnućem preobraženo, povezati se s dušom i živjeti trajno: blagoslovljeni u radosti Gospodara svoga, a oni prokleti u osudi vječnoj.

Predavač je kao primjer naveo "čudesnu priču" Bakhite Josipe, koja je podrijetlom iz Darfura, južnoga Sudana, koji se nedavno osamostalio. Djevojčica je rođena 1869. godine, kao 9-godišnjakinja bila je oteta od arapskih trgovaca, više puta prodavana i godinama fizički zlostavljana i moralno ponižavana, dok nije oslobođena u 20. godini svoga života u Italiji. Ušla je u Red sestara sv. Magdalene, kanosijanki. Umrula je 1947., a papa Ivan Pavao II. ubrojio je njezino ime među

Svete Božje 2000. godine. Benedikt XVI. spominje Bakhitin životopis u svojoj enciklici *Spaseni u nadi*, 2008. godine, i to kao primjer kršćanske nade.

Dva su ljudska grijeha protiv ulivene krjeposti nade: očaj i preuzetnost. Očaj je svjesno odustajanje od postizanja blaženstva zbog zemaljskih poteškoća i neuspjeha. A preuzetnost je lakomisleno očekivanje da će vječni blaženi život doći sam od sebe, bez našega marljiva zalaganja i strpljiva nošenja križa.

Bog je nas ljude stvorio bez nas, bez našega pristanka i suradnje, ali nas ne će spasiti bez naše suglasnosti, molitve i sudjelovanja. U tom se očituje Božji dar, ali i naša odgovornost i suradnja u svakodnevnom prakticiranju teologalnih ili bogobličnih krjeposti vjere, ufanja i ljubavi.

Biskup je raznim biblijskim slikama i prispodobama osvjetljavao kršćansku vrlinu nade koja nam je potrebna za vječno spasenje.

MOSTAR: BOŽIĆ U KATEDRALI

DESET BOŽIĆNIH ISTINA

1 - Navještaj drevnih prorok (Došašće).

- Rođenje Mesije, Sina Božjega, navijestili su stoljećima unaprijed starozavjetni proroci: Izaija, Mihej, Hošea, Jeremija. Govorili su o Djevici koja će začeti i roditi sina; govorili o njezinu Sinu koji će nositi ime Emanuel - S nama Bog; proricali o Betlehemu gradu iz kojega će izići vladalac naroda izraelskoga; navijestili Mesijin bijeg u Egipat odnosno povratak u Nazaret; naslutili pomor djece Herodovim mačem u betlehemsom kraju. Židovski je narod dolazak Mesijin shvaćao puno više u političkom negoli u religioznom smislu. I nije prihvatio Mesiju Isusa, koji je došao svojom patnjom smrću i uskrsnućem "spasiti narod svoj od grijeha njegovih" (Mt 1,21). Mnogi se i danas nadaju da će im doći mesija po njihovu kroju i zamišljaju.

Pouka: Samo Bog odlučuje i o Mesiji i o Mesijinoj ulozi. Bog ne pita nikoga od ljudi za savjet, nego božanski djeluje od početka do kraja: milosno, mironosno i spasonosno. Mesija je već došao i jasno nam životom i poukom kazao koji nam je put spasenja i kakvu suradnju od nas očekuje: i

vjerom i djelom. Odgovorimo tomu očekivanju, a ne očekujmo da Bog djeluje po našem besmislenom planu!

2 - Utjelovljenje Sina Božjega (Blagovijest).

- Bog je najprije poslao svoga najvećeg vjesnika, arkandela Gabriela, da zatraži pristanak od Nazaretske Djevice Marije da bude Majkom Sina Božjega. Ona svim srcem pristala. Bog je u svojoj ljubavi prema palom čovječanstvu poslao Sina svoga da uzme ljudsko tijelo i postane čovjekom; začelo se dogodilo "osjenjenjem" (Lk 1,35) Duha Svetoga u Djevici Mariji, "Službenici Božjoj" (Lk 1,38), bez udioništva muža odnosno naravnoga oca, u Nazaretu u početku Kristove ili kršćanske ere. Sin Božji, Druga Božanska Osoba, a Marijin fizički sin postao je nama u svemu jednak osim u svome božanskom dostojanstvu i u našoj ljudskoj grješnosti, da nas izbavi od grijeha.

- **Pouka:** Takav put spasenja zahtijeva od nas živo i praktično sudioništvo: s jedne strane ljubav prema Bogu svim umom svojim i svom snagom svojom, a s druge strane ljubav prema bližnjemu

kao prema samomu sebi. U tom je sav Zakon i Proroci! U tom je naše konačno spasenje.

3 - Rođenje Sina Božjega (Božić).

- Isusov dolazak na ovaj svijet dogodio se, po ljudsku govoreći, nepredviđeno, prigodom carskoga popisa pučanstva, u neko doba noći, možda baš o ponoći, dok su pastiri čuvali "noćnu stražu" (Lk 2,8), i to u pastirskoj štali, jer ne bijaše mjesta za njih u gradu Betlehemu. Dijete je naravno rođeno i Bezgrješna ga je, ne osjećajući nikakvih porodiljnih tegoba, s ljubavlju i majčinski "povila i položila u jaslje" (Lk 2,7) umjesto u kolijevku, koju nisu mogli nositi iz Nazareta, gdje je bilo sve pripremljeno.

- **Pouka:** Svakoga se Božića Bog želi roditi u nama na otajstven način. Ako mu zatvorimo svoja srca, kao Betlehemčani svoje kuće, on će nas mimoići. Ostat ćemo bez poželjne i nužne Božje pomoći i za ovaj i za vječni život. A ako se otvorimo i Božju volju prihvatimo, eto nam izbavljenja!

4 - Poruke i pjesme anđela (Polnoćka).

- Prestrašenim pastirima radosnu vijest da im se rodio Spasitelj - Krist, Gospodin, javio je isti onaj arkandeo Gabriel, kojemu se pridružila "silna nebeska vojska" s veličanstvenom pjesmom: "Slava na visinama Bogu, a na zemlji mir ljudima, miljenicima njegovim" (Lk 2,14). Anđeli, pjesma, glazba - anđeoski glasovi i korovi!

- **Poruka:** Iz punine srca izvija se pjesma. Sve ta pjesma vrijedi kao dvostruka molitva. I mi smo ovih Božićnih blagdana pozvani na tu dvostruku radosnu molitvu i pjesmu: slaveći Boga svim srcem svojim i mireći se s ljudima svim bićem svojim.

5 - Radost betlehemskih pastira (Polnoćka).

- Čim su anđeli javili blagovijest - "veliku radost za sav narod" (Lk 2,10) i otpjevali svoj himan "Gloria in excelsis Deo", pastiri "pohitješe te pronadoše Mariju, Josipa i novorođenče gdje leži u jaslama" (Lk 2,16) i izraziše čestitke Svetoj Obitelji, a poruku stadoše prenositi svima koje bi susretali i posjećivali. Tako su se svi divili "tome što su im pripovijedali pastiri" (Lk 2,18). Radost se nije mogla zaustaviti i sakriti, jer je njezin unutar-nji zakon vanjsko širenje, prenošenje drugima.

- **Pouka:** Bog je sve tako uredio da se na najskromniji i najsiromašniji način preko priprostih pastira prenese prava i velika radost svima. Ra-

dost koja nije u pijankama i razvratnostima, nego u zaodjevenosti Gospodinom Isusom. Zaodjeveni njegovim siromaštvom, njegovim poslušom i njegovom čistoćom!

6 - Sveta Obitelj (Božić, Bogorodica, sv. Josip).

- Uloga je Marijina jedinstvena. Ona je naravna majka, naravna roditeljka i odgojiteljica maloga Isusa. Uloga sv. Josipa u svemu tom djelu jest zaštitničko-odgojiteljska, odnosno po Božjoj naredbi "očinska" (Mt 1,24). Njegovoj je skrbi prepušten život i mlade Marije i maloga njezina Djeteta. Josip ih hrani, brani, vodi u Jeruzalem na prikazanje, spašava Dijete od Herodovih krvnika, prati Isusa i Mariju u Egipat i iz Egipta u Nazaret. Ulogu je zdušno prihvatio i izvršno obavio.

- **Pouka:** Sveta Obitelj u službi je Boga sve-mogućega na hvalu slave njegove. Ali i nama na pomoć u svakoj našoj ljudskoj nevolji, kroz koju nam je prolaziti kao što je prolazila i sama Sveta Obitelj. Eto nam i divnoga primjera i divne pomoći u životu ako to iskreno želimo i usrdno molimo.

7 - Vlastito ime Isus, a po službi Krist (Ime Isusovo).

- Osmoga dana Novorođenomu je, uz obre-zanje, bilo dano ime Isus. To je njegovo vlastito ime a znači Spasitelj. "Nomen - omen" = Ime je znak, djelo. A ime Krist - Pomazanik - Mesija bit će mu funkcija ili služba. Sve se to dogodilo u Betlehemu u prvom tjednu nakon Isusova rođenja. Moguće je da se u toj Božićnoj oktavi Josip malo bolje snašao i unajmio kakav stan. Uostalom narod, koji je došao na popis, počeo se razilaziti i vraćati svojim kućama, pa je bilo više mjesta barem u svratištu.

- **Pouka:** U ime Isusovo, u ime Presveto-ga Trojstva, započinjemo svaku svoju molitvu i Misu, svako svoje djelo i jelo. I s pravom, i za zahvalnošću Bogu. Mi se dičimo vanjskim imenom kršćanina, a morali bismo se ponositi kudikamo više unutarnjom ljubavlju koja izvire iz Presveto-ga Imena i Srca Isusova, Spasiteljeva.

8 - Prikazanje u Hramu (Svijećnica).

- Četrdeseti dan mali je Isus bio u Jeruzalemu u Hramu prikazan Gospodinu Bogu. Donijeli su ga njegovi roditelji, majka Marija i sv. Josip. Obavili su sve što je po zakonu trebalo, a starac je pro-rok Šimun vidovito navijestio Mariji mač boli, a Isusu da će biti "znak osporavan" (Lk 2,34): jedni-

ma znak na vječni spas, drugima znak na vječnu propast, ovisno o tome što će tko u Isusu vidjeti i prihvatiti: moćnoga Spasitelja duše i tijela ili neuspješna revolucionara koji ne prevrće političke sustave, nego obraća ljudska srca.

- **Pouka:** Mi nismo bili samo prikazani Bogu u danima svoga djetinjstva, nego smo bili kršteni u ime Božje, "ukristili" se u Krista Gospodina, u njegovo rođenje, smrt i uskrsnuće i opravdani darom njegove otkupiteljske milosti. Eto prigode za zahvalnost roditeljima koji su nas donijeli na krštenje, Crkvi koja nas je krstila i primila u svoje zajedništvo, Bogu koji nam je dao posvetni dar krštenja, uključenja u milosni život Presvetoga Trojstva.

9 - Poklon kraljeva (Bogojavljenje).

- Istočnjački kraljevi, mudraci, zvjezdooznanci, vođeni posebnom zvijezdom, onom "novorođenoga kralja izraelskoga" (Mt 2,2), došli su u Betlehem pokloniti se malomu Isusu, Bogu ili deminutivno rečeno: Božiću! Poganski mudraci imaju neke kozmičke znakove da se Bog spustio na zemlju i traže ga svojim hodočašćem, možda tjednima i mjesecima. Darovali su mu tamjan kao Bogu, zlato kao kralju, smirnu kao budućemu mučeniku (Mt 2,11). Ispravno usmjereni iz Jeruzalema u Betlehem, ali se ne vraćaju ponovno u Jeruzalem, jer "upućeni u snu" okrenuše drugim putem u svoje zemlje ne svraćajući se hudomu Herodu.

- **Pouka:** Smisao našega života jest priznanje Isusa Krista pravim Bogom, jedinim Spasiteljem, kojemu dugujemo najdublje klanjanje i najuzvišenije štovanje. Mi to i činimo zahvalno, ponizno

i vidljivo u sakramentima sv. ispovijedi i presvete Euharistije, koja je izvor i vrhunac svega kršćanskoga života.

10 - Pomor betlehemske djece (Nevina dječica).

- Kralj Herod zbog straha da ne izgubi svoje prijestolje, i ne mogne ga predati svojim sinovima koji su mu preostali da ih nije pobio, a vidjevši da je ostao izigran od istočnih mudraca koji mu nisu dojavili gdje se mali Isus nalazi, dao je poubijati u Betlehemu svu djecu ispod dvije godine naniže, za svaki slučaj da mu mali Isus ne bi izmaknuo. Možda je stradalo i do tridesetak dječaka. Isusa je spasilo naručje njegove majke Marije i Josipa koji su zaobilaznicom pobjegli u Egipat.

- **Pouka:** Krvnik djece, zloglasni Herod, može biti ne samo u vlastitu kraljevstvu, nego i u vlastitoj kući, u srcu oca i majke, koji ne prihvaćaju začeto čedo nego ga pobjacuju ispod dva mjeseca naniže. Užasan je zločin počinio Herod, a još je užasnije zlodjelo onih koji vrše sustavne pobačaje, misleći da takvim pomorom rješavaju nacionalnu demografiju i svjetsku ekonomiju. Jer, onaj povijesni zločin počinio je neprijatelj, a ovaj suvremeni čine vlastiti roditelji i oni koji ih u tome pomažu.

Gospodine Isuse Kriste, Spasitelju svijeta, Razveselitelju ljudskoga roda, klanjamo Ti se i obećavamo Ti da ćemo poštovati naravni život kao najveći Božji dar, potvrđen i darom otajstvena Poroda Blažene Djevice Marije u Betlehemu i otajstvom Presvete Euharistije u Jeruzalemu. Daj da uvijek budemo u vjernoj i trajnoj službi toga Božjega dara te da naravnoga i božanskoga života uvijek imamo, u izobilju da ga imamo (Iv 10,10).

SAŽETAK HOMILIJE NA BLAGDAN SVETE OBITELJI

Mostar - Samostan ss. franjevaka, 29. prosinca 2011.

Iz Svete Obitelji: Isusa, Marije i Josipa imamo pred sobom sv. Josipa u odnosu na Isusa i Mariju.

- **Josip, iz loze Davidove**, rođen je u Betlehemu judejskom dvadesetak godina prije kršćanske ere. Kada je iz Betlehema otišao, ne znamo. Da je otišao iz rodnoga grada i nastanio se u Nazaretu, zaključujemo po tome što je kao mladić, zaruč-

nik Marijin, morao doći u "svoj grad" Betlehem na popis pučanstva (Lk 2,3-4). Ako Betlehem nije mogao životno osigurati Josipa, nisu ga ni u Nazaretu dočekali raširenih ruku. U to doba u Galileji bi se ljudi na sam spomen sela Nazareta samo podsmjehivali i govorili: "Iz Nazareta da može biti što dobro?" (Iv 1,45). Ali ako Bog "iz kamenja može podići djecu Abrahamovu" (Mt 3,9), on je

moćan i iz takva Nazareta podići ne samo Sina Božjega, nego i presvetu Djevicu Mariju i svetoga Josipa - Svetu Obitelj! Najsvetije osobe na ovome svijetu.

Mariju i Josipa nije približilo samo zajedništvo u duhu, nego i siromaštvo u duhu!

U židovskoj ženidbi postojala su tri stupnja: ugovor, zaruke i vjenčanje.

U vrijeme silaska arkandela Gabriela u Nazaret, u misiji Spasiteljeva navještenja, Marija i Josip bili su "zaručeni" (Mt 1,18), odnosno anđeo uđe "k djevici zaručenoj s mužem koji se zvao Josip iz doma Davidova; a djevica se zvala Marija" (Lk 1,26-27). Prije nego su istekle zaruke, odnosno prije nego se sastadoše u obiteljskoj zajednici, dogodilo se Utjelovljenje Sina Božjega u Mariji. Otajstvo Utjelovljenja navijestio je arkandeo Gabriel Djevici. Taj isti arkandeo javlja se i Josipu i prati cijelu akciju Otajstva da se što ne dogodi u tolikim zamkama vraga paklenoga i u bezbožnim pothvatima ljudi.

Očinstvo po objavi i ljubavi. Dogodi se brojnim supružnicima, možda ih ima i do 20%, da nemaju poroda. Takvim se stanjima zna doskočiti svojevoljnim posvojenjem djeteta od drugih roditelja. U slučaju sv. Josipa i Marijina sina Isusa nije tako. Sv. Josip nije sam od sebe izabrao takvo stanje, nego je to bila volja Božja kojoj se on vjerno pokorio i Božji plan ponizno prihvatio, kao što je i njegova zaručnica, Blažena Djevica Marija, ponizno i vjerno prihvatila veličajni Božji nacrt spašenja ne dokučujući mu u tome trenutku svu puninu i doseg. Izričito stoji u Matejevu Evanđelju da Josip "učini kako mu naredi anđeo Gospodnji" (1,24). Bilo je to, dakle, Božje naređenje. U ovom je slučaju očinstvo preuzeto prije ženidbe nešto kudikamo više negoli ono stečeno ženidbom, gdje od roditelja ploda nema, pa se tuđe dijete posvoji. Ovdje zaručnica, žena, Marija, čudesno i tajanstveno začinje, snagom Duha Božjega, i rađa svoga sina, a Josip je onaj koji zakonitim ženidbenim vezom pristaje i prihvaća očinski auktoritet kako bi mudro i s ljubavlju štitio i svoju zakonitu zaručnicu i čuvao i odgajao njezina sina koji je ujedno Sin Božji, kojemu on po objavi i službeno, a ne naravno, postaje otac. Upravo snagom toga ženidbenog veza s Djevicom, koja je osjenjena Duhom Svetim, "ni od volje tjelesne, ni od volje muževlje, nego - od Boga" (Iv 1,13), rodila Isusa, Josip ima puni i pravi očinski naslov i ugled u obitelji.

Prvo ukazanje: Nakon Utjelovljenja, Josipu, koji se našao u krizi, ukazuje se anđeo koji mu

kaže: "Ne boj se uzeti k sebi, Mariju, ženu svoju" (Mt 1,20). Neka se ne boji uzeti Mariju, koja je već pokazala znakove trudnoće, a on nema nikakve fizičke veze s time. To znači da se on bojao uzeti takvu ženu, bojao se Boga. Anđeo ga uvjера da se ne boji: "Što je u njoj začeto, doista je od Duha Svetoga" (Mt 1,20). Ne da je to protiv Boga, nego je upravo to od Boga. Neka je uzme, ne u bračne svrhe, nego da bude zaštitnik Otajstva, Djeteta i Žene. To je dakle Božja "naredba", odredba, odluka, volja, zapovijed, dekret. Tako ga je Gospodin postavio nad svojom obitelji da čuva i u svoje vrijeme daje hranu kao vjerni upravitelj. Njemu je dano da vidi što proroci nisu vidjeli, i da čuje što drugi nisu čuli.

Drugo ukazanje. Po drugi put javlja se anđeo Josipu u snu s porukom da spasi život djetetov: "Ustani, uzmi dijete i njegovu majku te bježi u Egipat i ostani ondje dok ti ne rekнем, jer će Herod tražiti dijete da ga pogubi" (Mt 2,13). Josip se probudi od sna, "uzme noću dijete i majku njegovu te krene u Egipat. I osta ondje do Herodova skončanja" (Mt 1,14). Sve po noći, i san i bijeg. Sveta Obitelj bježi od nesvetih ljudi. U Otkrivenju čitamo: "Kad Zmaj vidje da je zbačen na zemlju, stade progoniti Ženu koja rodi mušića. No Ženi bijahu dana dva velika krila orlujka da odleti u pustinju" (12,13-14). U ovome se čita Gospa sa Sinom Isusom, kojoj su dana dva krila orlujka, tj. prati je anđeo Božji, osim Josipa, glavaru Obitelji. I osta u pustinji 1200 dana!

Treće ukazanje. Daljnja anđelova opomena dosta je ugodna: Nakon Herodova skončanja anđeo se Gospodnji ukaza Josipu u snu u Egiptu, i reče: "Ustani, uzmi dijete i majku njegovu i pođi u zemlju izraelsku, jer su umrli oni koji su djetetu o glavi radili" (Mt 2, 20). "On ustane, uzme dijete i majku njegovu i uđe u zemlju izraelsku." Josip nije ostao duže nego što je trebalo, tj. odmah nakon Herodove smrti, slobodan povratak. Nije ih nitko ni primijetio. Nazarećani mislili da je nova Obitelj u Betlehemu, a Betlehemćani da je u Nazaretu.

Četvrto ukazanje. I po četvrti put anđeo se čuvar javlja kad je Josip bio u sumnji kamo okrenuti: na Betlehem nije ni pomišljao, u galilejskom Nazaretu nije ostavio nikakvo bogatstvo koje bi ga privlačilo, a ostati u Judeji, odnosno u Jeruzalemu, moglo bi biti providnosno. E baš to nije bilo providnosno. Kako je Arhelaj došao na vlast umjesto staroga i mrtvoga oca Heroda, bojali su se osvete. Anđeo se ukazuje Josipu i naređuje mu

da pođe u Nazaret, jer će dječak Isus tu odrastati, zreti i pripremati se za svoju božansku mesijansku misiju.

Uloga Josipova čini se prestaje s pohodom dvanaestogodišnjega dječaka Isusa u Hram. Težak slučaj u obitelji. Izgubio se dječak Isus. Tri dana, a ne tri sata. Prvi dan: neobično uzbuđenje i duboka zabrinutost: "Spasio dijete od Herodova mača, a sada, gle, izgubio ga kada mu je 12 godina!", prigovara Josip sam sebi. Drugi dan: nemir i tjeskoba, strah i trepet: "Ja sam morao paziti na dijete!", prekorava sama sebe. Treći dan: groza i jeza. "Gdje je sada anđeo da mi se javi, pa da hoće i u snu!" Možda bi mu se anđeo u snu i javio da je Josip mogao zaspati od nemira i boli! Marija i Josip ne znaju kuda više okrenuti da ga traže te se svrate u Hram da se pomole Bogu...

Nakon toga sveti se Josip više ne spominje. On je izvršio svoju zadaću koju mu je anđeo Gospodnji naredio. Potpuno i vjerno. Zato je na čelu povorke svih svetaca i svetica Božjih. Samo je Gospa ispred njega po Božjoj povlastici i odredbi. I upravo zato što su bili najbliži Isusu na zemlji, oni su sada najmoćniji zagovornici kod Boga na nebesima.

Sestra provincijalka na kraju svete Mise, prije završnoga blagoslova, izrazila je zahvalnost Svetoj Obitelji za svaku pomoć. Sa zahvalom je spomenula da je nazočnost biskupa i kancelara don Ante Luburića na provincijskoj svečanosti znak osobita zajedništva u ovoj mjesnoj Crkvi u kojoj sestre imaju svoju vidnu i bitnu ulogu svojom molitvom i radom.

SAŽETAK PREDAVANJA PROSVJETARIMA

Sarajevo, 7. siječnja 2012.

Biskup je Perić u svome predavanju pod naslovom "Vrijednost i mjesto 'blaga nepropadljiva na nebesima' (Lk 12,33) u vjerovanju i djelovanju vjernika" najprije obradio pojmove ili ključne riječi: vrijednost, mjesto, "blago nepropadljivo", vjerovanje, djelovanje, vjernik. Potom je postavio tezu: Postoje vrijednosti našega vjerovanja i djelovanja na ovoj zemlji koje su blago neumanjivo i imaju trajno mjesto na nebesima. Za tu je tvrdnju uzeo više primjera, a svi se uglavnom svode na čovjekov izlazak iz vlastite sebičnosti, na promicanje ljudske i vjerničke nesebičnosti ili ljubavi prema drugima. Najveći dušmani naše duše jesmo mi sami, naša sebičnost, sebičniji, zatvorenost u sebe i u svoj svijet ili samo u ovaj svijet. Kolika je ta sebičnost u nama vidi se i po snovima. U snu sam uvijek u središtu događaja, radnje i leta samo ja. Sve se okreće oko mene kao zemlja oko sunca. Zna Bog da smo mi takvi. "Ljubi sebe samoga!" - to je naravni zakon. Ali Bog traži da upravo takvi budemo i prema drugima. Njegova je zapovijed: "Ljubi bližnjega svoga kao sebe samoga!" (Mt 19,19). Ta se rečenica ponavlja barem deset puta u Novom Zavjetu: Matej, Marko, Luka, Ivan, Jakov, Pavao - Rimljanima, Korinćanima, Galaćanima... Ljubiti ne očevim ili majčinim "nagonom" prema djeci, nego Božjim "zakonom" prema bližnjemu!

Posebno je tezu potkrijepio Isusovom prispodobom o sebičnu i nerazumnu bogatašu (Lk 12, 16-21), koji ne vidi nikoga živoga ni prije sebe ni nakon sebe, ni pred sobom ni pokraj sebe, osim sebe samoga. Niti ima ikakva drugog svijeta osim njegova sebična kozmosa i njegova zemaljskoga bogatstva u kojem je ogrezao i duhom i trbuhom. Bogataš govori isključivo u terminima spavanja, jela, pića i uživanja, i to kroz "godine mnoge". Gospodar života i smrti pušta te iste noći smrt koja će mu zaiskati "dušu". Duša pred vječnoga Suca, a čije će biti to što je bogataš skupljao? - pita Gospodin i bogataša i svoje slušatelje? I što čovjeka čeka na drugome svijetu?

Predavač je naglasio rad, fizički i intelektualni, kao blagoslov, a ne prokletstvo. Rad koji nije samo Božja zapovijed, nego i izvor ljudske sreće.

U svome zaključku biskup je još jednom istaknuo:

"Mi u ovome svijetu i za drugi svijet vrijedimo onoliko koliko se odupremo svomu egoizmu, a pokažemo altruizam, dobrotvorstvo prema drugima; koliko smo moćni suprotstaviti se svomu sebičnom, a pokazati ljubav prema bližnjima, svima! Kaže jedan gimnazijalac da mu uvijek padne na pamet poruka njegove majke koja mu je rekla kada je pošao sa sela na škole: 'Sinko, u

Boga vjeruj i dobro djeluj!" Drži se Evanđelja! To je najveće blago koje čovjek može postići, najljepše ruho duha u koje se netko može obući. To je poruka i ovoga nagovora. Budemo li činili tako, ne bojmo se da ne ćemo imati riznice neumanjive, odakle kradljivac ne može ukrasti ni moljac izgristi, jer su to vrijednosti u Bogu patentirane!"

Nakon predavanja bilo je i rasprave. Jedan je sudionik pitao je li istinit primjer iznesen u predavanju o nekom našem "parlamentarcu", koji je zadržao određenu visinu plaće, unatoč češćim povećanjima, a preostatak bi uvijek davao u karitativne i stipendijske svrhe. Biskup je odgovorio da je primjer, na žalost, izmišljen, a trebao je poslužiti samo da se vidi koja je čudesnost i vrijednost nesebična dara, kada ga ima. Uostalom, nastavio je biskup: Mi imamo još čudesniji i istinit primjer, u kojem se mlade osobe, mladići i djevojke, opredjeljuju za duhovni stalež, redovnički život, mladići za svećenički poziv, odričući se svoga prirodnog prava na obitelj, na djecu, da bi bili u trajnoj službi djece i obitelji drugih. Zar to nije neprocjenjivo vrijednije od tisuću ili dvije maraka mjesečna darivanja drugomu?

Jedna je sudionica pitala kako se najlakše odreći naglašavanja svoga "ja", sebičnosti. Nema laka načina, odgovorio je predavač. To je naša narav. Ali s Božjom milošću i trajnom vježbom, to je moguće i izvedivo. Lijep nam je primjer dala Blažena Gospa kada je zajedno s Josipom tražila Isusa po Jeruzalemu. I kada ga je našla, rekla mu je: "Sinko, otac tvoj i ja..." Marija iz poniznosti sebe stavlja na drugo mjesto, a Josipa na prvo. A znamo koliko je Bog nju stavio na prvo mjesto, ispred svih drugih pa i sv. Josipa. Koliko ima žena koje će neizostavljivo spomenuti sebe na prvom mjestu: "Ja i moj muž", "Ja i moja djeca". Tko se vježba da najprije u svemu dobru stavi drugoga na prvo mjesto, na dobru je putu smanjivanja vlastite sebičnosti.

U crkvi Kraljice Svete Krunice bila je večernja sv. Misa, a koncelebriralo je s biskupima desetak

svećenika, koji su ravnatelji ili odgojitelji u školskim centrima. Brojni su nastavnici i nastavnice sudjelovali u misnom slavlju. Neki su čitali, molili psalam, predvodili molitvu vjernika, a svi dali srcu oduška pjevanjem božićnih pjesama.

Biskup je u početku Mise spomenuo blaženoga Ivana Merza, laika, profesora, koji je u jednoj anketi 1924. izjavio da mu je također jedan laik, profesor hrvatskoga i njemačkoga jezika, otvorio vidike prema vječnosti. I ako se spasi, da će njemu na zemlji najviše dugovati. Eto kolika je odgovornost jednoga laika, nastavnika u odgoju i današnjega naraštaja! U homiliji se propovjednik oslonio na prvo dnevno čitanje: Iv 5,14-21, nastavljajući na predavanje iz dvorane: nije dosta samo drugomu činiti dobro, nego je potrebno i moliti za druge, za bližnje. Kako je poučan primjer onoga sveučilišnog profesora na teologiji koji nije mogao primiti na ispit jednoga bogoslova koji se bio najprije prijavio pa se zamijenio s nekim drugim. "Gospodine moj, ne možete Vi danas polagati, jer sam ja jutros u sv. Misi spomenuo ovu petnaesticu koji su se prijavili", veli mu profesor, koji se moli za svoje studente da mu znaju antropologiju, da dobro polože, da ne dolaze dva puta. Sv. Ivan apostol kaže da se ne moli samo za onoga koji je potpuno ogrezao u grijehu, koji grijeh ne smatra grijehom, nego svojim "pravom". "Za nj ne velim da moli", jer je takav već u duhovnoj smrti. Samo još nije pokopan! A posljednju riječ ima dragi Bog.

Nas je Isus poučio i zato znamo, a ne pogađamo, da oni koji su rođeni od Boga ne griješe; da je ovaj "svijet pod Zlim" i da se ne možemo ravnati po mjerilima ovoga svijeta; i da je Sin Božji došao da nam dadne razum te "spoznamo Istinu i upoznamo Istinitoga!" Dan je završio večerom pod kojom je također bilo govora o samoj duhovnoj obnovi. Bilo svima na duševno dobro i na uspješno nam nadvladavanje naravne sebičnosti milosnom nesebičnošću!

DJELO ZA ŠIRENJE VJERE

Mostar, 9. siječnja 2012.

Na poticaj nacionalnoga direktora Papinskih misijskih djela iz Sarajeva, don Ivana Štironje, mjesni je biskup Ratko u Mostaru slavio sv. Misu u katedrali 9. siječnja u povodu 150. obljetnice smrti utemeljiteljice Djela za širenje vjere (Opus pro propagatione fidei), Pauline-Marie Jaricot (Žaricò), službenice Božje.

Biskup je u propovijedi istaknuo više važnijih događaja iz njezina života prikazujući sv. Misu da Bog svoju službenicu Paulinu uzdigne na čast oltara. Izrazio je zahvalnost voditeljima toga Djela, koji su dali obilnu pomoć Crkvi u Hercegovini u njezinoj povijesti.

Paulina je rođena u Lyonu u Francuskoj, 22. srpnja 1799. kao sedmo dijete u svojih roditelja. Otac Antoine bio je bogati industrijalac svilom. Iz djetinjstva se sjećala da se u obitelji pričalo o misijama i o dogodovštinama misionara. Kao djevojčica pala je, teško se povrijedila i ozbiljno razboljela, 1814. Majka je njezina Jeanne učinila zavjet Bogu: ona daje svoj život samo da joj kći ozdravi. Zavjet se ispunio: petnaestogodišnja djevojčica ozdravila, a majka joj umrla! Godine 1816., u svojoj 17. godini, nakon propovijedi jednoga svećenika, obratila se, odrekla svjetovne taštine i biserja, zavjetovala tjelesno i duševno djevičanstvo, iako nije osjećala redovničkoga zvanja.

Prosvijetljena na Cvjetnicu 1817. godine osnovala je udrugu djevojaka za "Zadovoljštinu Srcu Isusovu koje je nepriznato i prezreno". Njezin brat Fileas, sjemeništarač, pričao joj je kako su Inozemne misije u Parizu u velikim novčanim poteškoćama. Njoj je palo na pamet da sa svojim članicama "Zadovoljštine" osnuje novu udrugu ustrojenu u desetine, stotine i tisuće članova, poput kakva lanca, tako da svaki član ili članica nađe po deset novih članova, koji će svatko od njih tjedno dati po novčić, jedan sou, najmanji dio francuskoga franka, za širenje vjere. Bilo je to 1819. Ta je udruga 1822. postala službeno Djelo za širenje vjere i stala se međunarodno širiti. Na kraju stoljeća Djelo je ušlo u gotovo sve zemlje svijeta.

Godine 1835. razboljela se na srce i odlučila otići u talijansko mjesto Mugnano kod Napulja, na grob sv. Filomene, sporne svete. Prije toga susrela se s papom Grgurom XVI. koji je odobrio njezino djelo. A nakon što je ona ozdravila, Papa je Filomenu proglasio zaštitnicom "Žive krunice", koju je Paulina osnovala još 1826.

Živo je željela pomoći radnicima, kojih je "radničko pitanje" bilo posve neriješeno. Godine 1845. povjerila je članovima Krunice da kani osnovati "nebesku banku", u koju bi posuditelji ulagali novac povrativ ali bez kamata. Projekt su ubrzo preuzeli sumnjivi ljudi, pod krinkom vjerskih nakana. Uvjerili su je da uloži sav imetak u neko poduzeće u kojem je vlasnik bio teško zadužen. Otkrivši da je sve pošlo lošim putom, uposlila je odvjetnika koji je vodio dugu parnicu i konačno je istjerao pravdu u korist tužiteljice. Uspjela je čak staviti u pogon to poduzeće kroz nekoliko mjeseci. Ali teška kriza 1846.-1848. i, ostavši bez konkretne pomoći, poduzeće je prestalo s radom. I prodano je na dražbi 1852. godine, ispod stvarne vrijednosti tako da se dug povećao na golemih 400.000 franaka na teret Pauline. Preostalih deset godina živjela je pogođena bankrotom, ali se nije prestala boriti da svojim posuditeljima vrati dugove, kucajući na mnoga vrata, ali često uzalud. Bilo joj je najteže kada ju je odbilo Vijeće za širenje vjere, čiji su članovi išli dotle da joj ospore naslov utemeljiteljice. Doživjela je najgora poniženja, pa čak i od članova svoje obitelji. Potkraj života upisana je u popis siromašnih u župi, obesicijenjena i lišena svoga djela, samo joj je Bog bio utočište. Susrela se sa župnikom Arškim koji je u njoj prepoznao veliku patnicu. Umrla je 9. siječnja 1862. Bila je pokopana u obiteljskoj grobnici. Kasnije, 1935. prenesena je u crkvu sv. Niziera u Lyonu. Najviše se rasprava vodilo o tome je li s njezine strane bilo razborito upustiti se u zemaljsko poduzeće da pomogne radnicima, a eto ostala prevarena.

Godine 1922., na stotu obljetnicu njezina rođenja, sjedište njezina Djela premješteno je u Rim u zgradu Kongregacije, koja se služi još i drugim Papinskim misijskim djelima kao što su: Djelo sv. Petra apostola, Djelo Svetoga djetinjstva, Misijska zajednica svećenika.

Ipak biskupijski postupak za beatifikaciju Pauline Jaricot pokrenut je 1930. u Lyonu. Papa Ivan XXIII. izdao je 25. veljače 1963. dekret kojim se

Paulina može zvati "časna" službenica Božja. To joj je veliko priznanje, ali je na tome do sada i ostalo. Papa Ivan Pavao II. o dvjestotoj obljetnici njezine smrti, 1999., uputio je pismo lionskomu nadbiskupu hvaleći njezino katoličko djelo u službi misija.

Brojna zdanja u Crkvi u Hercegovini bila su potpomognuta Djelom za širenje vjere iz Lyona za turske uprave: stara biskupija u Mostaru 1852.,

župni stan u Prenju 1855. i u Stocu 1865.; bivša crkva sv. Petra i Pavla u Mostaru, 1866. I druga djela tijekom povijesti. Početkom ove godine od toga je Djela prestala pristizati bilo koja pomoć Crkvi u Bosni i Hercegovini, koju je papa Benedikt XVI. još 2006. izuzeo ispod jurisdikcije Kongregacije za širenje vjere ili evangelizacije naroda.

BLAGDAN PRIKAZANJA GOSPODINOVA

Dan Bogu posvećenih osoba Mostar - katedrala, 2. veljače 2012.

Katolička Crkva danas slavi blagdan Prikazanja Gospodinova, koje se dogodilo u Hramu u Jeruzalemu 40. dan nakon Isusova rođenja u štalici u Betlehemu. Blagdan je toliko biblijski bogat i liturgijski izražajan da je kroz dvotisućljetnu povijest mijenjao čak više naziva, već prema sadržaju koji se želio u dotičnu vremenu naglasiti u skladu s evanđeoskim porukama. Tako se u neka doba zvao blagdan očišćenja, negdje blagdan susreta, blagdan prikazanja ili blagdan Svijećnice. Više je razloga navelo papu Ivana Pavla II., blaženoga, da 1997. uvede Dan Bogu posvećenih osoba, koji je povezan i prvi put proslavljen zajedno s ovim blagdanom Gospodnjim 2. veljače 1998. Postoji višestruka sukladnost između ovoga Blagdana Gospodinova i Dana posvećenih osoba, pa čak i u odnosu na same nazive.

1 - Očišćenje. Ovaj je blagdan najprije poznat kao očišćenje Blažene Djevice Marije nakon poroda sina, prvorođenca. U židovskom zakonu 40. dan nakon rođenja prvoga dječaka, od majke se tražilo da "donesе svećeniku na ulaz u Šator sastanka jednogodišnje janje za žrtvu paljenicu i jednoga golubića ili grlicu za žrtvu okajnicu" (Lev 12,6). Dva su dakle obreda: majčin prinos djeteta Bogu i njezino pomirenje s Bogom, prije nego ona preuzme normalne poslove u obitelji i u društvu. Sv. Luka opisuje događaj s Marijom i s Isusom, prvorođencem: "Kada dođe vrijeme njihova čišćenja, donesoše dijete u Jeruzalem da ga prikažu Gospodinu (Lk 2,22). Dijete Isus uneseno je u Jeruzalemski hram na rukama njegove Majke Djevice Marije.

Ovaj se blagdan više ne naziva "Očišćenje Bogorodice", iako sv. Luka govori čak o "njihovu čišćenju" (2,22), jer Marija kao Djevica prije poroda, u porodu i poslije poroda, nije imala razloga ni od čega se čistiti, jer od svoga začeca i rođenja uvijek je bila najčistija Djevica. Blagdan se sada službeno naziva Prikazanje Gospodinovo, s naglaskom na Isusu a ne na Gospi.

- **Blagdan povezan** s Danom posvećenih osoba pruža priliku pojedincima i svima da očiste svoje savjesti od svih mogućih natruha koje ih udaljuju od evanđeoskih savjeta odnosno od redovničkih zavjeta. Obred pomirenja ne samo za današnje nego za sve grijehe iz svoje prošlosti. Uvijek je dobro prikazati "žrtvu okajnicu", sakramentalno se ispovjediti.

2 - Susret. U prva vremena blagdan se slavio u istočnim Crkvama kao "susret" Gospodinov sa Šimunom Bogonoscem i pobožnom Anom, na staroslavenskom jeziku nazvan: **Sretenije**, jer u posvećenu prostoru jeruzalemskoga Hrama susret je bio između Božje dobrote i milosti darovane u djetetu Isusu i očekivanja izabranoga naroda u liku Šimuna i Ane.

Novorođeno Dijete, u svakom slučaju, nije prošlo, poput tolikih drugih, neprimijećeno. Duh Sveti otvara oči vjere staromu i bogobojaznomu Šimunu koji se približava i, uzimajući Dijete u svoje ruke, prepoznaje u njemu Mesiju i hvali Boga (usp. Lk 2,25-32). Jednako tako i stara proročica Ana, koja je postovima i molitvama služila Bogu u Hramu i pripovijedala o Djetetu.

Dijete će - prorokuje Šimun - biti svjetlo naroda, slava Izraelova (usp. r. 32), ali također znak os-

poravan (r. 34), jer, prema Pismima, on će ostvariti sud Božji. Štoviše, pobožni Starac unaprijed kazuje iznenađenoj Majci da će se to dogoditi po patnji u kojoj će ona biti sudionica: Tebi samoj mač boli probost će dušu (r. 35). Zato u današnjoj liturgiji promatramo Mariju, uzorak onih koji čekaju i otvaraju svoja srca u poučljivosti susretu s Gospodinom.

- **Evo bitnoga elementa** u susretu s Božjom milošću: milost da, ali i križ, patnja, bolest, nerazumijevanje i konačno smrt. Kao što je Gospa prihvatila proroštvo Šimunovo hrabro i podložno Božjoj volji, tako je i svaka Bogu posvećena osoba pozvana da iz Božje ruke prima muku i nevolju koja je kadra očistiti narav od sebičnosti i oholosti i čista srca ići u susret Kristu Gospodinu.

3 - Prikazanje Gospodinovo najprikladniji je i najsadržajniji naslov ovomu višeznačnom blagdanu. U posluhu Staromu Zakonu, Gospodin Isus, prvorodeni, bio je prikazan u Hramu po Blaženoj Djevici Mariji i svomu zakonskom ocu Josipu. Kako je dijete prikazano? Eto tako da je položeno na žrtvenik. Mama ga stavila na žrtvenik, a svećenik izmolio odgovarajuću prikaznu molitvu.

"Od žene bi rođen, Zakonu podložen" (Gal 4,4), podložen obredu koji je vrijedio za svakoga prvorodenog dječaka u narodu. Svaki naime prvorodenac morao je biti prikazan Bogu. Taj je običaj u poganskom svijetu bio doslovno shvaćen i prakticiran. Pogani bi stvarno žrtvovali, zaklali ili spalili prvorodeno muško dijete i prikazali ga božanstvu. Taj užasni čin bio je u nekim slučajevima prakticiran i u samom Izraelu: kralj je Ahaz "proveo svoga sina kroz oganj" (2 Kr 16,3). Kralj se Manaše poveo za njim pa i on žrtvovao "svoje sinove" (2 Kr 21,6), očito od više žena. Izraelski obrednik izričito osuđuje takvu izopačenost "spaljivanja" (Pnz 12,31). Bog ima pravo na prvine, ali on odbija ljudske žrtve. Prvorodenci se ne će žrtvovati, nego "otkupljivati". Židovski dječak nije bio žrtvovan nego je, prema Zakonu Gospodnjem, bio "otkupljen" nekom životinjom: janjetom, golubom, grlicom (Izl 13,2.12; Lev 12,1-8), već prema mogućnostima roditelja. Sjetimo se žrtve koju je Bog tražio od Abrahama da žrtvuje svoga sina. Kada je on pristao priznajući apsolutno Božje gospodstvo nad čovjekom, onda je Bog rekao: Ne treba, sada će Izak biti otkupljen "ovnom" koji se bio rogovima zapleo u grmlje, i on je umjesto Izaka bio žrtvovan (Post 22,13). Ali ne zaboravimo da Bog "ni svojega Sina nije pošteditio,

nego ga je za sve nas predao!" (Rim 8,32). A Sin je to sam svojevoljno prihvatio i "sebe predao za nas" (Ef 5,2; Tit 2,14), Apostol će reći čak i u jedini: Sin Božji "koji me ljubio i predao samoga sebe za mene" (Gal 2,20) prinio je svoju potpunu žrtvu na križu.

Ovaj bi se blagdan trebao promatrati kao zajednički spomen Sina i Majke. O tom događaju prikazanja razmišljamo u 4. radosnom otajstvu svete krunice, kada je Blažena Djevica Marija prikazala svoga sina Bogu. Sada ga je u Hramu prikazala obredno, molitveno i znakovito, a na Kalvariji na križu prikazala ga je životno.

Neki su elementi uzeti iz evanđeoskog opisa Prikazanja Gospodinova (Lk 2,22-40), kao što su poslušnost Josipa i Marije Zakonu, siromaštvo svetih zaručnika, djevičanstvo Gospino, za one u službi Boga i Božjega naroda, u raznim oblicima posvećena života.

U tom svjetlu, blagdan Prikazanja Isusova u Hramu prikladan je dan za vrjednovanje Bogu posvećenih osoba, a ovo je dvoje povezao blaženi papa Ivan Pavao II. prije 15 godina.

Tri su motiva navela Papu da uvede Dan Bogu posvećenih osoba.

Prvi je razlog: svečanije slavljenje Gospodina i zahvaljivanje na njegovu daru koji ima mnogostruke karizme i plodove izgradnje duše i zajednice. Hvalu dajmo Gospodinu Bogu našem!

Drugo, ovaj blagdan želi promicati znanje i priznanje posvećena života u narodu Božjemu. Bogu posvećena osoba vjernije nasljeđuje onaj oblik života koji je Isus prakticirao za svoga zemaljskog života:

imajući jedinstvenu ljubav prema Bogu, eto djevičanstva!

imajući jedinstveno bogatstvo u Bogu, eto siromaštva!

imajući jedinstvenu hranu u volji Očevoj, eto posluha!

Treće, slika Marije koja u Hramu prikazuje Sina Božjega rječito govori srcima ljudskim koja su prikazala potpuno sebe Gospodinu po zavjetima siromaštva, čistoće i poslušnosti poradi kraljevstva Božjega.

Blagdan Prikazanja zaključuje slavlje Rođenja Gospodnjega i s darovima Majke Djevice i proroštvom Šimuna, upućuje nas na Uskrs. To je drugo slavlje Bogojavljenja jer je Krist dječak objavljen kao Mesija, tj. kao svjetlo, spasenje, slava i mir u hvalospjevu i riječima Šimuna i u svjedočanstvu Ane proročice.

4 - Svijećnica. Blagdan je poznat i pod nazivom Svijećnica ili Kandelora, jer je u današnju liturgiju uključen blagoslov i procesija sa svijećama (*candella* - svijeća).

Ime Svijećnica utemeljeno je na riječi proroka starca Šimuna u Hramu koji je rekao za Isusa da je "svjetlo na prosvjetljenje naroda" (Lk 2,32), *Lumen ad revelationem gentium!*

U Rimu se nekada blagdan opsluživao više s pokorničkim obilježjem i svećanim blagoslovima i procesijama, poznat kao Misa Svijećnice.

Prije obnove općega Rimskog kalendara, 1969. godine, ovaj je blagdan označavao kraj božićnoga doba. Reformirani je kalendar označio da je nedjelja nakon Bogojavljenja, tj. blagdan krštenja Gospodnjega, svršetak božićnoga doba.

Četrdeset dana nakon Božića Crkva slavi ovo uzbudljivo radosno otajstvo, koje na određen način, anticipira i žalost Velikoga petka i radost Uskrsa.

Tema duhovne žrtve stopljena je s temom svjetla koje Šimun uvodi svojim riječima. Djevica se ukazuje kao svjetionik koji nosi Krista, Svjetlost svijeta.

Papa Benedikt XVI. govori o trima evanđeoskim slikama na Svijećnicu (2011.):

Prvo: evanđeoska slika Isusova prikazanja u hramu sadrži temeljni simbol svjetla: svjetlo koje polazi od Krista, širi se na Mariju i Josipa, na Šimuna i Anu, a preko njih na sve druge. Crkveni su oci ovo osvjettljivanje povezivali s duhovnim putom. Posvećeni život označuje taj put, na poseban način kao ljubav prema božanskoj ljepoti, kao odraz božanske dobrote. Na Isusovu licu odsjeva svjetlo takve ljepote. Kad imamo to svjetlo u

vidu, ne će nas zbuniti ono izobličeno lice na križu, uzvišenu otajstvu nedohvatljivu našem umu i oku. Oni koji polažu i obdržavaju evanđeoske savjete kao svoje zavjete jesu kao znak i proroštvo za zajednicu braće i za cio svijet.

Drugo, evanđeoska slika očituje proroštvo, dar Duha Svetoga. Šimun i Ana promatrajući dijete Isusa, proniču njegovu sudbinu, smrt i uskrsnuće za spasenje svih naroda, i navješćuju to otajstvo svima. Posvećeni život jest proročko svjedočenje, povezano uz dvostruki stav, kontemplativni i aktivni. Posvećenima je dano i zadano da očituju Božje prvenstvo, čežnju za praktičnim evanđeljem kao oblikom života koje se navješćuje siromasima i posljednjima na zemlji. Snagom toga prvenstva ništa ne može biti ispred osobne ljubavi prema Kristu i njegovim siromasima.

Treće, evanđeoska slika Isusova prikazanja u Hramu očituje mudrost Šimuna i Ane, mudrost života posvećena traženju lica Božjega, njegovih znakova i njegove volje: život posvećen slušanju i naviještanju njegove Riječi. Lice tvoje, Gospodine, ja tražim (Ps 26,8). Život posvećen u svijetu i u Crkvi vidljivi je znak ovoga traženja Lica Gospodnjega i putova koji vode k njemu (Iv 14,8). Posvećena osoba svjedoči zalaganje, radosno i radišno, ustrajno i mudro, traženje božanske volje.

Sve ovo u Kristu poprima završno ili eshatološko značenje i vrijednost: on je zaručnik koji dolazi da ispuni zaručnički savez s Izraelom. Mnogi su pozvani u posvećeni život, ali je malen broj onih koji su učinkovito spremni prihvatiti ga s budnim pametima i srcima (usp. Mt 22,14). Budimo to mi koji smo toga svjesni i kojima je dano to doživjeti!

POZDRAV I ČESTITKA GENERALNOGA VIKARA U IME KLERI I REDOVNIŠTVA

Preuzvišeni gospodine Biskupe!

Srdačno Vas pozdravljam u ime ovdje sabranih svećenika i časnih sestara. Došli smo da Vam izrazimo svoje poštovanje, odanost, zajedništvo i zaželimo sretne božićne blagdane i blagoslovljenu Novu 2012. godinu. Ovo je ujedno prilika da i mi međusobno izmijenimo čestitke i dobre želje.

Netko je zapisao:

Božić je kad jedni drugima praštamo.

Božić je kad ljudi pokazuju pažnju jedni prema drugima.

Božić je kad nekom čovjeku pomažemo.

Božić je kad se ljudi vole istinskom ljubavlju.

Božić je kad se gledamo očima srca.

Sa smiješkom na ustima.

Jer se tada rađa ljubav, mir, pravednost, nada, radost, Krist Gospodin.

Ovaj naš božićni susret prilika je upravo za to da se među nama sve to dogodi. Isto tako ovi su

susreti svjedočanstvo našega zajedništva s Vama i međusobno i poticaj da ga trajno izgrađujemo. Papa Benedikt XVI. prošloga 25. rujna na svečanosti Misi u Freiburgu (pred oko 100.000 vjernika) posebno je pozvao vjernike da ostanu ujedinjeni s biskupima i Rimskim biskupom. I nastavio: "Crkva će prevladati teške suvremene i buduće izazove te postati sol zemlje, ako svećenici, redovnici, redovnice, kao i vjernici katolici budu vjerni svom pozivu i surađuju u jedinstvu."

Na Zagrebačkom hipodromu 5. lipnja ove godine Papa je uputio poruku Crkvi u Hrvata: "Molim Gospodina da obitelji budu uvijek više male Crkve, a crkvene zajednice da budu više obitelji."

Na općem planu Papa je ustanovio **Vijeće za promicanje nove evangelizacije**, kojoj je cilj obnavljanje navještaja vjere u zemljama gdje je već odjeknuo prvi navještaj vjere, a izgubio se osjećaj za Boga. U godini koja slijedi u mjesecu listopada održat će se **Biskupska sinoda** na tu temu, a u isto vrijeme započet će "**Godina vjere**". Za sve nas to je poziv i izazov da učvrstujemo braću u vjeri. *Conditio sine qua non* jest graditi jedinstvo i činiti da naša crkvena zajednica više bude obitelj.

Bilo je u minuloj godini u našoj Crkvi dosta i radosnih trenutaka i događaja. Neka mi bude dopušteno spomenuti samo neke. Naš grad Mostar u ovoj godini bogatiji je za jednu novu župu, onu Svetoga Tome - Bijeli Brijeg s prilagođenim

liturgijskim prostorom, te za dvije nove crkve: u Rodoču blagoslovljena i na Rudniku posvećena.

U ovoj godini dvojica naših svećenika ubrojena su u Zbor biskupa. Ova Crkva, koja je nekima bila na podsmijeh i prezir, iznjedrila je pet živih biskupa. To nas ispunja radošću i velikom zahvalnošću Bogu, ali i sviješću da to nije naša ljudska zasluga, nego znak Božjega pogleda, zato i naša trajna odgovornost pred Bogom.

Tragična smrt misionarke sestre Lukrecije sve nas je potresla, ali i učinila u duši ponosnima.

Jer s. Lukrecija naše je gore list, usudim se parafrazirati riječi o. Vinka Mamića, sa sprovoda s. Lukrecije, na ovu našu Crkvu: "Uzdignimo glave - nakon mnogih rana i poniženja."

Radostan sam, oče Biskupe, što Vam mogu zaželjeti sretan Božić u ime mnogopoštovanog oca provincijala Ivana, u ime sve braće svećenika, kako dijecezanskih tako otaca franjevaca i karmelićana; u ime s. provincijalke Franke, kućnih poglavarica i svih nazočnih časnih sestara i svoje osobno. Dijelimo s Vama zajedničku "radost i nadu" kao i svaku "žalost i tjeskobu", i to zbog veličine Božje ljubavi, koja se očitovala u Božiću da rasprši tmine naše noći, i da nas učini *miljenicima njegovim*.

Na dobro Vam došao Božić - Sveto Porođenje Isusovo!

Don Srećko Majić

NAGOVOR FRA MARINKA LEKE

Mostar (Pepelnica), 22. veljače 2012.

Svećenik propovjednik i djelitelj sakramenata

Svećenici su često u središtu medijske pozornosti. Najčešće u svezi s raznim skandalima, ali u većini slučajeva mediji ih žele i općenito obezvrijediti. Kod Papinih putovanja medijski najvažnija vijest bit će je li se on sastao s roditeljima zlostavljanima, a sve njegove poruke čovječanstvu ostat će u sjeni toga.

Uz to i sami svećenici osjećaju da ih svijet, zabavljen svojim ovozemaljskim brigama i hedonizmom, ne smatra bezuvjetno potrebnima kao

nekada. Sveti Otac Benedikt XVI. često se vraća na temu slabljenja vjere kod današnjega čovjeka. "Čovjek je danas orijentiran na traženje trenutačnog zadovoljenja svojih trenutačnih potreba, a ne na obećanje nekoga vječnog života u vечноj radosti. Suvremeno društvo zadovoljava jedino ono što može imati odmah, i to barem bez velikih napora. (...) Bog će biti dobar ukoliko je koristan, a ono što je korisno dade se uživati. Bog je postao potrošačka-potrošna roba."¹ Možda je tu jedan

¹ M. ŠPEHAR, "Svećenik između evanđelja i izazova suvremenosti", u: *Bogoslovska smotra*, 1/2010., str. 273-274.

od razloga što brojni vjernici i poluvjernici hrle svećenicima-karizmaticima koji "mogu što drugi ne mogu", pa jedan od njih na svojoj web stranici javlja da mu je u godini 2010. došlo 40.000, a u 2011. 80.000 hodočasnika. Čini se da hodočašća nisu namijenjena zaštitniku župe ili nekomu sveću, nego njemu osobno. Hodočašća su dobro organizirana i na istoj web stranici objavljeno je 37 imena vodiča hodočašća s telefonskim brojevima iz 25 naselja u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini.

Ne bez razočaranja "obični" svećenici se znaju pitati o svom mjestu u društvu. Crkve su u mnogim nekada katoličkim krajevima svakim danom sve praznije, a velik postotak krštenih u Zapadnoj Europi napušta Crkvu. Nije onda čudno da i sami svećenici postavljaju katkada pitanje tzv. svećeničkog identiteta.²

Nije malo onih koji su pokušavali privući vjernike koji se udaljavaju aktivnostima koje nisu uobičajene u "tradicionalnom" svećeništvu Crkve. Davne godine 1967. trojica mojih kolega iz Milanske franjevačke provincije, zajedno s profesorom liturgije, odlučili su postati svećenici radnici i zaposlili se kao prodavači benzina na benzinskim crpkama. Računali su da će tu ostvariti sebe kao svećenike i približiti se svomu stadi. Jednomu od njih kolege su s posla rekle otprilike: "Nisi ti trebalo dolaziti ovamo! Ako nam zatrebaš, znamo mi gdje te možemo naći."

Prolijevajući krokodilske suze nad nedostatkom svećenika i bježanjem vjernika iz crkve, početkom veljače prošle godine ne mala skupina teologa i teologinja njemačkoga govornog područja objavljuje *Memorandum* u kome zahtijevaju radikalni zahvat i ustroj Katoličke Crkve. Uvjereni su da će Crkva biti autentičnija i bliža svijetu ako se ukine celibat, zareduju oženjeni muškarci a žene pripuštaju u crkvene službe, ako se odobre istospolne zajednice i sl. Svakako, to bi bila neka "nova crkva", kakvu ne susrećemo ni u Novom Zavjetu ni u crkvenoj Predaji.

Nasuprot tomu, na svetkovinu Presvetoga Srca Isusova 19. lipnja 2009. Sveti je Otac pobudnicu kojom proglašava svećeničku godinu naslovio "Svećenici - neprocjenjivi dar za Crkvu i čovje-

čanstvo". Sveti je Otac čvrsto uvjeren da ima pred sobom izabrane Kristove prijatelje i svjedoke, koji se svim svojim bićem i djelovanjem stavljaju njemu u službu za dolazak kraljevstva Božjega. Krist ih izabire i daruje čovječanstvu. To prijateljavanje Papa je snažno naglasio i u propovijedi u povodu svoje 60. obljetnice ređenja - "Ne zovem vas više slugama nego prijateljima" (Iv 15,15).³

Da bismo mogli vrjednovati novije pokrete i prijedloge raznih skupina, čini nam se korisnim podsjetiti na neke bitne stvari o svećeništvu kako ga prikazuje Predaja i neki noviji crkveni dokumenti.

Sveti Augustin, govoreći o biskupskoj (dosljedno tomu i svećeničkoj) službi podvlači: "Nismo biskupi za se, nego za one kojima pružamo Gospodinovu riječ i sakrament"⁴; za se će reći da je sluga postavljen "u službu vječnoga grada, božanske riječi i sakramenta" ili "čovjek koji pruža narodu sakrament i riječ Božju".⁵

Danas bih želio reći nekoliko riječi upravo o ova dva bitna vida svećeničke službe: evangelizaciji i slavljenju sakramenata.

Naviještanje evanđelja

U dogmatskoj konstituciji o Crkvi, Drugi vatikanski sabor o svećeničkoj službi veli: "... trude se u propovijedanju i poučavanju (usp. 1 Tim 5,17), vjerujući ono što su čitali i razmišljali u Gospodinovu zakonu, učeći ono što vjeruju, živeći po onom što uče."⁶

Zapovijed apostolima: "Pođite u cijeli svijet i navijestite Radosnu vijest svakom stvorenju!" (Mk 16,15), zadnja je zapovijed, prema Markovu Evanđelju, koju Gospodin upućuje svojim učenicima. Apostoli "odoše i počеше navješćivati svuda. Gospodin je s njima djelovao i potvrđivao Riječ znamenjima koja su je pratila" (Mk 16,20). Petar i Ivan, unatoč zabrani Velikoga vijeća da govore više u Isusovo ime, odgovorit će protupitanjem: "Prosudite je li pravo pred Bogom da se pokoravamo radije vama nego Bogu!" (Dj 4,19). Kada osjete da im čak i djela milosrđa postanu smetnja u propovijedanju, izabrat će đakone da se oni bri-

² Vidi o tome: RAZNI AUTORI u: *Vjesnik đakovačko-osječke nadbiskupije i srijemske biskupije*, 3-4/2010., str. 161-245; M. ŠPEHAR, *nav. dj.*, str. 260-291.

³ Cijelu propovijed preveo fra Tomislav Pervan u: *Glasnik mira*, 8/2011., str. 22-23.

⁴ Sv. AUGUSTIN, *Ad Cresconium* II, 11.13.

⁵ Sv. AUGUSTIN, *Epist.* 21,3; navedeno u: A. GEMMA, *Ritiri sacerdotali* (Temi di predicazione 296), ed. Dominicana, Napoli, 1989., str. 87-88.

⁶ *Lumen gentium*, 27.

nu za podjelu hrane: "Nije pravo da mi zapustimo riječ Božju pa da dvorimo kod stolova... mi ćemo se potpuno posvetiti molitvi i posluživanju Riječi" (Dj 6,2.4).

I za apostola Pavla propovijedanje je prijeka potreba: "Doista, tko god zazove ime Gospodnje, bit će spašen. Ali kako da zazovu onoga u koga nisu povjerovali? A kako da povjeruju u onoga koga nisu čuli? A kako da čuju, ako nitko ne navješćuje" (Dj 10,13-15). Na drugom će mjestu reći: "Doista, jao meni ako ne navješćujem Radosne vijesti!" (1 Kor 9,16).

I Drugi vatikanski sabor u dekretu *Presbyterorum ordinis* svećenike predstavlja kao službenike Riječi Božje. "Božji se narod prvotno ujedinjuje Riječju Boga živoga, koja se doista s pravom može tražiti od svećeničkih usta."⁷ Papa Pavao VI. podsjeća da svojedobno evangelizirana Crkva šalje one koji će evangelizirati, "ali ne da propovijedaju sebe ili svoje osobne ideje nego Evanđelje čiji apsolutni gazda i vlasnik nije ni ona ni oni da bi s njim mogli raspolagati po vlastitom nahođenju, nego kao službenici koji će ga prenijeti s potpunom vjernošću".⁸

Po ređenju i uvođenju u službu svećenik je "poslan" da navješćuje ono što navješćuje Crkva. On je suradnik biskupskoga reda i zato će propovijedati ono što propovijeda Papa s biskupima. Svako prodavanje vlastite robe s Božje tezge iznevjerit će to izvorno poslanje.

Vjerujem da se slažemo u tome da nije ni lako propovijedati. U Božjoj riječi susrest ćemo poruke koje je lako iznijeti vjerničkoj zajednici, a ima opet tema koje su teže i nad kojima treba više razmišljati da bi ih se moglo prenijeti. Osim toga ni slušatelji ne primaju jednako svaku poruku. Stoga postoji stvarna opasnost da iz pologa vjere "svećenik izabire ono što mu se sviđa, ono što smatra lakšim, zgodnijim i manje teškim, ono za što predviđa da će biti lakše prihvaćeno od slušatelja. Na taj način kršćanska poruka dolazi u opasnost da bude sramno osakaćena.

I upravo na to nastojanje da se previše ne uznemiruje slušatelje s nelagodnim istinama, mogu se primijeniti riječi sv. Pavla: "Kad bih se još htio svi-

đati ljudima, ne bih bio sluga Kristov" (Gal 1,10).⁹ U istom duhu godine 1983. Joseph Ratzinger u jednoj meditaciji duhovnih vježbi koje je održao papi Ivanu Pavlu II. i članovima Rimske kurije početkom korizme veli: "No... ova dinamika poslanja, ovo unutarnje otvaranje i širina evanđelja ne mogu se prevesti u formulu: Idite u svijet i vi postanite svijet! Idite u svijet i potvrdite ga u nje-govoj profanosti! Istinito je potpuno obratno."¹⁰

Izbor tema koje će šakljati uši slušatelja a ne iznijeti cjelovitu istinu K. Rahner naziva nekom vrstom "pokrivena krivovjerja" (kriptoheriza): "Zar možda nije prisutno to 'pokriveno krivovjerje' ondje gdje se, na primjer, sa svom brižljivošću izbjegava riječ pakao, gdje se ne govori o evanđeoskim savjetima, o zavjetima i redovima, ili se o tom jedva govori na nesiguran i smušen način, kad se to zbilja ne može izbjeći? Koliko puta, kad propovijedamo obrazovanoj publici, govorimo o vremenitoj kazni za grijehe, o oprostima, anđeli-ma, postu, o đavlu (ponajviše se govori o nečem 'demonskom' u čovjeku), o čistilištu, o molitvama za duše u čistilištu i sličnim stvarima koje su izišle iz mode?"¹¹

Propovijedanje nije cilj samom sebi. Sv. Augustin to dobro obrazlaže kad kaže da je cilj naviještanja:

- *ut veritas pateat* (da istina dođe na vidjelo)
- *ut veritas placeat* (da se istina sviđi)
- *ut veritas moveat* (da istina pokrene).¹²

Taj put prošla je Petrova propovijed na prve Duhove. Kad su prisutni čuli Petrove riječi, "duboko se u srcu potresoše te upitaše Petra i ostale Apostole: 'Što da učinimo, braćo?'" (Dj 2,37).

Iskustvo nas uči da se već stvara uvjerenje da je propovijed uspjela i da je "bombastična" kad nakon nje uslijedi pljesak - aplauz. Najviše se to događa kad "skliznemo" s područja Evanđelja na neko tuđe područje, recimo političko ili područje kritike. Jedan talijanski svećenik - pisac o tom veli: "Dršćimo od straha nad sobom kad nas slijedi aplauz onih koji nas slušaju. Možda je to znak da ne propovijedamo Krista i njegov paradoksalni nauk."¹³ Tomu se redovito ne će pljeskati. Sjećam se da smo se nekada smijali jednom dobrom

⁷ *Presbyterorum ordinis*, br. 4.

⁸ *Evangelii nuntiandi*, br. 15.

⁹ A. GEMMA, *nav. dj.*, 24.

¹⁰ J. RATZINGER, *Hod prema Uskrsu*, Split, 2006., str. 209.

¹¹ K. RAHNER, *Saggi di spiritualità*, Rim (ed. Paoline), 1966., str. 580, navedeno u: A. GEMMA, *nav. dj.*, str. 24.

¹² SV. AUGUSTIN, *De Doctrina Christiana* 4,28, navedeno u: A. GEMMA, *nav. dj.*

¹³ A. GEMMA, *nav. dj.*, str. 23.

pučkom propovjedniku koji je uživao kad mu se pohvali propovijed, pa je dosta često i župljane s kojima bi se sastao nakon Mise znao upitati: "Jesam li kako?"

Ipak, ima nešto važnije od izgovorene riječi da propovijed bude poticajna za vjeru slušatelja, a to je život onoga koji naviješta. Već smo spomenuli izjavu Drugog Vatikanskog sabora da svećenici "vjeruju ono što su čitali i razmišljali u Gospodinu novu zakonu, uče ono što vjeruju, *živeći po onom što uče*" (LG, 27). Sv. Grgur Veliki u tom će smislu ustvrditi: "svaki propovjednik mora govoriti više djelima nego govorima. Propovjednici moraju zacrtati put vjernicima više ispravnim življenjem nego govorima pokazivati put koji treba slijediti (...). Prije nego se čuje njihova riječ, djela njihova života neka budu kvalificirani svjedoci onoga što izgovaraju usnama".¹⁴

(...) Najgoru pohvalu čuo sam o jednom propovjedniku: "Divno je govorio, ali to njemu ne sliči." Mislim da mu to i nije Bog zna kakva pohvala!

Na primanju za propovjednike korizme 1. ožujka 1968. papa Pavao VI. podsjeća ih: "Vi sigurno znate sve što je rečeno i napisano o svetom propovijedanju: molitva mu mora prethoditi; onaj koji propovijeda, uči sv. Augustin, 'neka prije bude molitelj pa onda govornik' (*De doctrina christiana*, P.L., 34,103); propovijedi mora prethoditi iskrenost: 'duh i usta Kristova svećenika potpuno se podudaraju', reći će sveti Jeronim (*Epistula* 52,7: P.L., 22,533)."¹⁵

Možda će raskorak između duha i riječi katkada biti razlogom razočaranja nekoga svećenika koji osjeća da mu propovijedanje ne donosi plodove koje očekuje. Poznato je s koliko je muke sv. Ivan Vianney došao do svećeništva, jer je za studij po sposobnosti bio duboko ispod prosjeka svojih kolega. Ne vjerujem da su mu i propovijedi bile Bog zna kako učene. Ali dolazili su i rado ga slušali i najjednostavniji i najučeniji i vraćali se preporođeni. Mislim da je lako zaključiti zašto!

Riječ i sakrament

Evangelizacija nije zadnja riječ Kristova svećenika. Još davne 1975. papa Pavao VI. podsjeća:

"Neće se nikad dovoljno naglasiti činjenicu da se evangelizacija ne iscrpljuje u propovijedanju i naučavanju nekog nauka. Ona mora dosegnuti život: naravni, kome daje novi smisao, zahvaljujući evandeoskim vidicima, i nadnaravni, koji nije negacija nego čišćenje i uzdizanje naravnog života. Taj nadnaravni život nalazi svoj životni izraz u sedam sakramenata i u njihovom čudesnom zračenju milosti i svetosti... Zadatak evangelizacije je upravo taj da odgaja u vjeri da ona svakog kršćanina dovede do življenja sakramenata kao pravih sakramenata vjere, a ne da ih se prima pasivno ili da ih se jednostavno podnosi."¹⁶

Dakle, evangelizacija i sakramentalizacija pokazuju se kao dvije faze jednog te istog procesa spasenja. Rastaviti ih, značilo bi svesti sakramente na stvari ili neke magične radnje, a ne radosni susret s Bogom koji po njima spašava.

Zato koncilaska konstitucija o svetoj liturgiji ističe: "Zato je Krist, sam poslan od Oca, poslao apostole (...) ne samo da propovijedajući evanđelje svakom stvorenju navješćuju da nas je Sin Božji smrću svojom i uskrsnućem oslobodio od vlasti sotonine i od smrti te nas prenio u kraljevstvo Očeva nego također *da to naviješteno djelo spasenja i izvršuje* žrtvom i sakramentima, oko čega se kreće sav liturgijski život."¹⁷

Drugim riječima, Isus je načelno spasio svijet svojom velikosvećeničkom žrtvom, smrću i uskrsnućem, a za me i za te to spasenje postaje djelotvorno u svetoj liturgiji, u slavljenju žrtve i sakramentima. Lijepu likovnu predodžbu te istine mogli smo vidjeti na sličici koja prikazuje Krista raspetoga na Golgoti, a ispod križa izvire i teče sedam potoka - znak sedam sakramenata - po kojima Krist daje spasenje onima koji zahvate i piju. Isti će koncilski dokument nastaviti: "Stoga je svako liturgijsko slavlje (...) u najpotpunijem smislu sveto djelo, i s njim se, s obzirom na isti naslov i isti stupanj, po djelotvornosti ne može izjednačiti ni jedan drugi čin Crkve."¹⁸

Ukratko, liturgija je skup svetih stvarnosti koje su, kao plod spasenja, u našoj svećeničkoj ruci. Etimološki riječ "sacerdos" - svećenik - označava čovjeka koji se bavi svetim. Taj sveti u konačnici je sam Bog i svako liturgijsko slavlje osobni je susret s Njim. Ako se dar Boga i njegova spasenja daruje

¹⁴ ISTO, str. 26.

¹⁵ ISTO, str. 41.

¹⁶ *Evangelii nuntiandi*, br. 47.

¹⁷ *Sacrosanctum Concilium*, br. 6.

¹⁸ SC, br. 7.

svijetu po svećenicima, onda je svakako dostojno i pravedno da se s tim postupa dostojanstveno, tj. *sveto*. Ako prema Dekretu o Misijskoj djelatnosti Crkve svećenici "...svojom službom - koja se prije svega sastoji u Euharistiji, koja ostvaruje Crkvu - komuniciraju (rekli bismo: ulaze u zajedništvo) s Kristom glavom i druge k tom zajedništvu privode...",¹⁹ onda oni trebaju ponajprije privoditi sebe tom zajedništvu s Crkvom i Kristom. Drugim riječima, ako je u svećeničke ruke stavljeno ono *najsvetije*, s kojim treba *sveto* postupati, onda je sasvim prirodno očekivati da oni koji djeluju "in persona Christi" i sami budu *sveti*.

Već u knjizi *Levitskoga zakonika* levite se potiče na svetost: "Budite sveti, jer sam ja svet" (11,44). Sveti Petar u svojoj prvoj poslanici s istim razlogom poziva sve vjernike na svetost: "... ne oblikujte se prema prijašnjim strastima iz vremena vašega neznanja, nego kao što je svet onaj koji vas je pozvao da sami budete sveti u svom življenju" (1 Pt 1,15). Sveti pak Pavao često prelazi iz indikativa u imperativ kad govori o načinu života kršćana, npr. Postali ste novo stvorenje (Gal 6,15), pa živite kao novo stvorenje! Dakle, kršćani su pozvani živjeti ono što su postali, čime ih je Bog obdario.

Ne treba li isto reći posebno o svećenicima? Po krštenju i ređenju oni su postali sveti. Ustvari, institucionalno po primljenoj svetoj službi možemo reći da su posvećeni, *sveti*. Ta institucionalna svetost mora se pretočiti u život i postati njihova egzistencijalna svetost. Karl Rahner to ovako obrazlaže: "Bezuvjetno je potrebno jedinstvo egzistencijalne i institucionalne svetosti. To jedinstvo je temeljni zahtjev za svakog svećenika: samo ako se ta svetost ostvari u znakovitoj mjeri, onda će svećenik biti ono što treba biti. Svećeništvo Crkve je svećeništvo svetih ljudi, a ne onih koji su za smisao i domet svetosti nezainteresirani upravitelji. Ova zadnja pretpostavka isto je toliko pogrešna koliko i pretpostavka onoga koji bi rekao: sakramenti su valjani u sebi i po sebi (*in se et per se*) i to je bitno, a bilo bi poželjno da budu i plodni. Sakrament kao takav definira se polazeći od njegova značenja i od milosti koja se posreduje onom tko ga prima. Sakrament 'valjan i neplodan' je stvarna mogućnost, koja čini nasi-

lje nad samom biti sakramenta. Stoga svećenik, shvaćen puko objektivistički, posve institucionalno, koji ne prati i ne upija svom snagom osobnog prihvaćanja ono što čini, propovijeda, poslužuje - taj nije ono što bi trebao biti."²⁰

Isto će ponoviti i Sveti Otac u najavi Svećeničke godine: "ne smije se smetnuti s uma izvanredna plodnost koju ima susret između stvarne svetosti službe i osobne svetosti poslužitelja".

I na kraju, pitam se jesu li nam danas zbilja potrebni memorandumi i reforma Crkve i svećeništva? Jesu, i te kako! Ali ne onakvi kakvi se često nude Crkvi. Evandjelje je memorandum i poziv na reformu. Cijela Predaja Crkve jest poziv na reformu.

Na pitanje novinara što bi trebalo u Crkvi promijeniti, reformirati, Majka Terezija, blažena, jednostavno je odgovorila: "Mene i vas, Vas i mene, a ne ovo ili ono, ove ili one zakone i propise. Promjena počinje od mene, nas, svakoga pojedinca!"

Vjerujem da je i početak ove korizme zov na takve promjene.

Ne će biti na odmet citirati ovdje još nekoliko redaka iz spomenutih duhovnih vježbi J. Ratzingera članovima Rimske kurije. On navodi jedan citat iz intervjua Eugeniya Ionescoa, koga inače naziva jednim od očeva kazališta apsurdna: "Svijet se gubi, Crkva se gubi u svijetu, župnici su glupi i osrednji, oni su sretni što su samo osrednji ljudi poput svih drugih, što su maleni proleter i ljevice. Čuo sam u jednoj crkvi župnika kako govori: 'Budimo radosni zajedno, stisnimo si ruke... Isus vam srdačno želi ugodan dan, dobar dan!' Domalo će se za pričest pripremiti bar s kruhom i vinom, posluživat će se sendviči s *beaujolaisom* (francusko crno vino). Meni se ovo čini kao nevjerovatna glupost, kao potpuno pomanjkanje duha. Bratstvo nije ni osrednjost ni bratimljenje. Potrebno nam je vječno, jer što je religija ili Sveti? Ništa nam ne preostaje, ništa čvrsto, sve je u gibanju. Ipak nam je potrebna stijena."²¹

Jedina *stijena* svećenika jest *ugaoni kamen* - Krist i njegovo svećeništvo. Biskupi i svećenici samo na njemu mogu graditi svoj identitet. Vjerujem da će svako traženje *stijene* izvan ove doveći ne samo do neuspjeha nego i do razočaranja.

¹⁹ *Ad gentes*, br. 39.

²⁰ K. RAHNER, *Esercizi spirituali per il sacerdote*, Brescia, 1974., str. 77.

²¹ J. RATZINGER, *nav. dj.*, str. 210.

MUČENIŠTVO MARKA MILANOVIĆA

OSVRT BOGOSLOVA I SJEMENIŠTARACA

Na Biskupskom ordinarijatu u Mostaru okupili su se sjemeništarc i bogoslovi hercegovačkih biskupija na čestitanje s biskupom i njegovim suradnicima u petak, 30. prosinca 2011. Deset je gimnazijalaca u Travniku i dvanaest studenata filozofije teologije na raznim mjestima, Rim, Split, Zagreb, najviše u Sarajevu - polovica, ne računajući đakona Peru Miličevića.

Najprije je bilo duhovno razmatranje nad knjigom o svjedoku vjere Marku Milanoviću, koja je objavljena prošle godine i koju su svi pripravnici na svećeništvo imali prigode pročitati. I nadahnuti se primjerom svjedočenja mladića Marka, koji nije bio školovan u teološkim granama, ali je bio čvrst u vjeri poput granita. Don Ivan Štironja, biskupijski povjerenik za zvanja, pozivajući ih na susret, napomenuo im je da bi mogla biti tema zajedničkoga razmišljanja upravo o svjedoku Marku, i to pod raznim naslovima:

Proces (mjesto, vrijeme, pratitelji, razbojnici, znakovi, svjedoci, dokumenti)

Usporedba između Marka i Pere,

Momenti duhovne jakosti Markove,

Znamenja koja su pratila njegovo mučeništvo,

Razlozi zbog kojih nije zaživio kult svjedoka Marka,

Pismo ili molitva Marku itd.

Svi su marljivo sudjelovali, neki manje, neki više i napisali. Između njih ovdje objavljujemo osvrt jednoga bogoslova.

Zašto nije zaživio kult mučenika Marka?

"Dobar sam boj bio, trku završio, vjeru sačuvao" zajedno sa sv. Pavlom u poslanici Timoteju doista može reći svaki kršćanin koji svjesno i istinski proživljava svoju vjeru, a najizvrsniji su

uzori brojni mučenici koji su tako završili ovozemni život. Među njima danas posebno ističemo Marka Milanovića. On je doista bio ponosit vjernik, stamen i postojan u vjeri koju nije zatajio ni pod prijetnjom mača. Svojom nam je mučeničkom smrću 1859. godine pružio hvalevrijedan primjer kojemu se divila čak i priroda postavljajući mirisno cvijeće na njegov grob, kako u prenesenom tako i u doslovnom smislu riječi. Naime, nakon Markove svjedočke smrti na mjestu njegova mučeništva na Jakomiru, u nevesinjskom kraju, priroda je posebno oživjela dajući tako ljudskim osjetilima ugodan prizor i dokaz.

Čitajući knjigu o Marku Milanoviću u izdanju Crkve na kamenu (2010.), nailazimo na nekoliko razloga zašto ovaj mučenički primjer ne nalazimo u katoličkim kalendarima blaženika i svetaca, koje ovih dana primamo na blagoslovu obitelji.

Odustao bogoslov Lazar. Na prvom mjestu valja istaknuti Lazara Lazarevića, bogoslova Trebinjske biskupije na studiju u Rimu, a kasnije i svećenika, najprije kapelana u Prenju, zatim župnika u Stocu, koji je isprva, 1860. godine bio oduševljen ovim primjerom. Marljivo je preveo pismo prenskoga župnika don Vidoja Maslaća iz veljače 1860., opremio ga svim potrebnim tumačenjima osoba, mjesta i događaja, i poslao ga kardinalu Barnabou, prefektu Kongregacije za širenje vjere. A kasnije ni kao bogoslov ni kao svećenik ne spominje Markovo mučeništvo koje polako zapada u zaborav. Ostaje samo uspomena u narodnoj predaji koja nije bila dostatno glasna i jaka da prenese ovaj primjer do naših dana. To nas dovodi do drugoga razloga, štovanja i spomena u narodu.

Bolje tuđe nego naše. Da bi ovaj svetački primjer našao mjesta u našim vjerskim i liturgijskim kalendarima, potrebno je da se o njemu

priča "po selu i gradu", odnosno da u narodu bude poznat i da mu se narod obraća molitvom u zagovor. To se na našu žalost, pa i sramotu nije dogodilo. Više ovakvih slučajeva možemo naći i u spomenutoj knjizi. Među njih valja ubrojiti jedan koji nije služben, ali jest praktičan, neka-ko se nadovezuje na ovaj drugi razlog. A to je naš osjećaj manje vrijednosti, kompleks inferior-nosti. Ne ćemo generalizirati, nisu svi takvi, ali ima ih koji će izjaviti: "Meni je sv. Ante zakon"; "On studira u Londonu, to je puno bolje"; "Kupio sam njemački auto, taj je najbolji", i slične izjave. Općenito vlada glas da ono što mi radimo i pro-

izvodimo postaje inferiornije u odnosu na bilo što inozemno, barem u ovakvim izjavama. Ne niječemo vrijednost svemu rečenomu, ali znamo li dostatno cijeniti svoje?

Dao Bog da hoće netko izjaviti kako je stav Marka Milanovića - naše pravilo, naš zakon, koji je zapravo Isusov zakon: Tko mene prizna pred ljudima, priznat ću i ja njega pred Ocem svojim koji je na nebesima. To je naša zadaća, ne samo nas bogoslova i svećenika, nego mladih opće-nito, vjernika i cijeloga naroda Božjega koji živi na istome kamenu na kojemu je svoju krv prolio Marko Milanović.

Tomislav Zubac

VIJESTI KATOLIČKOGA INFORMATIVNOG UREDA MOSTAR (KIUM)

OSPORAVANE JASLICE

Stolac, 1. 12. 2011. - Jaslice Maloga Isusa i Križ Krista Otkupitelja dva su najprepoznatljivija i najrepresentativnija simbola kršćanstva, napose katoličanstva. Jaslice na početku Isusova života, križ na svršetku. Jaslice se stavljaju o Božiću ne samo u crkve i u kuće nego i na trgovce, u središta gradova, na vidljiva i prometna mjesta. Negdje su kudikamo više rockfellerski izraz modernoga potrošačkog društva, negoli podsjećaj na betlehemski mistični i povijesni događaj od prije 2000 godina. Jaslice na trgovima traju oko mjesec dana: počinju s došašćem i završavaju s Vodokršćem. Na Trgu sv. Petra u Rimu svake se godine, od 1982., izlože konkretne provjerene jaslice iz Vatikana, a za visoki bor natječu se čak pojedine države da ga dovezu u Rim. Ove godine ta je čast pripala Ukrajini koja daruje bor preko 30 metara visine i s preko 700 grančica.

U nas se Jaslice u Mostaru i u Stocu pojavljuju na gradskim trgovima. Kod onih u Stocu, koje se izlažu već barem dvanaest godina, izvodi se i božićni koncert, koji privuče brojne slušatelje i gledatelje. Katolike to osobito raduje, a većini drugih građana to ne smeta. Ali uvijek se nađe onih koji iz busije, po mraku, s leđa udare na te jaslice opremljene likovima Svete Obitelji: obore Maloga Isusa, sv. Josipu odnesu glavu, pobacaju figurice kraljeva, deva i ovaca, išćupaju kablove da se ugaše svjetla i druge sitne i niske nepodopštine.

Tako su u noći s 29. na 30. studenoga ove godine u Stocu trojica mještana pokušala zapaliti

Jaslice na Centru grada, u čemu ih je spriječila policija. I privela ih u Policijsku postaju. O tom je događaju donijela vijest i televizija i neke dnevne novine. Veće materijalne štete na jaslicama, srećom, nije bilo, jer je policija pravovremeno intervenirala.

Župnik don Rajko Marković nije odgovarao medijskim radozalcima i ujedno potpaljivačima senzacija, jer ima povjerenja u mjesnu policiju koja čuva mir i red u gradu. Uostalom, jaslice su postavljene sa svim potrebnim dopuštenjima mjerodavnih vlasti.

Kao što je Krist Gospodin "znak osporavan" (Lk 2,34) - jedni ga prihvaćaju, a drugi odbijaju - tako i njegove sv. jaslice i njegov sv. križ znak su živoga protuslovlja. Do danas. Jaslice su dosta simbol bezazlenosti. Ta zovemo li "jaslicama" i onaj smještaj malene djece u vrtićima? Već su same Isusove jaslice simbol križa, tj. Isusova je Majka, koja je bila pred porođajem, bila odbijena iz betlehemskih kuća i završila u betlehemske staji na poljani, izvan grada: "I porodi sina svoga, prvorodenca, povi ga i položi u jase, jer za njih ne bijaše mjesta u svratištu" (Lk 2,7). Tužna priča. Nekad bilo... A neki i danas, koji ne mogu smisliti Isusa, ni njegove bezazlene jaslice ni njegov spasotvorni križ, gone ga ne samo iz grada, nego mu i jaslice žele razvaliti! Kako takvi rušitelji mogu očekivati da im Bog blagoslovi posao, obitelj i životni put? A potrebni su Božjega blagoslova.

KRŠTENJE POD SV. MISOM

Čeljevo, 4. 12. 2011. - Na drugu nedjelju došašća, 4. prosinca, najprije sv. Misa prije podne u župnoj crkvi Presvetoga Srca Isusova u Čeljevu, u dogovoru sa župnikom don Blažom Ivandom. I pod sv. Misom krštenje maloga Nikole. Uz Nikolu je i starija mu seka Slavica, koja je krštena prije tri godine. Ne sjeća se ona, naravno, ni rođenja ni krštenja, jer je sve bilo u moći, vjeri i odgovornosti roditelja koje je Bog obdario djetetom i prepustio ga njihovoj brizi i ljubavi.

A u propovijedi biskup je Ratko govorio o djelovanju sv. Ivana Krstitelja, tako čudesno začeta od stare Elizabete da su susjedi samo go-

vorili: Bože, što će biti od ovoga djeteta!? Bogu je, umjesto svećeništva u Hramu po Aro-novoj lozi iz koje je potjecao, namijenio propovijedanje i krštavanje uzduž rijeke Jordana, kamo su grnuli farizeji i saduceji, pismoznanci i zakonoznanci, carinici i vojnici i svi uzrasti izraelskoga naroda da se u razumu otriježne i u srcu obrate. Nikada prije nije bilo takva glasa i sadržaja, takve poniznosti i uspjeha s mnoštvom naroda. A on bijaše samo preteča, priprematelj putova Mesiji, Kristu Gospodinu, kojemu se nije smatrao dostojnim odriješiti vezice na sandalama.

O KRŠĆANSKOJ NADI

Čapljina, 14. 12. 2011. - Don Ivan Turudić, župnik čapljinski, organizira u "Mogorjelu" u Čapljini tri javna predavanja o bogoobličnim krjepostima kroz tri srijede došašća u večernjim satima. Prve je srijede, 7. prosinca, govorio sam župnik

o vjeri, druge je srijede, 14. prosinca, govorio o nadi biskup Ratko, a treće srijede, 21. ovoga mjeseca, predviđeno je predavanje don Ivana Marčića, kapelana s Gradine, o temi ljubavi. Sažetak biskupova predavanja na drugom mjestu.

S RODITELJIMA SVEĆENIČKIH KANDIDATA

Mostar, 17. 12. 2011. - Povjerenik za duhovna dijecezanska zvanja, don Ivan Štironja, pozvao je roditelje svećeničkih kandidata na predbožićni susret u Mostar. Biskup je Ratko pozdravio očeve i majke trinaestorice bogoslova Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije koji studiraju u Rimu, Zagrebu, Sarajevu i Splitu i desetorice sjemeništara koji pohađaju gimnaziju u Travniku. Kandidati su iz ovih 14 župa: Aladinići, Blagaj-Buna, Čitluk, Gradac Posuški, Jablanica, Kruševo, Mostar-Sveti Ivan, Mostar-Katedrala, Mostar-Sv. Marko, Mostar-Sv. Matej, Posušje, Potoci-Bijelo Polje, Studenci, Vinjani.

Najprije je bilo predavanje u 10,00 sati u katedralnoj kripti sv. Josipa. Biskup je uvodno govorio o duhovnom zvanju kao specifičnu Božjem zovu, koji je upućen čovjeku. Nije kao ostala ljudska zvanja: liječnika, pravnika, ekonomista, ribara, ratara. Isus je u svoju apostolsku družbu Dvanaestorice pozvao odrasle ljude koji su već imali svoja zemaljska zvanja. Jedni su bili ribari, drugi carinici, treći bankari - čini se da je Juda bio upra-

vo iz te grane, i Isus mu povjerio da bude ekonom u zajednici, ali on nije položio novčarsku kušnju. Kad se danas jave kandidati za sjemenište ili bogosloviju, biskupi im osiguraju ne samo profesore da im vježbaju pamet i pamćenje, nego i poglavare - odgojitelje koji ih prate u njihovu duhovnom i disciplinskom mladenačkom razvoju. I po tome se vidi da su to zvanja drukčija od svjetovnih profesija i zanata. Ta pripravna formacija traje četiri godine srednje škole i pet godina filozofsko-teološkoga studija. Takvi kandidati prolaze razne kušnje i ispite. I tko izdrži i položi i odgovori svim kanonskim uvjetima, prima sv. red. Roditelji su prvi pozvani da svojom molitvom Bogu i ljubavlju prema svojim sinovima prate takva duhovna zvanja i budu im stalni savjetnici i pomoćnici u svemu. Nitko takvim svećeničkim kandidatima ne može biti toliki auktoritet kao sami roditelji, koji ih prate od početka života. Majka slavnoga isusovca Ruđera Boškovića, koji je bio zadužen od Britanskoga kraljevskog društva da pođe u Kaliforniju i prati prolaz Venere ispred Sunca

1768. godine, javlja sinu, kao prava majka, da bi joj bilo draže da Ruđo drži pučke misije narodu radi spasa i svoje duše i duša svojih slušatelja nego da hoda po Americi i istražuje nebeska tijela! Majka se ne boji reći sinu što joj je na duši i što bi više voljela!

Kao glavno predavanje biskup je iznio nekoliko misli o patniku Jobu, poganskom istočnjačkom mudracu, koji je živio ko bubreg u loju sa ženom, sedam sinova i tri kćeri, ali je tijekom života doživio pravu katastrofu: izgubio i djecu i imanje i zdravlje. Bog je pokazao da je on vlasnik svakoga dara koji daje čovjeku, od zemaljskoga života do vječne sreće. Ljudi su pozvani da s Bogom surađuju u izvedbi toga plana. Pa i sam božanski Sin, Krist Gospodin, kojemu o svetkovini Božića liturgijski slavimo obljetnicu zemaljskoga rođenja, utjelovivši se iz Djevice Marije u Nazaretu i došavši na ovaj svijet u Betlehemu, prošao je zemaljsku patnju s majkom Marijom i sa sv. Josipom koji su se morali pokoriti carskoj naredbi da idu na popis iz Nazareta u Betlehem, neprihvaćeni od ljudi; rođenje Djeteta izvan grada u štalici, povijanje i polaganje u jasle, bježanje u Egipat. A posebno su bile patničke Isusove križne postaje uz brežuljak Kalvariju izvan grada Jeruzalema, gdje je mučenički završio ovozemni tijek. Ali i slavno uskrsnuo! Patnja je kao Božji plan upisana u našu narav i, makar je ne shvaćamo, donosi nam sreću ako je svojevrijem prihvaćamo i s Božjom voljom surađujemo.

Oko 11,00 sati bila je mogućnost sv. ispovijedi. Bili su na raspolaganju biskupski vikari: generalni don Srećko i sudski don Ivan.

Sv. Misa, namijenjena za roditelje i sve članove njihovih obitelji, otpočela je u 11,45. Biskup je i pod Misom istaknuo da je kušnja i patnja temeljno obilježje našega života. Papa u apostolskom pismu "Spasonosno trpljenje" (1984.) navodi iz Svetoga Pisma čak sedamnaest vrsta ljudskih ljutih nevolja: smrtna opasnost, smrt vlastite djece i osobito smrt jedinca prvorodenca, izostanak potomstva, čežnja za domovinom, progonstvo i neprijateljstvo okoline, prijezir i ismijavanje patnika, osamljenost i odbačenost; grižnja savjesti, poteškoća da se shvati zašto zli napreduju a pravednici trpe, nevjernost i nezahvalnost prijatelja i bližnjih; nesretna sudbina vlastitoga naroda. Nema nikoga na ovome svijetu a da nije pogođen barem jednom od ovih biblijskih poteškoća. Ako ništa drugo: ne možemo shvatiti zašto, u našim očima, "zli napreduju a pravednici trpe"! Bog ima rješenje za sve. I za to ima na raspolaganju ne samo ovo zemaljsko vrijeme nego i svu nebesku vječnost!

Poslije misnoga slavlja, u 12,30, svi su sudionici bili pozvani u katedralnu dvoranu, gdje je župnik msgr. Luka Pavlović priredio samoposlužni objed. Biskup se na kraju, na oproštaju, zadržao pojedinačno sa svakim od roditelja, razmijenio riječi o njihovim sinovima u sjemeništu i bogosloviji i čestitao im božićne i novogodišnje blagdane.

BOŽIĆNO PRIMANJE

Mostar, 21. 12. 2011. - U Biskupskom ordinarijatu u Mostaru priređeno je primanje u povodu božićnih blagdana za svećenike, redovnike i redovnice, u srijedu 21. prosinca. Našli su se brojni svećenici i sestre s područja cijele Hercegovine, od Ravna do Duvna. U početku je generalni vikar msgr. Srećko Majić u ime nazočnih, i svega svećenstva i redovništva na području hercegovačkih biskupija, izrazio biskupu Ratku čestitke. Govor na kraju ovoga prikaza.

Na to je Biskup odgovorio svojim čestitkama i dodao jednu-dvije misli.

U posljednjem desetljeću komunističke vladavine bila je fraza, više ozbiljna nego šaljiva: koja je razlika između Crkve i države, osim stotinu već poznatih? Odgovor je bio u tome da Crkva

ide za "ekonomijom spasenja", a država bitku bježi za "spasenje ekonomije". Tadašnja je država bila poduzela mjere štednje širokih razmjera: na benzinu, na kavi i drugim obiteljskim potrepštinama, osobito na devizama, gdje se primjenjivao najstroži režim. Nisu, međutim, vlastodržcima pomogla sva ta ekonomska stezanja i bičevanja, država je pukla u sedam dijelova.

A Crkva već dvije tisuće godina naučava i provodi ekonomiju spasenja, primjenjujući Božju rasporedbu spasa ljudskoga roda. Kad je Bog Otac odlučio spasiti čovječanstvo, smislio je put i način, domostroj ili ekonomiju toga otkupljenja:

Prvi čin: zatražio je od svoga ljubljenoga Sina da se liši, "oplijeni", "isprazni" svoga božanstva

(Fil 2,3) i postane čovjekom iz Djevice Marije. Sin poslušao!

Drugi čin: Isus se nije lišio samo božanstva, nego i svih sredstava za koja se ljudi natječu da osiguraju što viši standard zemaljskoga života. On je sebi od rođenja do smrti zadržao minimalnu mjeru, nekada toliku da nije imao "gdje bi glavu naslonio" (Mt 8,20). U svemu uvijek poslušan i siromašan.

Treći čin: Lišio se i zemaljskoga života, poslušan do smrti, smrti na križu, pokopan u Arimatejčevu grobu (Lk 23,53).

A onda počinje slavni povratak k Ocu nebeskomu: Uskrsnuće, Uzašašće, Sjedanje s desne Očeve, Slanje Duha Svetoga. Taj put preobraženja omogućio je i svojoj Majci Mariji. Nakon što je propatila majčine muke gledajući Sina patnika, Bog joj je udijelio povlasticu da je, nakon ovozemnoga života, bila uznesena dušom i tijelom u nebesku slavu. To Isus obećaje svakomu od nas koji ga slijedimo. Obećanje uskrsnuća tijela o Sudnjemu danu.

Svećenici i sestre mogli su uzajamno razmijeniti božićne čestitke i želje.

BOŽIĆNO SLAVLJE

Mostar, 25. 12. 2011. - Proslava Božića u mostarskoj katedrali na samu svetkovinu Božića traje kroz gotovo cio dan. Osim Polnočke, bila su euharistijska slavlja u 7, 8, 9, 10 i 11 sati prije podne. Večernja Misa u 18,00. Sv. Misu u 11,00 predvodio je biskup Ratko. Ceremonijar mu je bio bogoslov Ivan, a don Ivan tajnik slavio je božićnu Misu u Nevesinju; nevesinjski župnik don Ante otišao u Čajniče i Foču. U katedrali svečano s božićnom pjesmom i tamjanskim incensom. Crkva također puna, malo manje nego na Polnočki, koja uvijek nosi rekordan broj sudionika.

Biskup je u propovijedi govorio o deset Božićnih istina, od kojih je većina i liturgijski obilježje-

na blagdanom ili svetkovinom. Vjernici pozorni, osim sitne djece koja slobodno kruže oko jaslica i jedni drugima nešto tumače.

Poslije svete Mise bilo je čestitanje u katedralnoj dvorani. Tuda obično naiđe koja stotina vjernika svih uzrasta i radnih kategorija i osobno se susretne s Biskupom i razmjene božićne i novogodišnje čestitke. Od svih načina čestitanja, primanja, pisanja, e-mailiranja, mobi-telefoniranja ovaj se stil pokazao osobito jednostavnim i srdačnim upravo zato jer obuhvaća sve vrste sudionika u sv. Misi i jer se istodobno izraze međusobne čestitke.

S BOGOSLOVIMA I SJEMENIŠTARCIMA

Mostar, 30. 12. 2011. - Okupili su se bogoslovi i sjemeništarci na Ordinarijatu. Nakon pisano-ga rada u velikoj dvorani u 11,30 bila sv. Misa za njih, za njihovo zvanje, uspjeh, zdravlje, školu i duhovni rast. Euharistiju je predvodio biskup Ratko i u propovijedi govorio o Isusovu rođenju u vječnosti, u vremenu i u ljudskim srcima. Svatko od nas, uklanjajući iz srca grijehe i tražeći Božje oprostjenje, omogućuje Isusu rađanje. Pogotovo svetom pričešću koja traži čisto i iskreno srce. U molitvi Očenaša Isus nas je poučio da molimo Oca za "kruh naš svagdanji", ne u gotovini, nego da ga, s pomoću Očevom, radom ruku svojih i sposobnostima zaslužimo. Kako je teško "doći do kruha"! I kako smo zahvalni onima koji nam

omogućuju posao, rad, kruh. Evo, sjemeništarci i bogoslovi pripremaju se za svećeništvo u kojem će se dijeliti kruh vjernicima, ne toliko onaj karitativni za prolazni i raspadljivi život, koliko onaj euharistijski za vječni život. Sudionici su pratili sv. Misu božićnim pjesmama.

Na kraju u zajedničkom blagovalištu svaki je kandidat mogao doći do riječi, otvoreno i iskreno; iznijeti svoje radosti i poteškoće u sredini u kojoj živi i uči. A ima ih s raznim duhovnim i školskim iskustvima. Svi uglavnom imaju pohvalne riječi o svojim domovima, o poglavarima. Bogoslovi se osjećaju "slobodnije", ali zato i odgovornije i s obzirom na vladanje i učenje. Sada su iz pojedinih predmeta prozvani jednom ili dva put godišnje

na ispit, a u gimnaziji morali su svakim danom bdjeti, učiti i biti spremni odgovarati na proziv profesora.

Najstariji bogoslov, Ivan, čestitao je biskupu blagdan u ime svih nazočnih te zahvalio za sve ono što Ordinarijat za njih čini, u duhovnom ili materijalnom pogledu.

Don Jozo Blažević, župnik Vinjana Hercegovačkih, koji je dovezao više sjemeništara na susret, rekao je svima dvije riječi: *prva*, radosna, kako mu je bilo drago što je pred Božić primio sms-poruku od sjemeništara: "Velečasni, računajte s nama za božićna i novogodišnja čitanja i molitve vjernika!" I *druga*, upozoravajuća: Nemojte se tako vladati da spriječite nove sjemeništare ili bogoslove koji žele ovim putem!

Don Ivan, povjerenik za zvanja, naglasivši obiteljsko ozračje i brigu u kojoj svećenički kan-

didati "rastu, razvijaju se i napreduju", zaustavio se na običnoj dnevnoj računici samo na jednom području, polazeći upravo od blagovališta. Svaki dan treba pripremiti tri obroka za svakoga đaka i studenta. A u zavodu su kandidati barem po 270 dana godišnje, eto oko 800 puta treba svaki sjesti za stol i objedovati. Kroz deset godina - 8.000 puta. A za 20 kandidata 160.000 ulaza u blagovalište. Gdje je odjeća, obuća, školski pribor, knjige, upisnine, ispiti, prijevoz? To sve drugi pripremaju, rade, vode, uređuju. Od vas se, učenika i bogoslova, očekuje da dobro učite u svojim razredima i da se dobro vladate po Božjim i sjemenišnim zakonima! Danas se u vas s nadom ulaže, odgovorite dobrim rezultatima očekivanju Crkve, poručio im je don Ivan u završnoj riječi.

SA SESTRAMA FRANJEVKAMA

Mostar, 30. 12. 2011. - Mostarsko-duvanjska biskupija ima svoga nebeskog zaštitnika sv. Josipa. Franjevačka provincija Reda manje braće ima svoju zaštitnicu Veliku Gospu. Provincija Školskih sestara franjevaka ima kao zaštitnike i sv. Josipa i Blaženu Djevicu Mariju, a posebno Naslovnika svoje Provincije Isusa - tj. cijelu Svetu Obitelj.

Sestra Franka, provincijalka, pozvala je biskupa Ratka na proslavu svetkovine Svete Obitelji u

petak, 30. prosinca. Sveta Misa počela je u 17,00 sati u sestarskom samostanu, a skupilo se oko 50 sestara, koje su pjevanjem božićnih pjesama dale poseban ugođaj cijeloj svečanosti.

Biskup je pod sv. Misom govorio o sv. Josipu, glavaru Svete Obitelji. Objavljujemo ovdje na drugom mjestu.

SVETA MARIJA BOGORODICA

Trebinje - Mostar, 1. 1. 2012. - Katedrale dviju hercegovačkih biskupija posvećene su Blaženoj Djevici Mariji: u Mostaru Mariji Majci Crkve, 14. rujna 1980., a u Trebinju Rođenju Blažene Djevice Marije, 17. lipnja 1984., kada je župna crkva, koja je tada slavila 100. obljetnicu postojanja, dekretom Kongregacije za širenje vjere bila uzdignuta na dostojanstvo katedrale. Obje biskupije, osim katedrala, imaju više župnih crkava posvećenih Blaženoj Gospi: u Trebinjskoj biskupiji još šest, u Mostarsko-duvanjskoj još dvanaest. I biskupi, i svećenici, i redovnici, i redovnice, i svi katolički vjernici istinski su odani Djevici Mariji.

Crkva je odredila da se prvoga dana Nove godine slavi svetkovina Bogorodice Marije. Ta je svetkovina prva koja je slavljena u čast Svete Bogorodice od 5. stoljeća, napose nakon što je Efeški koncil, 431. godine, proglasio tu vjersku istinu o Gospi. Bilo je krivovjernika, sljedbenika carigradskog patrijarha Nestorija, koji su naučavali da su u Isusu dvije naravi i dvije osobe, božanska i ljudska, protiv pravovjernoga nauka da je u Isusu jedna osoba, božanska, i dvije naravi: božanska i ljudska. Heretici su tvrdili da je Gospa rodila samo ljudsku narav i ljudsku osobu Isusovu, i da se ne može zvati Bogorodica, nego samo Kristorodica. U kalendaru se kroz povijest svetkovina

Bogorodice slavila u razne dane kroz godinu, a od 1931. godine, u povodu proslave 1500. obljetnice Efeškoga koncila, papa Pio XI. odredio je da se Bogorodica slavi na Novu godinu.

Bio je red da biskup iz Mostara, Ratko Perić, pohodi obje katedrale toga Gospina blagdana, da slavi sv. Misu i čestita svećenicima i vjernicima Novu godinu. Biskup je s tajnikom don Ivanom Kovačem u 10,00 ujutro slavio sv. Misu u Trebinju, a uvečer u 18,00 u Mostaru.

Govorio je o dogmi Marijina bogomaterinstva, vjerskoj istini koja je matica svih ostalih marijanskih istina, dogmi koja obuhvaća "sav misterij ekonomije spasenja", kako je govorio sv. Ivan Damašćanski. Biskup je u objema Marijinim katedralama zahvalio Bogu na svim njegovim milostima koje je udijelio svim svećenicima i vjernicima i svim ljudima u prošloj 2011. godini, i zazvao Božju pomoć za ovu 2012. godinu, po zagovoru Blažene Djevice Bogorodice.

PRAVOSLAVNI BOŽIĆ

Mostar, 7. 1. 2012. - Pravoslavni vjernici ove godine slave Božić u petak 7. siječnja. Sveto bogoslužje u pola noći sa 6. na 7. siječnja predvodio je u staroj crkvi Rođenja Blažene Djevice Marije u Mostaru zahumsko-hercegovački i primorski episkop Grigorije Durić. Mjesni biskup Ratko Perić, osim što je uputio pisanu čestitku s primjerkom Pastirske poslanice biskupa u povodu 130. obljetnice ponovne uspostave redovite crkvene hijerarhije u Bosni i Hercegovini "Plodovi prošlosti - залог su budućnosti", poslao je također i svoga osobnog delegata, sudskoga vikara i tajnika, mr. don Ivana Kovača, s pratnjom, da bude nazočan sv. liturgiji episkopa Grigorija. Na kraju božićnoga bogoslužja vladika je Grigorije pozdravio katoličke predstavnike, a nakon polnoćnoga slavlja u crkvi, zadržao ih je u parohijalnoj dvorani na čestitanju.

Kalendar. - Sve do 1582. godine katolici i pravoslavci slavili su Božić istoga dana, 25. prosinca. Crkva je, naime, na Nicejskom koncilu 325. godine prihvatila kalendar koji je uveo rimski car Julije Cezar 46. godine prije Krista, po njemu nazvan "julijanskim".

Točnija zvjezdokaznastvena mjerenja tijekom vremena pokazala su da obilaženje Zemlje oko Sunca traje 365 dana, 5 sati, 48 minuta i 46 sekundi. To je sunčana godina. Po tom računanju sunčana je godina kraća od julijanske za 11 minuta i 14 sekundi. Tako sunčana godina izmakne julijanskoj nakon 128 godina za cio dan. Ta je razlika u 16. stoljeću dosegla punih 10 dana. Da bi se ta desetodnevna razlika uklonila, papa Grgur (*Gregorius*) XIII. uveo je 24. veljače 1582. novi kalendar, po njemu prozvan "gregorijanskim". On je odredio da se ispusti deset dana iz brojenja i da nakon četvrtka, 4. listopada 1582. osvane petak, 15. listopada. Tada je također odlučeno da godine na kraju stoljeća kojima prve dvije brojke nisu djeljive s 4 bez ostatka ne budu prijestupne, tj. 1700., 1800., 1900., 2100. itd., a da prijestupne budu one stoljetne koje su djeljive s 400 bez ostatka, tj. 1600., 2000., 2400., 2800. itd.). Prema toj odredbi i računanju, tijekom 400 godina gregorijanski kalendar ima 97, a julijanski 100 prijestupnih godina. Danas razlika između julijanskoga i gregorijanskoga kalendara iznosi 13 dana, a nakon 2100. povećat će se na 14 dana.

DUHOVNA OBNOVA U KATOLIČKOM ŠKOLSKOM CENTRU

Sarajevo, 7. 1. 2012. - Već više godina promicatelj katoličkih škola za Europu, msgr. dr. Pero

Sudar, pomoćni vrhbosanski biskup, početkom Nove godine, odnosno na kraju božićnih ferija, priređuje u Sarajevu seminar iz odgojno-obrazovne tematike za ravnatelje, članove Peda-

goškoga vijeća i sve prosvjetne djelatnike u Katoličkim školskim centrima u BiH: u Sarajevu, Travniku, Zenici, Žepču, Tuzli, Banjoj Luci i Bihaću. Tomu seminaru prethodi duhovna obnova koja se sastoji u predavanju i u slavljenju Euharistije s prigodnom propovijedi. Za tu obnovu

biskup promicatelj katoličkoga školstva redovito poziva biskupe kao predavače. Tako su do sada bili: biskup Franjo Komarica iz Banje Luke, biskup Želimir Puljić iz Dubrovnika, sada nadbiskup u Zadru, biskup Antun Škvorčević iz Požege, nadbiskup Ivan Devčić iz Rijeke, biskup Ante Ivas iz Šibenika, a ove godine pozvan je biskup Ratko Perić iz Mostara. Biskup je najavio kardinalu Vinku svoje sudjelovanje i zaželio njegov blagoslov, a nadbiskup ordinarij izrazio je svoju dobrodošlicu.

Seminar je upriličen za subotu, nedjelju i ponedjeljak, od 7. do 9. siječnja. Tema je duhovne obnove: "Vrijednost i mjesto 'blaga nepropadljiva na nebesima' (Lk 12,33) u vjerovanju i djelovanju vjernika." Na seminar su pozvani svi prosvjetari iz

svih sedam Katoličkih školskih centara, odnosno 14 škola u kojima radi 515 uposlenika, od kojih je 413 nastavnika, a na sam je seminar došlo preko 300 prosvjetnih djelatnika. Uglavnom popunjena mjesta u velikoj dvorani KŠC-a.

Početak u 15,00 sati. Najprije je salezijanac mr. Tihomir Šutalo rodnom iz Stoca, ravnatelj KŠC-a u Žepču, pozdravio biskupe, ravnatelje i sve nastavnike. Njemu je dodijeljena uloga moderatora popodnevlja. Ravnatelj sarajevskoga KŠC-a, mr. Ivica Mršo, zaželio je dobrodošlicu i iznio program trodnevnoga rada i boravka. Biskup je Sudar naglasio opravdanost duhovne obnove kojoj je posvećeno prvo popodne. Sažetak biskupova predavanja na drugom mjestu u ovom Vjesniku.

O 12. OBLJETNICI SMRTI BISKUPA ŽANIĆA

Mostar, 11. 1. 2012. - U povodu 12. obljetnice smrti mostarsko-duvanjskoga biskupa i trebinjskoga apostolskog upravitelja, msgr. Pavla Žanića, njegov nasljednik biskup Ratko Perić slavio je u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve večernju sv. Misu za dušu pokojnoga biskupa. U koncelecijaciji su sudjelovali nekadašnji suradnici biskupa Pavla: današnji katedralni župnik msgr.

Luka Pavlović, kancelar Ordinarijata don Ante Luburić, te voditelj katedralnoga zbora Dragan Filipović. Okupljenim vjernicima biskup je Ratko govorio o herojskom stavu biskupa Žanića u odnosu na komunističku ideologiju, opovrgavajući današnje napade na njegovu časnu biskupsku osobu, svjestan da treba reći o biskupu istinu, da se ne šire klevete i laži!

PROSLAVLJEN BLAGDAN BL. STEPINCA

Blagaj-Buna, 10. 2. 2012. - U petak, 10. veljače, svečanom svetom Misom u 18 sati, proslavljen je blagdan blaženoga Alojzija Stepinca čije ime nosi Pastoralni centar na Buni, župa Presvetoga Trojstva, Blagaj-Buna. Unatoč nezapamćenu snijegu i zimi, okupilo se više svećenika i preko dvjesto vjernika. Svetu je Misu predvodio don Mladen Šutalo, župnik župe sv. Ivana, apostola i evanđelista, iz Mostara, a koncelebrirali su: župnik don Bernard Marijanović, te svećenici don Ivo Šutalo, don Tomislav Ljuban, don Marko Šutalo, don Tonino i don Ivan Štironja.

Don Mladen je u svojoj propovijedi, navodeći ponešto od onoga što znamo o svojim uzorima, odnosno o onima koje iskreno volimo, naglasio da bi bl. Alojzije Stepinac trebao biti uzor svakomu od nas. Uzeo je pet Stepinčevih značajnih izjava

u kojima se iščitava njegov primjeran kršćanski život te svaku od njih ukratko komentirao:

1. Prva je vezana uz njegovu mladost i obilježena željom da se u njegovu životu sve događa u skladu s Božjom voljom: **Neka bude onako kako Bog to hoće.**

2. Druga je izbor svećeničkoga poziva po kojem se želio suobličiti Kristu i naviještati ga ljudima: **Imati i držati se dragoga Isusa, onda sve biva lako.**

3. Trećom je obilježio svoje biskupsko služanje, kad je za geslo uzeo riječi Svetoga Pisma: *In Te, Domine, speravi* - U Tebe sam se, Gospodine, pouzdao.

4. Četvrta je vezana za suđenje 1946. godine: **Moja je savjest čista.**

5. Peta je vezana za posljednje trenutke njegova zemaljskog života, na današnji dan 1960. u 14,15 sati, kad je moleći Očenaš, nakon izgovorenih riječi: **Budi volja tvoja - pošao na Božji sud.**

Potom je, među ostalim, don Mladen naglasio: "Svetost je najprije Božji dar koji zahtijeva čovjekov odgovor. Lik bl. Stepinca primjer je kako nasljedovati Krista, kako razumjeti i ostvariti volju Božju i postići svetost. Njegovo svjedočanstvo nije 'daleko' našoj stvarnosti. Dakako, iznimno je blisko jer Blaženik nije živio u nekoj davnoj prošlosti.

Kristov križ, žrtva i trpljenje dokazuju koliko ljubav može biti velika. Blaženi je Alojzije upravo kroz sva poniženja, sužanjstva, obespravljenost, trpljenje - u kojem je uvijek svjedočki zračio nadu, potvrdio tu istu Veliku ljubav trpeći i umirući za Krista i Crkvu."

Don Mladen je istaknuo: **"Ono što se voli za to se izgara i umire!** Bl. Alojzije volio je Boga, Crkvu i sve ljude bez razlike", te pozvao sve prisutne na molitvu Gospodinu da nam, po zagovoru bl. Alojzija, svima udijeli spremnost i hrabrost za takvu svjedočku ljubav.

Liturgijsko je pjevanje predvodio zbor mladih uz pratnju nekoliko svirača na gitari, violini i klavijaturama. Unatoč hladnoći, crkva je bila ispunjena vjerničkom pjesmom i molitvom.

Na kraju Mise, don Bernard je zahvalio propovjedniku, svećenicima, pjevačima, sviračima, čitačima, ministrantima i svim vjernicima koji su, unatoč studeni i ledu, pripomogli u pripremanju svečanoga slavlja. Sve je nazočne pozvao u dvoranu "Bl. Alojzija Stepinca" na blagdansko čašćenje i pjesmu.

Napominjemo da veliki snijeg i nevrijeme nisu omeli veći broj vjernika da se odazovu pozivu župnika don Bernarda i sudjeluju u programu pripreme za ovaj dragi blagdan. Trodnevnica se odvijala prema već najavljenju i predviđenu programu: prve večeri, u utorak 7. veljače, predstavljeni su prvopričesnici, drugu večer krizmanici, a treću večer, u četvrtak 9. veljače, upriličen je sastanak članova Župnoga pastoralnog vijeća.

Broj mladih koji se odazvao i bio prisutan, znak je da život i primjer blaženoga Alojzija Stepinca mlade privlači i da im puno znači. Zato i molimo da ga oni i svi mi nasljedujemo kršćanskim uvjerenjem i životom.

KRŠTENJE PETERO DJECE

Buna, 19. 2. 2012. - Na 7. nedjelju kroz godinu u župnoj crkvi na Buni kršteno je petero djece: dva dječaka - Ante i Jakov, i tri djevojčice - Lucija, Marta i Matea, ove dvije posljednje blizanke. Da nije bilo ovoga prekomjernog snijega i leda, koji je mnogim vjernicima priječio dolazak u crkvu na sv. Misu, vjerojatno bi se krštenje ove djece rasporedilo u dvije-tri nedjelje. A ovako je sve dogovoreno da bude u ovu nedjelju. Župnik don Bernard Marijanović pozvao biskupa Ratka da predvodi pučko misno slavlje u 11,00 sati i krsti nove članove blagajsko-bunske župe u ime Presvetoga Trojstva kojemu je župa i posvećena.

Za prošlu 2011. godinu župnik je na Ordinarijatu podnio izvještaj da je u župi na oko 3.000 katoličkih vjernika ili 750 obitelji bilo 17 vjenčanja, 18 krštenja, 19 sprovoda, 44 prvopričesnika i 54 krizmanika. Ovakva raznolikost i neujednačenost u statistikama rezultat je i "hercegovačkoga slučaja" koji još uvijek živi u onima koji, lišeni ovlasti svećeničkoga djelovanja, rade protiv svih pozitivnih odluka u Crkvi, počevši od Reda ma-

nje braće u Provinciji i u Generalnoj kuriji, kao i u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji i u uredima Svete Stolice s Papom na čelu.

Biskup je govorio o nedjeljnom evanđeoskom odlomku u kojem sv. Marko (2,1-12) opisuje kako je Gospodin Isus izliječio jednoga paralizirana čovjeka. Donijela ga četvorica na traljama, ali kako je bio hitan slučaj, a nisu mogli od mnoštva naroda normalnim putem u kuću, otišli su iza kuće, popeli se na krovšte, razmaknuli ploče i čovjeka s posteljom spustili pred Isusa. Isus, "vidjevši njihovu vjeru", a ne njegovu, reče uzetomu da mu se "otpuštaju grijesi". Nitko to živ nije ni očekivao ni tražio. Svatko je mislio na tjelesno ozdravljenje. Ali Isus zna što čovjeku u prvom redu treba: negdje je teško sletio s puta Božjih zapovijedi, pa mu treba najprije oprostiti grijeha, na što je vjerojatno onaj uzeti davao znak očima ili glavom da želi pomirenje s Bogom. A kada su neki okolosjedeći, "pismoznanci", posumnjali da Isus može opraštati grijeha, štoviše da "huli", onda je rekao uzetomu da uzme svoju

postelju i pođe kući! Naočigled svima! Isus je liječnik i duše i tijela!

Roditelji donose svoju djecu na krštenje i svećenik ili biskup u ime vjere roditelja daje sakrament krštenja njihovoj djeci, kao što je Isus pogledao na vjeru onih suseljana koji su donijeli onoga grješnika i ukočenoga na ozdravljenje. Bog u krštenju oprašta iskonski grijeh, koji nije osobni grijeh čovjekov, nego grješno stanje, i daje svoju posvetnu milost, koja će se tijekom vremena razvijati u životu novoga člana Crkve, ponajviše nastojanjem samih roditelja.

Župni je zbor pjevao pod sv. Misom. Mladi su pročitali svetopisamske odlomke iz Izaije i Dru-

ge Korinćanima. Don Ivan je Štironja navijestio evanđelje. Bilo je dojmljivo vidjeti oko krstionice petero djece s njihovim kumovima i kumama i s njihovim roditeljima. A njima se priključili i radoznali mališani, braće i sestre novokrštenika. Župnik je na kraju zahvalio Bogu na ovom milosnu danu, a biskup je podijelio svečani blagoslov majkama i očevima novokrštenika i svima u crkvi i u župi. Nakon sv. Mise uspomena na ovaj krstni dan na Buni, snijegom doduše pokriven, ali i vanjskim suncem i unutarnjom milošću vjernika obasjan!

MEĐUGORSKI FENOMEN

MEĐUGORSKE STRANPUTICE

Ovaj je članak mjesnoga biskupa Ratka, objavljen na internetskoj stranici Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije, 25. siječnja 2010., ovdje neznatno dopunjen u tekstu i u bilješkama. Objavljen je i na talijanskom i engleskom jeziku. (Uredništvo)

Uvod - Nakon svoga "privatnog" pohoda Međugorju, bečki nadbiskup kard. Christoph Schönborn izjavio da u prosudbi fenomena, uz one pozitivne elemente, treba imati u vidu i "neka otvorena pitanja".¹ U ovome članku iznosimo nekoliko upravo takvih "upitnih" stvari, krivih odgovora ili krivovjerja odnosno krivonauka zapisanih u *Kronici ukazanja župe Međugorje* i u nekim drugim spisima vezanima za "međugorsku pojavu". Izvornik *Kronike* nalazi se u arhivu župnoga ureda u Međugorju, a kopija na Biskupskom ordinarijatu u Mostaru. Ne čudimo se nekadašnjoj "međugorskoj djeci" što svoje nesavršeno vjeronaučno znanje pripisuju Blaženoj Djevici Mariji, nego se čudimo tadašnjim svećenicima, župnim vikarima u Međugorju, fra Tomislavu Vlašiću (bilježio u *Kroniku* od 11. kolovoza 1981. do 31. kolovoza 1984., otpušten iz Franjevačkoga reda i dispenziran od svećeničke službe, 2009.²) i fra Slavku Barbariću (nastavio s *Kronikom* 2. rujna 1984., preminuo 2000.³), kako su mogli upisivati takve upitne i krivovjerne rečenice. Kao da su pretpostavljali da se radi o novim spoznajama koje će usvajati ne samo pojedinci i skupine vjernika, koji čeznu za "čudesima" i "ozdravljenjima", nego će i sama Crkva mijenjati svoj biblijski i učiteljski nauk! Već smo vidjeli "novosti" oko mijenjanja liturgijskoga kalendara Gospina rođenja⁴ kao i razne igre oko "velikoga znaka".⁵ O ovakvim

izrazito negativnim obilježjima ili očitim neistinama u kontekstu međugorskoga fenomena argumentirano je pisao biskup Pavao Žanić u više navrata:

u Dodatku "Informacijama", II/1982. godine;
u "Stavu (neslužbenom) Ordinarijata...", 30. listopada 1984.,

u "Izjavi o Međugorju" u Međugorju, 25. srpnja 1987.,

u knjižici "Istina o Međugorju", 1990. godine (na talijanskom, njemačkom, engleskom i francuskom jeziku). Sve je objavljeno na internetskim stranicama: www.cbismo.com.

Ovdje se ograničujemo samo na očigledne stranputice koje su nam zapisali međugorski kroničari kao "objave" i "poruke" poslane preko pojedinih "vidjelaca" i "vidjelica", na koje se ujedno osvrćemo.

1 - "Vidioci" ne trebaju moliti za sebe - 16. IX. 1981. prenosi kroničar Vlašić: "Također im je rekla da ne trebaju moliti za se jer da ih je ona najbolje nagradila. Nek mole za druge."

- Ovakva "poruka" ne doliči Blaženoj Djevici Mariji. Presveta Bogorodica najbolje zna da ni kakva privatna ukazanja na zemlji ne zamjenjuju potrebu molitve Bogu. Ovo se uostalom protivi drugim "porukama" u kojima je najčešće spomenuta molitva, koja uključuje i "vidioce". I sam je

¹ KATH. NET, 22. I. 2010.

² "Tomislav Vlašić otpušten iz svećeništva i redovništva", u: *Službeni vjesnik*, 2/2009., str. 179-180.

³ "U povodu 10. obljetnice smrti fra Slavka Barbarića", u: *Službeni vjesnik*, 1/2011., str. 93-105.

⁴ "Vlašićeva upletenost u 'međugorski fenomen'", u: *Službeni vjesnik*, 2/2009., str. 181-189.

⁵ "Dvosmislene igre oko velikoga znaka", u: *Službeni vjesnik*, 3/2009., str. 270-279.

Isus, Sin Božji i sin Marijin, molio u prvome redu za sebe da Boga proslavi i da se Otac u njemu proslavi, da izvrši Očevu volju; zatim se molio za one koji njega slijede, i konačno za one koji će povjеровати na njihovu riječ (usp. Iv 17). Ako pozorno čitamo sveta Evandjelja, naći ćemo mnogo mjesta kako Isus, odvojen od drugih, moli Oca nebeskoga. Gospa je bila moliteljica čitava života, a ostavila nam je najljepšu biblijsku molitvu, koju u časoslovu molimo ili pjevamo svaki dan: Magnificat ili Veliča duša moja Gospodina!

2 - "Ukazanje" fra Joze Zovke - 19. X. 1981.

"Jakov i Vicka imali su neobično viđenje. Gospa je došla u 18,10h. Djeca tada nisu molila. Gospa im je rekla da će im pokazati fr. Jozu Zovku. Jozo se pojavio nasmijan. Dok je on s Gospom bio, Gospa je zamolila da se pozovu djeca i omladina, oni koji su vani pjevali svete pjesme i molili. Gospa je to htjela da ih fr. Jozo vidi kako slave Boga i njega."

- Isti kroničar zapisuje [11. travnja 1983.] kako je u samome početku "fr. Jozo [je] imao viđenje BDM i čuo jasan glas u crkvi". I on je, dakle, jedan od onih stotinjak djece i odraslih koji su vidjeli "Gospu"! A ovdje čitamo da je nije samo vidio, nego se zajedno s njom i "ukazao", nasmijan! Pojava zove djecu i mladež da ih fra Jozo vidi, i to "kako slave Boga i njega". Ovakva formulacija, pripisana Presvetoj Djevici, s teološkoga gledišta posve je neumjesna i kriva: da o. Zovko vidi djecu i mladež "kako slave Boga i njega"?! Slava i klanjanje pripadaju samo Bogu, Gospi pripada čašćenje, štoviše nadčašćenje, sv. Josipu prvočašćenje, a svim svecima samo čašćenje. Fra Jozi, prema "ukazanju", pripada "slava"! Kako su "djeca" prenijela duhovnom pomoćniku, ne znamo; a zapisničar je ovako prenio svijetu.

3. Drugo "ukazanje" fra Joze Zovke - 21. X. 1981.

Župni je vikar zabilježio u Kroniku i ovu poruku: "Jakov i Vicka kažu da su vidjeli Gospu i fr. Jozu. Fr. Jozo je bio veseo. Vidjela su djeca i sudnicu i jednog glavnog u sredini (valjda glavni sudac). Gospa im je rekla da suđenje nije završeno te da se nastavlja. Također je rekla da ga (fr. Jozu) neće mnogo osuditi i da se za nj ne brinu, jer je on svetac, kao što im je još prije rekla. Također je rekla da fr. Jozo želi da oni ustraju u molitvi."

U Dnevniku II.⁶ pod istim datumom Vicka je slično zabilježila: "Ja i Jakov razgovarali smo ne-

što sa mojom sestrom o Jozi da nam ga je vidjeti danas kako se on osjeća i što će s njim biti. Kad u tom trenutku naša je soba bila sva u svjetlosti. Tada smo ja i Jakov klekli i Gospa je došla. Priказala nam je Jozu. Jozo je bio vesel i smije se na nas. Rekla nam je da se ne bojimo za Jozu on je svetac to sam vam davno rekla."

- Prema dječjem "ukazanju" suđenje se fra Jozi "nastavlja" - međutim, presuda je bila već sutradan, 22. listopada 1981., to znači da je već dan prije bio završen proces - "da ga neće mnogo osuditi" - osuđen je na tri i pol godine zatvora, i da se za nj ne brinu - "on je svetac". Međugorska pojava proglašava živoga fra Jozu "svecem", kao što im je "još prije rekla". Takva "poruka" odudara od opće prakse u Crkvi i u povijesti ukazanja. Prava razborita evanđeoska Nazaretska Djevica ne će nikada nikoga proglašavati "svecem", pogotovo dok dotični živi "u ovom preljubničkom i grešničkom naraštaju" (Mk 8,38), upravo zato što se ne zna što će se s njime dogoditi i u kakve sve civilne i crkvene procese i kazne može upasti. Prema tomu, takva "proglašenja" mogu biti samo obične dječje priče!

4 - Kakva su tri nebeska stanja? - 19. XI. 1981.

U Kronici se čita: "Kažu da ih je provela kroz raj u kome je prekrasno (svjetlo, radost, cvijeće). U čistilištu je neka tmurnost, a pakao je pun vatre, crnih i repatih đavli. Kad su se vratili nakon dva-deset minuta bili su presretni."

- Ovdje nam isti zapisničar prenosi kako su djeca bila u sva tri onostrana stanja, oko dvadeset minuta. U raju prekrasno, u čistilištu tmurno, u paklu vatra i crni i repati vragovi. Vrazi su zli dusi, pa prema tomu nemaju ni crne boje ni repova. Djeca vide svoje fantazije prema pričama drugih, i to prenose, a nekritički kroničar nama kazuje kao nadnaravno ukazanje i objavu. Čak ih se ni raj nije toliko dojmio sa svojim "svjetlom" i "cvijećem" da bi željeli ostatu u njemu, jer kad su se vratili u ovu suznu dolinu, bili su "presretni"!

Članovi Komisije, dr. don Ante Brajko i dr. fra Ivan Dugandžić vodili su zajednički razgovor s trima "vidiocima" - Vickom, Jakovom i Marijom - u Međugorju, 10. svibnja 1982. Iz toga razgovora preuzimamo prikaz njihova viđenja raja, čistilišta i pakla. To je viđenje bilo pred Blagovijest 1982. Vjerojatno se radi o sličnu prikazu koji smo gore naznačili. Barem što se tiče pakla, iskazi se po-

⁶ O ovisnosti Dnevnika II. o Kronici ukazanja vidi N. BULAT, *Istina će vas osloboditi*, Mostar, 2006., str. 40-48.

klapaju: vatra, repati i crni đavli. Priča "vidjelica" Vicka:

"Taman je bilo pred Blagovijest ... Kaže meni Jakiša: 'Evo Gospe'. Odjednom on pade, samo se spusti. Gospa dođe i kaže nama: 'Sada ćete ići sa mnom'. Kaže Jakiša: 'Ja neću nigdje ići... nek ide Vida, njih ima osmero. Ja sam sâm.' Pa sam ja rekla: 'Ako neće ni on, neću ni ja...' Gospa je došla i uhvatila nas za ruke kad smo stajali mi u kući i ništa se ovako digošmo, nigdje ni plafona ni cigla, nigdje ništa, i samo smo mi trepnuli okom na izvanu, odmah prid raj. Ona nama kaže: 'Sad ćemo otići u raj, u čistilište i u pakao.'"

Raj: "I najprije nas je uvela u raj. I tu su jedna drvena vrata kuda se ulazi. I mi smo ušli i tamo pet metara. Naroda ima. Narod pričao kao što i mi sada. I mi tamo dođemo bliže, a ne možeš nikog poznati, sve mlado gori. Nema da mogu reći: 'e oni je star umro pa sada star gori ili nešto da je debel. Ja sam mislila da gori ima debelih. A mi dođemo gori, niti ima debelih, sve jednaki. Na nekom bijelo, na nekom malo žućkasto. Duge haljine. A na lijevoj strani ima jedan veliki svetac. Raširio ruke. Mi ne pitamo ni tko je, ni šta je. Mi ga pogledašmo, a i on gleda. I sve mi prođemo, a on stoji kod vrata. I mi, kad smo unišli, ona je nama pokazala tamo, ima ići - mi smo bili samo pet metara - ima tamo ići koliko god hoćeš. I mi smo tu bili."

Čistilište: "I ona nam je rekla: 'Jeste li vidjeli? Idemo sada malo u čistilište.' I mi smo samo prišli. I ušli smo tamo u čistilište. I to je tako posuto, isto oni pepeo od cigara. I niti se vide glave, ni išta. Samo se vidi nešto: trza se doli. Muče se. I ona je nama rekla: 'Vidite, kako se ovdje muče! Ovo je čistilište.' Da se treba za njih što više moliti."

Pakao: "I otele nam je kazala: Idemo sada u paka. I mi smo došli u paka. Imaju isto vrata. I mi smo samo tamo ušli. I ima puno naroda. I na sredini jedna vatra. I nije to ona vatra da se zapali u šparetu pa da je mala. Ima duga vatra. Kako god ono jedno skače, tako i drugo. Nije to, oni ljudi, obično, sada da smo došli u paka, da smo mi taki. Imaju rogove, repove. Pravi đavli. Crne se ko ugalj. Tako ko to vaše to" (pokazuje na crnu reverendu dr. Brajka).⁷

- To je izvorna priča o viđenju stanja poslije smrti. "Vidioci" ulaze u raj na drvena vrata. Zalaze u raj oko pet metara dubine. U njemu Vicka i

Jakov nikoga ne prepoznaju, jedino vide da je sve mlado, nema stare ni debele čeljadi. Jedni su u bijelim, drugi u žućkastim, svi u dugim haljinama. Na lijevoj je strani veliki svetac raširenih ruku, ukipio se: šuti, gleda ih kao kakva sfiga. U čistilištu je pod kao od duhanskoga pepela, ispod poda nešto se trza, muči, ali se glave ne vide. Konačno dolaze u 'paka'. Puno naroda. Po dječjem čuđenju kao da ga je više tu nego u raju. Duga vatra, nije ko u peći. Krampusi skaču jedan preko drugoga, s repovima i rogovima, crne boje!

Iz ovoga se "doznaje" kao da se u sva tri onostrana stanja dogodilo uskrsnuće tijela. Djecu njihova pojava uzima za ruke kao da ih silom vuče u raj, u čistilište i u pakao, a ona se otimaju i jedva pristaju. A sve izgleda više kao dječje sanjarenje.

21. VII. 1982. "Petero vidjelaca sudjelovalo je na molitvama u crkvi. Imali su viđenje. Posebnih poruka nije bilo. Bilo je odgovora na postavljena pitanja sa strane fr. Tomislava Vlašića:

Čistilište (Bila su postavljena pitanja, na koja pišem samo odgovor)

- U čistilištu ima mnogo duša...
- Ima tamo i Bogu posvećenih osoba; svećenika, redovnika i redovnica.
- Neka se moli na nakanu duša u čistilištu 7 Očenaša, Zdravomarija i Slavaocu, te vjerovanje. To vam preporučavam.
- U čistilištu ima dosta duša koje su tamo dugo, jer se za njih nitko ne moli."

- Osvrćemo se na neistinu da u čistilištu "ima dosta duša koje su tamo dugo, jer se za njih nitko ne moli". Danas 400 tisuća svećenika i 4 tisuće biskupa svaki dan u sv. Misi mole za svu braću i sestre, koji usnuše u nadi uskrsnuća, koji su premинуli u Božjem milosrđu, kojih je vjera samo Bogu znana! A ima vrlo česta molitva u puku: "za duše u čistilištu za koje se nema nitko spomenuti". Eto spominju se u svakoj takvoj molitvi!

- "Pakao:
- Danas mnogo osoba ide u pakao;
 - Bog dopušta svojoj djeci da trpe u paklu, jer su počinili teške grijeha, koje on ne može oprostiti
 - U paklu svi jednako trpe.
 - U paklu osobe trpe na duši i tijelu."
 - Koliko ljudi ide u pakao, to samo Bog zna. Vjera nas uči da nema grijeha koji Bog ne može oprostiti ako se čovjek za nj kaje. U paklu su oni

⁷ Arhiv Biskupskoga ordinarijata Mostar, Razgovor članova Komisije s vidiocima, 10. svibnja 1982., str. 4. Prijepis s kasete; "Zovkićeva presudba međugorskih zbivanja", u: U službi Riječi i Božjega naroda, Sarajevo, 2007., str. 731-733.

okorjeli koji se nisu kajali za svoje grijehе. U paklu sada nitko ne trpi u tijelu, jer još nije bio svršetak svijeta ni uskrsnuće tijela.

5 - "Teološko" pitanje i neteološki odgovor - 6. V. 1982. u *Kronici* čitamo: "Večeras su djeca postavila jedno teološko pitanje i na nj dobila odgovor: Da li su osobe u nebu samo dušom prisutne, ili dušom i tijelom? - pitali su. Prisutne su i dušom i tijelom - odgovoreno im je."

- Neumjesno "teološko" pitanje, a posve neteološki odgovor. Tko im je dao takav odgovor? "Odgovoreno im je!" - onako bezlično. Iz kršćanskoga nazivlja znamo da se čovjek, sastavljen od duše i tijela, naziva osobom; da razumne duše u nebu nisu potpune osobe, jer im nedostaje tijelo. A iz vjere znamo da u nebu postoje samo spašene duše, do Sudnjega dana, osim Gospodina Isusa koji je preobraženim tijelom uskrsnuo, i Blažene Djevice Marije, koja je uznesena dušom i tijelom u nebesku diku. A o Sudnjem danu bit će i "uskrsnuće tijela", kada ćemo opet biti potpune osobe, dušom i tijelom. A evo sada novoga nauka od međugorskih "vidjelaca" i njihova duhovnog vođe: da su spašene duše u nebu ne samo dušom, nego i tijelom! Iz iskustva znamo da se ljudska preminula tijela pokapaju u zemlju, u grob, i da se pronalaze kosti ljudi pokopanih prije više stoljeća, pa i kosti svetaca. Kako su onda u nebu? Kako takve besmislice i nevjerovatnosti napismeno prenosi katolički svećenik kao međugorski nauk!?

6 - Istost i različnost religija - 1. X. 1981. piše isti kroničar: "Jakov i Vicka imali su 'redovno' viđenje. Karakteristika ukazanja je odgovor koji je Gospa dala na postavljena pitanja djece, koja im je netko napisao. Evo pitanja i odgovora:

1. Jesu li sve vjere dobre? Jesu li sve vjere iste? "Sve su vjere pred Bogom iste. Bog njima vlada kao vladar u svome kraljevstvu... U svijetu sve vjere nisu iste, jer se ljudi ne pokoravaju Božjim zapovijedima, već ih odbacuju i kvare."

- Ovdje su dva pitanja: Jesu li sve vjere ili religije dobre? Na taj upit nije bilo odgovora.

A drugo, jesu li sve vjere iste, bez obzira bile dobre ili loše, odgovor je skolastički razlučen: pred Bogom sve su vjere "iste", a među ljudima različite. Po čemu se to zna? Po tome što "Bog njima vlada kao vladar u svome kraljevstvu". Ako su sve vjere pred Bogom iste - šintoizam, konfucionizam, šamanizam, kršćanstvo itd. - zašto smo onda dužni vjerovati "u Onoga koji od mrtvih uskrisi Isusa, Gospodina našega, koji je predan za opasne naše

i uskrišen radi našeg opravdanja"? (Rim 4,24-25) Ako su sve vjere iste, u čemu je onda razlika? Razlika je na ovome svijetu, vele "vidioci". Po čemu se to vidi? Po tome što se ljudi "ne pokoravaju Božjim zapovijedima, već ih odbacuju i kvare". Nije uopće bilo pitanje o pokoravanju ljudi Božjim zapovijedima, jer o tome ne ovisi sud jesu li sve vjere odnosno religije "dobre" ili "iste" pred Bogom i pred svijetom. Tražio se odgovor jesu li sve vjere ili religije po svome sadržaju, naravnom ili nadnaravnom karakteru, po moralnom nauku, obredu, dobre, odnosno iste? Na to se daje nesuvisao i besmislen odgovor, i to se pripisuje "ukazanju". I zapisničar napisa da je to ta "karakteristika ukazanja"!

7 - A neistost "Crkava" - Drugi red pitanja odnosi se na "crkve" kao kršćanske zajednice, ali "vidioci" nisu to tako shvatili, pa su svoj "domaći" odgovor pripisali "ukazanju". **1. X. 1981.** kroničar Vlašić prenosi priče međugorske djece: 2. "Jesu li sve crkve iste? 'Nisu. U nekima se Bogu moli više, u nekima manje. Zavisi i od svećenika koji organizira molitve i od moći koju nosi u sebi'."

- Ni tu se ne odgovara na pisano "ekumensko" pitanje: "Jesu li sve crkve iste?", tj. jesu li sve Crkve (katolička, pravoslavne ili neke protestantske) kao kršćanske zajednice iste? "Vidioci" očito to nisu tako ni razumjeli, pa odgovaraju onako napamet, misleći na crkve kao zgrade, a tu domaćim i dječjim očima vide neke razlike, na primjer u "nekima se Bogu moli više, u nekima manje" - recimo u Međugorju, u Mostaru, u Čapljini - a to opet ovisi o karizmatičnoj "organiziranosti" i "moći" svećenika! "Vidioci" su svoj promašeni odgovor pridali "ukazanju". I vjernici bi sada trebali biti poučeni i zadovoljni s tim "objavljenim" odgovorom i tom nadnaravnom "porukom"!

8 - Mješovite ženidbe? - Godinu dana kasnije, **18. VIII. 1982.**, kroničar bilježi u župnu "Kroniku ukazanja" o "vidjelici" Mirjani ovo: "Mješoviti brak. Pitala je Gospu za djevojku koja se udaje za pravoslavca. Gospa je odgovorila: 'U mojim i Božjim očima sve je jednako. Nije jednako za vas koji ste se razdijelili. Bolje je onda, ako je moguće, da se ne udaje za toga, jer će trpjeti ona i djeca, teško će moći živjeti na putu vjere...'"

- Ako su vjere ili religije u Bogu "iste", je li onda pogotovo jednako bio netko katolik ili pravoslavac? Nevidljiva pojava dvoznačno i nevjerovatno tumači: "U mojim i Božjim očima sve je jednako." Ali nije jednako u ljudskim očima gdje su nastale podjele. Stoga: Bolje je onda, "ako je moguće", da

se katolkinja ne udaje za toga pravoslavca, "jer će trpjeti ona i djeca; teško će moći živjeti na putu vjere...". "Ukazanje" nagovješćuje da će ta katolkinja, uda li se, imati djece, i da će trpjeti i ona i njezina djeca zbog mješovite ženidbe. Hoće li muž trpjeti? Zar sve katolkinje koje se udaju za katolike ne pate u ovoj suznoj dolini? I oni i one i djeca? Za ovakav odgovor ne trebaju svakodnevnne "nadnahravne" objave, tajne, poruke i ukazanja!

I još jedna: Redovito u ovakvim "porukama" "Gospa" sebe stavlja na prvo mjesto pa onda Boga ili Sina svoga kao gore: "U mojim i Božjim očima sve je jednako." Tako će reći:

Ako biskup Žanić ne prihvati i ne širi međugorske poruke, tj. ako se "ne obrati ili popravi slijedi ga moj sud i sud moga sina Isusa" (19. VI. 1983.). Ili:

"Želim da uvijek budete u što većem broju sa mnom i mojim Sinom" (1. III. 1984.). Ili:

"Jer ja i moj Sin imamo poseban plan sa ovom župom" (12. IV. 1984.).

"Jer ja vas ljubim i onda kada ste daleko od mene i moga Sina" (24. V. 1984.).

"Slijedite mene i moga Sina Isusa" (4. X. 1984.). I tako dalje. Kad se ima u vidu neznatnost Službenice Gospodnje, koja će i svoga zaručnika Josipa staviti na prvo mjesto: "Otac tvoj i ja žalosni smo te tražili" (Lk 2,48), onda ove "poruke" u kojima Gospa sebe stavlja ispred Boga i Sina svoga, oduudaraju od ponizne biblijske Djevice. Pa i to je znak da su sve takve "poruke" ne samo "upitne", nego proizvod fantazije djece, podržavane nakanama njihovih organizatora i promotora!

9 - R. Laurentin i "vidjelica" Vicka - Francuski mariolog René Laurentin nije bio zadovoljan "Gospinim" odgovorima o istosti i različitosti vjera ili religija. Nekoliko godina kasnije on inzistira kod Vike "vidjelice" da to, s obzirom na te "iste vjere", ipak razbistri. Jedno naučava Crkva, a drugo naučavaju "vidioci", kroničar njihov duhovni vodu i njihova međugorska pojava.

"Vidjelica" njemu odgovara: "Da ste me pitali tumačenje odmah, bilo bi jasnije. Nakon više godina, ne usuđujem se tumačiti sama od sebe. Ja to prepuštam teolozima. Ja ću moliti da oni imaju svjetla. Gospa mi je rekla da su sve religije jednake pred Bogom, tj. svi su ljudi jednaki pred Bogom, i nije podjele učinio Bog, nego ljudi."

- "Vidjelica" Vicka, posve nesigurna u svoje pamćenje, ne usuđuje se "sama od sebe" ponoviti odgovor od prije pet godina. Da je o. Laurentin pitao 1982., "bilo bi jasnije". Sada ni njoj nije više jasno. I kao da se više ne usuđuje pitati ni "Gospu", s kojom svaki dan priča i provede neko vrijeme, da je podsjeti što je govorila prije toliko godina. Pa ipak Vicka daje posve besmislen odgovor, koji ona pripisuje "ukazanju" - tada ili prije, nije jasno: da je Gospa rekla: "sve su religije jednake pred Bogom", a to točno znači da su "svi ljudi jednaki pred Bogom"! Potpuna jednakost između religija i ljudi!

Ali uporni mariolog navaljuje da upravo tu teološku nejasnoću povlaštena "vidjelica" razmrsi. "Vidjelica" na to još zamršenije: "Mi smo svi jednaki pred Bogom, bez obzira na religiju ili naciju kojoj pripadamo. Poštujemo jedni druge!"

- Kratko, nejasno i bez tražena odgovora! Pustimo, dakle, po strani vjere, religije i nacije, poštujemo se, i to je taj nauk o istosti i jednakosti vjera i "crkava" iz dječjega Međugorja!

Laurentin se tek sada pravo zainteresirao i hoće kao pravi mariolog pravo privatno rasvjetljenje od svoje subesjednice "vidjelice" kako problem ne bi zasjenjivao "ukazanja", koja on svojim pohodima i knjigama promovira, pa priupita: "Ali za tebe, Isus ili Muhamed ili Buda, je li to jednako?"

Prevoditeljica mu tumači da dotična "vidjelica" nije razumjela tih riječi, nego je "vidjelica" dodala: "Isus je pravi Bog i pravi čovjek. Ljudi su učinili podjele. Svi su ljudi jednaki. Ljubav je pravo milosrđe. Gospa je velika. Ona je naša Majka. Ona se ne može usporediti ni s kim drugim."⁸

- Abbé Laurentin jedno, "vidjelica" drugo! Teolog Laurentin pita: koja je usporedba između Isusa, Bude i Muhameda? A "vidjelica", ne razumjevši pitanje a vjerujući da je Isus pravi Bog i pravi čovjek, odgovara da se Gospa "ne može usporediti ni s kim drugim". Sugovornica iz međugorskih "ukazanja" nije se više navraćala na tu temu,⁹ evo već toliko godina.

10. Kakav je to molitveni zaziv? - 20. IV. 1983. Isti duhovni pomoćnik ubilježio je u *Kroniku* i ovu: "Jelena Vasilj je jučer i danas imala ka-

⁸ M. DE LA SAINTE TRINITÉ, *Medjugorje en toute vérité*, St. Parres Les Vaudes, 1991., str. 115; R. LAURENTIN, *La Vierge apparaît-Elle à Medjugorje?* Pariz, 1996., str. 150; usp. članak "Dominus Iesus. Deklaracija o jedincatosti i spasotvornoj univerzalnosti Isusa Krista i Crkve", u: *Vrhbosnensia*, 2/2000., str. 329-331.

⁹ J. BOUFLET, *Medjugorje ou fabrication du surnaturel*, Pariz, 1999., str. 116-118.

rakteristična viđenja. Jučer je tražila od Gospe da joj kaže posvetnu molitvu koju ćemo moliti svaki dan. Ona joj je izdiktirala. Jelena se ustala, uzela bilježnicu i pisala dok je Gospa bila prisutna i govorila joj: O Majko moja, Majko dobrote, ljubavi i milosrđa, beskrajno te volim (...). I za milost te molim da mogu biti milostiva prema tebi." (...)

- Djevojčica Jelena piše, po "Gospinu" diktiranju i u njezinoj nazočnosti, moleći da bude "milostiva" prema Blaženoj Djevici Mariji. "Milostiv" na hrvatskom znači: onaj "koji ima samilosti prema komu", koji prema nekomu iskazuje svoju milost. U molitvi kažemo Gospi da ona bude milostiva prema nama grješnicima, iako taj izraz "milostiv" izvorno pripada Bogu koji je izvor svih milosti: Milosrdan i milostiv je Gospodin! Ovdje obrnuto: mala Jelena moli da ona bude "milostiva" Gospi! Posve naopako. Takva molbenica ne smije se izreći niti je smije itko ikomu preporučiti da je izrekne Majci Božjoj Mariji, Bezgrješnoj, Uznesenoj i Pre-

svetoj Djevici, Milostipunoj! Da djevojčica može fantazirati, kako "beskrajno" voli Gospu, hajde odbij to na dječju! Ali da te dječje maštarije netko bilježi u službenu župnu Kroniku i da ih vjernicima podastire kao molitvu objavljenju u "ukazanju" za "svaki dan", to valjda ima samo u "kontekstu međugorskoga fenomena"!

Zaključak - Naveli smo ovih desetak "upitnih" poruka koje dostatno kazuju da se međugorska kula "ukazanja" ne može smatrati nadnaravnom pojavom, kao što je izjavio i mjesni biskup Pavao Žanić u srpnju 1987. i Biskupska konferencija u travnju 1991. Je li to samo psihogena proizvedena dječje mašte i psihe? Ili je neka čudnovata sila uplela svoje prste u ovaj fenomen? Jedno je za sada sigurno: ovakve izreke i poruke ne smiju se pripisivati Blaženoj Djevici Mariji, kao što glase i službene crkvene izjave: ne može se ustvrditi da se radi o nadnaravnim ukazanjima ili objavama.

"VIDJELICA" MARIJA I ISTINA

Mostar, 11. siječnja 2012.

Nagovor biskupa Ratka:

Dvanaest je godina minulo, upravo na današnji dan, 11. siječnja, kako je u splitskoj bolnici na Firulama preminuo mostarski biskup Pavao Žanić. Pokopan je, dva dana kasnije, u obiteljskoj grobnici u Kaštel Novom, kako je osobno oporučno zaželio.

"Suradnik"? U prošlom polugodištu, više nego inače, biskupa su Žanića neki optuživali da je navodno bio "suradnik" Udbe; štoviše da je podlegao udbaškim pritiscima i prijetnjama te tako promijenio svoj stav u vezi s navodnim početnim priznavanjem međugorskih "ukazanja". Kao da je "ukazanja" najprije priznao istinitima, pa im onda, pod komunističkim prijetnjama, zanijekao istinitost. Znakovito je da to dolazi od onih koji na takav način brane "misterij" Međugorja. Na žalost, toj se tužnoj povorci pridružila i "vidjelica" Marija Pavlović-Lunetti u knjizi "Viaggio a Medjugorje" [Putovanje u Međugorje], koju je Paolo

Brosio objavio prošle godine u Italiji. Na str. 133. te knjige čita se ovaj upit i odgovor:

Brosio: "Policija je od njega [oca Zovke] tražila da zaniječe ukazanja i marijansku vjeru, ali otac je Jozo uvijek odbijao."

Marija: "Komunistička je policija pozvala tadašnjega biskupa, monsignora Pavla Žanića, na mostarski komesarijat i naredila mu: 'Vi morate sve zanijekati i ne će Vam se ništa dogoditi' i tako je Žanić sve zanijekao."

Dokaze na vidjelo! Čudno je kako to "vidjelica" smiono tvrdi i svjedoči kao da je s biskupom Žanićem osobno išla na "komesarijat"! I to izjavljuje bez ikakva podatka o nadnevku, bez ikakva navoda i dokaza? Posjeduje li gospođa "vidjelica" ikakvo svjedočanstvo, pogotovo pisano, pa i ono komunističko, udbaško, da bi tu "tvrđnju" dokazala? Nije jasno kako Marija, koja se više puta susrela s biskupom Žanićem, od 1981. do 1987. godine, i u Mostaru i u Međugorju, nije to rekla

¹ P. BROSIO, *Viaggio a Medjugorje*, Torino, 2011, p. 133:

Brosio: "La polizia gli chiedeva di rinnegare le apparizioni e la fede mariana, ma padre Jozo ha sempre rifiutato."

Marija: "La polizia comunista convocò il vescovo dell'epoca, monsignor Pavao Zanic, al commissariato di Mostar e gli intimarono: 'Voi dovete negare tutto e non vi succederà nulla' e così Zanic negò tutto."

biskupu osobno, pogotovo kada su "vidioci" prenosili "Gospinu poruku" da biskup mora priznati Međugorje! "Vidjelica" nema dokaza o toj svojoj proizvoljnoj izjavi, ali se sigurno sjeća da su se upravo ona, Marija Pavlović, Vicka Ivanković i Jakov Čolo, 14. siječnja 1982. pojavili na Ordinarijatu da prenesu "Gospinu poruku" biskupu Žaniću kako se "prenaglo" u rješavanju stoljetnoga "hercegovačkog slučaja". Tu je biskup došao do jasne spoznaje da su "vidioci" i "vidjelice" u službi krivih crkvenih "savjetnika" u bolnom "slučaju" oko predaje nekih župa. Bi li "vidjelica" Marija bila spremna prisegnuti na Evanđelje da govori istinu o svome tadašnjem biskupu?

Uvid u dokumentaciju. Prošloga studenoga mjesni biskup Ratko Perić zamolio je poštovanoga gospodina Almira Džuvu, direktora Obavještajno sigurnosne agencije BiH u Sarajevu, da mu omogući uvid u Udbina izvješća u vezi s biskupom Pavlom Žanićem i Međugorjem. Direktor je uljudno izišao u susret i stavio na raspolaganje, u presliku, preko 30 dokumenata od 1981. do 1988. godine. Ni u jednom dokumentu nema nigdje nikakva spomena ni o kakvoj komunističkoj prisili ili prijetnji pod kojom bi biskup Žanić "zanijekao" kako mu se ne bi ništa "dogodilo", o čemu gospođa "vidjelica" "obavješćuje" javnost na talijanskom jeziku. Štoviše u nekoliko izvješća koja su tih godina poslana iz Službe sigurnosti iz Mostara na višu adresu u Sarajevo biskup Žanić ne želi susret s predsjednikom Komisije za vjerska pitanja 14. srpnja 1981. A kao ustrajan protivnik komunističkoga sustava, spominje se izričito kao "nosilac neprijateljske djelatnosti" pod brojem 1 u dokumentima s nadnevcima: 31. siječnja 1983.; 7. studenoga 1983.; 8. prosinca 1983.; 4. siječnja 1984.; 7. ožujka 1984.; 24. travnja 1986. Takav je ideološki načelni protivnik komunizma bio cijelo vrijeme u Mostaru, od 1971. do 1993. godine.

Istina oslobađa. U zborniku biskupa Pavla Žanića pod naslovom *Istina oslobađa*, Mostar, 1992., u opširnu razgovoru prireditelj te monografije don Tomo Vukšić, danas biskup vojni ordinarij, postavlja biskupu Pavlu upit: *"Brojne Vaše propovijedi bile su posvećene kritici komunističke vlasti i ideologije. I sâm sam, naime često imao pri-*

liku slušati te Vaše kritike. Na čemu ste gradili to svoje uvjerenje i hrabrost?" Don Tomo je bio katedralni kapelan 1980.-1982.

Biskup odgovara: "Kako sam bio principijelni protivnik komunizma - svjetske laži - često sam tu laž uzimao na nišan. Komunisti su imali u rukama sva sredstva utjecaja na ljude, posebno na mlade. Vjernici su posvuda bili 'disciplinirani'. Komunizam je cijeli svijet kupao u krvi ali je, unatoč tomu, nalazio sljedbenike. A, eto, razorio se jer je predugo sve vukao pomoću laži, sile i praznih parola. U zatvor ipak nisam dospio ali su mi zadnjem u Splitu dali putnicu.

Stalno sam bio prisluškivan. To mi je otkrio jedan profesor engleskog jezika. Kad smo se upoznali, rekao mi je da bi htio sa mnom nasamo razgovarati. Zamolio me je da uđem u njegov auto pa smo se otisnuli izvan grada. Tada mi je povjerio da je zadužen da me prisluškuje. Pitao sam ga na koji način to izvodi. Rekao mi je: 'Ja Vam ne znam kako. Imam svoje satove prisluškivanja na tri utičnice: engleski konzul, Franić, Žanić. Ja to pratim, napišem, dobijem honorar jer mi je profesorska plaća mala'. Potom mi je ispričao što sam samo dva dana prije toga razgovarao s dr. R. To me je uvjerilo da mi ne laže. Iza toga sam zvao jednog stručnjaka da mi pregleda telefon, ali nije našao ništa sumnjivo.

U pripremanju pučkih misija 1962./1963. bio sam zadužen za propagandu i pripremanje potrebnih materijala. U vrijeme kada nisam bio kod kuće ušli su mi u stan i pokupili sve što je bilo pisanog materijala, bilo rukom bilo strojem, uglavnom propovijedi. Nakon nekog vremena počeli su me komunisti povremeno pozivati i pitati što sam mislio kada sam ovo ili ono rekao. Pomalo su mi vraćali to gradivo, ali najveći dio je ostao zaplijenjen. Rekoše da će im trebati. Zaplijenili su mi bili i nekoliko kolutova magnetofonskih vrpce koje sam dobio natrag nakon mnogo muka" (str. 15-16).

Takav je bio msgr. Pavao Žanić, i kao svećenik u Splitu i kao biskup u Mostaru. A navedena svjedočanstva i dokumenti dostatno govore da su spomenute tvrdnje gospođe "vidjelice" neistinite. A samo nas istina oslobađa!

"VIDJELICA" MIRJANA I ISTINA

Dužnost nam je, iz ljubavi prema istini, upozoriti čitatelje na neka protuslovlja koja je "vidjelica" Mirjana Dragičević-Soldo javno iznijela. Jedan od autora i urednik knjige *Misterij Međugorja*, Mostar, 2011., na str. 44, postavlja "vidjelici" pitanje:

Jeste li ikad razgovarali s biskupom Ratkom Perićem, jednim od najvećih protivnika Međugorja?

Mirjana: - "Ljudi ne znaju da ja kao vidjelica nikad nisam imala čast razgovarati sa svojim biskupom. Nikad nije tražio razgovor sa mnom, na koji bih se odazvala iste sekunde, jer uvijek sam poštovala svećenike i biskupe. Ja mu trebam reći 'oče biskupe', a on me osudio a da me nikad nije vidio. A u dokumentima pape Ivana Pavla II. pronašli su ono što sam mu rekla kad sam bila kod njega. Ja sam jedina međugorska vidjelica koja je bila s papom Ivanom Pavlom II. U Vatikanu su mislili da mostarski biskup sve zna, da prati zbivanja u Međugorju, a on je Međugorje prekrizio na osnovi 'hercegovačkog slučaja'. Trebao nas je pozvati pa nas sve ispitati jer on je moj biskup kojemu ću pristupiti uvijek s poštovanjem. Tako me moja vjera uči."

Odgovor Mirjani:

Neistina prva: "Ljudi ne znaju da ja kao vidjelica nikada nisam imala čast razgovarati sa svojim biskupom."

- Znaju! Ljudi koji to žele znati, to dobro znaju. To je sama Mirjana objavila u knjizi R. Caniato - V. Sansonetti, *Maria, alba del terzo millennio. Il dono di Medjugorje*, Milano, 2001., str. 444. Na tu njezinu primjedbu, iste je godine, prije 11 godina biskup odgovorio u knjizi *Ogledalo Pravde*, Mostar, 2001., str. 26-27, i to sa sedam odgovora. Naravno, biskup i dalje ostaje pri onome što je pisao pod točkom 4: "biskup nije nikada pozivao nijednoga od 'vidjelaca' ili 'vidjelica' na razgovor,

niti je ikada ijednoga odbio jednostavno zato jer se nikada nijedno nije biskupu javilo ni u kakvoj prigodi!"

Neistina druga: "... a on me osudio a da me nikad nije vidio."

- Osuda nije prava riječ! Prosudba se može javno izreći na temelju onoga što i sama "vidjelica" javno govori, kao što se to i sada čini. Štoviše, biskupova je dužnost da istina, pogotovo o onome što se odnosi na pitanje vjere, izađe na vidjelo.

Neistina treća: "Ja sam jedina međugorska vidjelica koja je bila s papom Ivanom Pavlom II."

- Nije tako! Prema *Slobodnoj Dalmaciji* od 5. travnja 2005. Marija je Pavlović predala papi Ivanu Pavlu II. "Gospinu poruku" kada je Papa bio u Parmi [3-7. lipnja 1988. posjetio je, osim Parme, više gradova]. Nije dakle Mirjana "jedina vidjelica" susrela Papu [1987.], kako doznajemo iz istih novina.

Neistina četvrta: "U Vatikanu su mislili da biskup Perić sve zna."

- Mirjana ne zna što u Vatikanu "misle". Sigurno ne misle da mostarski biskup "sve zna"!

Neistina peta: "... a biskup je Međugorje prekrizio na osnovi 'hercegovačkog slučaja'."

- Nije tako. Prekrizio je priče "vidjelaca" o "ukazanjima" ne samo na osnovi neistina vezanih uz "poruke" o "hercegovačkom slučaju", nego i na temelju mnoštva drugih neistina, koje je iznosila i Mirjana Dragičević od "mješovite ženidbe" do "velikoga znaka",² od "tajni"³ do "poruka"⁴ biskupu Žaniću, sve do danas.

Konačno, evo jedne nepobitne i očite neistine koju je obradio jedan talijanski proučavatelj fenomena u jednom nedavnom članku, koji ovdje prevodimo, a tiče se protuslovnih Mirjaninih izjava o "ukazanjima" za njezin rođendan.

Biskupski ordinarijat Mostar

² "Dvosmislene igre oko 'velikoga znaka'", u: *Službeni vjesnik hercegovačkih biskupija*, 3/2009., str. 270-279.

³ "Međugorje: tajne, poruke, zvanja, molitve, ispovijedi, komisije", u: *Službeni vjesnik*, 2/2007., str. 61-67.

⁴ N. BULAT, *Istina će vas osloboditi*, Mostar, 2006., str. 83.

MIRJANA PREPRAVLJA POVIJEST

Mirjana Dragičević-Soldo tvrdi da, osim svakoga drugog u mjesecu, Gospu vidi svakoga 18. ožujka na svoj rođendan. Sumnja u samoveličanje bila bi obvezna. Ipak, ima već više godina, gospođa je stala tvrditi da se radi o datumskoj podudarnosti, koja je vezana uz obistinjenje tajni.

8. kolovoza 2001. Mirjanu je na Radio Maria intervjuirao o. Livio Fanzaga:

Otac Livio: 18. ožujka tvoj je rođendan. Je li to Gospa radi toga izabrala?

Mirjana: Čuj, to pitanje nije osobito lijepo i nekada me ljuti što svijet misli da Gospa dolazi svakoga 18. ožujka jer je moj rođendan. Strašno mi je kada mi kažu: "Evo ti je Gospa došla za rođendan." Ali Gospa mi nije nikada rekla: "Sretan rođendan." Kada se budu počele obistinjavati mnoge stvari, onda će se razumjeti ovi nadnevc koji je Gospa dala, kao i činjenica da moj rođendan nema veze s time.¹

Ovo je postala "službena verzija" događaja. Godine 2011. s Mirjanom je razgovarao novinar i podupiratelj Međugorja Paolo Brosio, i ističe:

Brosio:...Jedna druga tajna tiče se ukazanja 18. ožujka koje se podudara s tvojim rođendanom: zašto toga dana?

Mirjana: Pođimo najprije od 18. ožujka. Sigurno ne zato jer mi je rođendan. Za vrijeme ukazanja 18. ožujka Gospa mi nije nikada rekla "sretan rođendan", jer je za nju moj rođendan kao rođendan svih drugih.²

Hajdemo sada rekonstruirati događaje.

25. prosinca 1982. Mirjana ima svoje posljednje svakodnevno ukazanje i izjavljuje da joj je Gospa rekla: "Ukazivat ću ti se za tvoj rođendan, i kada se nađeš u životnim poteškoćama."³

10. siječnja 1983. s Mirjanom je, onda 18-godišnjakinjom, na dugo razgovarao o. Tomislav Vlašić:⁴

Mirjana: Na Božić [1982.] Gospa je ostala sa mnom 45 minuta i razgovarale smo o mnogim stvarima. Zbilja o mnogima. Postavila sam joj točna pitanja o nekim osobama. Ona mi zatim reče da bi mi dala jedan vrlo dragocjen dar. Obećala mi je da će mi se ukazivati svakoga mog rođendana dok budem živa. Neovisno o znaku i o bilo kojoj drugoj stvari. Dodala je također da će mi se ukazivati kada se budem morala naći u nekoj teškoj situaciji, vrlo teškoj, ne u običnim svakidašnjim događajima, nego nešto što bi me vrlo jako ranilo.⁵

Mirjana: Pitala sam Gospu zašto je odlučila prestati s ukazanjima. Ona mi je objasnila da je bila toliko vremena sa mnom i da sam se već - jer sam bila odlučila prihvatiti se škole - trebala snalaziti u životom bez njezine pomoći, bez njezine potpore; da sam trebala imati u vidu da sam kao svi ostali mladi, djevojka kao druge; da sam se trebala znati suočiti sa životom bez nje, ali da bi ona, ipak, uvijek došla k meni za svaki moj rođendan. Također mi je preporučila da prije ovoga nadnevka napišem popis pitanja koja bih željela njoj predstaviti i da mislim na nešto što ja želim da me ona usliši.

Tomislav: Među ostalim stvarima koje si sada nabrojila, rekla si: "jer sam bila odlučila prihvatiti se škole". Da si ti, međutim, bila odlučila ući u samostan, misliš li da bi ti se Gospa i dalje ukazivala?

Mirjana: Vjerujem da bi. Ili ne bi, nisam sigurna. Ne, možda ne! Ona mi je rekla da je bila već previše sa mnom, prema tomu željela je reći da se ne bi apsolutno i dalje ukazivala. Nije imala nakanu produžiti sa mnom ova ukazanja. Međutim, kakva god bila moja odluka, zadržala bi dar za moj rođendan. I ovo je za mene stvar iznimna, divna. Gospa će dolaziti k meni svakoga rođendana.⁶

¹ MIRJANA DI MEDJUGORJE, *La Madonna prepara per il mondo un futuro di Pace*. Intervista di padre Livio ai microfoni di Radio Maria, Shalom, Camerata Picena, 2002., str. 54.

² P. BROSIO, *Viaggio a Medjugorje*, Piemme, Milano, 2011., str. 163.

³ R. LAURENTIN, *Corpus chronologique des messages*, O.E.I.L., Paris, 1988., str. 183.

⁴ Razgovor snimljen na vrpcu, objavljen u dvije međugorske knjige, napisane od poznatih redovnika: SVETOZAR KRALJEVIĆ OFM, *The Apparitions of Our Lady at Medjugorje*, Franciscan Herald Press, Chicago, 1984, str. 121-140; L. ROONEY SND - R. FARICY SJ, *Mary Queen of Peace*, Alba House, New York, 1984., str. 49-79.

⁵ L. ROONEY - R. FARICY, *Maria Regina della Pace*, Ancora, Milano, 1984., str. 67-68.

⁶ *Ondje*, str. 75-76.

Protuslovlje s onim što danas tvrdi već je očigledno.

Ipak, kao što smo vidjeli, Mirjana donosi onaj, po njezinoj logici, činjenični "dokaz" da Gospa nije izabrala onaj dan da joj učini osobnu radost: "Nije mi nikada rekla: 'Sretan rođendan'."

18. ožujka 1985. Mirjana navršava 20 godina i ima ukazanje u Sarajevu, u nazočnosti raznih vjernika. U *Kronici ukazanja*, koju je vodio župni vikar u Međugorju, Slavko Barbarić, 1. travnja 1985. čitamo:

U pismu fra Petra Ljubičića dobio sam i ja pismo od Mirjane Dragičević, vidjelice. Najprije se ispričava što nije odmah pisala. Zatim opisuje viđenje:

- 18. III. bilo je u 16 sati. 15 minuta su molili, a 15 je bila s njima. Pozdravila s "Hvaljen Isus" i čestitala rođendan.⁷

U knjizi *Abbandonatevi totalmente a me*, kojoj su autori oci Slavko Barbarić i Tomislav Vlašić, naveden je Mirjanin tekst pod navodnicima:

"Mirjana Dragičević, koja studira u Sarajevu, imala je i ove godine na svoj dvadeseti rođendan, susret s Gospom. Ukazanje je trajalo 15 minuta. Evo Mirjanina prikaza obaju susreta:

'Bilo nas je mnogo. Uputili smo se da je čekamo u četiri popodne. Svi smo molili kroz petnaest minuta i petnaest je minuta bila s nama. Mene pozdravila kao uvijek sa Hvaljen Isus! Ja sam odgovorila na pozdrav. Čestitala mi je rođendan pa smo počele razgovarati.'⁸

Svaki je komentar suvišan.

S druge strane, Vicka i Marija, koje kažu da imaju svakodnevna ukazanja, i dalje tvrde da im Gospa priređuje svečanost prigodom rođendana. Prema tomu nerazmrsiv je Mirjanin čvor protuslovlja, bilo s obzirom na nju samu, bilo s obzirom na druge "vidioce". Ništa čudno ako se prihvati očiglednost da se radi, na žalost, o njihovim izmišljajima.

Vicka u razgovoru s o. Livijom Fanzagom, 3. kolovoza 1998., tvrdi:

Vicka: Gospa, prigodom svoga rođendana ili našega, grli nas i ljubi.⁹

Zatim je red na Mariji:

Otac Livio: Čuo sam da se priča, ne od tebe nego od Vicke, da na rođendan ili imendan upravo razmjenjujete poljubac.

Marija: Da. U različitim prigodama. (...)

Otac Livio: Kojom vas prigodom Gospa grli i ljubi?

Marija: Prigodom rođendanâ, imendanâ...

Otac Livio: Vaših?

Marija: Da, ili također, na primjer, kada imaš malo teži trenutak.¹⁰

Objavljeno 4. siječnja 2012. na talijanskoj poveznici: www.marcocorvaglia.com

⁷ *Kronika ukazanja*, 1. IV. 1985. Jedna kopija na Ordinarijatu u Mostaru.

⁸ T. VLAŠIĆ - S. BARBARIĆ, *Abbandonatevi totalmente a me*, Amici di Medjugorje, Milano, 1985., str. 119.

⁹ VICKA DI MEDJUGORJE, *La Madonna è nostra madre*. Intervista di Padre Livio ai microfoni di Radio Maria, Shalom, Camerata Picena, 2002., str. 82.

¹⁰ MARIJA DI MEDJUGORJE, *La Madonna ci insegna a pregare*. Intervista di padre Livio ai microfoni di Radio Maria, Shalom, Camerata Picena, 2001., str. 23-24.

BISKUPOVA KRATKA KRONIKA

25. studenoga 2011. primio obavijest od oca Benedikta Lautenbachera, rektora Germanicum-Hungaricum iz Rima, da je bogoslov Tomislav Zubac primljen u kandidaturu za Mostarsko-duvanjsku biskupiju u vidu đakonata i prezbitera.

PROSINAC 2011.

4. prosinca 2011., druga nedjelja došašća, u dogovoru sa župnikom don Blažom Ivandom krstio maloga Nikolu za vrijeme sv. Mise u Čeljevu.

- Krstio maloga Martina za vrijeme sv. Mise na Tepčićima, a na kraju slavlja blagoslovio stambeni prostor župnika don Tomislava Ljubana.

8. prosinca predvodio euharistijsko slavlje na Hrasnu s don Antunom Pavlovićem župnikom i tridesetak hercegovačkih svećenika u povodu spomena na 250. obljetnicu župe.

9. prosinca zajedno s don Ivanom Kovačom otputovao u Poreč.

10. prosinca u Poreču sudjelovao s trojicom kardinala i ostalih tridesetak biskupa u konceleciji i biskupskom ređenju msgr. Dražena Kutleše koadjutora porečke i pulske biskupije.

11. prosinca, treća nedjelja došašća, u dogovoru sa župnikom don Antom Đerekom slavio pučku sv. Misu u Dračevu.

14. prosinca primio Jerzyja Chmielewskoga, poljskoga ambasadora u BiH.

- Održao predavanje o kršćanskoj nadi kao bogoobličnoj krjeposti u Čapljini u "Mogorjelu, na poziv župnika don Ivana Turudića. Bilo oko 100 slušatelja.

17. prosinca roditeljski Emaus.

18. prosinca, nedjelja, slavio večernju Misu u Katedrali.

21. prosinca priredio primanje za svećenike, redovnike i redovnice.

- Primio novinare i izrekao čestitku preko medija.

- Ispit Pere Miličevića: dr. Ante Komadina: moralna savjest; mr. Ivan Kovač ženidbeno pra-

vo; biskup: Dijecezanski običajnik i ekleziološka kazuistika. Nazočio u Kapelici prisezi i ispovijesti vjere P. Miličevića.

24./25. prosinca, Božić, predvodio Misu polnoćku u katedrali

- Slavio poldanju Misu u 11 sati u katedrali

- Primanje puka u katedralnoj dvorani.

- Posjetio svećenike u Domu.

26. prosinca, Sv. Stjepan, zaredio Peru Miličevića za đakona u župnoj crkvi sv. Mateja u Mostaru.

27. prosinca, Sv. Ivan, slavio sv. Misu s tajnikom u kapelici Presvete Euharistije kod sestara milosrdnica u Mostaru.

28. prosinca predvodio sv. Misu zadušnicu za Ornelu Vučić, koja je nakon porođaja Krešimira i Domagoja pala u komu u kojoj je ostala više od 15 godina. Veći dio vremena provela je u Rehabilitacijskom domu Biskupijskoga caritasa.

29. prosinca u kapelici Duha Svetoga na Ordinarijatu podijelio sv. krizmu kandidatima kojih je bilo troje.

30. prosinca, Sveta Obitelj, primio na Ordinarijatu svećeničke kandidate, sjemeništare i bogoslove, na Božićni susret i čestitanje. Obrađivali temu u vezi s primjerom M. Milanovića. Predvodio sv. Misu u kapelici.

- Na poziv s. Franke, predstojnice Školskih sestara franjevačka Svete Obitelji, predvodio misno slavlje u samostanskoj crkvi u Franjevačkoj ulici. Čestitamo sestrama blagdan. Bilo oko 50 sestara.

- Primio mostarske političare Denisa Lasića, Rafaela Gagra i Slađana Bevandu.

31. prosinca, uvečer slavio sv. Misu zahvalnicu u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru.

Godina 2012.

SIJEČANJ 2012.

1. siječnja, svetkovina Bogorodice, Nova godina, u dogovoru sa župnikom don Milenkom

Krešićem, predvodio misno slavlje u Gospinoj katedrali u Trebinju.

- Uvečer predvodio euharistijsko slavlje u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve.

7. siječnja delegirao don Ivana Kovača, sudskoga vikara da prisustvuje božićnoj liturgiji u pravoslavnoj crkvi u Bjelušinama.

- U okviru popodnevne duhovne obnove održane u Sarajevu prosvjetarima Katoličkih školskih centara Vrhbosanske nadbiskupije i Banjalučke biskupije imao predavanje: *Vrijednost i mjesto "blaga nepropadljiva na nebesima" u vjerovanju i djelovanju vjernika*, a uvečer predvodio koncelebriranu sv. Misu u crkvi Kraljice sv. Krunice na Banjskome Brijegu.

8. siječnja, nedjelja Krštenja Gospodnjega, na poziv župnika fra Darija Dodiga slavio sv. Misu u župnoj crkvi u Čerinu i pod Misom krstio maloga Luku, osmo dijete u roditelja.

9. siječnja slavio sv. Misu u katedrali u povodu 150. obljetnice smrti časne službenice Božje Pauline Marije Jaricot, utemeljiteljice Djela za širenje vjere.

9.-14. siječnja primao župnike koji su dolazili podnijeti izvješća o pastoralnom, statističkom stanju svojih župa.

11. siječnja predvodio koncelebriranu sv. Misu za pokojnoga biskupa Pavla Žanića u povodu njegove 12. obljetnice smrti.

12. siječnja pozvao apostolskoga nuncija msgr. Alessandra D'Errica da predvodi misno slavlje u župi sv. Josipa Radnika u Izbičnu u nedjelju 12. veljače ove godine.

15. siječnja, nedjelja, slavio sv. Misu u katedrali.

22. siječnja, nedjelja, slavio sv. Misu u kapelici Duha Svetoga na Ordinarijatu.

25. siječnja, srijeda, blagdan Obraćanja sv. Pavla, u katedrali služio sv. Misu za jedinstvo sljedbenika Kristovih. I govorio o potrebi jedinstva u skladu s Isusovom molitvom na Posljednjoj večeri.

- Primio ambasadora Republike Turske u Sarajevu, Ahmeta Jildiza, u pratnji generalnoga konzula u Mostaru, Tulga Bermeka.

28. siječnja u katedralnoj kripti sv. Josipa u Mostaru pod sv. Misom podijelio sakrament sv. potvrde kandidatima iz Čapljine i iz Gruda. Bilo ih devetero.

30. siječnja

Predsjedao konstituirajućoj sjednici Komisije za nauk vjere u Sarajevu.

Sudjelovao na zajedničkom zasjedanju dviju Biskupskih konferencija u Sarajevu.

Sudjelovao u sv. Misi u sarajevskoj katedrali.

31. siječnja nastavljeno zajedničko zasjedanje biskupa u Sarajevu.

VELJAČA 2012.

2. veljače - predvodio misno slavlje u mostarskoj katedrali u povodu Dana Bogu posvećenih osoba. Bilo oko šezdeset redovnica i redovnika.

10. veljače slavio sv. Misu u kapelici Ordinarijata u čast blaženoga Alojzija kardinala Stepinca.

19. veljače, nedjelja, na poziv župnika don Bernarda Marijanovića pod sv. Misom krstio petero djece iz župe.

22. veljače, Pepelnica, sudjelovao u svećeničkoj duhovnoj obnovi u katedrali, predvodio sv. Misu u kojoj je koncelebriralo oko 70 svećenika. Nagoovor održao posuški dekan dr. fra Marinko Leko.

24. veljače predsjedao sjednici Katehetskoga vijeća BK BiH u Sarajevu.

Pozdravio rektora Marka Zubaka i vicedirektora Bogoslovije don Stipu Galu, razgovarao s bogoslovima Mostarsko-duvanjske biskupije.

25. veljače na poziv dekana don Ivana Kordića održao u Čapljini predavanje zaručnicima čapljinskoga dekanata.

26. veljače uredio aviokartu iz Dubrovnika u Rim, ali se zrakoplov toga dana zbog nevremena nije dizao ni iz Dubrovnika ni iz Splita. Vratio se u Mostar.

27. veljače primio gradonačelnika Mostara Ljubu Bešlića.

Poslije podne došao iz Splita u Zavod sv. Jeronima u Rim. Pozdravio rektora msgr. Juru Bogdana, vicedirektora don Željka Majića, studenta moralne teologije don Milu Vidića, koji ove godine magistrira, i ostale svećenike studente.

OŽUJAK 2012.

1. ožujka 2012. vidio se u Zavodu sv. Jeronima s don Davorom Berezovskim, "germaničarom" koji ove godine magistrira iz sakramentalne teologije, te s dvojicom mostarskih bogoslova koji borave u kolegiju Germanicum-Hungaricum.

2. ožujka vratio se iz Rima u Mostar.

4. ožujka, 2. nedjelja korizmena, na poziv župnika don Rajka Markovića slavio sv. Misu u Stocu, propovijed povjerio don Ivanu Štironji, a poslije Mise održao predavanje supružnicima, kojih je bilo preko stotinu. Tema: 1. i 2. poglavlje *Knjige o Tobiji*.

7. ožujka u dogovoru sa župnikom don Ivicom Borasom slavio sv. Misu u župnoj crkvi sv. Mateja apostola i evanđelista u Mostaru, a nakon Mise održao korizmeno predavanje na temu: 1. i 2. poglavlje *Knjige o Jobu*.

8. ožujka primio provincijala hercegovačkih franjevac fra Ivana Sesara.

10. ožujka podijelio sakrament sv. krizme pod sv. Misom u katedralnoj kripti sv. Josipa u Mostaru. Bilo desetero kandidata iz Gruda i iz Čapljine.

11.-14. ožujka boravio na Jordanovcu kod otaca isusovaca. Susreo se s trojicom mostarskih bogoslova. Obavio godišnje pretrage na poliklinici Rebro.

14. ožujka susreo se s kardinalom Josipom Bozanićem, zagrebačkim nadbiskupom u Zagrebu. Vratio se u Mostar s don Ivanom Štironjom.

16. ožujka, petak, zajedno s generalnim vikarom msgr. Srećkom Majićem pohodio župnika župe Polog kod Mostara, don Jakova Renića, pribivao pobožnosti Križnoga puta, predvodio koncelebriranu sv. Misu i proglasio župnika don Jakova župnim upraviteljem susjedne župe Mostarski Gradac. Bilo je oko 130 vjernika na sv. Misi.

17. ožujka na poziv župnika don Ante Đereka održao predavanje u Dračevu zaručnicima s područja stolačkoga dekanata. Bilo ih preko 90.

18. ožujka, nedjelja, na poziv župnika don Ivana Zovke, slavio sv. Misu zahvalnicu u Jablanici u župnoj crkvi koja ove godine slavi 100. obljetnicu blagoslova. Bili poglavari i sjemeništarci iz Travnika.

Na poziv don Vinka Raguža, župnika na Aladinićima, zajedno s don Ivanom Štironjom govorio o mučeništvu Marka Milanovića. Bilo oko stotinu slušatelja.

19. ožujka, svetkovina sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije. Sudjelovao u katedrali u pontifikalnoj Misi koju je predvodio kardinal Vinko Puljić s ostalim članovima Biskupske konferencije BiH. Propovijedao msgr. Nikola Kekić, križevački vladika.

20.-22. ožujka ugostio članove BK BiH u prostorijama Ordinarijata u vrijeme trodnevnoga zasjedanja BK BiH.

21. ožujka s ostalim članovima BK u velikoj dvorani Hercega Stjepana Kosače u Mostaru nazočio predstavljanju knjige priređene u čast msgr. Nuncija, *In honorem. Alessandro D'Errico Apostolski nuncij u BiH*.

KNJIGE I DRUGI PISANI RADOVI HERCEGOVAČKIH SVEĆENIKA

Nastavljamo s objavljivanjem naslova svećenika koji su knjige napisali ili su ih s drugima priredili ili su njihovi suautori. Donosimo i njihove važnije članke.

Dr. fra Robert Jolić

Robert je rođen u župi Kongori kod Tomislavgrada 14. travnja 1967. Nakon završene osnovne škole pohađa franjevačku gimnaziju u Visokom. U Franjevački red stupio je 1986. godine na Humcu. Studij filozofije i teologije pohađao je u Sarajevu, Zagrebu i Grazu, gdje je diplomirao i magistrirao iz teologije. Za svećenika je zaređen 1994. u Tomislavgradu. Nakon ređenja djelovao je kao župni pomoćnik u Duvnu (1994.-1995.) i Posušju (1995.-1997.). U SAD odlazi 1997. i djeluje u Chicagu (1997.-1998.) i New Yorku (1998.-2001). Godine 2001. vraća se u Domovinu te upisuje poslijediplomski studij na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, odsjek Hrvatska povijest. Iz Zagreba odlazi u Gospićko-senjsku biskupiju te godinu dana djeluje kao župni pomoćnik u župama Plaški i Saborsko (2003.-2004.). Potom se vraća u Hercegovinu te djeluje kao župni vikar u župama Duvnu (2004.-2008.) i Čitluku (od 2008.). Doktorirao je u Zagrebu 2009. na temu: "Demografske promjene u Brotnju (zapadna Hercegovina) u osmanskome razdoblju na temelju crkvenih i osmanskih izvora". Plodan pisac od đakonskih dana. Napisao je brojne recenzije i osvrte, a ovdje donosimo njegove knjige i glavne članke u raznim časopisima i zbornicima.

BIBLIOGRAFIJA

Glavni urednik:

Naša ognjišta, od 2005. godine.

Ljetopis posuški, Posušje, 1998.

Ljetopis posuški (ur.), Posušje, 1999.

Član uredništva:

Posuški zbornik, I., Posušje, 1996. (članak: "Bogumili ili krstjani", str. 8-46).

Posuški zbornik, II., Posušje, 2002. (članak: "Popis obitelji i žitelja župe Posuški Gradac iz 1899.", str. 161-173; zajedno s J. Grbešom, "Ta Amerika!", str. 93-130).

Hercegovina Franciscana (Mostar, od 2005., godišnjak).

Hrvatska enciklopedija Bosne i Hercegovine, svezak I., Mostar, 2009.

Suradnik u:

Hrvatski franjevački biografski leksikon, Zagreb, 2010.

Hrvatska enciklopedija Bosne i Hercegovine, svezak I., Mostar, 2009.

U suautorstvu ili suuredništvu s drugima:

R. JOLIĆ - J. GRBEŠ, *Stoljeće vjernosti. Jubilarna spomen-knjiga o franjevcima Hrvatske franjevačke kustodije Svete Obitelji za Ameriku i Kanadu*, Chicago, 2000.

R. JOLIĆ - G. MIOČ - M. VUKADIN (prir.), *Fra Ferdo Vlašić. Spomenica u povodu desete obljetnice smrti (1995.-2005.)*, Tomislavgrad, 2005.

R. JOLIĆ - A. BUBALO, *Fra Jakov Bubalo - umjetnik riječi. Spomenica u povodu desete obljetnice smrti (1996.-2006.)*, Tomislavgrad, 2006.

R. JOLIĆ - M. JUKIĆ, *Župa Roško Polje, Spomen knjiga prigodom 250. obljetnice obnove župe (1758.-2008.)*, Tomislavgrad, 2008.

R. JOLIĆ - J. KRIŠTO, *Fra Mijo Čuić - graditelj i uznik. U prigodi 50. obljetnice smrti /1959.-2009./*, Zbornik radova sa znanstvenog simpozija održa-

nog u Tomislavgradu 4. srpnja 2009., Mostar - Tomislavgrad, 2009.

R. JOLIĆ - I. DRMIĆ, *Župa Vinica*, Tomislavgrad, 2010.

R. JOLIĆ - A. MARIĆ, *Fra Andeo Nuić - život i djelo. U prigodi 160. obljetnice rođenja (1850. - 2010.)*, Mostar, 2010.

Samostalna djela:

Župa Kongora, (uz 75. obljetnicu postojanja) 1917.-1992., Tomislavgrad, 1993.

Duvno kroz stoljeća, Tomislavgrad - Zagreb, 2002.

Život i smrt u Duvnu, Demografska kretanja u Duvnu od 18. do 20. stoljeća na temelju crkvenih matičnih knjiga, Tomislavgrad, 2005.

Župa Seonica, Spomen-knjiga prigodom 200. obljetnice premještanja sjedišta duvanjske župe u Seonicu (1806.-2006.), Tomislavgrad, 2006.

Novicijat hercegovačkih franjevaca, Mostar, 2009.

Stanovništvo Brotnja u tursko doba, Čitluk - Tomislavgrad, 2009.

Župa Krista Kralja u Čitluku, Spomen knjiga prigodom 90. obljetnice uspostave župe (1918/20.-2010.), Čitluk - Tomislavgrad, 2010.

Leksikon hercegovačkih franjevaca, 2011.

Članci:

Hercegovina franciscana (HF):

"Stara' i 'nova' Hercegovina franciscana", HF, 1 - 2005., str. 11-21.

"Franjevački grobovi u Hercegovini", HF, 1 - 2005., str. 132-163.

"Hercegovački franjevci pokopani izvan Hercegovine", HF, 2 - 2006., str. 139-163.

"Hercegovački Stjepan prvomučenik. Prigodom 65. obljetnice mučeničke smrti fra Stjepana Naletilića (1942.-2007.)", HF, 3 - 2007., str. 177-202.

"Fra Radoslav Glavaš (1909.-1945.)", HF, 4 - 2008., str. 191-241.

"Franjevci na prostoru Hercegovine u osmanlijsko doba", HF, 5 - 2009., str. 81-104.

"Misije u Africi", HF, 5 - 2009., str. 318-325.

"Kratki životopis fra Mije Nikolića-Džigare", HF, 5 - 2009., str. 503-515.

"Franjevački 'vjekovni mentalitet'?", HF, 5 - 2009., str. 551-556.

(R. JOLIĆ - T. GLAVAŠ), "Arheološka istraživanja u Podbiloj kod Posušja", HF, 5 - 2009., str. 571-574.

"Fra Nenad Pehar - pjesnik i mladi profesor povijesti (Uz stotu obljetnicu rođenja 1910.-2010.)", 6 - 2010., str. 195-211.

"Fra Kornelije Sušac, ubijeni klerik-gimnazijalac (1925.-1945.)", 6 - 2010., str. 212-216.

"Povijesno-crkveni i kulturološki pregled Međugorja i Brotnja", 7 - 2011., str. 115-134.

"Odnosi Dubrovačke Republike i hercega Stjepana Vukčića Kosače. Prigodom 555. obljetnice Hercegovine smrti (1466.-2011.)", 7 - 2011., str. 357-378.

"Ljetopis Hercegovačke franjevačke provincije", 1-7 - 2005.-2011.

- Prikazi knjiga u svakom broju...

Stopama pobijenih (SP):

"Fra Bono (fra Branimir) Jelavić (1898.-1945.)", SP, 2 - 2009., str. 23-31.

"Trojica s križnog puta (fra B. Adamčik, fra S. Markotić, fra L. Miličević)", SP, 3 - 2009., str. 41-53.

"Fra Maksimilijan Jurčić (1913.-1945.): plemenit čovjek i svet fratar", SP, 4 - 2010., str. 42-53.

"Novi prilozi za životopis fra Radoslava dr. Glavaša", SP, 5 - 2010., str. 26-34.

"Fra Mariofil Sivrić (1913.-1945.)", SP, 6 - 2011., str. 46-51.

"Okrutno umoreni kočerinski župnik fra Valentin Zovko (1889.-1945.)", SP, 7 - 2011., str. 48-56.

"Fra Križan Galić (1870.-1944.)", SP, 8 - 2012., str. 29-40.

Godišnjak župe sv. Blaža, Gradnići:

"Matične knjige: svjedoci povijesti", br. 3 (2006.), str. 52-60.

"Župa Brotnjo kroz povijest", br. 4 (2007.), str. 38-48.

"Zarazne bolesti u župi Brotnjo tijekom osmanlijskog razdoblja", br. 5 (2008.), str. 49-63.

"Nasilne smrti u Brotnju u tursko doba", br. 6 (2009.), str. 108-117.

"Fra Tihomir Zubac (1918.-1945.)", br. 7 (2010.), str. 37-46.

"Brak", br. 7 (2010.), str. 92-113.

Kršni zavičaj (KZ):

"Frama na Posušju", KZ, 28 - 1995., str. 153-154.

"Srebrni jubilej Naših ognjišta", KZ, 28 - 1995., str. 187-190.

"Dvjesto godina župe Duvno-Seonica. Kratki povijesni prikaz", KZ, 39 - 2006., str. 57-62.

"Dva i po stoljeća Roškog Polja. Dvjestopedeseta obljetnica obnovljene župe", KZ, 41 - 2008., str. 183-188.

"Fra Nenad Venancije Pehar (1910.-1945.)", KZ - 43 - 2010., str. 69-74.

Bosna franciscana (BF):

"Fra Ivan Ančić (1624.-1685.) i Duvanjska biskupija", BF, 17 - 2002., str. 225-235.

"Duvno nije središte svijeta", BF, 19 - 2003., str. 279-284.

Radovi u raznim Zbornicima:

"Povijest Polja", u: *Prvi međunarodni znanstveni simpozij BLIDINJE 2005.*, Blidinje, 2005., str. 359-380. (Isto i u engleskom prijevodu: *The Polja - A History*, u: *The First International Scientific Symposium Blidinje 2005*, Blidinje, 2005., str. 331-352).

"Gradnja prve crkve i samostana na Širokom Brijegu", u: *Sto godina nove crkve na Širokom Brijegu 1905.-2005.*, Široki Brijeg, 2006., str. 49-68.

"Fra Didak Buntić i Brotnjo", u: *Fra Didak Buntić - čovjek i djelo* (zbornik sa znanstvenog simpozija, Mostar, 2.-3. X. 2008.), Zagreb, 2009. (prir. Stipe Tadić i Marinko Šakota), str. 421-448.

"Frama na Radio Posušju", u: *Ovdje Radio Posušje. 25 godina s vama u eteru*, Posušje, 2009., str. 69-72.

"Župa Brotnjo u povijesti", u: *Brotnjo - naša priča*, Brotnjo - Čitluk, 2010., str. 159-171.

"Emigracije iz Hercegovine kroz povijest", u: *Hum i Hercegovina kroz povijest*, I. (zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa održanog u Mostaru 5. i 6. studenog 2009.), Zagreb, 2011., str. 779-803.

"Crkva u životu iseljenika. Hrvatski svećenici u Americi i Kanadi, sa životopisima onih rodom iz Ljubuškoga", u: *Iseljeništvo općine Ljubuški*, Ljubuški, 2011., str. 327-346.

"Četnički zločini u Hercegovini, osobito u ramskom kraju, u listopadu 1942.", u: *Ramski zbornik* (2), Zagreb, 2001., str. 115-122.

Ostalo:

"Stećci na planini Ljubuši", u: *Suvremena pitanja*, 3 - 2007. (Mostar), str. 115-124.

"'Pretpovijest' tiskarstva u BiH: rukopisna baština bosanskohercegovačkih franjevac", u: *Hum*, 2 - 2007. (Mostar), str. 140-157.

U *Našim ognjištima* (Tomislavgrad) objavio oko 200 raznovrsnih tekstova, što većih, što manjih te oko 80 tekstova u drugim novinama i časopisima koji gore nisu navedeni.

